

19 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 8

Ἑκκλoυή

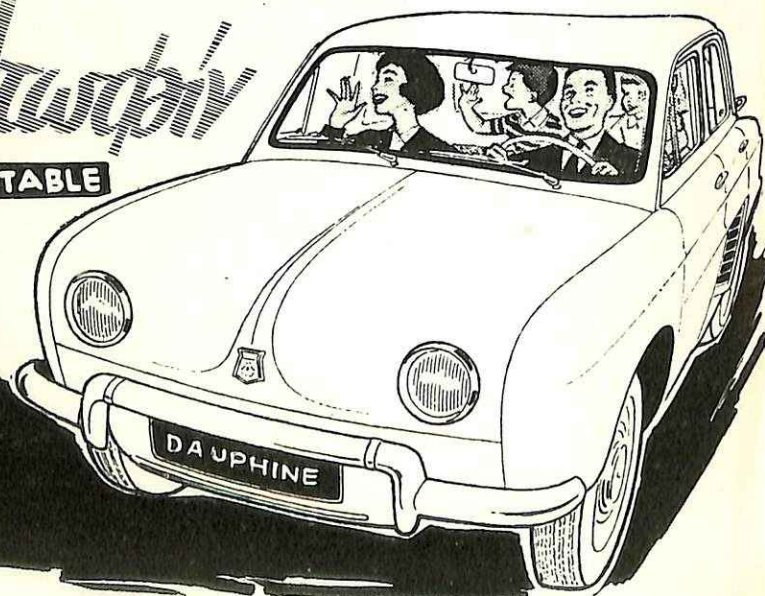

Αυτή
ή δελίς
αερίεχει
1451 βημέια

Τώρα είναι
καί τὰ βημέια
βτὰ ὅποια
ὑπερέχει

ή Νταρφίν
AEROSTABLE

RENAULT

ΑΦΟΙ ΣΑΡΑΚΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ: Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 43 — ΑΘΗΝΑΙ
ΠΛΑΤ. ΚΟΛΟΜΒΟΥ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΕΞΥΠ

Έκδοχή

Τόμος ΙΣΤ'

Τεύχος 183

19 ΙΟΥΝΙΟΥ 1960

Άρθρα

- 21 Η ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ
Χρύσανθος Χρήστου
- 31 ΝΑΡΚΩΣΗ ΜΕ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟ
Gerald Walker
- 34 «ΤΑ ΚΑΤΑ ΔΑΦΝΙΝ ΚΑΙ ΧΛΟΗΝ»
(Εισαγωγή-Μετάφραση
Μίλτον Παρασκευαΐδη)
- 44 ΜΕΤΟΙΚΕΣΙΑ
Χ. Γ. Αναστασιάδης

Διηγήματα

- 28 ΟΜΕΛΚΟ
Konstantin Trenev
- 39 ΤΟ ΕΓΚΕΦΑΛΟΠΟΔΟ
Ροζίτα Σώκου - Maradei

- 56 Η ΕΒΔΟΜΗ ΣΤΟΑ
Mordecai Roshwald
(Μυθιστόρημα, γ' συνέχεια)

Ποιήματα

- 26 ΦΑΝΓΚΜΠΡΑΝΤ
Lawrence Durrell
- 36 ΕΝΑ ΑΛΗΘΙΝΟ ΟΝΕΙΡΟ
Άγγελος Φωκάς
- 53 Η ΚΑΤΑΡΑ
Νέλλη Θεοδώρου

Κριτική

- 10 ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
Αλέξανδρος Πιζάνης
- 15 ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΝΤΕΡΜΠΥ
Τσίλαγκ
- 58 Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ
Κ. Ι. Δεδόπουλος
- 60 Γ. ΜΠΟΥΖΙΑΝΗΣ
Αν. Λαζαρίδης
- 63 ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ
Κ. Στεφανουδάκης

Διάφορα

- 2 ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
- 17 ΜΙΚΡΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
- 40 ΑΓΙΑΝΤΩΝΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΕ
Αν. Μακρυδάκης
- 43 ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΙΑΣ
ΝΕΑΡΗΣ ΚΥΡΙΑΣ *Μ. Σ.*
- 48 Η ΧΡΥΣΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
Harrisson Forman

Σταυρόλεξο 10, Άλληλογραφία 14, Για
νά περνά ή ώρα 32, Σημεία και Τέρατα
56, Διαγωνισμός 61, Σκάκι 62, Λύσεις 64.

Τὸ ἐξώφυλλό μας: «Λουλούδια»,
τῆς Margaret Blain.

● Συμβουλευθήτε τὸν
"ΑΘΗΝΑΙΟ ΒΑΡΑΓΚΗ",
σὲ κάθε τι ποὺ ἔχει σχέση
μὲ τὴν ἐπιπλωσι.
● Τὸ πρόβλημα ποὺ σὰς
ἀπασχολεῖ δὴ τύχη τῆς
ἀμέσου προσοχῆς καὶ
δὴ βρῇ τὴν δέουσα λύσι.
● Ἐπιπλα σύγχρονα,
κλασσικὰ ὅλων τῶν
ἐποχῶν, εἰδικαὶ με-
λέται ἐσωτερικῶν χώ-
ρων, διακοσμῆσεις.

"ΜΙΝΩΣ"

Ἀθηναῖος - Βαράγκης

ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 14 • ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ 41

ΑΘΗΝΑΪΚΟ

ΘΕΑΤΡΑ

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

ΦΟΙΝΙΣΣΕΣ — του Εϋριπίδου. Μετάφραση Γ. Σπαταλά, σκηνοθεσία Α. Μινωτή, σκηνικά Κλ. Κλώνη, κοστούμια Α. Φωκά, μουσική Μ. Θεοδωράκη και χορογραφίες Μαρ. Χόρς. Πρωταγωνιστούν οι: Κ. Παζινού, Α. Συνοδινού, Α. Μινωτής, Θ. Κωτσόπουλος, Γ. Αποστολίδης, Σ. Βόκοβιτς, Α. Δελγιάννης, Ν. Καζής, Α. Καλλέργης, Β. Κανάκης, Θ. Λειβαδίτης. (19 Ιουνίου και 2 Ιουλίου, 7.30 μ.μ.).

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΤΥΡΑΝΝΟΣ — του Σοφοκλέους. Μετάφραση Φ. Πολίτη, σκηνοθεσία Α. Μινωτή, σκηνικά Κλ. Κλώνη, κοστούμια Α. Φωκά, χορογραφίες Τ. Βαρούτη και μουσική Κατίνης Παζινού. Πρωταγωνιστούν οι: Κ. Παζινού, Α. Μινωτής, Γ. Αποστολίδης, Β. Κανάκης, Π. Ζερβός, Στ. Βόκοβιτς, Θ. Κωτσόπουλος, Α. Καλλέργης, Μ. Μαραγκάκης, Α. Δελγιάννης, Ν. Παπακωνσταντίνου, Δ. Βεάκης, Β. Παπακίνας. (25 Ιουνίου, 7.30 μ.μ.).

ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΑΙΝΟΜΕΝΟΣ — του Εϋριπίδου. Μετάφραση Λεκατσά, σκηνοθεσία Τ. Μουζενίδη, σκηνικά Κλ. Κλώνη, κοστούμια Α. Φωκά, χορογραφίες Τ. Βαρούτη και μουσική Γ. Σισιλιάνου. Πρωταγωνιστούν οι: Θ. Κωτσόπουλος, Στ. Βόκοβιτς, Ν. Καζής, Α. Καλλέργης, Β. Κανάκης, Π. Καπιτσίνας, Γ. Μπινιάρης, Α. Νεβεδάκη, Κ. Παναγιώτου. (26 Ιουνίου, 7.30 μ.μ.).

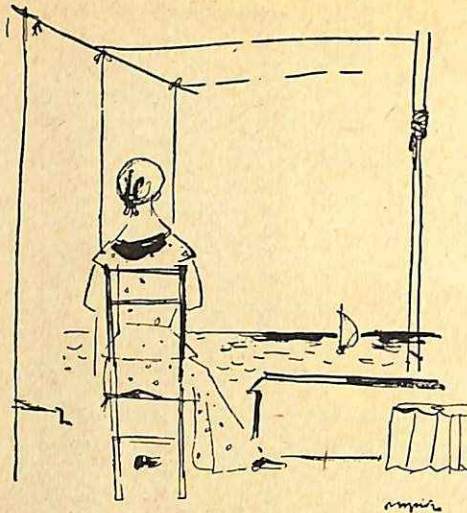
ΕΚΑΒΗ — του Εϋριπίδου. Μετάφραση Μελαχρινού, σκηνοθεσία Α. Μινωτή, σκηνικά Κλ. Κλώνη, κοστούμια Α. Φωκά, μουσική Μ. Παλλάντιου και χορογραφίες Μαρ. Χόρς. Πρωταγωνιστούν οι: Κ. Παζινού, Α. Συνοδινού, Α. Μουστάκα, Α. Μινωτής, Θ. Κωτσόπουλος, Θ. Λειβαδίτης, Σ. Βόκοβιτς, Β. Κανάκης, Γ. Αποστολίδης. (3 Ιουλίου, 7.30 μ.μ.).

(Πληροφορίες, εισιτήρια, έκδρομες, στο Έθνικό Θέατρο (τηλ. 523-242), στο Γραφείο πληροφοριών του Έλληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Βενιζέλου 8, τηλ. 20-361), στην Έλληνική Περιηγητική Λέσχη (Αμαλίας 28, τηλ. 22-494), σε όλα τα Γραφεία Ταξιδιών και στο ειδικό περίπτερο του Βασιλικού Θεάτρου (πλατεία Κλαυθμόνος, τηλ. 36-510). Τιμές εισιτηρίων δρχ. 75, 50, 25, και 10).

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ — του Νότι Περγιάλη, με σκηνοθεσία Πέλο Κατσέλη και σκηνικά Γ. Ανεμογιάννη, από το α' Ελληνικό Λαϊκό Θέατρο. Πρωταγωνιστούν οι: Αλέκα Κατσέλη, Μάνος Κατράκης, Ζ. Τσάπης, Κ. Παππάς, Ε. Ξανθάκη, Ν. Βασιταρδής, Γ. Βλαχόπουλος, Θ. Καμενίδης, Α. Ζωγράφου και Κ. Χέλμη. («Άλσος» Πάρκου Πεδίου Άρεως, τηλ. 814-034. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

Η ΝΥΧΤΑ ΘΑ ΠΕΣΗ — του Έμλιν Ουόλλιαμς, σε μετάφραση Δ. Κωνσταντινίδη και σκηνοθεσία Κας Κυβέλης. Πρωταγωνιστούν οι: Κυβέλη, Ιορδ. Μαρinos, Γρ. Βαφιάς, Γ. Μιχαλόπουλος, Τ. Καβαλλιεράτος, Χρ. Μπουμπουκής. («Αστynomική Αλσάκι», πρώην Άργυροπούλου, Ν. Νικοδήμου 3, τηλ. 26-246. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΖΩΗ — του Δημήτρη Μπόγγρη. Σκηνοθεσία Μήτσου Αυγίζου, σκηνικά Ε. Όλμπιου και μουσική επιμέλεια Σπύρου Πιπεράκη. Παίζουν οι: Σ. Βέμπο, Χρ. Εύθυμιος, Μ. Βούλγαρη, Ν. Σμαδά, Ν. Κούρκουλος, Μ. Παπαδάκης, Δ. Ρώνη, Α. Αρβή. (Παίζεται από 3 Ιουνίου στο Θέατρο «Βέμπο», Καρόλου 18, τηλ. 523-453. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

19 ΙΟΥΝΙΟΥ - 2 ΙΟΥΛΙΟΥ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Κ	Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	1	2

24 'Αγίου Ίωάννη του Κλήδωνα
29 Πέτρου και Παύλου (Άργία)
30 Τών 'Αγίων Άποστόλων
1 Κοσμά και Δαμιανού

24 'Εθνική έορτή της Ταυάνδης
29 'Ονομαστική έορτή του βασιλέως Παύλου
1 'Εθνική έορτή του Καναδά

Έκδοχή

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ, ΜΟΥΡΟΥΖΗ 1
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΚΡΑΤΟΥΣ 57 - ΤΗΛ. 527-081

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Ι. ΜΑΚΡΗΣ
ΠΑΠΑΔΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ 44

Δ/ΝΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Ν. ΚΟΝΤΟΡΟΣ, Μ. ΑΣΙΑΣ 1

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΟΔΟΜΑ — του Γιάννη Κουντούρη με σκηνικά Α. Χατζηγεωργίου, από τον θίασο των «Νέων Καλλιτεχνών». Παίζουν οι: Α. Παγκάλου, Π. Φυρίου, Τ. Καλλιγεράκη, Μ. Σακελλάριος, Γ. Φύριος, Π. Ίωαννίδης. (Θέατρο «Έλληνικό», πρώην «Ραντάρ», Λεωφόρος Άλεξάνδρας 128, τηλ. 33-368. Άπογ. 8 μ.μ., βραδ. 10 μ.μ.).

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ ΘΑΡΩ ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ — του Φρέντερικ Νότ, από το α' Αθηναϊκό Θέατρο. Μετάφραση Μαίρης Βεάκη. Σκηνοθεσία Ζαίμη, μουσική Γ. Δασκαλοπούλου, σκηνοθεσία Τίτου Φαρμάκη. Πρωταγωνιστούν οι: Μαίρη Χρονοπούλου, Λιάκος Χριστογιαννόπουλος, Γ. Καμπανέλης, Δημ. Κουκής και Θάνος Μυλωνάς. (Άπό 31 Μαΐου, «Διονυσίου», Αμερικής 10, τηλ. 22-612. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

ΤΡΙΑΝΤΑ ΔΕΥΤΕΡΟΛΕΠΤΑ ΕΡΩΤΑ — του Άλντο Μπενενέντι. Σκηνοθεσία Μάριου Πλωρίτη. Σκηνικά Γ. Άνεμογιάννη. Πρωταγωνιστούν οι: Κατερίνα, Λάμπρος Κωνσταντάρας, Χρ. Τσαγανέας, Ήλκας Σαματιού κ.ά. (Θέατρο «Κατερίνας», Γ. Σεπτεμβρίου 102, τηλ. 811-462. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

Η ΜΑΙΡΗ ΤΑ ΛΕΕΙ ΟΛΑ... — του Δημήτρη Ψαθ. Σκηνοθεσία Κωστή Μιχαηλίδη και σκηνογραφίες Μαυρίνας Άραβαντινού. Πρωταγωνιστούν οι: Μαίρη Άρώνη, Μίμης Φωτόπουλος, Άνδρέας Φιλιππίδης, Λίλη Παπαγιάννη και Άλκη Ζαβερδινού. («Άκροπόλ», Ίπποκράτους 9, τηλ. 614-481. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

ΝΑΣΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ — του Γεράσ. Σταύρου, από το βιβλίο του Λεωνίδα Σολοβιέφ. Σκηνοθεσία Μήτσου Αυγίζου και σκηνογραφίες: Κωστή Λειβαδέα και σκηνικά: Κωνσταντίνου Κωστή Λειβαδέα και σκηνικά: Κωνσταντίνου Κωστή Λειβαδέα. Παίζουν οι: Ν. Κωτσόπουλος, Μ. Άγγελόπουλος, Παίζουν οι: Χατζίσκος, Χρ. Σύλβα, Δάνης, Ε. Πρωτοπαπιάς, Σ. Στρατηγός, Άν. Φόνσου, Γ. Μετσόης, Α. Προύσαλης, Κ. Νάος, Γ. Ρώνη, Κονταρινός. (Κηποθέατρο Ν. Χατζίσκου, Μαυροματαίων 26, τηλ. 614-592. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

ΧΟΡΟΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ — του Όγκυστέν Ντέ Φοξά. Μετάφραση Ίουλίας Ίατρίδη. Σκηνοθεσία Κωστή Λειβαδέα και σκηνικά: Κωνσταντίνου Κωστή Λειβαδέα. Μουσική Ε. Σολωμονίδη. Γιώργου Βακαλό. Μουσική Ε. Σολωμονίδη. Παίζουν οι: Κ. Άναλντ, Κ. Λειβαδέας, Τ. Βανδής, Α. Παίζη, Σ. Άλναιος, Κ. Ρηγάδης και Άλκη Ζαβερδινού. (Άπό 26 Μαΐου στο Θέατρο «Σαματιού», Καρόλου 1, τηλ. 524-755. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

ΔΕΚΑ ΜΕΡΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ — των Ν. Τσιφόρου και Πολ. Βασιλειάδη. Σκηνοθεσία Ν. Τσιφόρου και σκηνικά Ι. Στεφανίδη. Πρωταγωνιστούν οι: Δάφνη Σκούρα, Μάρω Κοντού, Νίκος Σταυρίδης και Διονύσης Παπαγιαννόπουλος. (Παίζεται από 26 Μαΐου στο Θέατρο «Σαματιού», Καρόλου 1, τηλ. 524-755. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

Επιθεωρήσεις

ΑΠ' ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΚΙ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ — των Δ. Τραϊφόρου-Δ. Βασιλειάδη. Σκηνοθεσία Δ. Τραϊφόρου, μουσική Β. Αγουραδόπουλου, σκηνικά Β. Περακίη και χορογραφίες Άλκη Ζαβερδινού. Παίζουν οι: Άννα Καλντού, Βέμπο, Παίζουν οι: Άννα Καλντού, Γ. Γαβριήλ, Μαρ. Νέζερ, Μ. Κρεβατά, Γ. Γαβριήλ.

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

λίδης, Φ. Μανέλλης, Μ. Μελάγια, Ντενόγιας κ.ά. (Παίζεται από 24 Μαΐου στο Θέατρο «Περσέ», Όδουσέως 2, τηλ. 529-730. Άπογ. 6.45 μ.μ., βραδ. 9.45 μ.μ.).

ΚΑΘΕ ΚΑΡΥΔΙΑΣ ΚΑΡΥΔΙ — του Γιώργου Γιαννακόπουλου. Μουσική Ζακ Ίακωβίδη και σκηνικά Γιάννη Στεφανίδη. Χορογραφίες Γιάννη Φλερύ. Πρωταγωνιστούν οι: Ρ. Βλαχοπούλου, Ζ. Σαπουντζάκη, Β. Αδωνίτης, Γ. Γκιωνάκης, Ν. Ρίζος, Τ. Μηλιάδης. Χορεύουν Λίνα Άλμα-Γιάννης Φλερύ και το μπαλέτο τους. Τραγουδούν η Ν. Κωνσταντοπούλου και ο Φώτης Δήμας. («Μετροπόλιταν», Λεωφ. Άλεξάνδρας 16, τηλ. 810-966. Άπογ. 6.45 μ.μ., βραδ. 9.45 μ.μ.).

ΦΕΡΡΥ - ΜΠΩΤ — επιθεώρηση των Νικολαΐδη-Οικονομίδη - Λυμπεροπούλου - Μιχαηλίδη. Σκηνοθεσία Άπ. Γαβριηλίδη. Μουσική Γ. Μουζάκη και σκηνικά Μ. Άγγελόπουλου. Πρωταγωνιστούν οι: Κ. Χατζηχρήστος, Ρένα Ντόρ, Κ. Μπελνίνα, Άλέκος Λειβαδίτης, Κ. Δούκας, Κ. Ντιριντάου. Χορεύει το μπαλέτο «Τζόνσον Γκέρλς». (Θέατρο «Πάρι», Λεωφ. Άλεξάνδρας 28, τηλ. 817-369. Άπογ. 6.30 μ.μ., βραδ. 9.30 μ.μ.).

Παιδικό θέατρο

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΜΥΤΟΥΣΗΣ — θερινές παραστάσεις, από 21 Ιουνίου, κάθε Τρίτη 6.30 μ.μ. στη «Μπομπονιέρα» Κηφισιάς και από 23 Ιουνίου, κάθε Πέμπτη 6.30 μ.μ. στην «Άριαν» Γλυφάδας.

ΧΟΡΟΣ

ΛΑΪΚΑ ΜΠΑΛΕΤΑ — της Ντόρας Στράτου. Χορεύουν χορούς από όλα τα μέρη της Ελλάδας. Συμπράττουν και διάφοροι όμιλοι λαϊκών χορευτών. Καλλιτεχνική διεύθυνση Φ. Άνωγιαννίδη, κοστούμια Γιάννη Τσαρούχη. (Άρχαίο Θέατρο Πειραιώς, Πασαλιμάνι. Καθημερινώς 6 μ.μ., και 9 μ.μ.).

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΦΩΣ — (Πνύκα). Κείμενο Σπ. Μελά, σκηνοθεσία Κ. Κροντηρά, μουσική Π. Πετρίδη και επιμέλεια του θεάματος Πιερ Άρνώ. Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες Άννα Συνοδινού, Δέσπω Διαμαντίδου, Έλενη Νεβεδάκη, Μαλένα Άγουράκη, Πίτσα Καπιτσίνας, Μαρία Βεάκη, Μάνος Κατράκης, Θεόδωρος Μορίδης, Βύρων Πάλλης, Ιορδάνης Μαρinos, Ν. Παπακωνσταντίνου κ.ά. Το κείμενο περιλαμβάνει, κατά χρονολογική σειρά, τα περισσότερα της Ιστορίας της πόλεως των Αθηνών. (Καθημερινώς τοίς παραστάσεις, 8.30 μ.μ. στην ελληνική γλώσσα, 9.30 μ.μ. στην αγγλική και 10.30 μ.μ. στη γαλλική, εκτός των τεσσάρων νυκτών της πανσέληνου, 7 - 10 Ιουνίου. Η τιμή των εισιτηρίων για μέν τις ελληνικές παραστάσεις είναι 10 και 15 δρχ. και για τις ξενόγλωσσες 20 και 30 δρχ. Η μετάβαση γίνεται με τα λεωφορεία Θησείου-Όν. Εισιτήρια πωλούνται στα κεντρικά γραφεία ταξιδιών, στα ξενοδοχεία, στο Γραφείο του Ε.Ο.Τ. (Έλευθ. Βενιζέλου 8) και στα ταμεία του θεάματος, στην Πνύκα).

ΚΗΠΟΣ ΘΑΥΜΑΤΩΝ — (Λούνα Πάρκ - Λεωφόρος Συγγρού, Κήπος Βαλλάνου). Ξένες άτραξιόν, ταχυδατυλισμοί, ζοργλέρ, μίμοι, σε συνδυασμό με ποικίλα θεαματικά παιχν δια. Πολυμελής όρχήστρα νέων, υπό την διεύθυνση του μαέστρου Μουραμπά. Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα παισιώνουν έναλλάσσόμενες τραγουδίστριες και επιθεωρησιακά νούμερα.

Όπως ό ζωγράφος
ώραιοποιεί τό μοντέλλο του,
έτσι κι' έσείς περιποιηθήτε
τή φυσική όμορφιά σας.

Η πούδρα, τό ρούζ, τό κραγιόν και τά άλλα καλλυντικά σάς κάνουν πιό ώραία. Άν τά καλλυντικά είναι ποιότητος, σάς κάνουν άκόμα πιό ώραία. Και άν τά χρησιμοποιήσετε όπως ταιριάζει στον τύπο σας, τότε δά γίνετε πολύ ώραία. Όλα τά καλλυντικά, έπιστημονικώς παρασκευασμένα και σέ άρίστη ποιότητα, δά τά θρήτε σέ μεγάλη ποικιλία στα Φαρμακεία Μαρinoπούλου.

ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ
Π. Α. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΩΝΙΑ ΠΑΤΗΣΙΩΝ - ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ
Ι. Π. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΚΑΝΑΡΗ 20 - ΚΟΛΩΝΑΚΙ

ΑΘΗΝΑΪΚΟ

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ — (Αρχαίο Θέατρο «Ηρώδου του Αττικού» τηλ. 26.799. Έναρξ των παραστάσεων 8.30 μ.μ.).

ΝΑΒΟΥΧΟΔΟΝΟΣΑΡ (Ναμπούκο) όπερα του Βέρντι. Διευθυντής ορχήστρας δ Τ. Καρλίβανος, κοστούμια Γ. Βακαλό, χορογραφίες Τ. Βαρούτη. Διευθυντής χορωδίας Μ. Βούρτσος, σκηνική επίβλεψη Σέργιου Βαφειάδη. Πρωταγωνιστούν δ Ισπανός βαρύτονος Μανουέλ Άουσένσι, και οι Μ. Κερεστετζή, Γ. Κοκολιάς, Π. Χοϊδής, Άν. Μαργαρίτη, Ε. Μαρσέλλος, Π. Καραβουσαίος και Α. Πανταζήνακος. (19, 21 και 25 Ιουν. και 3 Ιουλ.).

«ΣΑΜΨΟΝ ΚΑΙ ΔΑΛΙΔΑ» όπερα του Σαιν-Σάνς. Διευθυντής ορχήστρας δ Α. Παρίδης, σκηνικά — κοστούμια Γ. Βακαλό, χορογραφίες Τ. Βαρούτη. Διευθυντής χορωδίας Μ. Βούρτσος, σκηνοθεσία Μορέσκο. Πρωταγωνιστούν δ τενόρος της «Μετροπόλιταν Όπερα» της Νέας Υόρκης Μάκ Κρέικεν (Σαμψών) και ή μέτζο-σοπράνο της «Μετροπόλιταν» Ν. Γόρκης Νέλλ Ράνκιν (Δαλιδά). (22, 26 Ιουν. και 1 Ιουλ.). (Τό πρωί πωλούνται εισιτήρια στά ταμεία της «Λυρικής σκηνής», Ακαδημίας 61, τηλ. 612-461).

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ — (Ώδειον Ηρώδου του Αττικού, τηλ. 26-799. Έναρξ συναυλιών 8.30 μ.μ.).

20 Ιουν. Διευθυντής ορχήστρας δ Άνδρέας Παρίδης, σολίστ δ βιολονταλίστας Ένρικο Ματάνοντι. Έργα: Μπετόβεν: Έγκμοντ (Εισαγωγή). Σούμαν: Κοντσέρτο γιά βιολοντέλλο και ορχήστρα. Μπράμς: Συμφωνία Νο 1. 27 Ιουν. Διευθυντής ορχήστρας δ Κάρλο Τζέκι. Έργα: Κορέλλι: Σουίτα (πρώτη έκδοση). Χάντν: Συμφωνία Στρατιωτική. Σούμαν: Συμφωνία Νο 4. (Εισιτήρια κάθε πρωί στο ταμείο του Θεάτρου «Κοτοπούλη», Πανεπιστημίου 41, τηλ. 614-592).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ HONNER — Συναυλία μουσικής με άκροντέον, σε έργα κλασικά, υπό την διεύθυνση του Γ. Βελουδιού. (ΑΠαρνασσός, 26 Ιουν., 7.15 μ.μ.).

Μουσική από δίσκους

ΚΟΝΤΣΕΡΤΑ ΑΠΟ ΔΙΣΚΟΥΣ — κλασικής μουσικής με πρόλογο και άνάλυση. (Γκαλερί «Σαρλζ», Κολοκοτρώνη 9, τηλ. 32-136, κάθε Παρασκευή 8.10 μ.μ., είσοδος ελεύθερα).

Β' ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΛΑΦΡΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ — Όργανωτής τό Έθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας. Θα εκτελεσθούν τά παρακάτω επιλεγέντα 15 τραγούδια: «Ήταν κάτι άσημαντό», μουσική Τάκη Μωράνη, στίχοι Νάντιας Κωνσταντοπούλου. «Ή άγάπη μας», μουσική Μίμη Πλέσσα, στίχοι Κώστα Πρετεντέρη. «Ο Καραγκιόζης», μουσική Άλέκου Σπάθη, στίχοι Ρ. Ζαλοκώστα. «Σε είδα κάποιο μεσημέρι», μουσική Λυκ. Μαρικά, στίχοι Θ. Σοφο. «Θυμήσου κ' έσύ», μουσική Λιάνας Ρουσσάκου — Σαραλίνη, στίχοι Έλλης Άμπραβανέλ. «Κυπαρισσία», μουσική και στίχοι Μάνου Χατζιδάκι. «Καλή άντάμωση», μουσική Νίκο Γιάκοβλεφ. «Καλοκαιράκι», μουσική και στίχοι Σπήλιου Μεντή. «Ήταν κάποιο Λούνα Πάρκ», μουσική Τάκη Μωράνη, στίχοι Ρ. Ζαλοκώστα. «Πρωτομηνιά», μουσική Άλ. Γεωργιάδη, στίχοι Χρ. Μάνεση. «Παλιό δρομάκι», μουσική Γιάννη Σπάρτακου, στίχοι Άλέκου Λιδωρίκη. «Πρώτο χειμώνα», μουσική Γεράσο. Λαβράνου, στίχοι Γ. Οικονομίδη. «Μιά σταγόνα», μουσική Ν. Γκιζελή, στίχοι Γ. Ματθαίου. «Μαργαριτάρι μου», μουσική Γιάννη Καστριώτη, στίχοι Κ. Πρετεντέρη και «Ή τιμωρία», μουσική και στίχοι Μάνου Χατζιδάκι. Από τά 15 αυτά τραγούδια θα βραβευθούν 4. Τό πρόγραμμα θα παρουσιάσει δ Ντίκος Ήλιόπουλος. (Ίππόδρομος Φαλήρου, 3 Ιουλίου, 11 π.μ.).

Τό Ραδιοφωνικό ήμίωρο
της Κυριακής

Έκκληση

από μουσικές

ΕΙΚΟΝΕΣ

Κυριακή 19 Ιουνίου
1-1.30' μ.μ.

Β' Πρόγραμμα
216,8 μ. ή 1385 χλκ.

Ευχάριστα, ελαφρά καινούργια
γαλλικά τραγούδια.

1. «Salade de Fruits-Bourvil».
2. «La valse à mille temps - André Claveau».
3. «Qu'il fait bon vivre - Les compagnons de la chanson».
4. «Marie - Marie - Jacqueline Danno».
5. «J'ai rêvé-Richard Anthony».
6. «Pilou... Pilou... He - Gilbert Becaude».
7. «Les choches de Lisbonne - Gloria Lasso».
8. «Luna Caprese-George Jouvin».
9. «Ne joue pas - Tino Rossi».
10. «C'est ça l'amore - Les compagnons de la chanson».

Κυριακή 26 Ιουνίου

Μισή ώρα με την ΜΑΗΛΙΑ
JACKSON.

1. In the upper room.
2. Walk with me.
3. Go tell it on the Mountain.
4. It is no secret.
5. I bow on my knees.
6. City called Heaven.
7. I'm glad salvation is free.
8. Shall i meet you over yonder.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

(Από τά ενδιαφέροντα προγράμματα που αναγγέλλονται γιά τό δεκαπενθήμερο 19 Ιουνίου - 2 Ιουλίου)

ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Θέατρο

«ΜΑΝΤΑΜ ΣΟΥΣΟΥ» — Κωμωδία του Δημήτρη Ψαθά. Ραδιοφωνική διασκευή Μαίρης Βεάκη. Ραδιοσκηνοθεσία Γάσσος Βροντάκη. (Κυριακή, 19 Ιουν., 21.15').

«Ο ΗΛΙΑΣ ΤΟΥ 16ου» — Κωμωδία των Χρήστου Γιαννακόπουλου - Άλέκου Σακελλάριου. Ραδιοσκηνοθεσία Γίανος Νταϊφά. (Κυριακή, 26 Ιουν., 21.15').

Όμιλίες

«ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ» — Όμιλήται: Ν. Τόμπρος, Γ. Δεσποτόπουλος, Α. Κατακουζηνός. (Τρίτη, 21 Ιουν., 18.02').

«ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ» — Όμιλήται: Σοφία Γεδεών, Δημοσθένης Κούρσης, Θάλεια Λεωνίδου.

Μουσική

«Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΩΜΕΝΟΥ» — Όπερα του Βέρντι, (Β' πράξη). Παίζει ή ορχήστρα της Μετροπόλιταν Όπερα της Ν. Υόρκης και διευθύνει δ Τόμας Σίπερς. (Παρασκευή, 24 Ιουν., 21.15').

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ ΤΗΣ Ν. ΥΟΡΚΗΣ — Διευθύνει δ Φρίτς Ράινερ. Έργα: Στραβίνσκυ, Μπέλλα Μπάρτοκ, Μουσσόρσκι. (Κυριακή, 19 Ιουν., 11.10').

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΤΟΥ Ε.Ι.Ρ. — Διευθύνει δ αρχιμουσικός Μπέρναρντ Τζάκομπ. Έργα: Μπράμς. (Πέμπτη, 23 Ιουν., 21.15').

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΤΟΥ Ε.Ι.Ρ. — Διευθύνει δ Βύρων Κολάσης. Σολίστ δ πιανίστας Άχ. Κολάσης. Έργα: Σιλβέστρι, Μπετόβεν, Χαίντελ. (Πέμπτη, 30 Ιουν., 21.15').

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Όμιλίες

«ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΕΡΣΕΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ» — Όμιλήτης δ διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης κ. Μπό Γκραίνμπεκ. (Παρασκευή, 24 Ιουν., 17.50').

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

(Μέσω του Έθνικού Ίδρυματος Ραδιοφωνίας)
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ α) Έργα γιά συμφωνική ορχήστρα. β) Κοντσέρτα (γιά πιάνο ή βιολί ή βιολοντέλλο). γ) Έργα Μουσικής Δωματίου (Κουαρτέττο εγχόρδων). Θα άπονεμηθούν δ βραβεία συνολικά, σε δύο έργα από κάθε κατηγορία: α) Συμφωνικών έργων: Α' βραβείο (Προέδρου Κυβερνήσεως), δρχ. 35000. Β' βραβείο δρχ. 20.000. β) Κοντσέρτα: Α' βραβείο δρχ. 30.000 (Έλληνικού Όργανισμού Τονισμού), Β' δρχ. 18.000. γ) Έργα Μουσικής Δωματίου: Α' δρχ. 15.000, Β' δρχ. 9.000. Οι συνθέσεις που θα βραβευθούν θα εκτελεσθούν στά πλαίσια του Φεστιβάλ Αθηνών 1961, από την Συμφωνική Όρχήστρα του Ε.Ι.Ρ., θα ήχογραφηθούν και θα μεταδοθούν και σε ειδικά προγράμματα των ελληνικών και πολλών ξένων ραδιοφωνικών σταθμών. Προθεσμία υποβολής έργων: 28 Φεβρουαρίου 1961. Τό πλήρες κείμενο των όρων του διαγωνισμού δημοσιεύεται στο τεύχος του «Ραδιοπρογράμματος» της 11ης Ιουνίου. (Ε.Ι.Ρ., Πλατεία Ρηγίλλης).

«ΑΛΕΚΤΩΡ»

ΜΕΓΑΛΟ ΚΟΥΤΙ ΔΡΧ. 5,-
ΜΙΚΡΟ ΠΛΑΚΕ ΔΡΧ. 2,50

ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ομαδικές

ΝΕΩΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΩΝ — τοπία, πορτραίτα, νάτορ μόντ κ.λπ. Μετέχουν 15 ζωγράφοι. (Γκαλερί «Τέχνης», Νίκης 2, έως 30 Ιουν., 10 π.μ. - 1 μ.μ. και 6-9 μ.μ.).

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ — Μεταξύ άλλων μετέχουν οι Μ. Σκαρλάτος, Χ. Καβαφάκης, Κ. Χριστοδούλου-Τσατσαρώνης, Τ. Μαρτίνη, Χ. Κορωνάος.

Β' ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ — («Πρακτορείο Πνευματικής Συνεργασίας», Λυκαβηττού 2, άνοιχτή μέχρι 8 Ιουλ., 10 π.μ. - 1 μ.μ. και 6-9 μ.μ. Κυριακή κλειστά).

ΔΙΑΣΗΜΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΖΩΓΡΑΦΟΙ — (Παρθένος, Λύρας, Γαλάτης, Μαλάς, Βολανάκης, Γερμής, Θωμάς, Γεωργιάδης, Μιχαήλ, Οικονόμου, Γιατάς, Τακωβίδης). Μόνιμη έκθεση. (Γκαλερί «Ηλιάδη», Ακαδημίας 29, 9 π.μ. - 2 μ.μ. και 5-9 μ.μ. Κυριακή κλειστά).

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΕΧΝΗΣ — Με συμμετοχή των καλλιτεχνών: Απέργη, Χουτοπούλου (Γλυτική), Γαίτη, Κοντοπούλου, Κυριάκη, Μαργαροπούλου, Μηταράκη, Οικονομίδου, Πολυχρονιάδου, Σπυροπούλου, Χουτοπούλου (Ζωγραφική), Αντωνιάδου-Βασιλειάδη (Μινιατούρες), Βαλαμάνη, Κόστα, Πολυχρονιάδου (Κεραμική), Ορφανού (Ψηφιδωτά), Δημακοπούλου (Μακέτες διακοσμητικές), Πλακωτάκη (Μεταξοτυπίες). (Γκαλερί «Νέες Μορφές», Βαλαωρίτου 9α, 10 π.μ. - 1 μ.μ. και 5-9 μ.μ. Κυριακή άπογευμα κλειστά).

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ — Όλκων δομήσεως και διακοσμήσεως. (Βαλαωρίτου 9α, 8 π.μ. - 1 μ.μ. και 5-3 μ.μ. Κυριακή άπογευμα κλειστά).

ΕΚΘΕΣΙΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ — κομμάτια, κεραμικά, ξυλόγλυπτα, μετάλλια, γλυπτά, κεντήματα κ.ά. από διάφορους ελληνικούς τόπους. («Πρακτορείο Πνευματικής Συνεργασίας», Λυκαβηττού 2, άνοιχτή μέχρι 8 Ιουλ., 10 π.μ. - 1 μ.μ. και 6-9 μ.μ. Κυριακή κλειστά).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ — σχέδια, κεντήματα, ξυλόγλυπτα, μετάλλια κ.ά. απ' όλα τα μέρη της Ελλάδος. (Γκαλερί «Σαράν», Κολοκοτρώνη 9, από 28 Ιουν., 10 π.μ. - 1 μ.μ. και 5.30 - 9 μ.μ. Κυριακή κλειστά).

ΕΙΔΗ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ — και μοντέλα πλοίων και αεροπλάνων. (Εντευκτήρια Ιστιοπλοϊκού Όμιλου Πειραιώς, Τουρκολίμανο, από 19 - 30 Ιουν., 9 π.μ. έως 9 μ.μ. καθημερινώς).

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΙΡΑΪΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ — (Στους κήπους της Τερψιθέας, Πειραιώς). Όργανωτής ο Φυσιολατρικός Μορφωτικός Όμιλος Πειραιώς «Πλάτων» με την ευκαιρία της «Ναυτικής Εβδομάδας», υπό την αιγίδα του Δημάρχου Πειραιώς. Κατά την διάρκεια της εκθέσεως θα γίνουν και διάφορες φιλολογικές εκδηλώσεις. (18 - 30 Ιουνίου, 9 π.μ. έως 9 μ.μ.).

Α' ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ και ειδών θαλασσίων σπόρ — Όργανωτής η «Τουριστική Επιτροπή Κηφισιάς» με συνεργασία της «Ελληνικής Λέσχης Περιηγήσεως και Αθλοπαιδιών», υπό την προστασία της Α.Β.Υ. του Διαδόχου. (Περίβολος Αθλητικού Όμιλου Κηφισιάς, Άνοιχτή έως 3 Ιουλίου, 9 π.μ. - 11 μ.μ. συνεχώς).

Ατομικές

Κ. ΚΛΟΥΒΑΤΟΣ — Ζωγραφική. (Γκαλερί «Νέες Μορφές», Βαλαωρίτου 9α, έως 3 Ιουλ., 10 π.μ. - 1 μ.μ. και 5-9 μ.μ. Κυριακή άπογευμα κλειστά).

ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

(Κέντρα με όρχήστρα)

«ΑΣΤΕΡΙΑ» — (Ακτή Γλυφάδας, τηλ. 04-124). Κέντρο μοντέρνο και πολυτελές λειτουργεί την ημέρα ως εστιατόριο. Τό βράδυ, καθώς και την Κυριακή άπογευμα παίζουν οι όρχήστρες Τοπινό Formisano και του Τέλη Αποστολάκου και τραγουδούν το «Τρίο Καντάν»... «ΑΘΗΝΑΙΑ» — (Ιππόδρομος, τηλ. 968-802). Η όρχήστρα Λέβ-Κανακίη προσφέρει πάντα θαυμάσια μουσική στους θαμώνες του κέντρου. Καλή κουζίνα με τιμές λογικές. Λειτουργεί από 9 μ.μ. ως το πρωί... «ΚΟΡΟΝΕΤ» — (Πανεπιστημίου 2, τηλ. 28-956). Μεταφέρθηκε στην ταράτσα του «Kings Palace Hotel» όπου προσφέρει καλή κουζίνα και ευχάριστη μουσική με πιάνο... «ΜΟΚΑΜΠΟ» — (Πανεπιστημίου 10, τηλ. 20.236). Πλούσιο διεθνές πρόγραμμα που εμφανίζεται δύο φορές, στις 11.15 μ.μ. και στις 1.30 μ.μ. Παίζει η όρχήστρα Λασκαρίδη και χορεύει Δανικό μπαλέτο... «ΦΛΑΜΙΓΚΟ» — (Θόωνος 6, τηλ. 33.592). Άνανεωμένο με την όρχήστρα Γιούργα προσφέρει καλή μουσική και ξένα νούμερα... «ΣΠΗΛΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ» — (Καστέλλα, τηλ. 42-885). Άνανεωμένη η γυάλινη αίθουσα της σπηλιάς, προσφέρει ένα ελληνικό πρόγραμμα με τον Μανώλη Χιώτη, την Μαίρη Λίντα και το μουσικό τους συγκρότημα... «ΝΕΡΑΪΔΑ» — (Καλαμάκι, τηλ. 99-375). Κοσμικό κέντρο όπου η κομπέρ Πόπη Κόντου παρουσιάζει κάθε βράδυ επιθεώρηση πιστας, λαμβάνουν μέρος η Μπελίντα, η Παμέλα, ο Τ. Βαρλάμος, η Μαρία ντε Πετρίλο, το μπαλέτο τους και το Τρίο Μορένο...

«BAMBOO VILLAGE» — (Καβούρι-Βουλιαγμένη, τηλ. 24.703). Άνανεωμένο σε μαγευτική τοποθεσία. Παίζουν το Ιταλικό Κουιντέτο Giacomino Romano, η όρχήστρα Κ. Πρέντα και τραγουδούν ο Τόνυ Βαβατσάκος... «ΜΟΝΤΕ ΚΑΡΛΟ» — (Άνω Βούλα, τηλ. 046.300). Η όρχήστρα Μπάμπη Μαυρομάτη και η τραγουδίστρια Έβη Μυλωπούλου, προσφέρουν μοντέρνους ρυθμούς και τραγουδούν μέχρι το πρωί... «ΚΑΛΑΜΠΟΚΑΣ» — (Κηφισιά τηλ. 01.164). Παίζει η όρχήστρα του Γ. Κατσαρού, τραγουδούν η Γιόβαννα και χορεύουν οι Ίβανωφ-Νατάσσα...

(Χωρίς όρχήστρα)

«ΚΑΛΑΜΑΚΙ No 2» — (Δευτέρα στάσις Καλαμάκι). Χορευτικό, πολυτελές και διανυκτερεύον... «ΣΙΑΒΕΡ ΧΑΟΥΣ» — (Γλυφάδα). Πολυθρόνα και νεανικό. Οι θαμώνες χορεύουν με «τζιούκ μπόξ»... «ΔΕΛΦΙΝΙ» — (Βάρκιζα). Η νεολαία δορυβεί, χορεύει και διασκεδάζει... «ΙΠΠΟΚΑΜΠΟΣ» — (Ραφίνα). Ένα ξύλινο σπίτι στην πλαγιά της Ραφίνας και ο Άριος στο πιάνο συνθέτουν ένα φιλικό περιβάλλον... «ΩΡΕΟΥΡΑ» — (Πατησίων 136). Διακριτική και πολιτισμένη ατμόσφαιρα με χαμηλά φώτα και συχνή μουσική από μαγνητόφωνο... «ΣΕΒΕΝΤΗΝ» — (Βουκουρεστίου). Συμπάθος και αδόρυχο με βιβλία και περιοδικά για όσους κατεβαίνουν μόνοι... «ΜΠΑΜΠΥΣ ΜΠΑΡ» — (Πανεπιστημίου 7). Ευχάριστη ατμόσφαιρα με ήμψως και μαγνητόφωνο...

(Βαριετέ)

«ΑΛΣΟΣ» — (Πεδίον Άρεως, τηλ. 812-271). Ό κονφρανσιέ Όμηρος Άθηνάος παρουσιάζει το «Τρίο Λοντέο» και το άχροβατικό «Πέντε Πάνθηρες». Τραγουδούν η Μαίνα Μελάγια και η όρχήστρα Γιάννη Βέλλα... «ΓΚΡΗΝ ΠΑΡΚ» — (Μαυρομματαίων 22, τηλ. 811-302). Ό Γιώργος Οικονομίδης παρουσιάζει «Χερόνα» και το συγκρότημα «Dacotas» σε Ίνδιάνικους χορούς. Παίζει η όρχήστρα Β. Πατισιωτήριου. Παράλληλα λειτουργούν και ψηφοσκιές με χαμηλές τιμές, σε ένα χώρο που ο σκηνογράφος Σπ. Βασιλείου έχει μετατρέψει σε σκηνοτικό χωριό... «ΚΗΠΟΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ» — (Πατησίων 44, τηλ. 810-717). Παίζει η όρχήστρα οίων Γκιζελ και τραγουδούν η Τζέννη Βάνου, η Κρ. Κάρτερ, η Ούλα Μπάμπη... «ΑΙΓΑΝ» — (Ζάππειο). Παίζει η όρχήστρα Παύλη Μπερκετή και τραγουδούν η Δαλιδά σε ένα πλούσιο ρεπερτόριο ελληνικών και Ισπανικών τραγουδιών...

(Λαϊκά)

«ΤΡΙΑΝΑ» — (Λεωφ. Συγγρού 170, τηλ. 960-354). Παίζει το συγκρότημα λαϊκών οργάνων του Γιαννάκη Αγγελίου, τραγουδούν η Ούλα Μπάμπη και χορεύουν χανούμιες... «ΚΟΛΟΚΟΤΡΑΝΗΣ» — (Ιερά όδός 172, στάσις Άγ. Γεωργίου, τηλ. 581-839). Παίζει το συγκρότημα Μπιθικότση — Ζαμπέτα και τραγουδούν ο Π. Άναγνωστάκης... «ΠΙΝΔΟΣ» — (Πίνδου και Τυάνων, Ν. Φιλαδέφεια, τηλ. 89-058). Ό Δασκαλάκης με το συγκρότημα του... «ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ» — (Παράλια Μοσχάτου, τηλ. 482-028). Παίζει το συγκρότημα Στέλιου Καζαντζή και τραγουδούν η Μαρινέλλα... «ΒΑΜΒΑΚΙΝΟΣ» — (Τέρμα Άγίου Μελετίου, τηλ. 874-974). Οι Τρωαδής — Πάντας με τη συντροφιά τους...

(Διανυκτερεύοντα)

«ΜΕΤΡΟ» — (Υπόγειος στοά Όμονοίας)... «ΠΡΕΣΤΟ» — (Πατησίων 14)... «ΟΛΥΜΠΙΑ» — (Πλατεία Όμονοίας)... «ΓΑΛΙΑ» — (Στάθου 61)... «ΒΥΖΑΝΤΙΟ» (Πλ. Κολωνακίου)... «ΕΡΜΗΣ» — (Πιπίνου 90)... «ΚΑΝΑΡΙΑ» — (Λεωφ. Αλεξάνδρας 227)...

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΘΕΑΤΡΑ

«ΜΟΝΤΕΡΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ» — Πρωταγωνιστούν Κούλης Στολίγκας, Μπέμπα Δόξα, Σοφία Βερόνη, Νικήτας Πλατής, Νίκος Σιράκος κ.ά. («Στρατιωτικόν» Θερινόν, Όδός Δεσπερέ. Άπογ. 7 μ.μ., βραδ. 9 π.μ.).

ΜΟΥΣΙΚΗ

«ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ» — (Βασιλικόν Θεάτρον). Τελευταία συναυλία της χειμερινής περιόδου 20 Ιουνίου, 8.45 μ.μ. Διευθύνει ο κ. Σδλων Μιχαήλδης. Συμμετέχει η Μικτή Χωρωδία του Ωδείου Θεσσαλονίκης.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

«ΕΚΘΕΣΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ» — (Σβορώνος, Σαχίνης Μοσχίδης, Πεντζίκης, Δημητριάδου-Νάτση, Ιατρού, Λογοθέτης, Γέσιος κ.ά.). Όργανοστά τακτικά κάθε χρόνο από τον Άθμον Θεσσαλονίκης εις το μέγαρον της ΧΑΝΘ. Άνοιχτή καθημερινώς, πρωί και άπογευμα.

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ — (Αρχαιολογικόν Μουσείον 20). Άνοιχτό καθημερινώς 9-5 π.μ. και Κυριακή 9-2 π.μ. τη Δευτέρα κλειστό. Είσοδος ελεύθερη (Εύρηματα κλασικής, μακεδονικής, ρωμαϊκής εποχής, αγάλματα, γλυπτά, τάφοι ρωμαϊκοί, πήλινα).

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ — (Αποστόλου Παύλου 20 - νός Άγίου Γεωργίου). Άνοιχτό καθημερινώς 9-1 π.μ. και 4-7 μ.μ. Κυριακή 10-2 π.μ. Είσοδος ελεύθερη. (Βυζαντινά ψηφιδωτά).

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ — (Βασ. Κωνσταντίνου 55). Άνοιχτό καθημερινώς 9-1 π.μ. και 4-8 μ.μ. Είσοδος δρχ. 3. Κλειστό το Σάββατο άπογευμα (Μακεδονικές ένδυμασιες, κεντήματα, κειμήλια Έλληνικής επαναστάσεως και κοσμήματα λαϊκής τέχνης).

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ — (Μέγαρο ΧΑΝΘ). Άνοιχτή καθημερινώς 8-1 και 4.30-8.30 εκτός του Σαββάτου όποτε λειτουργεί μόνον τις πρωινές ώρες.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ — (όδός Άγ. Σοφίας 5). Άνοιχτή καθημερινώς 9-1 και 4-8 μ.μ. εκτός του Σαββάτου, όποτε λειτουργεί μόνον το πρωί. (Βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες άμερικανικά).

ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

(Κέντρα με όρχήστρα)

ΠΑΛΛΑΣ — (τηλ. 81-204). Ό Σταύρος Γραμματικόπουλος παρουσιάζει στην ρεβό «Φέσι και κοκκορόφτερο» τά μπαλέτα «Τζόζεφιν», την Κουβανέζα Μαργαρίτα Γκονζάλες, τον Έλληνα μιμο Χάρη Κλίν, την συμπάθεστα Μαρίνα Καρέζη και την Έβα Μπλένη. Παίζει η όρχήστρα «Επτά Άστέρων» και τραγουδούν ο Π. Ιατρού και η Δούκισσα... «ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ» — (τηλ. 80-379). Τά Ισπανικά μπαλέτα Ρικάρντο ντε Κόρντοβα στην επιθεώρηση «Σεβιλλιάνικες νύχτες». Έκτακτη συμμετοχή Balli.

(Χωρίς όρχήστρα)

«ΡΕΜΒΗ» — Χορεύετε με δίσκους... «ΧΡΥΣΟ ΠΕΤΑΛΟ» — Χορεύετε με δίσκους...

(Διανυκτερεύοντα)

«ΝΤΟΡΕ» — (Καφεζείον) Πλατεία Λευκού Πύργου. «ΩΜΕΓΑ» — (Καφεζείον) Τσιρογάννη 9... «ΙΑΙΟΝ» — (Καφεζείον) Άγίας Σοφίας 8...

Ο υαφός υαφές είναι τέχνη
Ο υαφός υαφές είναι BRAVO

Μιά κουταλιά
Άμερικάνικος καφές
και κρύο νερό

Παγωμένος καφές.
Η μεγαλύτερη καλοκαιρινή
άπόλαυσις.

BRAVO

ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΑΦΕΩΝ ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ — Συνεχίζεται το πρωτάθλημα Α' Εθνικής Κατηγορίας με τους εξής αγώνες: 19 Ιουνίου, 4.30 μ.μ. 'Εθνικός—Ολυμπιακός, ΠΑΟ—'Αρης, Πανιώνιος—Παναγιώλειος, Παγκορινθιακός—'Απόλλων 'Αθηνών, Προοδευτική—ΑΕΚ, ΠΑΟΚ—Α.Ε. Νικαίας, 'Ηρακλής—'Απόλλων Καλαμαριών, Δόξα—Μέγας 'Αλέξανδρος. 26 Ιουνίου, 4.30 μ.μ. 'Ολυμπιακός—Παναγιώλειος, ΠΑΟ—'Ηρακλής, Μέγας 'Αλέξανδρος—ΑΕΚ, Παγκορινθιακός—Δόξα, ΠΑΟΚ—'Εθνικός, Πανιώνιος—Προοδευτική, Α.Ε. Νικαίας—'Απόλλων Καλαμαριών, 'Αρης—'Απόλλων 'Αθηνών. 3 Ιουλίου, 4.30 μ.μ. Α.Ε. Νικαίας—'Ολυμπιακός, ΠΑΟΚ—ΠΑΟ, ΑΕΚ—'Απόλλων Καλαμαριών, Παναγιώλειος—'Απόλλων 'Αθηνών, 'Ηρακλής—Παγκορινθιακός, 'Εθνικός—Προοδευτική, Πανιώνιος—Δόξα, Μέγας 'Αλέξανδρος—'Αρης.

ΚΟΛΥΜΒΗΣΙΣ — Κολυμβητήριο Σχολής Ναυτικών Δοκίμων. Κάθε Κυριακή 11 π.μ. κολυμβητικές ημερίδες με αγώνες κολυμβήσεως και γουότερ πόλο. 'Ολυμπιακό Κολυμβητήριο 'Αθηνών (Έναμι Ζαπτείου). Διασυλλογικοί αγώνες κολυμβήσεως μεταξύ των συλλόγων του Κέντρου. Α' ημερίδα: 23 και 30 Ιουνίου 10 π.μ. και 4 μ.μ. Παναθηναϊκός—Α.Ο. Καλαμαριών, 'Ολυμπιακός—Α.Ο. Π. Φαλήρου. 'Αγωνίσματα: 400 μ. έλευθ. ανδρών, 50 μ. πεταλούδα γυναικών, 200 μ. πρόσθιο ανδρών, 100 μ. ύπτιο γυναικών, 100 μ. έλευθ. ανδρών, 100 μ. πρόσθιο ανδρών, 100 μ. ύπτιο ανδρών, 100 μ. έλευθ. γυναικών, 4x100 μ. σκυταλοδρομία μικτή ανδρών. Οι ώρες εξ' άλλων λειτουργιών του 'Ολυμπιακού κολυμβητηρίου ώριστ'καν ως εξής: Καθημερινώς 10 π.μ. μέχρι 4 μ.μ. και τις Κυριακές από 9 π.μ. μέχρι 2 μ.μ. Τιμή είσοδου γι' αυτό το κοινό 8 δραχμ., τους μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές και στρατιώτες γενικά, δρχ. 4.

ΚΩΠΗΛΑΣΙΑ — 'Ορμος Φαλήρου. 26 Ιουνίου, 9.30 π.μ. Διασυλλογικοί αγώνες κωπηλασίας με λέμβους τύπου «Γιόλ ντ'ε Μέρ». 'Οργανώνονται στο πλαίσιο των εορτών της «Ναυτικής Εβδομάδας». Θα μετασφύγουν πληρώματα όλων των 'Ομίλων του Κέντρου καθώς και της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων και της Σχολής Ναυτοπαίδων. 'Επίσης την ίδια ημερομηνία και ώρα ο 'Όμιλος 'Εστών θα κάνει τον έτήσιο κωπηλατικό αγώνα επί αποστάσεως 8.000 μ. εις μνήμην Ν. Παπαδόστα, από τον 'Αγιο Κοσμά προς τον όρμο Κανάρη. 3 Ιουλίου, 9.30 π.μ. κωπηλατικοί αγώνες πόλεως Πειραιώς, οργανούμενοι από τον Ν.Α.Σ.

ΙΣΤΙΟΠΛΟΙΑ — 'Ορμος Φαλήρου. 19 Ιουνίου, 3 μ.μ. 'Ιστιοδρομίες με σκάφη τύπου «Στάρ», γι' αυτό το κύπελλο «Πειραιώς». 11.10 π.μ. 'Ιστιοδρομίες με σκάφη τύπου «Φίν» γι' αυτό το κύπελλο «'Ανοιξέως». 'Αθλοθέτης και σ'α δύο κύπελλα ο 'Ολυμπιακός. 11.20 π.μ. 'Ιστιοδρομίες με σκάφη τύπου «'Ιπτάμενος 'Ολλανδός», γι' αυτό το κύπελλο «'Ανοιξέως». 'Αθλοθέτης ο Τ. Κουκούλας. 'Ιστιοδρομίες με σκάφη ανοικτής θαλάσσης τύπου Ε.Θ.Ε. 'Αθλοθέτες οι Γ. Μαρκόπουλος, Γ. Σικιανίδης και ο 'Ολυμπιακός. 'Αγών τριπλούς 24 Ιουν., 3.30 μ.μ. Φάληρο—'Αίγινα. 25 Ιουν., 9.30 π.μ. 'Αίγινα—'Επίδαυρος. 26 Ιουν., 9 π.μ. 'Επίδαυρος—Φάληρο. Μήκος διαδρομής 65 ναυτ. μίλια. 25 Ιουν., 10.30 π.μ. 'Αγώνες θαλαμηγών από Τουρκολίμανο εις 'Επίδαυρον. 3.30 μ.μ. Διασυλλογικοί αγώνες οργανούμενοι από τον Ναυτικών 'Αθλητικών Σύνδεσμον, με σκάφη τύπου «'Ιπτάμενος 'Ολλανδός», «Φίν», «'Αλτίνι» και «Σάρπ». Οι ίδιοι διασυλλογικοί αγώνες θα γίνουν και στις 26 Ιουν., 3.30 μ.μ. ('Ο Β.Ν.Ο.Ε. δίδει καθημερινώς δωρεάν μαθήματα 'Ιστιοπλοίας γι' αυτούς νέους, με σκάφη «'Αλτίνι»).

ΥΠΟΒΥΧΙΟ ΨΑΡΕΜΑ — Φλέβες Βουλιαγμένης. 19 Ιουνίου, 11 π.μ. Προκριματικοί αγώνες υποβυχίου ψαρέματος, οργανούμενοι από τον Ν.Ο. Βουλιαγμένης. 'Από τα αποτελέσματα των προκριματικών θα κριθούν οι αθλητές που θα συμμετάσχουν στους Πανελληνίους αγώνες. 3 Ιουλίου, 11 π.μ. Πανελλήνιοι αγώνες υποβυχίου ψαρέματος, οργανούμενοι από την 'Ομοσπονδία 'Υποβυχίου Κυνήγιου. Μετέχουν όλοι οι Σύνδεσμοι 'Εοσαιοτεχνών 'Αλιείων και οι Ναυτικοί 'Ομίλοι απ' όλη την 'Ελλάδα, οι Σχολές Ναυτικών Δοκίμων και Ναυτοπαίδων, ή ΑΕΒΝ, το Λιμενικό Σώμα και το Athens Rod and Gun Club.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

(Μέσω της 'Ελληνικής Φωτογραφικής 'Εταιρίας, Βουκουρεστίου 28α, τηλ. 611-485).

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ — (Αύγουστος 1960). Τρεις κατηγορίες φωτογραφιών: Μονόχρωμες, διαφάνειες και Sterboslides. Θέμα ελεύθερο. Προθεσμία υποβολής μέχρι της 23ης Ιουλίου. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να γράφουν στη διεύθυνση: C/o Club Fotografico de Mexico Ave. San Juan de Letran 30, 1er Piso Mexico I.D.F. Mexico.

ΙΣΠΑΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ — Espana (Σεπτέμβριος 1960). Δύο κατηγορίες φωτογραφιών: Μονόχρωμες και έγχρωμες. Θέμα ελεύθερο. Δικαίωμα συμμετοχής ένα δολλάριο για κάθε κατηγορία. Προθεσμία υποβολής μέχρι της 25ης Ιουλίου. Διευθυντής: Apartado de Correos 18, S. Adrian de Besos (Barcelona) Espana.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

ΚΑΝΕΙΣ δέν συμπαθεί το «τσιμπάκι» που προστίθεται στην «Εκλογή» από το τεύχος αυτό. Ούτε και μεις φυσικά. Το τσιμπάκι είναι ενοχλητικό, ακαταίτητο — αλλά απαραίτητο. Προστατεύει το περιοδικό από την υπερβολικά μεγάλη (λαθροανωσιτική) δημοτικότητα του. Γι' αυτούς από τους ανγνώστες μας δέν μπορούν να το υποφέρουν, υπάρχει έν τοιούτος διέξοδος. Τηλεφωνώντας ένα οποιοδήποτε πρωί στον αριθμό 521-065 μπορούν να γραφούν συνδρομητές της «Εκλογής». 'Ετσι θα παίρνουν το περιοδικό στο σπίτι τους μία μέρα πριν κυκλοφορήσει στα περίπτερα και —πρό παντός— χωρίς τσιμπάκι.

Από την 'Ελλάδα
και όλον
τόν κόσμο...

...το επίκαιρο.
υπεύθυνο.
ζωντανό
ρεπορτάζ
με τις ωραιότερες παντα
φωτογραφίες
ήδη και έδωσαν στις

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ — 18-30 Ιουνίου, με τις εξής εκδηλώσεις:

18 Ιουν., 3 μ.μ. 'Αγώνες 'Ιστιοπλοίας αθλητικών σκαφών και θαλαμηγών από το Φάληρο στον όρμο της Βουλιαγμένης. Στις 8 μ.μ. θ' αρχίσουν οι εορταστικές εκδηλώσεις στη Βουλιαγμένη με πυροτεχνήματα, κινηματογραφικές προβολές, επιδείξεις ναυτικής δεξιότητας με αθλητικά πλοία, και λαϊκούς χορούς από το συγκρότημα Κουσιάδη. 19 Ιουν., 10 π.μ. 'Ιστιοπλοϊκοί αγώνες με σκάφη τύπου ΕΘΕ και Λάτινγκι από τη Βουλιαγμένη στο Φάληρο. Οι Βατραχάνθρωποι που εξεπαιδεύτησαν στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, θα κάνουν επιδείξεις στην παραλία του Λαιμού, στο βυθό της θάλασσας και στην επιφάνεια, καθώς και υποβρύχιες ανατινάξεις. Στις 7.30 μ.μ. στο Πασαλιμάνι θα γίνει παράσταση αήματος με μουσική του Β.Ν. και τελετή υποστολής της σημαίας στο Ναυτικό Μουσείο. 21 Ιουν., 7-9 μ.μ. Λαϊκή γιορτή στο Πασαλιμάνι με τη μουσική του Λιμενικού Σώματος. 22 Ιουν., 6 μ.μ. 'Εορταστικές εκδηλώσεις στη Γλυφάδα με τη μουσική του Λιμενικού Σώματος και τα Μπαλέτα Κουσιάδη. 23 Ιουν., 3.30 μ.μ. 'Αγώνες 'Ιστιοπλοίας με σκάφη διαφόρων τύπων, μεταξύ των Ναυτικών 'Ομίλων, στο Φάληρο. Στις 7 μ.μ. κολυμβητικοί αγώνες υπό της ΕΚΟΦ στο 'Ολυμπιακό Κολυμβητήριο. 'Από 7-9 μ.μ. λαϊκή γιορτή στο Πασαλιμάνι με τη μουσική του Β.Ν. και του Λιμενικού Σώματος. 24 Ιουν., 8 π.μ. Κατάπλους του Στόλου στο Φάληρο. Στις 12 μ. θα γίνει η τελετή προς τιμήν του 'Αθανάσιου Ναύτου. Ρίψης στεφάνων από την «'Ελλά». 'Από 3-7.30 μ.μ. επίσκεψις του κοινού στα πολεμικά πλοία. Στις 3.30 μ.μ. 'Ιστιοπλοϊκοί αγώνες με σκάφη τύπου ΕΘΕ, από το Φάληρον στην 'Αίγινα και 'Επίδαυρο. Στις 7 μ.μ. εορταστικές εκδηλώσεις στο Φάληρο με τα Μπαλέτα Κουσιάδη, και τη μουσική του Β.Ν. και του Λιμενικού Σώματος. 25 Ιουν., 9.30 π.μ. 'Ιστιοπλοϊκοί αγώνες με σκάφη τύπου ΕΘΕ από την 'Αίγινα στην 'Επίδαυρο. Στις 10.30 π.μ. 'Αγών θαλαμηγών από το Φάληρο στην 'Επίδαυρο. 'Επίσης στην περιοχή Φαλήρου στις 3.30 μ.μ. θα γίνουν διασυλλογικοί αγώνες 'Ιστιοπλοίας με σκάφη τύπου Φίν, 'Ιπτάμενος 'Ολλανδός, Λάτινγκι και Σάρπ. Στις 10 π.μ. από το Πασαλιμάνι θα γίνει θαλασσινός περίπατος γι'α παιδιά με το «Σεμίραμις». Στις 5.30 μ.μ. επιδείξεις 'Ομάδος Βατραχάνθρωπων με υποβρύχιες ανατινάξεις κατά μήκος της ακτής από 'Εδεμ μέχρι Τροκαντερό, σε συνδυασμό με τοπική λαϊκή γιορτή με χορούς, πυροτεχνήματα και τη μουσική του Β.Ν. 7 μ.μ. Λαϊκή γιορτή στη Σαλαμίνι από την Περιγητική Λέσχη. Στις 9 μ.μ. γιορτή από τον Δήμο Φαλήρου στο Πασαλιμάνι με τη μουσική του Δήμου Πειραιώς και της 'Αστυνομίας Πόλεων και με τα Μπαλέτα Κουσιάδη. 26 Ιουν., 10 π.μ. Παναθηναϊκοί αγώνες 'Ιστιοπλοίας και κωπηλασίας μεταξύ συγκροτημάτων Β.Ν. στον Σκαμαριγιά. Στις 11 π.μ. παιδική γιορτή στη λίμνη του Βασιλικού Κήπου με διαγωνισμό γι'α το καλύτερο ναυτικό μοντέλο. Θα παίξει η μουσική του Β.Ν. Στις 11 π.μ. - 1 μ.μ. και 5-7.30 μ.μ. επίσκεψις του κοινού στα πολεμικά πλοία. Στις 3.30 μ.μ. 'Ιστιοπλοϊκοί αγώνες Ναυτικών 'Ομίλων στο Φάληρο. Στις 7-7.30 μ.μ. επιδείξεις 'Ομάδος Βατραχάνθρωπων σε διάφορα σημεία της Φαληρικής ακτής. Βολή καπνολόγων από το Α)ΒΑΚ.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Οι ώρες λειτουργίας των 'Αθηναϊκών καταστημάτων ως τη 15η 'Οκτωβρίου είναι οι εξής:

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: 'Ανοικτά καθημερινώς, 8 π.μ. - 1.30 μ.μ. και 5-8 μ.μ. Σάββατο μόνο το πρωί 8 π.μ. - 2 μ.μ. **ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ**: 8 π.μ. - 1.30 μ.μ. και 5-8.30 μ.μ. Σάββατο μόνο το πρωί, 8 π.μ. - 2 μ.μ. **ΚΟΥΡΕΙΑ-ΚΟΜΜΑΤΗΡΙΑ**: 7.30 π.μ. - 1 μ.μ. και 4.30-8.30 μ.μ. Τετάρτη 7.30 π.μ. - 2 μ.μ. Το Σάββατο ή απογευματινή εργασία παρατείνεται επί 1.30 ώρα. **ΠΑΝΤΟΠΛΕΙΑ**: 7.30 π.μ. - 2 μ.μ. και 5.30-8.30 μ.μ. Τετάρτη 8 π.μ. - 2.30 μ.μ. **ΟΠΩΡΟΠΛΕΙΑ** - **ΛΑΧΑΝΟΠΛΕΙΑ**: 7.30 π.μ. - 2.30 μ.μ. και 6.30-9 μ.μ. Τετάρτη 8 π.μ. - 2.30 μ.μ. **ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΑ** - **ΠΡΑΤΗΡΙΑ ΑΡΤΟΥ** 7 π.μ. - 2.30 μ.μ. και 5.30-9 μ.μ. Τετάρτη 7 π.μ. - 3 μ.μ. Το Σάββατο ή εσπερινή εργασία των καταστημάτων τροφίμων, λαχανοπωλείων και αρτοποιείων παρατείνεται επί μία ώρα.

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ — 'Ανοικτά καθημερινώς 9 π.μ. - 5 μ.μ. Τρίτη 12 μ. - 5 μ.μ. Κυριακή 9 π.μ. - 2 μ.μ. Εισιτήριο δρχ. 10 και γι'α τον χώρο της 'Ακροπόλεως. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα. (Γλυπτά και αρχιτεκτονικά που βρέθηκαν πάνω στην 'Ακρόπολη. Συλλογή αρχαίων έργων (Κόρες) και ανάγλυφα από τον Παρθενώνα, 'Ερέχθιο και Ναό 'Απτερού Νίκης, του 5ου π.Χ. αιώνας).

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ — (Λεωφ. Βασιλίσσης Σοφίας 22). 'Ανοικτά καθημερινώς 8 π.μ. - 2 μ.μ. και 3-6 μ.μ. Δευτέρα 3-6 μ.μ. Κυριακή 9 π.μ. - 1 μ.μ. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα, τις άλλες ημέρες είσοδος δρχ. 5. Τις Κυριακές το Βασιλικό 'Ιδρυμα κάνει συνθήως ξεναγήσεις. ('Εργα Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής τέχνης, εικόνες και μικροτεχνήματα, αντίγραφα μωσαϊκών και τοιχογραφιών, 'Ιστορημένα χειρόγραφα, έργα γλυπτικής και αρχιτεκτονικής. Τρεις αίθουσες είναι διασκευασμένες σε εκκλησίες, Παλαιοχριστιανική—Βυζαντινή—Μεταβυζαντινή).

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΟ — (Γουδί). 'Ανοικτά Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 9 π.μ. - 12 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. (Σκελετοί ανθρώπων Νεολιθικής εποχής. Μούμιες και κέρνα ομοιώματα διαφόρων εθνολογικών τύπων).

ΓΕΩΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ — ('Εθνικού Πανεπιστημίου, 'Ακαδημίας 38). 'Ανοικτά Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή 10 π.μ. - 1 μ.μ. (Μεταλλεύματα, απολιθώματα κλπ.).

ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ — (Πατησίων). 'Ανοικτά καθημερινώς 8.30 π.μ. - 2 μ.μ. και 3-6 μ.μ. Κυριακή 9 π.μ. - 2 μ.μ. Δευτέρα κλειστό. Εισιτήριο δρχ. 10. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα. (Συλλογή έργων Μυκηναϊκής τέχνης, γλυπτά και αρχιτεκτονικά, συλλογή επιτυμβίων στηλών, επιγραφών, νομισμάτων, αγγείων, αναθηματικών αναγλυφών, κοσμημάτων, χαλκίνων αγαλμάτων — Ποσειδών, 'Εφρηος των 'Αντικυθήρων κλπ.).

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ — (Πλ. Μοναστηρακίου). 'Ανοικτά καθημερινώς, 9 π.μ. - 2 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. Τετάρτη κλειστό. (Βυζαντινά κεραμικά, έργα έαυλοισατικής τέχνης, κο-

σμήματα, ροδιακή κεραμική, κειμήλια 'Ελληνικής 'Επανάστασης, Ξυλόγλυπτα λαϊκής τέχνης. Κοπτικά υφάσματα του και 7ου αιώνας, κεντήματα από την 'Ηπειρο, 'Αράχωβα, Λειβαδιά, Τανάγρα, Κυκλάδες, Κρήτη, Σκύρο, Μυτιλήνη, Δωδεκάνησο).

ΖΩΟΛΟΓΙΚΟ — ('Εθνικού Πανεπιστημίου, 'Ακαδημίας 43). 'Ανοικτά Δευτέρα, Τετάρτη, Σάββατο και Κυριακή 9 π.μ. - 12 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. (Ζώα της 'Ελλάδος, των γειτονικών της χωρών και των τροπικών. 'Ερπετά, έντομα, πουλιά, κοχύλια και ψάρια των ελληνικών θαλασσών).

ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ — (Λεωφόρος 'Αμαλίας 38). 'Ανοικτά καθημερινώς, 9 π.μ. - 1 μ.μ. Είσοδος δρχ. 5. Κυριακή 10 π.μ. - 2 μ.μ. Είσοδος ελεύθερα. Τρίτη και Σάββατο κλειστό. ('Ιστορικά κειμήλια και ένδυμα της 'Επανάστασης του 1821).

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ — (Χώρος Κεραμεικού). 'Ανοικτά καθημερινώς, 9 π.μ. - 5 μ.μ. Εισιτήριο δρχ. 5. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα. (Σειρά επιτυμβίων αναγλυφών και αγγείων από τάφους).

ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ — ('Ακτή Τρ. Μουσουλίου 1, Πειραιώς). 'Ανοικτά καθημερινώς πλην Τετάρτης και Κυριακής 9 π.μ. - 1 μ.μ., Τετάρτη και Παρασκευή 4-7 μ.μ. και Κυριακή 10 π.μ. - 1 μ.μ. και 4-8 μ.μ. Εισιτήριο δρχ. 2. Τρίτη και Παρασκευή είσοδος ελεύθερα. ('Εκθέματα σχετικά με το Πολεμικό Ναυτικό της 'Ελλάδος από την αρχαιότητα έποχή ως σήμερα. Μικρογραφίες πλοίων, κειμήλια του 1821, των αγώνων 1912 και 1940).

ΜΙΤΕΝΑΚΗ — (Κουμπάρη 1). 'Ανοικτά καθημερινώς, 9.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. και 4.30 - 7.30 μ.μ. Κυριακή 9.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. μόνο το πρωί. Εισιτήριο δρχ. 5. Τρίτη κλειστό. Δευτέρα είσοδος ελεύθερα. (Βυζαντινά και Μεταβυζαντινά έργα τέχνης, υφάσματα κοπτικής και μουσουλμανικής τέχνης, έργα κεραμικής, υαλουργίας, μεταλλοτεχνίας, Ξυλόγλυπτης, φορεσιές, κεντήματα κ.ά.).

ΣΤΟΑ ΑΤΤΑΛΟΥ, ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ — (Θησείον). 'Ανοικτά καθημερινώς, από της ανατολής μέχρι της δύσεως του ήλιου. Εισιτήριο δρχ. 10 και γι'α το χώρο της 'Αγοράς. Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελεύθερα. (Εθρήματα από το χώρο της αρχαίας 'Αγοράς, από τους προ-ιστορικούς χρόνους ως και τους τελευταίους ρωμαϊκούς. Γλυπτά και αρχιτεκτονικά, αγγεία και χαλκίνα εθρήματα).

ΥΓΕΙΑ-ΝΙΑΤΑ ΟΜΟΡΦΙΑ

● **ΥΓΕΙΑ**: "Ένα ποτήρι Χρυσό Πορτοκάλι κάθε πρωί προσφέρει στον οργανισμό σας οπωροσάκχαρο γιά ζωτικότητα, φωσφόρο γιά τους μυς και ασβέστιο γιά τ'αστά. 'Επί πλέον την απαραίτητη θιταμίνη C που σ'α επιτρέπει να καταπολεμήτε αποτελεσματικώτερα τ'α μικρόβια και να άντέχετε περισσότερο στην κούραση. Προσέξτε όμως. 'Ο οργανισμός δέν αποθηκεύει την θιταμίνη C και γι' αυτό πρέπει να πίνετε Χρυσό Πορτοκάλι καθημερινώς.

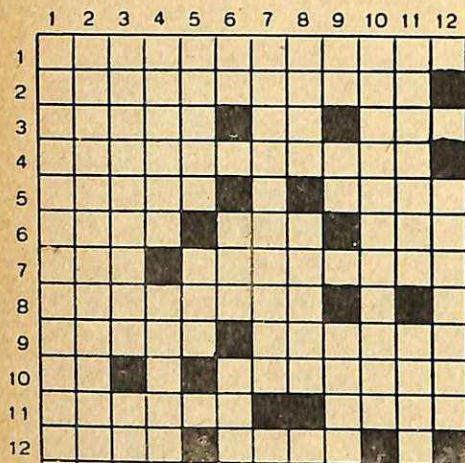
● **ΝΙΑΤΑ-ΟΜΟΡΦΙΑ**: Τό Χρυσό Πορτοκάλι σ'α δίνει και την πολύτιμη θιταμίνη P που διατηρεί νέα τ'α κυκλοφορικά άγγεία, φρεσκάει την έπιδερμίδα και έμποδίζει τις ρυτίδες. Τό Χρυσό Πορτοκάλι αποτοξινώνει τον οργανισμό και είναι τό καλύτερο φυσικό καλλυντικό.

'Αγοράστε λοιπόν σήμερα και πίνετε κάθε πρωί ένα άπολαυστικό ποτήρι Χρυσό Πορτοκάλι. Σ'α κοστίζει μόνον 80 λεπτά και σ'α χαρίζει υγεία, νιάτα, όμορφιά, φρέσκια έπιδερμίδα, ζωτικότητα κι' άντοχη στις μολυσματικές ασθένειες και στην κούραση.

ΧΡΥΣΟ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ ΦΙΞ

'Η φιάλη των 20 ποτηρίων Δρχ. 16.50
'Η φιάλη των 10 ποτηρίων Δρχ. 9.—

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Πολλά χωριάτικα επώνυμα έχουν γνή απ' αυτά.
2. Μία πτώσις εις... μίαν πτώσιν.
3. Διετέλεσε το 1947-1948 υπουργός της Δικαιοσύνης μας — 'Η γραφή του διακόσια έβδομήντα — Το κόσκινο των μυλωνών, αλλά και... το 1/6 της ούγγιας.
4. Αίτια θανάτου πολλών 'Ελλήνων επί Κατοχής (γεν.).
5. Μία έμφυτος ιδιότης — 'Η αιτιατική ενός ανέμου, κοινώς γνωστού ως σορόκου (δημ.).
6. 'Αντιμετώπισε εις το 39ον Προπτό τον Παναιγιάλειον εις αγώνα κυπέλλου — Οι σουρβιές — Πρόγονοι των Σκανδιναμών.
7. 'Όρος του σκακιού, αντιστρόφως — Τίτλος γνωστού ελληνικού τραγουδιού που θυμίζει το όνομα ενός πουλιού.
8. 'Ο κάτοικος βορείου χώρας της Ευρώπης, ενάρθρος.

(Λύσεις στη σελίδα 64)

Έκλογη

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Έσωτερικού	Έτησια : δρχ. 192	Έξωτερικού	Έτησια : \$ 9
	Έξάμηνη : δρχ. 96		£ 3.4.0.

(Αεροπορικές συνδρομές κατόπιν συνεννοήσεως)

521-065, 10 π.μ. - 1 μ.μ.

Παίρνοντας αυτόν τον αριθμό, αυτές τις ώρες, μπορείτε να συνδεθείτε με την «Έκλογη» και χωρίς άλλο κόπο να εγγραφείτε συνδρομητής.

ΑΘΗΝΑΪΚΟ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

ΒΟΥΛΗΣ — Παλαιά 'Ανάκτορα 9 π.μ. - 1 μ.μ. (Πλουσιώτατο τμήμα πολιτικών - νομικών βιβλίων, πλήρης σειρά των εφημερίδων της Ελλάδος από το 1901 - 1937, πλήρης σειρά της 'Εφημερίδος της Κυβερνήσεως)

ΓΕΝΝΑΔΕΙΟΣ — Σουηδίας 61, 9 π.μ. - 2 μ.μ. κα 5-8 μ.μ. Σάββατο απόγευμα κλειστή. (Πλουσιώτατη ιστορική βιβλιοθήκη για τα Βαλκάνια και την 'Εγγύς 'Ανατολή, ιδίως την παλαιά και νεώτερη Τουρκία. 'Απαράμιλλη συλλογή βιβλίων για τη μεσαιωνική και νεώτερη ιστορία της Ελλάδος. Πρώτες εκδόσεις αρχαίων 'Ελλήνων συγγραφέων. Μικροσκοπικές παλαιές εκδόσεις σπουδαίων έργων. Πρωτότυπα έργα ζωγραφικής, τα έργα του Ζωγράφου που έγιναν καθ' ύποδειξιν του Μακρυγιάννη, 300 χειρόγραφα, συλλογή των έργων των περιηγητών που ήρθαν στην 'Ελλάδα από τον 15ο-19ο αιώνα, και κειμήλια του Βύρωνος).

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ — Μέγαρον Δημαρχίας, 8 π.μ. - 3 μ.μ. (δχι ενημερωμένη).

ΕΘΝΙΚΗ — Καθημερινός ανοικτή, 9 π.μ. - 1 μ.μ. κα 5-8 μ.μ. (Πλήν των βιβλίων περί 'Ελληνικής μεσαιωνικής και νεώτερης φιλολογίας, ιστορίας, θεολογίας, πλουσιώτατο τμήμα εφημερίδων και περιοδικών, σπάνιοι γεωγραφικοί χάρτες, εικονογραφημένα παλαιά βιβλία, σπάνιες εφημερίδες και περιοδικά, χαλκογραφίες, βυζαντινά χειρόγραφα, αρχαίον έγγραφα της Τουρκοκρατίας και της 'Επανάστασεως του 1821).

ΜΠΕΝΑΚΕΙΟΣ — Παλαιά Βουλή, 'Ανθίμου Γαζή 2, 9 π.μ. - 1 μ.μ. κα 5-8 μ.μ. Σάββατο απόγευμα κλειστή. (Πλήν άλλων έχει πλήρη σειρά όλων των εφημερίδων της Ελλάδος από το 1822-1900 και από το 1937 έως σήμερα).

ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ — 'Αθηνών Σταδίου 29, και Πειραιώς Πραξιτέλους 136. 'Ανοικτές 9 π.μ. - 1 μ.μ. κα 6-9 μ.μ. εκτός Τετάρτης και Σαββάτου. ('Εχουν βιβλία λογοτεχνικά, φιλοσοφικά, επιστημονικά, καλλιτεχνικά και ιστορικά).

ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ — Πλ. Φιλικής 'Εταιρείας 17. 'Ανοικτή καθημερινώς 8 π.μ. - 1.30 μ.μ. Δευτέρα και Πέμπτη 5-8 μ.μ. Τό Σάββατο 8 π.μ. - 12.30 μ.μ. Διαθέτει βιβλία επί γενικών θεμάτων, εκτός της τρεχούσης πολιτικής.

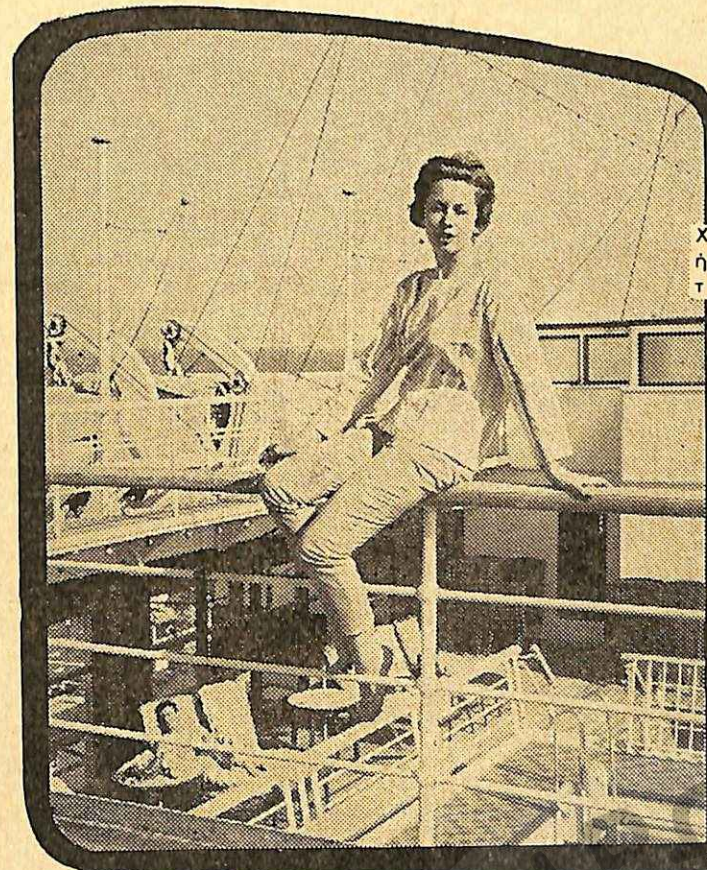
ΙΤΑΛΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ — Πατρίων 47. 'Ανοικτή 9.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. κα 6-8 μ.μ. ('Εργα 'Ιταλών συγγραφέων — λογοτεχνικά, θεατρικά, ιστορικά, γεωγραφικά).

ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΟΣ — Καποδιστρίου 28. 'Ανοικτή καθημερινώς 8 π.μ. - 2 μ.μ. Δευτέρα και Τετάρτη 8 π.μ. - 2 μ.μ. κα 5.30 - 8.30 μ.μ. (Βιβλία οικονομολογικά και σχετικά με την παραγωγικήτητα. 'Όρι σμένα προσφέρονται δωρεάν).

ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ — Δημοκρίτου 14. 'Ανοικτή καθημερινώς, 10 π.μ. - 1 μ.μ. κα τα απόγευμα Τρίτης και Παρασκευής από 5.30 - 7.30 μ.μ. (Βιβλία λογοτεχνικά, επιστημονικά, ιστορικά).

ΞΕΝΑΓΗΣΕΙΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ — κάθε Κυριακή 11 π.μ. κα 3 μ.μ. γίνονται ξεναγήσεις στα Μουσεία: 'Ακροπόλεως, Βυζαντινόν, 'Εθνικόν, 'Αρχαιολογικόν, 'Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, 'Εθνολογικόν καί 'Ιστορικόν, Κεραμεικόν, Μπενάκη καί Στάς 'Αττάλου. Επίσης στους αρχαιολογικούς χώρους: Κεραμεικόν, Θησείο, 'Αρχαία 'Αγορά, 'Ακρόπολη, Σούνιο, 'Ελευσίνα καί Στήλες 'Αγίου Διός. Ξεναγούν οι: Θ. Κερίσσογλου, 'Αγγελίδου, Τ. Σειραδάκη, Ε. Βασιλικιώτη, Ε. Λυκούρη, Κ. Πετροπούλου, Α. Ποταμιάνου.

Χαρούμενα πρωινά στο
ηλιόλουστο κατάστρωμα
του "ΟΛΥΜΠΙΑ"

4/25

Ταξιδεύετε με το αδύγκριτον
Υ/η "Ολυμπία"

23.000 ΤΟΝΝΩΝ - ΤΑΧΥΤΗΤΗΣ 21 ΜΙΛΙΩΝ

GREEK LINE

Τό 'Υπερκεάνιον "ΟΛΥΜΠΙΑ"
προσφέρει σε όλους άνεξαιρέτως
τούς επιβάτας του πρωτοφανείς
άνέσεις καί πολυτέλειαν.

ΔΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΠΕΥΘΥΝΗΤΕ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΞΙΔΙΟΤΙΚΟΝ ΣΑΣ ΠΡΑΚΤΟΡΑ
ΓΕΝ. ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΑΦΟΙ ΓΟΥΛΑΝΔΗ (ΕΛΛΑΣ) Α.Ε.

ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΝΤΕΡΜΠΥ

Και ένα νέο πρόβλημα για την «Φίλιππο Ένωση»: Οί ποινές του «Κώδικας Ίπποδρομιών».

Μέρα γιορτής σήμερα για το Φαληρικό Δέλτα. Γιατί ο Ίπποδρομος δεν θα δεχθή μόνο τους τακτικούς πιστούς του, αλλά και αρκετές χιλιάδες άλλους νεοφώτιστους ή εκ «περιτροπής» θαυμαστές, δηλαδή εκείνους που κατεβαίνουν στο Δέλτα κάθε φορά που εκτός από τις ιπποδρομίες υπάρχει και «Σου-ϊπστέικ», με την πεποίθηση πως ή α-υτοπρόσωπη παρουσία τους θα μαγνητίσει τις μπίλιες της κληρωτίδας για να σχηματίσουν τον αριθμό του δικού του λαχείου! Και πραγματικά είναι ένας περιέργος και έτερόκλητος κόσμος όλος αυτός που επισκέπτεται τον Ίπποδρομο κάθε φορά που είναι Γκράν - Πρί ή Ντέρμπυ, όπως σήμερα. Κόσμος άμύητος που έχει μπερδεμένα στο μυαλό του τα ποσά που δίνουν στους παίχτες τα αλλογα όταν νικούν και που όταν είναι φαβορί δεν ξεπερνούν τις... είκοσι δραχμές στο δεκάρικο, τις 200.000 (έπαθλο του νικητή του Ντέρμπυ που φυσικά θα ένυλακώση μόνον ο εύτυχης ιδιοκτήτης του νικητή) και τις εκατοντάδες χιλιάδες δραχμές των κερδισμένων λαχνών του Σουϊπστέικ που εξαρτώνται πρώτα από τη θεά τύχη της κληρωτίδας και κατόπιν από τα πόδια των αλόγων. Όλοι αυτοί οι «περιέργοι», ανακατεμένοι με τους φανατικούς πιστούς του Δέλτα, θα πλημμυρίσουν σήμερα τον Φαληρικό Ίπποδρομο για να παρακολουθήσουν το 14ο έλληνικό Ντέρμπυ.

Η ιπποδρομία αυτή καθιερώθηκε στον δικό μας ιπποδρομο κατά το πρότυπο του αγγλικού Ντέρμπυ, που ή φήμη του είναι παγκόσμια. Και θεσπίστηκε το πλουσίσι έπαθλο των 200.000 δραχμών για το νικητή της ιπποδρομίας αυτής στην οποία παίρνουν μέρος μονάχα έλληνικοί καθαρόαιμοι. Είναι δηλαδή μια επιβράβευση της προσπάθειας για την βελτίωση των ελληνικής ράτσας αλόγων.

Το σημερινό Ντέρμπυ είναι το τέταρτο μεταπολεμικό γιατί μόνο στα 1957 επαναθεσπίστηκε. Το 1957 νικητής αναδείχθηκε ο Διγενής του κ. Γ. Λεμπέση με αναβάτη τον Μπατή, το 1958 ο Άνδρος Σέιλντ του κ. Γ. Γουλανδρή με αναβάτη πάλι τον Μπατή και το 1959 ο Ήρακλής του κ. Χ. Πολυγύργη με αναβάτη τον Καλαϊτζή. Οί φετεινοί διεκδικητάι του Ντέρμπυ είναι άντάξιοι, αν όχι καλύτεροι από τους προκατόχους των, και ή απόσταση των 2.400 μέτρων όπου για πρώτη φορά θα δοκιμασθούν οί καθαρόαιμοι αυτοί υπόσχεται μια συναρπαστική διαδρομή και ένα νέο ρεκόρ.

Ενα σοβαρό θέμα ανέκυψε το δεκαπενθήμερο που πέρασε. Σοβαρό γιατί δείχνει πως ο Κώδικας των Έλληνικών Ίπποδρομιών νοσεί ριζικά και θέλει αναθεώρηση, αντί να είναι «ταμπού», όπως σήμερα, για τον Φαληρικό Ίπποδρομο. Συγκεκριμένα οί ιπποδρομιακές στήλες του ήμερήσιου τύπου άσχολήθηκαν με την υπόθεση του Ίππου Μπάζ, με την ευκαιρία της επανόδου του, και μάλιστα νικηφόρου, στο στίβο. Όπως είναι γνωστό στους φιλίππους, ο Μπάζ ένίκησε πρό μηνών «ντοπέ», δηλαδή υπό την επίδραση διεγερτικού. Οί ιπποδρομιακές αρχές τότε, εφαρμόζοντας τον Κώδικα, απέκλεισαν από τις ιπποδρομίες τον Ίππο Μπάζ και ταυτόχρονα τον ιδιοκτήτη και τον προπονητή του. Με την ευκαιρία λοιπόν της επανόδου του Μπάζ στο στίβο, ο τιμωρημένος Προπονητής του ζήτησε να λήξη και ή δική του ποινή, γιατί ο Κώδικας προβλέπει μεγαλύτερη τιμωρία για τα τετράποδα από τα δίποδα. Και ως έδω το θέμα δεν ένδιαφέρει τη στήλη μας, που δεν άσχολείται με προσωπικά ζητήματα. Άλλά οί στήλες των έφημερίδων υπενθύμισαν ώρισμένα γεγονότα που δείχνουν πως ο Κώδικας χρειάζεται αναθεώρηση. Συγκεκριμένα, την ήμέρα που νίκησε υπό την επίδραση διεγερτικού, ο Μπάζ ήταν το πρώτο φαβορί γιατί οί δοκιμές που είχε σημειώσει ήταν καταπληκτικές και τον υποδείκνυαν όλα τα ιπποδρομιακά προγράμματα. Ο προπονητής λοιπόν δεν είχε κανένα συμφέρον να «ντοπάρη» το άλογο γιατί ή απόδοσή του ήξερε πως θα ήταν μηδαμινή. Ταυτόχρονα ήξερε προκαταβολικά πως αν το άλογο του νικούσε θα άποκαλυπτόταν πως νίκησε ντοπαρισμένο, αφού από όλους τους νικητάς λαμβάνονται σίελα και στέλνονται στο χημείο του Παρισιού για άνάλυση. Ήξερε δηλαδή πως ή κατάρκεια του ήταν σίγουρη. Περίπτωση

να ντοπάρη ένας προπονητής άλογο του - πράγμα έντελώς άπίθανο για μας - είναι μία: Το άλογο να είναι γνωστός πεταλοσυλλέκτης, να έχη δηλαδή τερματίσει έν άποσυνθέσει επανειλημμένως, όποτε δεν θα παίζεται καθόλου, ο δε ντοπαριστής θα είναι σίγουρος πως ποντάροντάς το μερικά χιλιάρικά θα άποκομίσει όλο σχεδόν το «παιχνίδι» της ιπποδρομίας, δηλαδή ίσως και διακόσιες χιλιάδες δραχμές. Τότε μόνο μπορεί να σκεφθή να διακινδυνεύσει ένα πολύμυνο άποκλεισμό, αφού θα τον έχη εξαργυρώσει μ' ένα τόσο σημαντικό ποσό. Στην περίπτωση όμως του Μπάζ που ήταν πρώτο φαβορί θα έπρεπε να ποντάρη κανείς δέκα χιλιάδες για να κερδίσει... πέντε. Εκείνο όμως που έχει έδω μεγάλη σημασία είναι κάτι άλλο: Το ότι ούτε άλλος κανείς είχε οικονομικό συμφέρον να ντοπάρη τον Μπάζ, αφού ήταν μέγα φαβορί. Γιατί όποιος σταυλοδίαίτος το διέπραξε, θα μπορούσε να διαλέξει για να ντοπάρη ένα όποιοδήποτε άλλο άλογο, άουτσάιντερ, για να έχη ένα σημαντικό και σίγουρο κέρδος. Η λογική λοιπόν θέλει άλλα να είναι τα κίνητρα του ντοπαρισματος του Μπάζ. Και δεν άποκλείεται, αυτό που έγινε με τον Μπάζ να γίνη και με άλλα άλογα στο μέλλον και για σκοπούς σκοτεινούς.

Υστερα από όλα αυτά θα άναρωτηθήτε πως αντιμετωπίζονται κάτι τέτοια ζητήματα από τους άρμόδιους του Δέλτα. Άπλούστατα, με ένα τρόπο που δεν χρειάζεται κατανάλωση ούτε μιας ούγγιας φαιάς ουσίας: Συνέρονται οί άρμόδιοι και εφαρμόζουν το γράμμα του Κώδικα, άποκλείουν δηλαδή τον προπονητή που θεωρείται υπεύθυνος ούτως ή άλλως για το ντοπαρίσμα. Άλλά οί θεματοφύλακες του Κώδικα ξέρουν καλά ότι ο προπονητής δεν μπορεί να φυλάη μέρα νύχτα τα άλογά του μ' ένα δίκανο στο χέρι για να μη του τα ντοπάρουν. Αυτό είναι έντελώς άδύνατο. Και δεν είναι πολυς καιρός που ή «Ένωσις Προπονητών Δρομώνων Ίππων» έδωσε άμοιβή 10.000 δραχμές σ' ένα σταυλίτη που κατέδωσε μια σπείρα ντοπαριστών.

Είναι λοιπόν φανερό πως μετά την καθιέρωση της γενικής σιελοληψίας είναι άδικη ή τιμωρία του προπονητή που ξέρε προκαταβολικά πως ή πράξη του θα άποκαλυφθή. Δεν είναι όμως μονάχα άδικη, αλλά και επιζήμια, γιατί έμποδίζει την άποκάλυψη των αληθινών ένόχων. Πρέπει λοιπόν ή Φίλιππος Ένωσις, που πρόσφατα συμπληρώθηκε με έξη ειλικρινείς φιλίππους - Σ. Μπαλοδήμος, Κ. Λούνδρας, Γ. Σαπουντζής, Κ. Καριώτης, Κ. Κοντομίχαλος και Β. Πανταλέων - να τροποποιήση σ' αυτό το σημείο τον Κώδικα και να θεσπίση μέτρα άποτελεσματικά για την καταπολέμηση τέτοιου είδους «δολιοφθορών».

—ΤΣΙΛΑΓΚ

Μάδε το από τώρα...

...τα καλά σεντόνια είναι
ΠΕΙΡΑΪΚΗΣ - ΠΑΤΡΑΪΚΗΣ

Αυτό το σήμα έγγυάται
ότι αγοράζετε γνήσιον
ύφασμα
ΠΕΙΡΑΪΚΗΣ - ΠΑΤΡΑΪΚΗΣ

Με ό,τι θάζει ο νους σε βαμβακερά ύφασματα, ή

ΠΕΙΡΑΪΚΗ - ΠΑΤΡΑΪΚΗ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟΣ ΛΕ

ντύνει, στολίζει, νοιουουρεύει!

ΒΙΚΤΩΡΙΑ φινό, λεπτό, άντοχής
Σεντόνια ύψηλής ποιότητας
ΙΡΑΝΔΑ: Στερεό, πολυτελές
πάντα χιονάτο.
Νο 120: Γερό, λευκό ή σε ευχά-
ριστους άνεξίτηλους χρωμα-
τισμούς.
ΧΑΣΕΔΕΣ Νο 333
ΠΕΡΚΑΛΙΑ Νο 33

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Από το Λονδίνο

«Εκλογή» Αθήνας
ΒΑΘΥΤΑΤΑ ΣΥΓΚΙΝΗΜΕΝΟΣ ΕΜΑΘΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΣΑΣ ΜΕ ΕΤΙΜΗΣΑΝ
ΕΚΛΕΓΩΝΤΑΣ ΜΕ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΗΘΟ-
ΠΟΙΟ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΣΙΜΟ
ΜΟΥ ΣΤΟ «ΒΥΘΙΣΑΤΕ ΜΠΙΣΜΑΡΚ»
ΑΠΟΔΕΧΟΜΑΙ ΜΕ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ
ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΚΛΟΓΗΣ ΩΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ
ΕΚΤΙΜΗΣΕΩΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΜΟΥ ΔΙΚΟΣ
ΣΑΣ ΚΕΝΝΕΘ ΜΟΥΡ

Το τηλεγράφημα αυτό λάβαμε
από τον Κένεθ Μορ τον οποίο η
«Εκλογή», σύμφωνα με τη γνώ-
μη των αναγνωστών της που έλα-
βαν μέρος στον Κινηματογραφικό
Διαγωνισμό, βράβευσε ως τον κα-
λύτερο ήθοποιό του 1960.

Καλά λόγια...

Αγαπητή «Εκλογή»,

Στην εκτίμησή μου δεν γνωρίζω τί
βρίσκεται πιο ψηλά, τα άρθρα, τα ποιή-
ματά σου, οι πρωτότυπες πολυτιμες πλη-
ροφορίες σου ή το εξαίρετο εκλεπτι-
σμένο χιούμορ σου. Χωρίς να μειώνω
τον απεριόριστο θαυμασμό μου, ως μου
επιτραπεί να κάνω ώριμες παρατη-
ρήσεις:

Εξίσωσης της δυσαρμονίας που πα-
ρατηρείται στην προοδευτικότητα μεταξύ
πεζών και ποιημάτων. Η γιά να εξηγου-
μαι: παρατηρώ πολύ προοδευτικά
ποιήματα (στο στυλ — στο νόημα), και
πουριτανικά χλιαρά (σε έκφραση — σε
ιδέες) διηγήματα, χρονογραφήματα, και
άρβριδια.

Τελειώνω με μία ερώτηση, γιατί δεν
συνεχίζεται η συνεργασία με τον Steim-
berg τον οποίον η «Εκλογή» πρώτη μάς
τον γνώρισε, και ποιος είναι ο υπογρα-
φόμενος COLMER με τις παράδοξες
ιδέες;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΔΡΑΚΤΑΣ
Αθήνα, Μ. Ασίας 48

Απαντούμε: Τα σκίτσα τα ά-
γοράζουμε. Τελευταία δεν προσε-
φέρθη κανένα του Στάιμπεργκ. Ο
κύριος Κ. Κόλμερ είναι ένας νέος
Έλληνας σκιτσογράφος.

Αγαπητή «Εκλογή»,

Νομίζω έχω το δικαίωμα να σου
εκφράσω το θαυμασμό μου, αλλά για
ποιά απ' όλα πρώτα; Διηγήματα, ποιή-
ματα, κριτική, ημερολόγιο, σχήμα,
χαρτί, όλα σου καταπληκτικά.

ΚΩΝ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ
Πειραιεύς

Αγαπητή «Εκλογή»,

Δέξου την απεριόριστη αγάπη μου, τον
θαυμασμό μου και τα συγχαρητήριά μου
για την τόσο θαυμαστή έκδοσή σου. Ίδιαί-

τερα για μάς τους Έλληνες του εξωτε-
ρικού ή «Εκλογή» αποτελεί ένα μέσον
επικοινωνίας με την μητέρα Ελλάδα,
εφ' όσον χάρις σ' αυτήν είμαστε ένημεροι
της καλλιτεχνικής, άθλητικής, πνευματι-
κής ζωής της.

Γ. Α.

Κωνσταντινούπολις

Αγαπητή «Εκλογή»,

Η από 1-4-60 φιλική σας επιστολή
με ευχαρίστησε άπειρας περισσότερου
και αν ακόμα έδημοσιεύατε το χειρό-
γραφο που σας έστειλα. Η τόσο ευγε-
νική σας επιστολή μου έκανε έντύπωση
γιατί δεν συνηθίζεται στον τόπο μας
αυτός ο πολιτισμένος τρόπος.

ΓΡΗΓ. ΚΟΛΕΦΑΣ
Αθήνα

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ

ΘΕΜΑ: Κριτική ραδιοφωνικών εκπομπών εις
το περιοδικόν «ΕΚΛΟΓΗ».

1) Κύριοι της «Εταιρείας Έλλήνων Συγγρα-
φών και Σκηνοθετών Ραδιοφώνου» και του
«Σωματίου Έλλήνων Ηθοποιών» με μεγάλην
ευχαρίστησιν είδαν την δημοσίευσήν στήλης Ραδιο-
φωνικής κριτικής εις το περιοδικόν «Εκλογή».

Η πρωτοπόρος αυτή στήλη έπρεπε να υπάρχει
πρό πολλών ετών εις κάθε περιοδικόν, αλλά και
εις τον ημερήσιον τύπον, διότι συμβάλλει θετικώς
εις την επί τά βελτίω ανάπτυξιν της Ραδιοφωνικής
Τέχνης.

Έχουν όμως να παρατηρήσουν τα εξής:
α) Αι κριτικά των ραδιοφωνικών εκπομπών,
δεν θα έπρεπε να δίδονται ανωνύμως. Η έλλειψις
υπογραφής του κρίνοντος είναι αδικαιολόγητος.
Ο κριτικός τομά πάντοτε ν' αναλαμβάνει και
την ευθύνην της κρίσεώς του. Η ύπαρξις υπο-
γραφής, επιβάλλεται, διότι ούδεις γνωρίζει τις
κρίσεις διαπισθών της ανωνυμίας. Αλλά και
βαρύνεται θα προσθήκη η υπογραφή, εάν ο κρίνων
είναι αξιολογικός πνευματικός άνθρωπος και αντι-
θέτως, θα είναι άνευ σημασίας εάν είναι άγνωστος
της κριτικής ή η κριτική, εκπορεύεται εκ των υπη-
ρεσιών του Ε.Ι.Ρ. ως ανυπόστατος βεβαίως,
φήμη υπάρχει. Διότι άτυχώς, η έλλειψις υπογραφής
δημιουργεί φήμας διαφόρους και άδικους.

β) Έν πάσει όμως περιπτώσει: Ο κρίνων μίαν
ραδιοφωνικήν δημιουργίαν, πρέπει να κρίνη ταύτην
ως σύνολον προσφοράς και όχι ως αποκομίστικην
δημιουργίαν του συγγραφέως, σκηνοθέτου και
ήθοποιου. Διότι ο παραγώγος όλων των
εκπομπών του Ε.Ι.Ρ. είναι αυτό το το Ε.Ι.Ρ.
όπου και φέρει την ευθύνην:

α) Της έκλογής των ήθοποιών, διότι πρό πολλού
εστέρησε χρόνον, το δικαίωμα τούτο, από τον
σκηνοθέτη της εκπομπής, όστις καλείται σχεδόν
πάντοτε να αποδώσει ραδιοφωνικόν τι έργο, με
έτοιμην την διανομήν των ρόλων, η οποία πάντοτε
δεν είναι η ενδελεγμένη και πολλάνκι, αντίθετος
των προτιμήσεων του σκηνοθέτου.

β) Όσαύτως το Ε.Ι.Ρ. φέρει την ευθύνην,
του άσχηματικού ρυθμού της δημιουργίας των
ραδιοφωνικών έργων. Πράγματι, ταύτα παραγ-
γέλλονται εις τον συγγραφέα πρό έλαχίστων ήμε-
ρών, εις δε τον σκηνοθέτην παραδίδεται το χειρό-
γραφο 3-4 ήμέρας πρό της μηχανοτυπώσεως.

γ) Όσαύτως αι προδοικαί τάς όποιας επι-
βάλλει το Ε.Ι.Ρ. χωρίς και να καταβάλει διά
ταύτας ούδεμίαν άμοιβήν, είναι 2 μόνον, ενώ
έπρεπε να είναι τουλάχιστον διπλάσιαι εις άρι-
θμόν. Εις τούτο όμως δεν έπιμένει το Ε.Ι.Ρ. διότι
δεν έπρεπε να καταβάλλη, ως το Έθνικόν Θέατρον
π.χ. και άμοιβήν διά την άπασχόλησιν των ήθο-
ποιών, σκηνοθετών κλπ. την όποιαν όμως, επιθυμεί
να απορρίψη.

δ) Ός παραγωγός της εκπομπής το Ε.Ι.Ρ.
εξοθεντά όσαύτως άπολύτως διά α) την μουσικήν
επιμέλειαν της εκπομπής β) τά ήχητικά ταύτης
και γ) την έκλογήν του έργου, διότι άπαντα τά
βασικά ταύτα στάδια της παραγωγής εκτελούν
διοικητικοί υπάλληλοι του, πολλάκις αναμυδιόι

Αγαπητή «Εκλογή»,

«Θεωρώ υποχρέωσίν μου να σε συγ-
χαρώ για την νέα σου εμφάνιση καθώς
και για το εκλεκτό ύλικό σου. Για να είμαι
ειλικρινής, το πρώτο πράγμα που κοιτώ,
μόλις σε πάρω, είναι η σπαρταριστή
σελίσ των «Σημειών και Τεράτων» και
κατόπιν το Σταυρόλεξο που, ούδέποτε
μπόρεσα να λύσω όλόκληρο!!...

Θέλω ακόμα να σε συγχαρώ για την
όμορφη έκπομπή «Εκλογή από μουσικές
Εικόνες».

ΜΑΡΙΝΑ ΔΟΥΤΡΑΛΗ
Αθήνα

Αγαπητό μου περιοδικό,

Είμαι κι εγώ ένας απ' τους πολλούς
αναγνώστας σου, τακτικούς και παλαιούς.
Τί κι αν είμαι ακόμη νέος; Σε διάβαζα
από μαθητής. Στην έξοχή, στο σπίτι,
στο ταξίδι, στο γραφείο είμαστε μαζί,
αχώριστοι φίλοι.

Μιά παρακληση. Θάθελα κοντά στα
τόσα άλλα εκλεκτά θέματά σου να συμ-
περιλάβης αναλύσεις έργων μεγάλων
μουσουργών της κλασικής εποχής και
νεωτέρων.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΙΔΗΣ
Καβάλλα

και άδαιξ... Άγνωστοι δε εις τον κρίνοντα την
έκπομπήν!

στ) Το Ε.Ι.Ρ. όσαύτως ευθύνεται άπολύτως
διότι καθορίζει τοιαύτας άμοιβάς των βασικών
συντελεστών έκάστου ραδιοφωνικού έργου, ώστε
δίδει την έντύπωσιν ότι άπαιτεί έργο, πρόχειρον
και ύποτυπωδώς έρμηνευόμενον. Διότι δίδει π.χ.
δρχ. 250 διά ραδιοφωνικήν διασκευήν ώριού
θεατρικού έργου, δρχ. 100-150 δι' άμοιβήν
ήθοποιών, οι όποιοι θα άπασχολήσούν μετά των
προδοικιών, 3 διαφόρους ή μέρας
3 ωρον τουλάχιστον καλ... δεν καταβάλ-
λει ούδεμίαν ιδιαιτέραν άμοιβήν εις τους ήχοθέ-
τας, μουσικούς επιμελητάς, διασκευαστάς, σκη-
νοθέτας, υπάλληλους του, έκτός του μισθού των
1.000-2.500 δραχμών τάς όποιας όμως δικαιούν-
ται, διότι πολλάκις, παραλλήλως προσφέρουν
υπηρεσίας εις τμήματα διοικήσεως, διευθύνσεως
τιμημάτων, κλπ. υπηρεσιών δι' αν και προσελή-
φθησαν εις το Ε.Ι.Ρ.

Έκ των άνωτέρω προκύπτει ότι την μεγίστην
ευθύνην της επιτυχίας και όπερ συνθέστρον της
άποτυχίας της εκπομπής, φέρει αυτό το το Ε.Ι.Ρ.
και όχι ο προβαλλόμενος συγγραφέας ή
σκηνοθέτης ταύτης, διότι το το αναλαμβάνει τά
3/4 τουλάχιστον των σταθίων δημιουργίας της
διά των υπαλλήλων του και έκταστα περιόρι-
σάς άπομένουν συνεπώς εις τον σκηνοθέτην, όστις
σκηνοθετεί και συντονίζει έκπομπήν δι' ην διά-
φορον θα έδιδε έρμηνείαν εάν είχε έλευθερίαν την
έκλογήν των έρμηνευτών και συνεργατών της,
και θα έφερε άκεραίαν την ευθύνην.

Τά βασικά ταύτα δεδομένα, δέον να έχη πάντως
όπ' όψιν του ο επώνυμος και όχι άνωνυμος
κριτικός των ραδιοφωνικών εκπομπών, διά να
είναι άμερόληπτος εις τάς κρίσεις του, επιμερίζων
ανάλογως τάς ευθύνas και όχι να έπωμίζει άδαν-
γώς ή άποτυχίας, ως γίνεται άκριτος τούδε, εις τον
συγγραφέα ή σκηνοθέτην της εκπομπής.

ΤΙΤΟΣ ΑΙΝΕΙΑΣ

Πρόεδρος της Έταιρείας Έλλήνων
Συγγραφέων και Σκηνοθετών Ραδιοφώνου

Τά σοβαρότερα άρθρα είναι συνήθως
το άνώδυμα, γιατί αείδων την ευθύνην
φέρει η εφημερίδα ή το περιοδικό. Ας
είναι 2ας κάνουμε τη χάρη και από
σημέρα η κριτική του ραδιοφώνου φέρει
υπογραφή, την υπογραφή του Αλέξαν-
δρου Πιζάνη. Αν αυτή η υπογραφή
είναι όληθινόν όνομα ή ψευδώνυμο, αυτό
θα σάς άφήνω να το μαντέψετε.
Πάντως δ κ. Πιζάνης έχει τη δική μας
έμπιστοσύνη, γιατί τον γνωρίζουμε ως
σοφιο- πρόσωπο. Σ' αυτόν αν θέλουμε
και με διευθύνση Έκλογης, μπορούμε
να άποτινίσουμε γράμματα, άντερθέσεις
παρατηρήσεις. 2τά άλλα, πολλά ίσως
λίγων συγκεκριμένα) που μάς γράφετε,
άφίνουμε στους ειδικούς και στο ΕΙΡ
την ευκαιρία να απαντήσουν...

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Πριν από λίγον καιρό, στην επίσημη
έκδοση του ΕΙΡ, το «Ραδιοπρό-
γραμμα», διαβάσαμε τα εξής: «Για ό-
λες τις άλλες έκδηλώσεις της ζωής, την
τέχνη, το θέατρο, την πολιτική, την έ-
πιστήμη, υπάρχει και η γραπτή κριτι-
κή, ή όποια μοιραίως, είναι υπεύθυνη
και ή όποια μπορεί να αντιμετωπισθή
με μίαν άλλη γραπτή κριτική. Άλλά
ή προφορική κριτική είναι άσύδοτη, ά-
σύλληπτη και άπ' αυτήν άκριβώς ύ-
ποφέρει σή'ερα το ραδιόφωνο, γιατί
δ ο σ τ υ χ ω ς, ή όγδόη αυτή τέχνη,
δεν έχει ακόμη άποκτήσει τη γ ρ α -
π τ ή κ α ι ύ π ε υ θ υ ν η κ ρ ι τ ι -
κ ή τ η ς. ... Η κοινή γνώμη, πρέ-
πει άργά ή γρήγορα να έχη και για
βοηθό της μιά ραδιοφωνική κριτική, που
όχι μονάχα να έχη σωστές γνώμες και
δίκαιες άποτιμήσεις, μα που να ξέρη
να τις ύποστηρίξη « ρ α δ ι ο φ ω ν ι -
κ ά ».

Πιστεύουμε πως οι άπόψεις αυτές
του «Ραδιοπρογράμματος», είναι έντε-
λως σωστές. Κι αυτήν άκριβώς τη
« β ο ή θ ε ι α » επιθυμεί ή « Ε κ λ ο -
γ ή » να προσφέρει στο ΕΙΡ και στους
άκροατάς του, με την καθιέρωση της κρι-
τικής του ραδιοφώνου που πραγματο-
ποιείται γ ι α π ρ ω τ η φ ο ρ ά
σ τ η ν « Ε λ λ ά δ α », ά π ό τ ι ς
σ ε λ ί δ ε ς τ η ς.

Βεβαίως μερικοί από τους δημιουρ-
γούς των ραδιοφωνικών εκπομπών δεν
θα είναι δυνατόν να δεχθούν αυτή την
κριτική με ένθουσιασμό. Τουναντίον μά-
λιστα... Όμως είναι γνωστό πως έ-
κ ε ί ν ο ι που φοβούνται την κριτική
είναι εκείνοι που το έργο τους δεν έ-
χει στέρεις βάσεις. Κι άκόμα, ή ιστορία
της κριτικής δεν έχει να μάς παρουσιά-
ση πολλά παραδείγματα κρινόμενων,
που εναντιώθηκαν σε κριτικές που γρά-
φθηκαν γι' αυτούς με έπαίνους και έ-
πικρίσεις. Έν τούτοις — αν θέλαμε να
θυμηθούμε τον Όσκαρ Ουάιλντ — «χω-
ρίς κριτική ή καλλιτεχνική δημιουργία
είναι άνυπαρκτή». Έμείς θα λέγαμε
μόνο, πως ή ραδιοφωνική κριτική, για
την ώρα, μπορεί άπλως να άναδείξη
τη « ρ α δ ι ο φ ω ν ι κ ή τ έ χ ν η ».

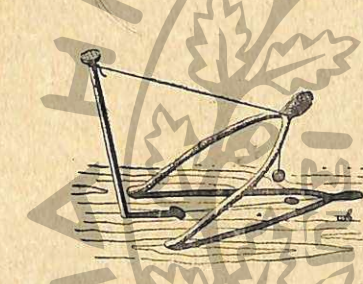
Η αλήθεια είναι πάντα μιά τρέλ-
λα. Αυτή ή φράση υπάρχει στο θεα-
τρικό έργο του Φρήντριχ Ντύρενματ «Ο
γ ά μ ο ς τ ο υ κ. Μ ι σ σ ι σ ι -
π ή », που άκούσαμε από το ΕΙΡ στο
«Θέατρο της Τετάρτης». Σ' αυτή τη
φράση, θα έλεγε κανείς, άπλωσε ο Ντύ-
ρενματ το δραματικό ύλικό του, στο-
χασμούς και αντίληψεις για τη ζωή,
έτσι που να μάς κάνει να ύποψιαζόμα-
στε πως ίσως μ' αυτήν να έκφράζει κά-
ποια πλευρά του «πιστεύω» του. Σ' ό-

λόκληρο το έργο, υπάρχει διάχυτη αυ-
τή ή τάση, να λέγεται πάντα ή αλή-
θεια όταν άπομακρύνεται ή λογική. Ό
όρθολογισμός του συγγραφέα στηρίζε-
ται σε πρωτότυπες ιδέες και γι' αυτό
έλάχιστες συγγένειες θα μπορούσαμε
να βρούμε ανάμεσα σ' αυτόν και τους
σύγχρονους Γερμανούς συναδέλφους του
και κυρίως τον Μπρέχτ... Παρ' όλα αυ-
τά ο Ντύρενματ είναι ένας ανατόμος
που μπήζει βαθειά το νυστέρι του στην
άνθρωπινη σάρκα για να άνασύρη στο
φώς ό,τι υπάρχει κάτω άπ' αυτήν. Στο
«Γάμο του κ. Μισσισιπή» ο συγγρα-
φέας έκτελεί αυτή την επέμβαση, με
πρωτοτυπία και άπροσδόκητες εξελί-
ξεις.

Από τους έρμηνευτές που έλαβαν μέ-
ρος στην έκπομπή, ο κ. Στ. Βόκοβιτς
και ο κ. Νίκος Τζόγιας — δύο έκλεκτοι
ήθοιοι της σκηνής — στο μικρόφωνο
διατηρούν άκόμα κάποια «θεατρική» ύ-
περβολή. Η κ. Τ. Νικηφοράκη και ο κ.
Δάνης, με τον τρόπο του παιξίματος
τους κατάφεραν να δώσουν μίαν άψογη
«ραδιοφωνική» έρμηνεία.

Ο κ. Μ. Λυγίζος στο «Γάμο» μάς
πρόσφερε πάλι ένα δείγμα των ραδιο-
σκηνοθετικών του ίκανοτήτων που πολ-
λής φορές μάς δόθηκε η ευκαιρία να
επαινέσουμε. Όμως με λίγο περισσό-
τερη προσοχή στα ήχητικά έφφε (όπως
το σπάσιμο των παραθύρων και οι πρώ-
τες φωνές του πλήθους) ή έκπομπή θα
κέρδιζε τη σχετική τελειότητά της.

Για τη μετάφραση και τη διασκευή
της κ. Μ. Κουγιουμτζόγλου, καθώς και
για τη μουσική επίμελεια της δίδος Άρ.

Μεταξά, μόνο καλά λόγια έχουμε να
πούμε.

Η Λευκάδα, το νησί του Βα-
λαωρίτη και του Σικελιανού, ήταν το
θέμα της έκπομπής των « Η θ ο -
γ ρ α φ ι κ ώ ν τ α ξ ι δ ι ώ ν » που
άκούσαμε στις 5)6, με κείμενο του κ.
Νίκου Σφυρόερα. Ό κ. Σφυρόερας φαί-
νεται πως έχει άρκετά από τά προ-
σόντα εκείνα που άπαιτεί ή ραδιοφω-

νική συγγραφή: Έχει εύληπτο λόγο,
κατακτημένη έκφραστική και γνώσεις.
Ας προσέξη όμως άκόμα λίγο στην
άρχιτεκτονική δομή του φίτσερ, γιατί
αυτό είναι το δυσκολώτερο είδος του
ραδιοφώνου. Ό κ. Γ. Κάρτερ που σκη-
νοθέτησε τούτο το ραδιοφωνικό, κράτη-
σε ένα σταθερό ρυθμό, δεν πέτυχε ό-
μως να ζωντανέψη με πλήρη πειστικό-
τητα όλες τις σκηνές που του προσφέ-
ρονταν. Συντέλεσε ίσως σ' αυτό και
ή έλλειψη των τοπικών τραγουδιών της
Λευκάδας, με το μειονεκτικό της αντί-
κτυπο. Στις άπαγγελίες του καλός ο
κ. Ν. Παπακωνσταντίνου.

Ασφαλώς μία από τις έκπομπές
του ΕΙΡ που θα διατηρηθή ξεχωριστά
στη μνήμη μας, είναι εκείνη που μετα-
δόθηκε το ίδιο βράδυ, στην «Ωρα της
Έλληνικής Σκηνής». Η συνεργασία σ'
αυτή ώρισμένων όνομάτων, στάθηκε ό-
πωςδήποτε άποτελεσματική: Συγγρα-
φέας ο Διονύσιος Ρώμας, πρωταγωνί-
στρια η Κάτινα Παξινού, συνθέτης ο
Γ. Καζάσσογλου και σκηνοθέτης ο Μ.
Λυγίζος. Με έκπομπές τέτοιας καλλιτε-
χνικής ποιότητας, άνεπιφύλαχτα λέμε
πως το ΕΙΡ τιμεί την άποστολή του...

Το Βυζάντιο, με τις δόξες του, τους
θρόνους και τά ανθρώπινα πάθη, έδωσε
άφορμή σε πολλούς συγγραφείς να
έμπνευσαν έργα άξιόλογα. Από τους
δικούς μας, ο Καζαντζάκης, ο Καραγά-
τσος και περισσότερο ο Τερζάκης, άν-
τλησαν πολύ ύλικό από τη Βυζαντινή
ιστορία. Τώρα ο κ. Δ. Ρώμας με το
δράμα του «Ιδού ο Νυμφίος»
(το όποιο είναι ένα άπαικτο έργο και
παρουσιάζεται για πρώτη φορά στο ρα-
διόφωνο) άνάπλασε με θαυμαστή δρα-
ματική ένότητα, γεγονός άπό τη ζωή
της έλαφρόμυαλης αυτοκρατορίας του
Βυζαντίου Ζωής της Πορφυρογέννητης,
που μαζί με την άδελφή της Θεοδώρα,
ήταν οι τελευταίοι άπόγονοι της Μα-
κεδονικής δυναστείας.

Την κεντρική ήρωίδα του έργου εύτύχη-
σε να έρμηνεύση στο ραδιόφωνο ή κ. Κ.
Παξινού διαγράφοντας άνάγλυφα όλες
τις συναισθηματικές άποχρώσεις του
ρόλου της. Δίπλα της, ή κ. Έλ. Ζαφει-
ρίου, ο κ. Ν. Τζόγιας και ή κ. Κάκια
Παναγιώτου κράτησαν την έκπομπή σε
ύψηλό επίπεδο έρμηνευτικής άποδόσε-
ως. Άναφέρουμε άκόμα τον κ. Άπο-
στολίδη, τον κ. Βαφιά και τον κ. Λη-
ναίο σαν άφηγητή.

Η σκηνοθεσία του κ. Λυγίζου, παρ'
όλη την πολύ καλή διδασκαλία του
στούς ήθοποιούς, θα μπορούσε να έχη
περισσότερη ραδιοφωνικότητα...

Ο κ. Καζάσσογλου που έγραψε, εί-
δικά για το έργο αυτό του κ. Ρώμα,
μουσικές συνθέσεις και υπόκρουση, συν-
έβαλε σίγουρα στην επιτυχία της έκ-
πομπής.

Σημειώνουμε επίσης την άμεμπτη τε-
χνικά ήχογράφηση από τον κ. Στ. Εύ-
αγ. γελίου.

—ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΙΖΑΝΗΣ

Από τα καλύτερα δημοσιεύματα του κόσμου

ΜΙΚΡΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Πρωτοτυπίες

ΣΠΑΝΙΑ Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ ενός επίσημου προσώπου ξέφυγε τόσο από τη ρουτίνα, όσο η τελευταία επίσκεψη του προέδρου Νάσερ. Όλα σ' αυτήν ήταν τόσο πρωτότυπα, ώστε είναι δύσκολο να ελπίση κανείς ότι θα επαναληφθί κάτι παρόμοιο. Η ατμόσφαιρα

του και πάντοτε οι δικοί μας επίσημοι τον περίμεναν. Και εν τώ μεταξύ, στα παρασκήνια τα σουφλέ έπεφταν, οι σουπές έπηξαν, τα παγωτά έλυναν και οι παρελάσεις έχαναν το ρυθμό τους. Όλα αυτά όμως έδιναν στην επίσκεψη ένα συναρπαστικό χαρακτήρα που λείπει από παρόμοια γεγονότα.

3) Εύθυμία. Αυτό ήταν το χαρακτηριστικό γνώρισμα της επίσκεψης. Ο πρόεδρος Νάσερ είχε πολύ κέφι, αλλά η εύθυμία του έφθασε στο κατακόρυφό της στο γεύμα που παρέθεσε προς τιμήν του ο κ. Καραμανλής. Ο Αιγύπτιος πρόεδρος και η ακολουθία του τα έλεγαν μεταξύ τους και γελούσαν συνεχώς. Γελούσαν και οι δικοί μας μαζί τους χωρίς να ξέρουν γιατί γελούν οι Αιγύπτιοι. Ένας-δύο ύπουργοι προσπάθησαν να μπουτ στην συζήτηση, αλλά εγκατέλειψαν τον αγώνα γιατί οι φιλοξενοούμενοί μας μιλούσαν από την αρχή ως το τέλος του γεύματος άραβικά. Δεν ξέρουμε πώς θα σχολιαζόταν αυτό σε μια άλλη χώρα, νομίζουμε όμως ότι το στιγμιότυπο πρέπει να γραφί στο ένεργητικό της ελληνικής φιλοξενίας. Οι φίλοι μας ξεχάστηκαν τόσο πολύ, ώστε νόμισαν ότι βρίσκονταν στο σπίτι τους...

ήταν κεφάτη και ευχάριστη. Ο Αιγύπτιος πρόεδρος έφερε από την πατρίδα του έναν άλλο άερα που δεν τον ξέραμε. Από την επίσκεψη του προέδρου Νάσερ σημειώνουμε τα έντονότερα χαρακτηριστικά της:

1) Λιτότης. Η δεξίωση που έδωσε η Πρεσβεία της 'Ην. 'Αραβ. Δημοκρατίας προς τιμήν των Βασιλέων και της 'Ελληνικής Κυβερνήσεως θύμισε συγκέντρωση των μελών του «'Αντιαλκοολικού 'Αγώνος». Αποφασίστηκε, έπειδη ή θρησκεία του Αιγυπτίου προέδρου απαγορεύει τα οινόπνευμα, να μην προσφερθή καμιάς μορφής οινόπνευμα. Έτσι Χριστιανοί και Μωαμεθανοί έδόξασαν τον 'Αλλάχ πίνοντας όλο το βράδυ σκέτη πορτοκαλάδα. (Περίεργως έλειπε και το νερό).

2) 'Ανεξαρτησία απέναντι της ώρας. Ο πρόεδρος Νάσερ κινήθηκε στο σημείο αυτό με απόλυτη άνεση. Συνήθως στις έκδηλώσεις αυτού του τύπου δεν παρατηρούνται καθυστερήσεις ή και αν παρατηρηθούν είναι ασήμαντες. Ο κ. Νάσερ πολέμησε τη ρουτίνα με ένα νέο στοιχείο αυτό είναι η αγωνία. Στη δεξίωση του παλατιού έφθασε με καθυστέρηση μισής ώρας, όταν όλοι πιά είχαν αρχίσει να ανησυχούν σοβαρά. Την επομένη, στην παρέλαση του Τατοΐου, κατέρριψε το ρεκόρ του άργώντας 35 λεπτά. Γενικά, παν-

Εφιάλτες

Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ Μαρία του Γεωργίου συνάντησε τον Κάρυλ Τσέσμαν τρεις ημέρες πριν από το θάνατό του. Ταξίδεψε «ίνκόγνιτο» ως δημοσιογράφος, άπεσταλμένη της «'Επιθεωρήσεως της Ψυχαναλύσεως». Η άκούραστη, άγέραςτη και σοφή πριγκίπισσα, πέρασε δύο ώρες με τον κατάδικo, δύο ώρες πού, όπως λέει η ίδια, θα της μείνουν αλησμόνητες. «Έχετε συχνά εφιάλτες;» τον ρώτησε. Και ο μελλοθάνατος απάντησε: «Όχι όταν κοιμάμαι.»

Υστερόγραφο

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ της Σοράγια στην 'Αθήνα προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον. Οι έφημερίδες της αφιέρωσαν γενναίοδωρα τις στήλες τους και ένας συνθέτης λαϊκών τραγουδιών την τελευταία του έπιτυχία. Το κοινό μας, που έλκύεται πάντα από τη μεγαλοχλία και το δάκρυ, σχημάτιζε κάθε μέρα ουρές έξω

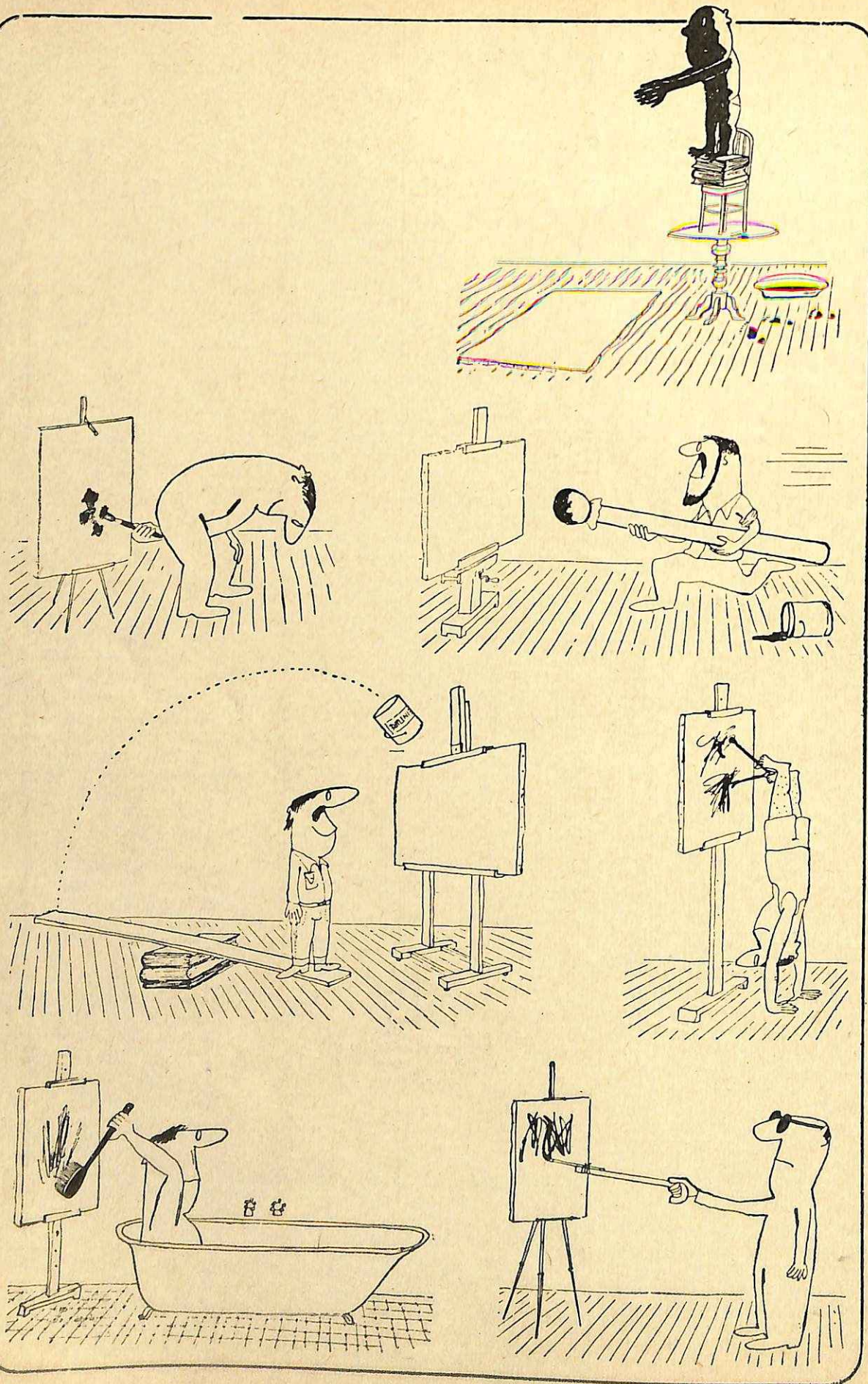
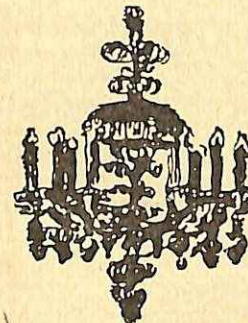
από το «'Ατενέ Παλλάς» περιμένοντας να τη δει. Είναι περίπου βέβαιο ότι αν η Σοράγια έρχόταν στην 'Αθήνα ως εύτυχισμένη αυτοκράτειρα, πολύ λίγοι απ' αυτούς που ξεροψήνονταν στον ήλιο έξω από το ξενοδοχείο της θα γύριζαν να την κοιτάξουν. 'Αλλά μεσολάβησε το δράμα, η άτυχη ιστορία με το Σάχη, το παιδί που δεν γεννήθηκε ποτέ — πράγματα που ταιριάζουν πάρα πολύ στην ιδιοσυγκρασία μας.

Το γεγονός είναι ότι η 'Αθήνα τίμησε με το παραπάνω την πρώην θλιμμένη αυτοκράτειρα (τώρα, ως γνωστόν, δεν είναι ούτε θλιμμένη ούτε αυτοκράτειρα) και φαίνεται ότι δεν ύστερήσαμε ούτε στον τομέα εκείνο όπου υπήρχε φόδος ότι θα ύστερούσαμε. Κάτι ψιθυρίζεται για ένα μικρό ειδύλλιο με νεαρό 'Αθηναίο άξιωματικό, καλής οικογενείας και άνεπιό γνωστού πολιτικού, ο οποίος προθυμοποιήθηκε να την ξεναγήσει στα νυκτερινά κέντρα και στις άκτες του Σαρωνικού. Φυσικά κανείς δεν ξέρει πόση αλήθεια κρύβεται στις ιστορίες αυτές και πώς πήρε το πράγμα η Σοράγια. Δεν αποκλείεται να μην κατάλαβε και τίποτε.

Αυτοί όμως που έκαναν στην πριγκί-

πισσα το θίο άδίοτο και παρ' όλιγο να την αναγκάσουν να φύγει από την 'Ελλάδα μία βδομάδα νωρίτερα από ό,τι υπολόγιζε, ήταν οι φωτορεπόρτερς. Ένα πρωί η Σοράγια θέλησε να κάνει ήλιοθεραπεία στη βεράντα του ξενοδοχείου της. Δεν πρόλαβε όμως ν' ανοίξει το μπουκαλάκι με το λάδι και ξε-

πρόβαλε από το απέναντι παράθυρο του Μετοχικού Ταμείου ένας φωτορεπόρτερ έφωδιασμένος με ένα τερατώδη τηλεφάκο. Φυσικά ή ήλιοθεραπεία διακόπηκε κακήν κακώς. Την επομένη ή πριγκίπισσα έτρωγε στού Φλόκα με τη φίλη της κ. Νικολούδη. Όλα πήγαιναν καλά και ή Σοράγια ήταν κεφατή. Ξαφνικά τὸ πρόσωπό της συνέφιασε. «Κάτι τὸ περίεργο συμβαίνει σὲ κείνο τὸ τραπέζι», ψιθύρισε. Πράγματι, ἕνα ἀπὸ τὰ τραπεζάκια τοῦ ἐστιατορίου παρουσίαζε τηλεκινητικὰ φαινόμενα. Ἐνὼ δρισκόταν στὴν ἄκρη τῆς αἰθούσης ἄρχισε νὰ προχωρῇ μόνο του με προφανή σκοπὸ νὰ πλησιάσῃ τὴ Σοράγια. Ἀμέσως ἔτρεξαν τὰ γκαρσόνια, τράβηξαν τὸ τραπέζι μὲ τὸ καλὸ καὶ τότε ἀποκαλύφθηκε τὸ κάθισμα τοῦ δρὸ πρόσωπο ἑνὸς φωτογράφου ὁ ὁποῖος εἶχε διαλέξει τὸν τρόπο αὐτὸ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸ του...

Ὁμολογία

Ἐνας ἀπὸ τοὺς περιφημότερους μαγείρους τῆς Εὐρώπης, ὁ Βαυαρὸς Ἀλφερ Βάλτερσπηνλ, πέθανε στὸ Μόναχο καὶ ἄφησε μίαν τεράστια διδολογία μὲ 3.000 τόμους σχετικούς μετὰ τὴ μαγειρική. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι δικό του ἔργο. Στὸ κεφάλαιο «Αὐτὰ ἀλλὰ κόκ» γράφει: «Φαγητὸ πολὺ πλοκο, τὸ ὁποῖον δὲν ἀποτολμῶ. Τὸ αὐτὸ βραστὸ δὲν ἱκανοποιεῖ κανέναν, γιὰτὶ ὁ κάθε πελάτης τὸ θέλει διαφορετικὰ βρασμένο, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ προσδιορίσῃ πόσο».

Τὰ ψάρια μίλησαν

ΕΝΑ ΔΕΛΦΙΝΙ ΜΠΟΡΕῖ νὰ μάθῃ νὰ μιλά ἄγγλικά; Μπορεῖ, δεβαιώνει ἀδίστακτα ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητὴς κ. Τζὼν Λίλυ, ὁ ὁποῖος δὲν κάνει τίποτε ἐδῶ καὶ 20 χρόνια ἀπὸ τὸ νὰ ἀσχολῇται μετὰ τὰ δελφίνια. Τὸ συμπέρασμα αὐτῆς τῆς μελέτης εἶναι ὅτι τὸ δελφίνι εἶναι ἕνα πολὺ ἔξυπνο ψάρι. Ἴσως τὸ ἔξυπνότερο. Μπορεῖ νὰ κἀνὴ πράγματα ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ φαντασθοῦμε. Μπορεῖ, σὲ τελευταία ἀνάλυση, νὰ διπλασιάσῃ τὸν ἀριθμὸ τῶν τουριστῶν ποὺ ἐπισκέπτονται τὴς Ἰνωμένες Πολιτείες. Ἐνα δελφίνι ποὺ μιλά δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα. Φθάνει νὰ τὸ πείσουμε νὰ μιλήσῃ.

Πὼς μπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτό; Ὁ δρ Λίλυ ἔδωσε τελευταία μίαν διάλεξιν ποὺ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση. «Τὸ δελφίνι εἶναι σὲ θέση νὰ παραγάγῃ μίαν ἀτελείωτη ποικιλία ἡχῶν», τόνισε ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητὴς. «Ἐχει ἐπίσης μεγάλη ἀκουστικὴ εὐαισθησία. Μπορεῖ νὰ συλλαβῇ ἡχούς ποὺ ἔχουν ὕψος 200 χιλιοκύκλων. Τὸ ἀνθρώπινο αὐτί φθάνει ὡς τοὺς 30 χιλιοκύκλους. Μπορεῖ ἐπίσης νὰ μιμηθῇ ὅποιονδήποτε ἡχο. Ὡς τώρα νομίζαμε ὅτι ὁ παπαγάλος εἶναι τὸ μοναδικὸ ζῷο ποὺ μπορεῖ νὰ μιμηθῇ τὴ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ

ὁ παπαγάλος γιὰ νὰ μιμηθῇ ἕναν ἡχο πρέπει νὰ τὸν ἀκούσῃ πολλὰς φορές. Στὸ δελφίνι φθάνει μόνο μία.»

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ δρ Λίλυ διέκοψε τὴ διάλεξιν του καὶ γύρισε τὸ κουμπὶ τοῦ μαγνητοφώνου ποὺ εἶχε στὸ τραπέζι του. Ἀκούστηκαν τότε μερικές ἄγγλικές λέξεις. Ἡ φωνὴ ἔμοιαζε μετὰ τὴ φωνὴ τοῦ δρὸς Λίλυ. Ἴσως ἦταν πρὸς βραχνὴ καὶ πρὸς δυνατὴ ἀπὸ τὸ συννηθισμένο. «Δὲν εἶμαι ἐν τούτοις ἐγὼ ποὺ μιλῶ», χαμογέλασε ὁ δρ Λίλυ, «ἀλλὰ τὰ δελφίνια. Δὲν εἶναι ἀπίστευτο;» Τὸ κοινὸ ζήτησε νὰ ξανακούσῃ τὴν ταινία. Ἦταν πράγματι ἀπίστευτο. Οἱ ἄκροατὲς εἶχαν τὸ συναίσθημα μίαν αἰφνιδιαστικὴν εἰσβολήν. Τὸ τεῖχος ποὺ χωρίζε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ ζῶα εἶχε πέσει. Ποιὲς θὰ ἦταν οἱ συνέπειες; Ὁ δρ Λίλυ χαμογέλασε καὶ ἔκλεισε πάλι τὸ μαγνητοφῶνο. «Δὲν πρέπει νὰ διαζώμαστε νὰ ἐνθουσιαστοῦμε ἢ νὰ ἀνησυχήσουμε», εἶπε ὅταν ἔγινε πάλι ἡσυχία. «Σὰς ἀπέδειξαν ὅτι τὰ δελφίνια μποροῦν νὰ μιμηθοῦν ἀνθρώπινους φθόγους. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἔμαθαν καὶ νὰ μιλήσῃ. Θὰ χρειασθῇ πολλὴ δουλειὰ γιὰ νὰ γίνῃ αὐτό. Εὐτυχῶς ὑπάρχει μίαν σημαντικὴ ἐγγύηση. Τὸ δελφίνι εἶναι ἕνα πολὺ ἔξυπνο ψάρι. Κάποτε παρακολουθοῦσα μίαν ὁμάδα ψαράδων ποὺ εἶχαν κυκλώσει ἕνα κοπάδι δελφινιῶν. Τὸ κοπάδι ἦταν χαμένο. Ἐστὶ νομίζαμε τουλάχιστον. Ξαφνικὰ ἕνα δελφίνι ἀποσπᾶστηκε ἀπὸ τὸ κοπάδι. Τὸ εἶδαμε νὰ ὀρμᾷ μέσα στὸ δίχτυ καὶ νὰ τὸ παρασύρῃ μετὰ τὴν ὀρμὴν τοῦ στοῦ βάθος. Αὐτὸ ἦταν μίαν πράξιν καθαρῆς αὐτοκτονίας. Δὲν ἔγινε ὅμως χωρὶς σκοπιμότητα. Τραβῶντας τὸ δίχτυ κάτω ἔδωσε τὸ δελφίνι ἐκείνῃ τὴν ἐυκαιρίαν στ' ἀδελφία του νὰ ξεφύγουν. Οἱ ψαράδες μοῦ εἶπαν ὅτι αὐτὸ γίνεται πολὺ συχνά. Ὅταν ἕνα κοπάδι κινδυνεύει, ἐπεμβαίνει ὁ ἐθελοντὴς ποὺ θυσιάζεται γιὰ τὴ σωτηρίαν τῶν ἀλλων. Δὲν ξέρουμε πὼς γίνεται ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἐθελοντοῦ. Ἴσως τὰ δελφίνια ὅταν ξεκινοῦν γιὰ τὴν περιπέτειαν στὸ πέλαιος νὰ ὀρίζουν ἀνάμεσα τοὺς ἐκείνῃ ποὺ θὰ θυσιάσῃ τὴ ζωὴν του ἂν χρειαστῇ.»

Ὁ δρ Λίλυ συνέχισε: «Ἀνέφερα τὸ παράδειγμα αὐτὸ γιὰ νὰ σὰς δείξω τὴ νοημοσύνη τοῦ δελφινιοῦ. Ὑπάρχουν πάρα πολλὰ ἀνάλογα παραδείγματα. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι τὰ δελφίνια μποροῦν νὰ μάθουν νὰ μιλοῦν καὶ νὰ ἐκφράζουν στὴ γλῶσσα μας τὰ συναισθήματά τους. Αὐτὸ ποὺ χρειάζεται τώρα εἶναι ἕνα σύστημα. Γιὰ νὰ ἀποφασίσῃ ἕνα δελφίνι νὰ μάθῃ κάτι πρέπει νὰ ὑπολογίσῃ σὲ μίαν ἀνταμοιβή. Ὡς τώρα χρησιμοποιοῦσα μικρὰ κομμάτια ψαριῶν. Ἀλλὰ τὸ δελφίνι εἶναι ἐκλεκτικὸ καὶ δύσκολο στὰ γούστα του. Εὐκόλα βαρύνεται τὸ ψάρι. Πρέπει νὰ βροῦμε λοιπὸν κάτι ποὺ θὰ τὸ δελεάζῃ περισσότερο. Ὅταν τὸ ἐπιτύχουμε αὐτὸ μποροῦμε νὰ ὑπολογίζουμε ὅτι σὲ δύο μῆνες τὸ δελφίνι θὰ ἔχῃ μάθει νὰ μιλά ἄγγλικά.»

Ἡ διάλεξιν τοῦ δρὸς Λίλυ ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση σὲ ὅσους τὴν ἀκούσαν καὶ σὲ ὅσους διάβασαν γι' αὐτήν. Μερικοὶ εἶπαν ὅτι τὰ δελφίνια μποροῦν, ἂν μάθουν νὰ μιλοῦν, νὰ τὸνώσουν τὸ γόητρο τῆς Ἀμερικανικῆς ἐπιστήμης. Ἄλλοι εἶχαν τὴν ἐμπνευση νὰ σταλῇ μίαν ἀντιπροσωπία ἀγγλομαθῶν δελφινιῶν στὴ Μόσχα ὡς ἀπάντησιν στὸν Σπούτνικ, ἐνῶ ἕνας φανατικὸς ρεπουμπλικάνος εἶπε ὅτι θὰ ἦταν πολὺ ὠραῖο νὰ μάθαιναν μερικά δελφίνια τὸν Ἀμερικανικὸ ὕμνον καὶ νὰ τὸν τραγουδοῦσαν στὸ ἀεροδρόμιον τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ προέδρου Ἀϊζενχάουερ ἀπὸ τὴν περιοδείαν του στὴν Ἀνατολή.

«Σίε»...

ΟΛΟΙ ΣΤΟ ΧΟΛΛΥΓΟΥΝΤ μιλοῦν σήμερα με θαυμασμὸ γιὰ τὸν Ρίτσαρντ Μπλάγκουελ τὸ νεώτερο. Ὁ Μπλάγκουελ δὲν ἔπεσε μπροστὰ στὶς ρόδες κανενὸς αὐτοκινήτου γιὰ νὰ σώσῃ κάποιο παιδάκι ποὺ κινδύνευε νὰ πατηθῇ οὔτε ἀποφάσισε νὰ συνοδεύσῃ τὸν πρόεδρο Ἀϊζενχάουερ στὴν Ἰαπωνία. Ἐκανε κάτι πολὺ γενναϊότερο. Ἀφῆσε γιὰ μίαν ἐβδομάδα ὅλες τὶς δουλειές του (εἶναι ὁ καλύτερος σχεδιαστής φορεμάτων τοῦ Χόλλυγουντ) καὶ ἔκανε ἕνα κατάλογο μετὰ τὶς δέκα πιὸ κακοντυμένες ἡθοποιούς.

Ὁ κατάλογος δημοσιεύθηκε. Καὶ ὅλο τὸ Χόλλυγουντ περίμενε κρατώντας τὴν ἀναπνοήν του γιὰτὶ ἀνάμεσα στὰ ὀνόματα ποὺ ἀναφέρονταν ἦσαν καὶ μερικά πολὺ γνωστά. Ἡ Μαίριλιν Μονρόε φιγουράριζε πρώτη - πρώτη. Ἀκολουθοῦσε ἡ Τζίνα Λολομπριγκίτα. Ὁλοιοί περίμεναν με ἀγωνία τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἱστορίας, ἀλλὰ ἡ ἀπάντησιν δὲν ἦλθε ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ τὴν περίμεναν. Ἡ Μαίριλιν ἦταν πολὺ ἀπασχολημένη μετὰ τὴν νέα ταινία καὶ ἡ Λολομπριγκίτα παζάρει μετὰ τὴν Ἰταλικὴ ἐφορία τὸ ποσὸ ποὺ ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ πρὶν γίνῃ Καναδέζα. Δὲν εἶχαν καιρὸ γιὰ διαλόγους μετὰ τὸν κ. Μπλάγκουελ τὸ νεώτερο. Ἐπρεπε ὅμως κάποιοι νὰ ἀπαντήσῃ καὶ αὐτοὶ ὁ κάποιος βρέθηκε στὸ πρόσωπο τῆς Ζαζά Γκαμπὸρ ποὺ τὸ Μαγυάριο αἷμα της κοχλάζει σὲ κάτι τέτοιες περιπτώσεις. Ἡ Ζαζά εἶχε ἐπίσης μίαν τιμητικὴν θέση στὸν κατάλογο. Ὅταν δημοσιεύθηκαν οἱ ἀπάντησεις τοῦ κ. Μπλάγκουελ βρισκόταν στὸ Παρίσι, ἀλλὰ τὴν ἐπομένη πῆρε τὸ ἀεροπλάνο καὶ ἐπέστρεψε στὴ Νέα Ὑόρκη. Τὸ ἴδιο βράδυ ἔδωσε στὸ ξενοδοχεῖο «Πλάζα» μίαν πρὸς κόνφερανς ποὺ ἔμεινε σὲ ὅσους τὴν παρακολούθησαν ἀληθινῶς. «Εἶναι φανερό ὅτι στὸν κύριον αὐτὸ ἀρέσει ἡ δημοσιότητα, πρᾶγμα ποὺ ἐγὼ ἀποφεύγω ὅπως ὁ διάβολος τὸ λιβάνι», ἦταν ἡ πρώτη δήλωσιν τῆς Ζαζά. Οἱ παριστάμενοι χαμογέλασαν. «Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ ἀφίσω τὰ πρᾶγματα ἔτσι», συνέχισε ἡ Οὐγγαρέζα ἡθοποιός. «Πληροφορῶ τὸν κ. Μπλάκ-

«Ὅπως βλέπετε μποροῦμε νὰ καλέσουμε 24 ἀνθρώπους — οὔτε ἕνα παραπάνω.»

Ζητεῖται...

Ὅρισμὸς τῆς ἰδεώδους γραμματέως... Ἀπὸ μίαν ἀγγελία ποὺ δημοσιεύθηκε σὲ ἐφημερίδα τοῦ Ἰλ-λινόις: «Ζητεῖται γραμματεὺς ἡ ὁποία νὰ φαίνεται ὡς κορίτσι — νὰ σκέπτεται ὡς ἄνδρας — νὰ φέρεται ὡς κυρία — καὶ νὰ δουλεύῃ ὡς σκύλος».

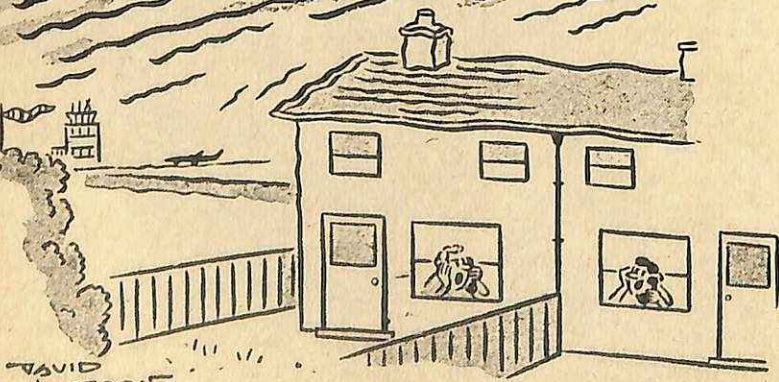
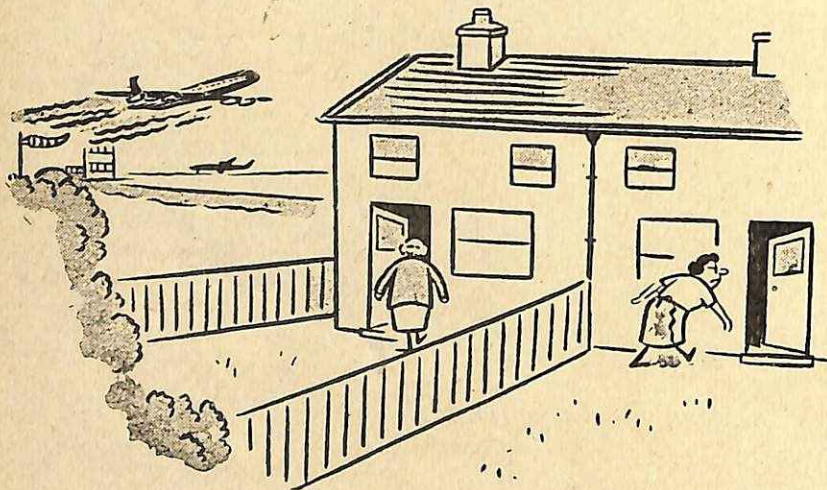
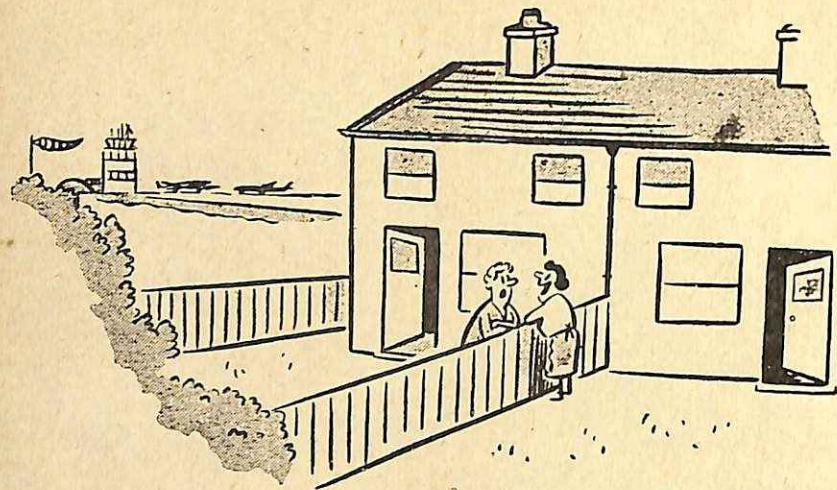
Συνταγές

Τὸ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΦΙΛΟΦΡΟΝΗΜΑ ποὺ μπορεῖτε νὰ κάνετε σὲ ἕνα ἄνθρωπο εἶναι νὰ τοῦ δείξετε ὅτι θυμάστε τὸ ὄνομά του», γράφει ὁ Ντέηλ Κάρνεγκι στὸ βιβλίου του «Πὼς νὰ ἀποκτήτῃ φίλους». Εἶναι περίεργο ἀλλὰ κατὰ κανὸν τὴ στιγμή ποὺ μᾶς συνιστοῦν ἕνα ἄτομο προσέχουμε ὅτι δὴποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὄνομά του. Ὁ στρατηγὸς Ντέ Γκὼλ συνηθίζει νὰ λέῃ ὅτι ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ἔκανε περισσότερη ἐντύπωση στὸν Ἀϊζενχάουερ ὅταν τὸν πρωτογνώρισε ἦταν ἡ ἱκανότητά του νὰ θυμάται τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων ποὺ γνώριζε. Τὴν ἐπομένη τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Παρισιοῦ ὁ

Ντέ Γκὼλ καλεσε τὸν Ἀμερικανὸ στρατηγὸ σὲ μίαν δεξίωση. Τοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς Γάλλους ἀξιωματικούς ποὺ ἦσαν ἐκεῖ ὁ Ἀϊζενχάουερ τοὺς εἶχε γνωρίσει τὶς προηγούμενες μέρες ἀλλὰ κανεὶς δὲν περίμενε ὅτι θὰ μπορούσε νὰ θυμάται 100 ξένα ὀνόματα. «Εἶναι ἀπίστευτο ἀλλὰ δὲν εἶχε ξεχάσει οὔτε ἕνα», λέει σήμερα ὁ Ντέ Γκὼλ.

Ἀρκετοὶ πολιτικοὶ χρωστοῦν τὴν ἐπιτυχία τους στὴν ἱκανότητά τους νὰ θυμοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν ἀνθρώπων ποὺ γνωρίζουν καὶ ἄλλοι τόσοι χρωστοῦν τὴν ἀποτυχία τους στὴν ἑλλειψιν αὐτῆς τῆς ἱκανότητος. Ἐνας Ἀμερικανὸς γερουσταστὴς ἔβαλε στοίχημα μετὰ ἕνα φίλον ποὺ καὶ τοῦ ἀπέδειξε ὅτι θυμόταν τὰ ὀνόματα 15.000 ψηφοφόρων του. Ἡ ἀνάγκη στὴν περίπτωσιν αὐτὴ γυμνάζει βλέπετε τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ποὺ ἡ φύσιν κάνει τὴν καμηλοπάρδαλη νὰ ἔχῃ μακρὸν λαιμὸ γιὰ νὰ πιάσῃ τοὺς καρπούς ποὺ βρίσκονται στὰ ψηλὰ κλαδιά. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς ὑποψήφιος βουλευτῆς γιὰ νὰ ἀποφασίσῃ νὰ θυμάται τὰ ὀνόματα ἐκείνων ποὺ τοῦ συνιστοῦν. Ζοῦμε σὲ μίαν κοινωνία

...ΣΥΝΕΧΕΙΑ

(Copyright «Punch»)

ανθρώπων οι οποίοι διαρκώς τρέχουν. 'Ο μόνος τρόπος για να τους σταματήσετε και να τους κάνετε να σάς προσέξουν είναι να έχετε πρόχειρο το όνομά τους.

'Ο Φρέντερικ Σόντερν προσφέρει μία συνταγή ή όποια, όπως διαβεβαιώνει ο ίδιος αποδίδει θαυμάσια αποτελέσματα: 1) "Όταν σάς συνιστούν κάποιον σε ένα σπίτι προσπαθήστε να ακούσετε το όνομά του καθαρά. "Αν ο οικοδεσπότης ψιθυρίσει κάτι μεταξύ 'Αβ-τζηγιάννη και Χατζηγιάννη παρακαλέστε τον ίδιο τον συνιστώμενο να σάς το επαναλάβει. Προς Θεού, μη το ζητήσετε από τον οικοδεσπότη. Είναι πολύ πιθανό να μην ξέρει ούτε ο ίδιος ποιο από τα δύο είναι το σωστό. "Αντίθετα ο ξένος θα κολακευθεί από το ενδιαφέρον σας και θα τσακιστεί να σάς επαναλάβει το όνομά του. "Έτσι τον αναγκάζετε, θέλει - δεν θέλει, να σάς θυμάται κ' εκείνος.

2) Προσπαθήστε να αποτυπώσετε στο μυαλό σας το όνομα επαναλαμβάνοντάς το πολλές φορές από μέσα σας. "Αν σάς φανή μπελός προσέξτε με πόση ευκολία ο γιός σας αποστηθίζει τα ποιήματα που του βάζουν στο σχολείο του. Είναι πολύ εύκολο να αποστηθίσετε ένα όνομα παρά ένα ποίημα.

3) Ξεμπερδέψατε με το όνομα; Ρίξτε όλη την προσοχή σας στο πρόσωπο. Πώς είναι; Ξανθός, μελαχρινός, στρογγυλοπρόσωπος, μακροπρόσωπος, ψηλός, κοντός, μελαψός, άσπρος; Είναι απίστευτο πόσο έντονα χαράζεται ή εικόνα στο μυαλό μας όταν εκείνο που βλέπουμε συνήθως το συμπληρώνουμε με μία ένταση της προσοχής μας.

4) Τώρα όνομα και πρόσωπο πρέπει να γίνουν ένα. 'Εδω δεν υπάρχει ώρισμένη μέθοδος. 'Ο καθένας χρησιμοποιεί εκείνο που του πηγαίνει καλύτερα. 'Ο ίδιος ο Σόντερν συνηθίζει να κάνει ποιήματα. "Όπως: «ο κύριος Φαφούτης, είναι αρκετά τσιφούτης» και «ή δεσποινίς Γιαννίδη μου θυμίζει σαμιαμί».

Αυτή είναι η μέθοδος Σόντερν. 'Ο έφευρέτης παραδέχεται ότι αντιπροσωπεύει κάποια φασαρία αλλά πιστεύει ότι αξίζει τον κόπο. "Αν μάλιστα, καταλήγει, το πάρτυ είναι πληκτικό (και μάλλον θα είναι) είναι ένας θαυμάσιος τρόπος για να γεμίσετε την ώρα σας.

Αισιοδοξία

ΕΝΑΣ ΝΕΑΡΟΣ που είχε μόλις αρχίσει να δγαίνει με κορίτσια αποφάσισε να βάλει μία τάξη στην ιδιωτική του ζωή. 'Αγόρασε, λοιπόν, μία άτζέντα και έγραψε προσεκτικά τα τηλέφωνα των κοριτσιών που είχε γνωρίσει. 'Αλλά κάτι δεν τον ικανοποιούσε. Του φαινόταν ότι κάτι έλειπε από τον κατάλογό του. Σκέφθηκε λίγο και μετά έγραψε στο εξώφυλλο της άτζέντας: «Τόμος Α'».

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

'Ο άνθρωπος και το απόλυτο. 'Η συνάντηση του ανθρώπου με τη μοίρα. 'Η τραγωδία για τον άνθρωπο ανάμεσα στο άπειρο και το χάος.

Καμιά από τις μορφές του ιστορικού μας παρελθόντος δεν είναι, ακόμη και σήμερα, τόσο ζωντανή και πολυσήμαντη όσο η τραγωδία. Και ίσως για καμιά εποχή δεν ήταν τόσο απαραίτητη όσο για μας μία νέα και γόνιμη συνομιλία μ' αυτή. Δεν είναι μόνο αυτή από τις κατακτήσεις του ελληνικού κόσμου που μάς δίνει μια από τις χαρακτηριστικότερες προσπάθειες του ανθρώπου να καταλάβει τον κόσμο, αλλά και η ουσιαστική απόπειρα να δοθεί και μια εικόνα των σχέσεων του ανθρώπου μ' αυτόν. Με τη δυνατότητα που έχει η τραγωδία να είναι θέαμα και να μιλάει στην ψυχή μας, επιτρέπει στον άνθρωπο όχι μόνο να κάμει δικά του τα θέματα ενός άλλου κόσμου, αλλά και να πλησιάσει το ουσιαστικά ανθρώπινο και τα προβλήματα του. Μέσα σ' αυτήν βρίσκει κανείς όχι μόνο μια νέα θεώρηση του κόσμου, αλλά και την παρουσία του ανθρώπου σ' ό,τι πιό ουσιαστικό έχει, δηλαδή στη δυνατότητα να αρνηθεί, ό,τι τον έκμηδενίζει ή του είναι ακατανόητο. Είναι τόσο γνωστή η σύνδεση της τραγωδίας με την αρχαία ελληνική θρησκεία και περισσότερο με τη λατρεία του Διού, ώστε να μην χρειάζεται να το ξανασημειώσουμε. Σπάνια όμως αυτή τονίζεται όσο πρέπει ότι πέρα απ' τη συνδεση, η αρχαία τραγωδία αποκαλύπτει μια μεταθρησκευτική τάση που περιορίζει το Θεό, μια προσπάθεια να δικαιωθεί περισσότερο ο άνθρωπος, ακόμη και απέναντι του Θεού. Στην τραγωδία δεν έχουμε μόνο το θέμα των όριων της ανθρώπινης ελευθερίας, αλλά και την διαμαρτυρία του ανθρώπου για ό,τι τον υποδουλώνει και ό,τι τον αρνείται, για ό,τι του είναι ακατανόητο και για ό,τι είναι παράλογο. 'Ακόμη και η περίοδος στην οποία πρωτοπαρουσιάζεται η αρχαία τραγωδία, γύρω στο 530 π.Χ., χειραφετημένη κάπως από τη θρησκεία και περισσότερο τη λατρεία, είναι χαρακτηριστική για το περιεχόμενό της. Δεν είναι μόνο η εποχή που προβάλλεται η προσπάθεια ενός πραγματικού εξανθρωπισμού του κόσμου, αλλά και που υλοποιείται μια νέα σχέση του ανθρώπου με το απόλυτο. 'Η μεγαλύτερη κατάκτηση της ελληνικής ιστορίας είναι στην πραγματικότητα ή πεποίθηση ότι ο άνθρωπος είναι το κέντρο του κόσμου και ότι μόνο με τη μορφοποίηση μπορεί να

υποτάξει ό,τι τον συντρίβει και ό,τι τον ξεπερνά. Και πουθενά άλλου δεν φαίνεται καθαρώτερα η νέα συνομιλία που ανοίγει ο άνθρωπος με τον κόσμο, πουθενά σαφέστερα η νέα σχέση του με το απόλυτο απ' όσο στην αρχαία τραγωδία. Μόνο από την πλευρά που δέχεται τον άνθρωπο κέντρο του κό-

σμου είναι δυνατό να καταλάβει κανείς το ουσιαστικό περιεχόμενο της τραγωδίας. 'Από δω μπορεί ακόμη να διηγηθεί μόνο στον ελληνικό πολιτισμό ήταν δυνατή η τραγωδία όχι τόσο γιατί η ελληνική ζωή δεν υποδουλώθηκε σε θρησκευτικά δόγματα, όσο γιατί ο άνθρωπος εδώ για πρώτη φορά στην ιστορία αρνήθηκε να δεχθεί ό,τι είναι σωστό να γίνεται μέσω. Ταυτόχρονα τονίζει την πεποίθηση ότι ο άνθρωπος έχει το δικαίωμα όχι απλώς να επιδιώξει μόνος του μια νέα σχέση με το απόλυτο, όσο και να ζητήσει λόγο ακόμη και απ' αυτό. "Ίσως μ' αυτό ανοίγει ουσιαστικά η ελληνική αντιμετώπιση των προβλημάτων του κόσμου, μια αντιμετώπιση που έχει σαν βάση το δικαίωμα να ρωτάει για όλα, να τα συζητάει όλα. Και η πρώτη ουσιαστική συζήτηση των θεμάτων του ανθρώπου και της ζωής του, του ό,τι τον αρνείται και ό,τι τον καταξιώνει, παρουσιάζεται με τη φιλοσοφία όσο και την τραγω-

δία. "Όταν η ελληνική πλαστική και οι άλλες περιοχές των εικαστικών τεχνών όχι μόνο ανακαλύπταν το ανθρώπινο σώμα, αλλά και το θεοποιούσαν, τότε και στην τραγωδία παρουσιάζονται η νέα προσπάθεια ερμηνείας του κόσμου με κέντρο και σκοπό τον άνθρωπο και ό,τι τον λυτρώνει. Δεν πρόκειται για τον αφηρημένο ανθρωποκεντρισμό εποχών που δεν μπορούν να χορτάσουν τη δύναμή τους, αλλά για τη ρωμαλέα προσπάθεια που για πρώτη φορά διεκδικεί για τον εαυτό της το δικαίωμα να όριζε τα καθήκοντα ακόμη και του απόλυτου. Και κοντά σ' αυτό, μπορεί να πη κανείς ότι από τα κύρια θέματα της τραγωδίας, κοντά στο ζήτημα της σχέσεως του ανθρώπου με το απόλυτο και τον κόσμο, στο θέμα της ζωής και του θανάτου, ένα από τα πιό ουσιαστικά είναι η ανθρώπινη δικαίωση. Το μεγάλο τόλμημα της τραγωδίας είναι όχι τόσο και μόνο ότι κάνει κέντρο τον άνθρωπο, όσο ότι αγωνίζεται πάντοτε να τον δικαιώσει ακόμη και στην σύγκρουσή του με το Θεό. Πολύ λίγο έχει παρατηρηθεί, τόσο ότι ουσιαστικά πρωταγωνιστής της τραγωδίας είναι και παραμένει ο άνθρωπος, όσο και ότι αυτός κερδίζει την εσωτερική δικαίωση σε κάθε σύγκρουσή του με ό,τι τον ξεπερνά, ακόμη και όταν αυτό είναι το Θεό. Δεν είναι μόνο η συνομιλία του ανθρώπου με ό,τι τον ξεπερνά και ό,τι τον έκμηδενίζει που τονίζεται στην τραγωδία όσο η δύναμη του ανθρώπου να διαμαρτύρεται ακόμη και όταν βλέπει ότι καταδικάζεται. 'Ακόμη και στους παλαιότερους τραγικούς ήρωες της εποχής όπου δεν έχει τυπικά εμφανισθεί η τραγωδία, στον 'Ομηρο - γιατί ορθότητα παρατηρεί ο Πλάτων στην Πολιτεία του (Πλάτων, Πολιτεία, 607) ότι ο 'Ομηρος είναι ο πρώτος τραγικός ποιητής - έχουμε το θέμα της δικαίωσης του ανθρώπου. Και με τους μεγάλους πρωταγωνιστές του τρωικού δράματος, τον 'Αχιλλέα και τον 'Εκτορα, που συντρίβονται στη συνομιλία τους με ό,τι τους ξεπερνά, έχουμε την ίδια περίπτωση μαζί με την περιφρόνηση του θανάτου. Για τους δυο, που γνωρίζουν ότι δεν έχουν καμιά δυνατότητα να αποφύγουν τον κληρονομικό τους, το πραγματικό μεγαλείο συνδέεται με την προσπάθειά τους όχι να δοκιμάσουν να ξεφύγουν όσο να πεθάνουν με τρόπο που να δικαιώνονται και

ταυτόχρονα να ολοκληρώνεται ή ανθρώπινη παρουσία τους. Δεν αρνούνται να συνθηκολογήσουν με την πιθανότητα να παρατείνουν τη ζωή, αλλά ζητούν με το θάνατο να καταξιώσουν το δικαίωμα να πράττουν.

Ουσιαστικά όσο και τυπικά για μας, ή τραγωδία παρουσιάζεται συνδεδεμένη με την προσπάθεια του Αίσχylου και της γενιάς του να δώσουν μια εικόνα των δυνάμεων του κόσμου και των σχέσεων του ανθρώπου μ' αυτόν. Η πεποίθηση ενός κόσμου ότι η ζωή και κάθε περιοχή της είναι οργανωμένη σε σταθερές και αμετακίνητες άρχες, ή πίστη ότι υπάρχει πάντα μια βασική τάξη σ' όλα τα στοιχεία του κόσμου, είναι το κεντρικό μοτίβο του Αίσχylου. Ο άνθρωπος είναι κι αυτός μέρος αυτής της τάξης, μιάς συμφωνίας που τον ξεπερνά και την οποία πολλές φορές δεν καταλαβαίνει. Η σύγκρουση παρουσιάζεται ακριβώς από το γεγονός ότι παραβιάζει αυτή την τάξη και προκαλεί μ' αυτό την απάντηση των δυνάμεων που τον ξεπερνούν. Η τάξη δεν πρέπει να παραβιάζεται ούτε από τους ανθρώπους, αλλά ούτε και από τους θεούς, γιατί και οι θεοί είναι δέσμιοι της ίδιας αρχής και η παραβίασή της αποτελεί ύβριν. Η τραγωδία γεννιέται από τη σύγκρουση του τραγικού ήρωα με τη βασική τάξη του κόσμου, με την πρωταρχή της ζωής, μια σύγκρουση που δεν οφείλεται πάντα ή μόνο στη θέλησή του. Υπάρχουν δέβια και περιπτώσεις που σκόπιμα ένας άνθρωπος ή μια ομάδα προκαλεί την κοσμική τάξη με κλασικό παράδειγμα τον Ξέρξη και τους Πέρσες στην όμωσμη τραγωδία του Αίσχylου. Έδώ ο Ξέρξης προκάλεσε με μια σειρά από πράξεις του το Θεό, άμφισβήτησε τις δυνάμεις του κόσμου και μάλιστα σκόπιμα και συνειδητά. Από την άποψη αυτή μπορεί να παρατηρήσει κανείς ότι για ειδικούς λόγους έχουμε στους Πέρσες την περίπτωση που ο ήρωας της τραγωδίας δεν δικαιώνεται έσωτερικά και ο άνθρωπος ταπεινώνεται, και αυτό είναι μια από τις λίγες εξαιρέσεις ολόκληρης της αρχαίας τραγωδίας. Ο Ξέρξης παραβιάζει τους νόμους της Δίκης, της μεγάλης, παντοδύναμης, καθολικής και απρόσωπης αρχής του ρυθμού του κόσμου και της ζωής. Και τους παραβιάζει όχι γιατί τους αγνοεί, αλλά συνειδητά και χωρίς να θέλη μ' αυτό να δικαιωθεί ή να ολοκληρωθεί, τους αρνείται για να τονίσει την ατομική του θέληση. Η ουσιαστική όμως τραγική σύγκρουση δεν μπορεί να δημιουργηθεί παρά μόνο μια στιγμή που ο άνθρωπος έρχεται αντιμέτωπος με το απρόσωπο, χωρίς να είναι υπεύθυνος άμεσα γι' αυτό και με το να αγνοεί ότι παραβιάζει το ρυθμό του κόσμου. Στο ση-

μείο αυτό μπορεί να μιλήσει κανείς για την παρουσία της μοίρας, για τη σύγκρουση του ανθρώπου με τη μοίρα. Στις τραγωδίες του κύκλου των Λαβδακιδών και των Ατρειδών έχουμε με ανυπέροβλητη τελειότητα την περίπτωση αυτή, την περίπτωση του ανθρώπου που βρίσκεται δέσμιος της μοίρας χωρίς καμιά δυνατότητα να ξεφύγει από την εξάρτησή της. Έδώ παρουσιάζεται όλη η προβληματικότητα της αρχαίας τραγωδίας, όχι μόνο με τον τρόπο που η μοίρα χτυπά δίκαιο και άδικο, υπεύθυνο και ανεύθυνο, όσο και με τον τρόπο που κανένας δεν είναι σε θέση να προβλέψει τις συνέπειες των πράξεών του. Και ακριβώς από την κατάσταση αυτή κερδίζεται η δυνατότητα της έσωτερικής δικαίωσης του ανθρώπου που το πραγματικό μεγαλείο του εκδηλώνεται στο να πληρώσει και για ό,τι δεν χρωστάει. Γιατί ουσιαστικά ο νικητής από τη σύγκρουση με το άπλοτο που έχει πάρει το πρόσωπο της μοίρας δεν είναι παρά ο άνθρωπος που τόσο στη ζωή του όσο και με τον θάνατό του άμφισβητεί τη δύναμη ενός κόσμου που τον ξεπερνά. Την πραγματική τόλη της τραγωδίας την βλέπει κανείς ακριβώς στη δύναμη διαμαρτυρίας του ανθρώπου απέναντι σε ό,τι τον ταπεινώνει και τον έκμηδενίζει, και η διαμαρτυρία αυτή παρουσιάζεται με την αξιοπρέπεια που πεθαίνει για ό,τι θεωρεί αξιο στη ζωή. Ο άνθρωπος που άπλοτα μόνος βρίσκει στον ίδιο τον εαυτό του τη δύναμη να πηδύξει σε ό,τι δεν καταλαβαίνει, ενώ δέχεται να πηδύξει και για ό,τι δεν είναι υπεύθυνος και να δώσει λόγο και για τα σφάλματά του άλλου, δικαιώνεται στην τραγωδία. Αν και δεν καταλαβαίνει γιατί έγινε παινίδι των δυνάμεων που τον ξεπερνούν, αρνείται να υποχωρήσει. Δε δέχεται να προδώσει τίποτα από το ανθρώπινο περιεχόμενο των πράξεών του.

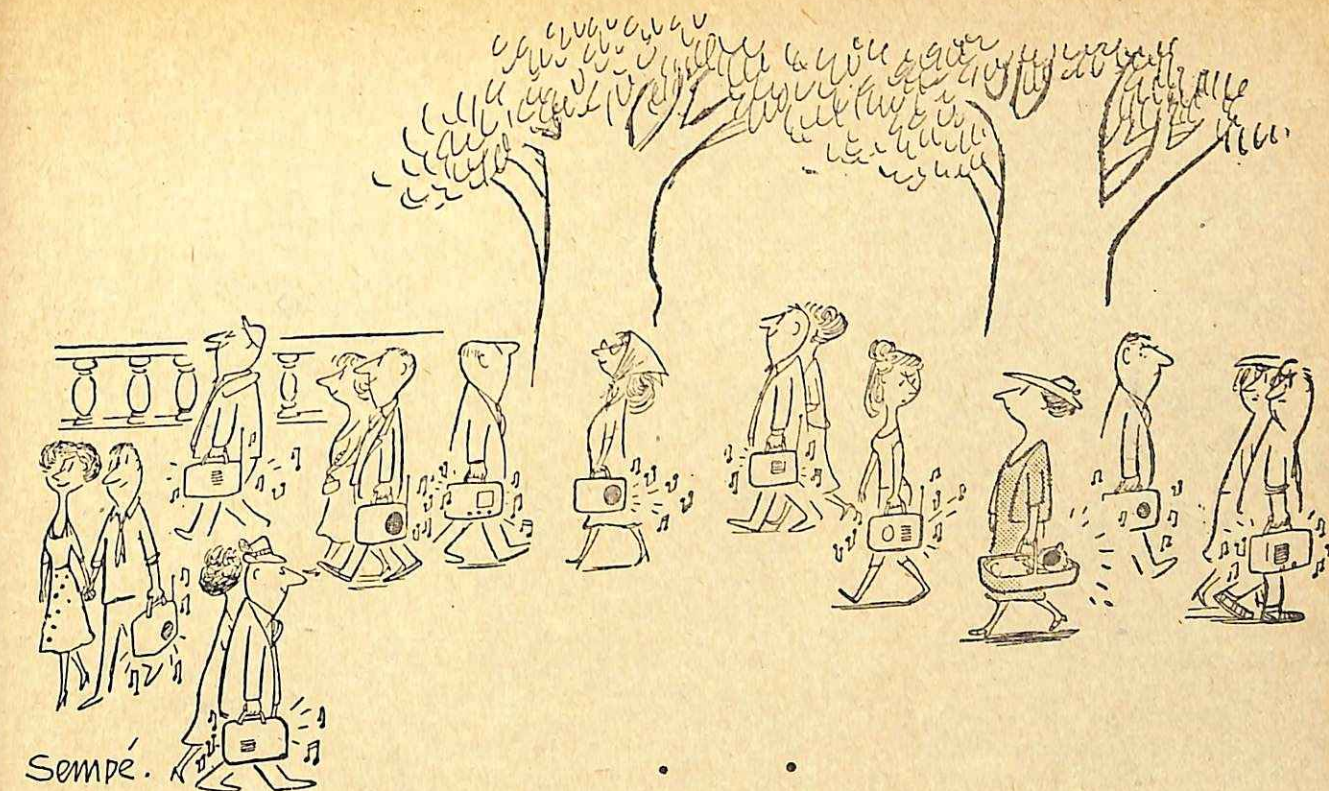
Οσοφός είναι ένας άνθρωπος που γνωρίζει, ό,τι όλος ο κόσμος αγνοεί, και αγνοεί ό,τι όλος ο κόσμος γνωρίζει.

ΑΙΝΣΤΑΙΝ

Και ακόμη, όταν υποχρεώνεται από τη μοίρα να παίρνη συνειδηση των ορίων του, και όταν είναι πολύ άργα για να καταλάβει όλο το βάρος των πράξεων και όλες τις συνέπειες των θεμάτων που δεν καταλαβαίνει, και όταν διαμαρτύρεται για ό,τι δεν είναι υπεύθυνος, το κάνει περήφανα και με τρόπο που να τονίζει την ανθρώπινη υπόστασή του. Στις σημαντικότερες τραγωδίες του ελληνικού κόσμου, ο άνθρωπος αποθεώνεται ακριβώς γιατί, χωρίς να είναι υπεύθυνος, χωρίς να μπορεί να

ελέγξει τις συνέπειες των θεμάτων του στη ζωή, αντιμετώπιζε όρθιος τη μοίρα του. Χωρίς να αρνείται την παντοδυναμία της μοίρας και την παρουσία του άπλοτου, διαδηλώνει την έσωτερική του ανεξαρτησία με τη στάση του σε κάθε στιγμή της πορείας του. Κλεισμένος μέσα στο στενό κύκλο του έδω και του τώρα, κυκλωμένος από δυνάμεις που δεν καταλαβαίνει και κινήσεις που δεν ελέγχει, ένα άσήμαντο σημάδι στην πληθώρα των φαινομένων του είναι, ο άνθρωπος, μόνος, διαμαρτύρεται για το παράλογο που απειλεί να τον μεταβάλει σε άπλο μέσο. Δεν δέχεται να υποταχθεί χωρίς μια φωνή που τον δικαιώνει, ακόμη και όταν αναγνωρίζει ότι η ζωή του είναι στα χέρια μυστηριακών δυνάμεων που τον έκμηδενίζουν ή επιδιώκουν να τον υποδουλώσουν. Το ανθρώπινο μεγαλείο που όχι άπλως παρουσιάζει η τραγωδία αλλά και τονίζει το περιεχόμενό του, συνίσταται στην αναγνώριση του μυστηρίου στη ζωή, της δύναμης της μοίρας, της παρουσίας του άπλοτου στον κόσμο αλλά και των δυνατοτήτων του ανθρώπου να λυτρώνεται με τη διαμαρτυρία του προς τις δυνάμεις που τον βλέπουν μόνο σαν μέσο. Στην τραγωδία δέχεται ότι αναγκαστικά υπάρχουν όρια στην ελευθερία του, αλλά αρνείται να δεχθεί ότι ακόμη και αυτά δεν θα πρέπει να του επιτρέπεται να τα καταλάβει. Όταν ο ήρωας στην αρχαία τραγωδία πεθαίνει μόνος, αλλά πάντα όρθιος, όταν τιμωρήται γι' αυτό που σε καμιά περίπτωση δεν μπορούσε να είναι υπεύθυνος, όταν συντρίβεται ενώ για όλα είναι άθωος, τότε είναι ολοφάνερο, ότι είναι μέσο στα χέρια δυνάμεων που με το να τον έκμηδενίζουν τον δικαιώνουν. Η τόλη στην περίπτωση της αρχαίας τραγωδίας βρίσκεται στο ότι ο άνθρωπος ένος κόσμου δεν δέχτηκε να κλείσει τα μάτια σε ό,τι από τη ζωή και τις δυνάμεις της δεν καταλαβαίνει. Έπιχειρεί ακριβώς αποπειρόμενος να τις μορφοποιήσει, να τις υποτάξει και ακόμη να οργανώσει ένα ανθρωπινότερο κόσμο. Η προσπάθεια να εικονογραφηθεί ή σύγκρουση του ανθρώπου με το άγνωστο, όποιο όνομα κι αν του δώσουμε, αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του ανθρώπου να καταλάβει τον κόσμο στον οποίο βρέθηκε και στον οποίο όλα τον αρνούνται.

Η τραγωδία παρουσιάζει ένα πολιτισμό τόσο περήφανο για τον άνθρωπο και τις κατακτήσεις του, ώστε ακόμη και η σύγκρουση με τον δημιουργό του, ακόμη και η συντριβή του καταλήγουν στην ουσιαστική του δικαίωση. Μπορεί να πη κανείς μπιστά στην τραγωδία ότι πουθενά δεν παρουσιάζεται αυτή η άποψη του ανθρώπου ότι ν' αρνηθεί τα αίνιγματά του κόσμου, αλλά να τα κάνει να τον δικαιώ-

ώνουν, όσο στον ελληνικό πολιτισμό. Η τραγική έμπειρία δεν είναι τόσο ή λύτρωση διὰ του άλλου. Είναι ή απόδειξη ότι μόνο με την προσωπική συμβολή και την προσπάθεια την ατομική στην αντιμετώπιση της εύθυνης κυρώσεως το ουσιαστικά ανθρώπινο. Αυτό που τονίζει περισσότερο την ανθρωπινή υπόσταση και δικαιώνει έσωτερικά τόσο τον τραγικό ήρωα, όσο και τον θεατή, που γίνεται έμμεσα συμπρωταγωνιστής, είναι το γεγονός ότι πάντα πληρώνει περισσότερα από όσα χρωστάει. Πάντα τα χτυπήματα, τα όποια είναι υποχρεωμένος να δεχθεί, είναι σε φανερά δυσαναλογία με την εύθυνη του στην πορεία των γεγονότων. Το σημείο αυτό ακριβώς, για να μη συντρίψει τον θεατή, κάνει τον τραγικό ποιητή να δίνει σαν πρωταγωνιστή όχι μια μορφή της Ιστορίας, αλλά πρόσωπο του μύθου, με το οποίο ανεβάζει ταυτόχρονα το χρονικό σε αιώνιο. Τα πρόσωπα της τραγωδίας, με άσήμαντες εξαιρέσεις, είναι ήρωικά, μυθικά, έξωχρονικά, και με την παρουσία τους τονίζεται περισσότερο αυτό που ο δημιουργός επιδιώκει να παρουσιάσει πέρα από το τυπικά ατομικό, πέρα από το χρονικό. Ζητά τη δυνατότητα να παρουσιάσει το ουσιαστικά ανθρώπινο.

Η δύναμη της αρχαίας τραγωδίας φαίνεται περισσότερο στον τρόπο που συμπλέκονται μυστικές δυνάμεις, παρουσία της μοίρας, πράξεις του ήρωα, παρέμβαση του άπλοτου, δικαίωση του ανθρώπου και κάνουν την όλη πορεία του μύθου ζωντανό οργανισμό. Ο

τραγικός ήρωας πρέπει να μπορεί όρθιος να αντιμετώπισει τις πιο διαφορετικές δυνάμεις, που όχι μόνο τον ξεπερνούν, αλλά και δεν του επιτρέπουν να τις καταλάβει. Στη μια περίπτωση βρίσκεται σε σύγκρουση με τις τυφλές δυνάμεις της μοίρας, χωρίς να εύθύνεται και χωρίς να γνωρίζει σε τί τις έχει προκαλέσει. Στην άλλη βρίσκεται δέσμιος στην πιο άπλοτη αναγκαιότητα, κατά την οποία κάθε του βήμα τον φέρνει και πιο βαθιά στο αδιέξοδο που κάνει και περισσότερο αδύνατο κάθε υποχώρηση. Ίσως το κλασικό παράδειγμα γι' αυτό είναι ο Οιδίπους, που όλη του ή πορεία είναι τόσο οργανικά δεμένη, ώστε καμιά διέξοδος να μην του μένει ελεύθερη και ούτε ή φυγή δεν μπορεί να τον σώσει. Η δικαίωσή του συνδέεται μόνο με τη διαμαρτυρία του να καταλάβει ένα κόσμο που του επιβάλλεται χωρίς να του δίνει καμιά δυνατότητα διαφυγής. Σε μια άλλη περίπτωση ο ήρωας βρίσκεται ένοχος για σφάλματα άλλων, για την ύβριν των προγόνων του, και ή προσωπική του συμβολή δεν μπορεί να είναι άλλη από τη φωνή του, φωνή που διεκδικεί το δικαίωμα στο άπλοτο να τον χρησιμοποιήσει σαν εργαλείο.

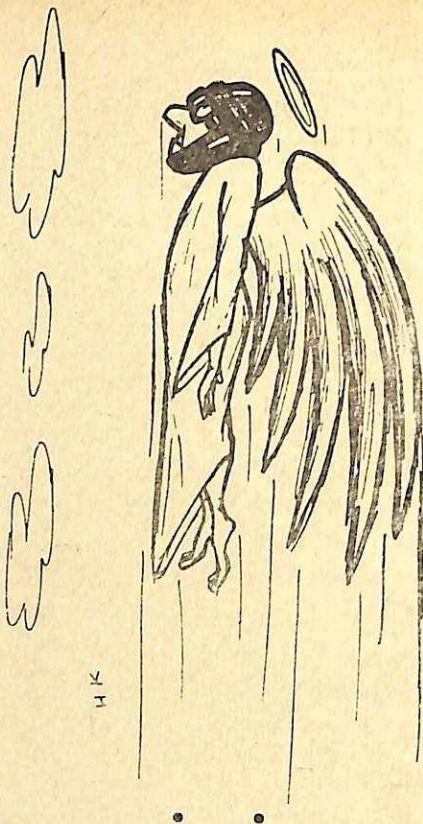
Στον Προμηθέα, τη βαθύτερη από τις τραγωδίες του, ο Αίσχylός, με τη συμπάθεια που διεγείρει για τον ήρωά του στον θεατή, αρνείται στο Θεό το δικαίωμα να έρμηνεύει κατά το δικό του τρόπο τον κόσμο. Δεν πρόκειται για μια άντεκδίκηση του ανθρώπου με το Θεό, αλλά για το έρωτημα, που βρίσκει ο δεύτερος το δικαίωμα να θεωρή

άπλο όργανό του τον πρώτο. Αυτό στην περίπτωση του Εύριπίδη δεν θα έκανε την εντύπωση και δεν θα είχε την έννοια που έχει στη δημιουργία του Αίσχylου. Άλλα βλέπει κανείς ότι ακόμη και στον Αίσχylό, που δέχεται σαν κύριες δυνάμεις του κόσμου, του κοινού κόσμου των ανθρώπων και των θεών, τη Νέμεση, τη Μοίρα, τη Δίκη ή την Τάξη, που αναγνωρίζει την παρουσία των έξωκοσμικών και των απρόσωπων δυνάμεων, ο άνθρωπος δεν θεωρείται μέσον, ακόμη και όταν όλα τον συντρίβουν.

Στον Σοφοκλή είναι όχι μόνο σαφέστερος ο έξωανθρωπισμός του κόσμου, αλλά και ή προσπάθεια να δοθεί ο έσωτερικός χαρακτήρας των πράξεων, ή ψυχολογική τους ποιότητα. Αποκτά μεγαλύτερο βάρος ο τρόπος με τον οποίο απαντά ο άνθρωπος στην πίεση του άγνωστου, στην παρουσία της μοίρας. Έδώ μάλιστα είναι πολύ μεγαλύτερη ή νίκη του ανθρώπου σε ό,τι απειλεί να τον έκμηδενίσει. Στο έργο του Σοφοκλή, στην πορεία του μέσα από ένα κόσμο που δεν είναι καμωμένος παραγγελία, καμωμένος γι' αυτόν, ο άνθρωπος ζητάει να βρή ένα τρόπο να τον καταλάβει. Προσπαθεί να βρή μια λύση στις αντιφάσεις που τον συντρίβουν, και φτάνει να δη ότι μόνο στην ψυχή του μπορεί να ανακαλύψει τη δύναμη που θα δικαιώσει τη στάση του στον κόσμο. Αυτό που τον βασανίζει περισσότερο είναι να βρή ένα τρόπο να καταλάβει το δρόμο του και να δικαιολογήσει τις πράξεις του, όχι απέναντι του

άλλου ή του απόλυτου, αλλά απέναντι στον ίδιο τον έαυτό του. Τό στοιχείο αυτό του λόγου διδόναι είναι το χαρακτηριστικό που βρίσκεται στη βάση του μεγαλείου του τραγικού ήρωα. Δεν είναι τόσο ή ένοχη του πρωταγωνιστή, του τραγικού ήρωα που καθορίζει τον χαρακτήρα των παθών του, ούτε ή έκταση της ύβρεως που έπηρεάζει τη σύγκρουσή του με τις δυνάμεις της μοίρας. Είναι περισσότερο ή τάση να χρησιμοποιηθή αυτό για να δοθούν οι έσωτερικές στιγμές των απαντήσεων του ανθρώπου στα χτυπήματα που δεν καταλαβαίνει γιατί τὰ δέχεται, και να τονισθή ή δυνατότητά του να διαμαρτυρηθή. Τό θέμα της ευθύνης, που συνδέεται με τὰ έσωτερικά κίνητρα κάθε πράξης, και μάλιστα με την παρουσία του ήθικου στοιχείου που έχει κάθε πράξη του ανθρώπου, μεταθέτει στον Σοφοκλή τό πρόβλημα του κόσμου στην ανθρώπινη ψυχή. Δεν γίνεται ή ανθρώπινη ψυχή μόνο ένας κόσμος μεγαλύτερος από τον κόσμο, αλλά και με τη δυνατότητα να παίρνουν σ' αυτή όλα ένα άλλο νόημα, γίνεται και ένα μέτρο για να κριθή τό περιεχόμενο της ζωής. Όταν ο Οιδίπους τυφλά φέρεται από τη μιὰ πτώση στην άλλη, χωρίς καμιά δυνατότητα να δη τό δρόμο του που είναι κατά κάποιο τρόπο προκαθορισμένος, τότε ο άνθρωπος παρουσιάζεται περισσότερο έσωτερικά πλούσιος από κάθε δύναμη του κόσμου γιατί βρίσκει στην ψυχή του τη δύναμη να υποφέρη για ό,τι ούτε να προλάβη, ούτε να αποφύγη μπορούσε, για ό,τι δεν ήταν ουσιαστικά ούτε υπεύθυνος άφου δεν τό έκανε συνειδητά. Η αρχαία έλληνική τραγωδία δεν δέχεται σαν προϋπόθεση τον μύθο παρά γιατί μ' αυτόν μπορεί να προχωρήσει πέρα από την επιφάνεια, να επιτύχη πολλαπλές τομές στο θέμα της έρμηνείας της θέσεως του ανθρώπου στον κόσμο και στο πρόβλημα των συγκρούσεών του με τό απόλυτο.

Για να καταλάβη μάλιστα κανείς τον πλούτο του έλληνικού κόσμου θα πρέπει να μπορή να παρακολουθήσει τις διαφορετικές προσπάθειες που κάνει ή τραγωδία να απαντήσει στα προβλήματα του ανθρώπου άκόμη και με τον ίδιο μύθο, με τη χρησιμοποίηση του αυτού βασικού θέματος. Για τόν έλληνικό πολιτισμό αυτό που βάραινε περισσότερο ήταν ή προσωπική απάντηση στο πρόβλημα και όχι άπλως μιὰ επιτομή λύση που θα ίσχυε για όλους. Και για τόν αρχαίο θεατή ή τραγωδία δεν ήταν τό θέμα των παθών του πρωταγωνιστού ή ή περήφανη απάντησή του στη σύγκρουσή του με ό,τι τον ξεπερνούσε, όσο ή εύκαιρία δια μέσου του προβληματισμού του άλλου να επιτύχη μιὰ έντελώς δική του απάντηση. Ήταν ή δυνατότητα να βρή κι αυτός

ένα δρόμο που θα μπορούσε να κάνει γόνιμο τό αδιέξοδο. Μόνο από την άποψη αυτή άποκτά όλο τό νόημά του, όχι τόσο τό γεγονός ότι ήταν υποχρέωση για κάθε 'Αθηναίο πολίτη να παρακολουθή τό θέατρο, όσο ότι αυτό ήταν ανάγκη της Πολιτείας και γι' αυτό τό χρηματοδοτούσε. Τά θεωρικά δεν ήταν μόνο μιὰ δημοκοπική πράξη. Ήταν περισσότερο ή προσπάθεια της Πολιτείας να δημιουργήση ανθρώπους υπεύθυνους για τις πράξεις τους. Και στην τραγωδία, περισσότερο από όπουδήποτε άλλου, ήταν υποχρεωμένος κανείς όχι μόνο να δη ότι υπάρχουν πολλές λύσεις για κάθε πρόβλημα όσο και ότι μόνο ή προσωπική απάντηση ήταν και ουσιαστική απάντηση που λυτρώνει τον άνθρωπο. Στη χρησιμοποίηση του κάθε μύθου με άπόλυτη έλευθερία από κάθε τραγικό ποιητή, έχουμε την άποδείξη ότι αυτό που ένδιέφερε τον αρχαίο κόσμο περισσότερο δεν ήταν οι περιπέτειες του ήρωα, ούτε οι έξωτερικές στιγμές της δράσεως, αλλά τὰ έσωτερικά στοιχεία και περισσότερο ή δυνατότητα να αντιμετωπισθώ μ' ένα άκόμη τρόπο τό πρόβλημα του κόσμου, τό θέμα της μοίρας.

Κάθε τραγωδία δεν έβαζε μόνο σε δοκιμασία τόν ήρωα, έβαζε σε άκόμη μεγαλύτερη τόν θεατή που έπρεπε να ζητήσει και αυτός μιὰ απάντηση στο πρόβλημα που βασάνιζε τόν ήρωα, που έπρεπε να προσθέσει και τη δική του προσωπική έρμηνεία στη δράση του, να παρουσιάσει και τη δική του καθαρή

ση στα έπί σκηνής δρώμενα. Και από την άποψη αυτή, ή περίφημη φράση για τήν καθαρή στον όρισμό της τραγωδίας που δίνει ο 'Αριστοτέλης δεν αναφέρεται μόνο στην καθαρή του τραγικού ήρωα ούτε μόνο στην καθαρή του θεατή. Πρόκειται για τήν καθαρή του ένός δια του άλλου, για τη δικαίωση του ένός δια της απαντήσεως του άλλου, και αυτό στο βαθμό που ο θεατής όχι μόνο ζή τήν έσωτερική πορεία του ήρωα, αλλά που μπορεί να τήν άφήνη να τόν γονιμοποιήση. Η έποχή της δημιουργίας από τόν έλληνικό κόσμο της τραγωδίας δεν προβάλλει μόνο τό πρόβλημα του προσώπου στην ιστορία για πρώτη φορά με τόση σαφήνεια, αλλά και τη δυνατότητα του δημιουργού να θέτη τὰ βασικά έρωτήματα. Ήδη με την τραγωδία τονίζεται τόσο ή ανακάλυψη του έξω από τόν άνθρωπο κόσμου, όσο και ή αντίθεσή του με τόν καθαρά ανθρώπινο κόσμο που τελικά καταλήγει στη σύγκρουση των δυνάμεων του ένός με τόν άλλο.

Ενώ δε τόσο στον Αισχύλο όσο και στο Σοφοκλή παρουσιάζεται ή σύγκρουση του ανθρώπου με τὰ πράγματα περισσότερο, με τις κοσμικές και άπρόσωπες δυνάμεις που ρυθμίζουν τη ζωή και την πορεία της, και που με διάφορα όνόματα έμφανίζονται στην ιστορία για να διατηρήσουν την ίσορροπία, με τόν Εϋριπίδη έχουμε μιὰ άλλαγή. Στα περισσότερα έργα του, παρά την παρουσία των θεών που γίνεται όλο και πιό έξωτερική, ή τραγωδία μεταφέρει τό κέντρο της στη σύγκρουση του έγώ με τό έσύ, την αντίθεση του ανθρώπου με τόν άνθρωπο. Από την πλευρά αυτή είναι νοητή και ή παρατήρηση των αρχαίων που δεν διατάζει να χαρακτηρίση τόν Εϋριπίδη τραγικώτατο. Στον Εϋριπίδη ή τραγωδία άνεβάζει την τραγική ένταση με τό να κάνει μοίρα του ένός ανθρώπου τόν άλλο άνθρωπο, ενώ ταυτόχρονα μεταφέρει τόν κυριασμό της αντίθεσης σαφέστερα στα βάθη της ανθρώπινης ψυχής. Τη μεταβολή του περιεχομένου της τραγωδίας και τη μετάθεση της συγκρούσεως από τόν άνθρωπο και τη μοίρα, στον άνθρωπο με τόν άνθρωπο, τήν καταλαβαίνουμε καλύτερα άν τήν συνδέσουμε με τις ιστορικές αλλαγές που γίνονται στην πορεία του 5ου αιώνα στην 'Αθήνα. Η σπουδαιότερη συνέπεια αυτών των αλλαγών ήταν να άποσυνδέσουν τό άτομο από τό κοσμικό. Από τότε για τόν έλληνικό κόσμο και τούς δημιουργούς του τό κεντρικό πρόβλημα, και μάλιστα με όλη του την όξύτητα, γίνεται ή σχέση του ανθρώπου με τόν άνθρωπο. Στην περίπτωση της 'Εκάβης δεν είναι ή μοίρα ή τό απόλυτο πρωταγωνιστής, ούτε βρίσκεται ή ήρωίδα στη διάκριση δυνάμεων

που δεν καταλαβαίνει και που ξεπερνούν τὰ ανθρώπινα πλαίσια. Βρίσκεται στα χέρια των ανθρώπων που παίζουν τό ρόλο της μοίρας, που αναλαμβάνουν έργο άνωτερο από ό,τι μπορεί να δικαιολογηθή. Άκόμη και στον 'Ηρακλή Μαινόμενο ο Εϋριπίδης περισσότερο τη σύγκρουση του ανθρώπου με τόν έαυτό του δίνει παρά την παρουσία και τήν έπιβολή του απόλυτου ή της μοίρας στην πορεία του μύθου. Και έδώ ουσιαστικά ή αντίθεση βρίσκεται μεταξύ ανθρώπου και ανθρώπου και όχι μεταξύ ανθρώπου και κόσμου. Στις «Φοίνισσες» είναι άκόμη φανερότερη ή μετατόπιση του ενδιαφέροντος της τραγωδίας προς τό αδιέξοδο της αντίθεσεως του ανθρώπου με τόν άνθρωπο. Με τόν ίδιο μύθο που είχε δώσει ο Αισχύλος και ο Σοφοκλής, με τὰ πάθη των Λαβδακιδών που άποτελούσαν ουσιαστικά την εικονογράφηση της παντοδυναμίας της μοίρας και των δυνάμεων που συντρίβουν τόν άνθρωπο, δίδεται μιὰ σύγκρουση καθαρά ανθρώπινων αίσθημάτων, φιλοδοξιών, παθών. Πουθενά δεν μπορεί να πη κανείς ότι έχουμε τις δυνάμεις της μοίρας ή την παρουσία του απόλυτου. Οι δύο άδελφοί τρώγονται· ο ένας από τήν έπιθυμία της άρχής και ο άλλος από τό πάθος της δύναμης. Και οι δύο παρουσιάζονται τυφλοί από μίσος. Ο Κρέων παραμένει ο αιώνιος έγωϊστής που χρησιμοποιεί την έξουσία για να έπιτύχη μόνο αυτό που ο ίδιος κρίνει χρήσιμο για τόν ίδιον, όχι τό συμφέρον του συνόλου ή της πόλης. Ο Αϊμων παρασύρεται από τὰ αίσθηματά του όπως και τὰ περισσότερα πρόσωπα της τραγωδίας αυτής. Τόν ούσιαστικό χαρακτήρα της τραγωδίας, τό κύριο περιεχόμενο της, τό καταλαβαίνουμε όταν δούμε ότι έδώ αντί της μοίρας κυριαρχούν οι άνθρωποι. Αυτό τό βλέπουμε καθαρώτερα όταν ο Οιδίπους φεύγει με την 'Αντιγόνη για να πάη στον Κιθαιρώνα, δηλαδή στα βουνά. Προσπαθεί μ' αυτό να άποφύγη τούς ανθρώπους. Στόν παραλογισμό των δυνάμεων που στον Αισχύλο και στον Σοφοκλή συνέτριβαν τόν άνθρωπο παρουσιάζεται με τόν Εϋριπίδη ο παραλογισμός της συντριβής του ανθρώπου από τόν άλλο άνθρωπο. Μπαίνει σε έντελώς νέα βάση τό πρόβλημα του ανθρώπου. Η τραγικότητα έδώ προέρχεται από την άδυναμία του ανθρώπου να έπιβληθή στον έαυτό του, από την τύφλωσή του να καταλάβη ότι ή συντριβή του άλλου είναι και δική του συντριβή σε άλλο επίπεδο.

Και τό ουσιαστικό στοιχείο της τραγικότητας στα έργα του Εϋριπίδη είναι τό γεγονός ότι δεν υπάρχει περίπτωση να δικαιωθή ο άνθρωπος. Δεν κατορθώνεται ή βοή πουθενά ουσιαστική έσωτερική δικαιολογία για τη στά-

ση του, δικαιολογία όχι για τούς άλλους μόνο, αλλά και για τόν ίδιο του τον έαυτό. Από την άποψη αυτή μπορεί να πη κανείς ότι στον Εϋριπίδη δεν υπάρχει νικητής άφου ο άνθρωπος άντι να παρουσιάσει μιὰ νίκη κατά του έαυτού του ή των κοσμικών δυνάμεων ή έστω τη διαμαρτυρία του, περιορίζεται να συντρίβη και να συντρίβεται. Η τραγικότητα έδώ είναι πιό έπώδυνη για τόν άνθρωπο, πιό φανερή ή έκτασή της, γιατί ο άνθρωπος, άντι να νιώθη περήφανος για τόν ήρωα και τη δράση του, νιώθει έσωτερική ταπείνωση για την άδυναμία του να δικαιωθή από τις ίδιες του τις πράξεις. Τό συμπέρασμα της τραγωδίας του Εϋριπίδη είναι ότι καμιά έσωτερική δικαιολογία δεν μπορεί να υπάρξει για τη συντριβή του ανθρώπου με τόν άνθρωπο, για τη μεταβολή του ένός σε μοίρα για τόν άλλο άνθρωπο. Χωρίς καμιά προσπάθεια να άπλουστευθή, τό βάθος του θέματος μάς δείχνει πόση άδυναμία προδίδει και πόση ταπείνωση κρύβει. Η πεποίθηση ότι δεν υπάρχει νικητής σε μιὰ σύγκρουση του ανθρώπου με τόν άνθρωπο, γιατί και ή νίκη ταπεινώνει περισσότερο, είναι χαρακτηριστική στο έργο του Εϋριπίδη, και μπορεί να πη κανείς ότι είναι ένα από τὰ πολυτιμότερα μαθήματα και για τόν σύγχρονο κόσμο. Τό κεντρικό πρόβλημα της έποχής μας, μιὰς έποχής που άρνεϊται να δεχθή τό θέμα της παρουσίας της μοίρας ή της σχέσης του ανθρώπου με τό απόλυτο και με άπρόσωπες και έξω-ανθρώπινες δυνάμεις, είναι ή συνδιαλλαγή του καθενός από μάς με τόν έαυτό του και τὰ θετικά στοιχεία της ζωής. Κοντά στο πρόβλημα των όρίων της έλευθερίας που μάς έπιτρέπει να γνωρίσουμε, ή τραγωδία μάς τονίζει ότι ποτέ δεν έπαψε να υπάρχει και τό θέμα της παρουσίας της μοίρας τόσο στην άτομική ζωή όσο και την ιστορία. Σήμερα είναι περισσότερο άπαραίτητο να τό καταλάβουμε αυτό καλύτερα, να διακρίνουμε ότι ποτέ δεν είμαστε κύριοι των συνεπειών των πράξεών μας, κύριοι όλων των συνεπειών τους. Για μιὰ έποχή που κύριο χαρακτηριστικό της είναι ή άμφιβολία και ή άρνηση, που όλοι μάς δεν έχουμε καμιά έμπιστοσύνη στο σήμερα και κανένα θεσμό με τό χθές και καμιά έλπίδα για τό αύριο, ή τραγωδία μάς δίνει μιὰ δυνατότητα να δούμε καθαρώτερα τη θέση μας και τό ρόλο μας στον κόσμο. Σε μιὰ έποχή που βρίσκεται άνάμεσα στο χάος και στο άπειρο συνθήσαμε όλοι να παίζουμε τόσο με τό ένα όσο και τό άλλο χωρίς να ζητούμε να καθορίσουμε τις ευθύνες μας. Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ μπορούσαμε να άποφύγουμε τούς φόβους του άγνωστου και την τυραννία του φανταστικού γίναμε δέσμιοι, χωρίς να τό καταλάβουμε, των έπιτυχιών μας.

Τό γεγονός ότι κανένας σήμερα δεν νομίζει ότι μπορεί να είναι υπεύθυνος για τίποτα φέρνει τό πρόβλημα της μοίρας που έθεσε ή τραγωδία σαν νέο παράγοντα της ιστορίας. Και μάλιστα τό φέρνει στον τύπο που έχει στην τραγωδία του Εϋριπίδη. Η σύγχρονη παρουσία της μοίρας έχει ανθρώπινο πρόσωπο. Σε ένα κόσμο όπου όλοι αρχίζουν να πιστεύουν ότι ή συμφωνία μπορεί να γίνει και χωρίς τη δική τους φωνή, είναι φυσικό να μην ενδιαφέρεται κανείς για τίποτα άλλο από τόν έαυτό του. Η έποχή της νίκης του ανθρώπου κατά των δυνάμεων του φυσικού κόσμου δεν έδωσε καμιά δυνατότητα λυτρώσεως του ανθρώπου από τούς φόβους του. Χωρίς δεσμούς με τό απόλυτο, χωρίς πίστη στις δυνατότητές του και χωρίς δικαιολογία για τις πράξεις του, ο άνθρωπος ζητάει ένα δρόμο. Στην τραγωδία μπορεί να δη ότι κανείς από τούς δρόμους που έφτιαξαν οι άλλοι δεν είναι και ο δικός του δρόμος και ότι είναι άνάγκη να βρή μιὰ προσωπική απάντηση σε ό,τι τόν πιέζει και τόν υποδουλώνει. Σαφέστερα, μπορεί να δη τόν παραλογισμό της νίκης που μόνο ταπεινώνει όταν είναι νίκη κατά τόν άλλου ανθρώπου. Και από τήν άποψη αυτή στον κόσμο μας δεν υπάρχουν περιθώρια για περήφανες απαντήσεις παρά μόνο άν κατορθώσουν να πάνε πέρα από τη σύγκρουση του ανθρώπου με τόν άνθρωπο. Δεν υπάρχει ταπείνωση του ανθρώπου που να μην είναι και δική μας ταπείνωση και από τήν πλευρά αυτή ο σεβασμός του άλλου άποτελεί την έξωτερική άπόδειξη του σεβασμού στο ανθρώπινο. Με την αρχαία τραγωδία έχουμε την πρώτη πραγματικά μνημειώδη προσπάθεια όχι μόνο να έξανθρωπισθώ ο κόσμος, αλλά και να διαγραφούν τὰ προβλήματα του ανθρώπου. Η έρμηνεία των σχέσεων του ανθρώπου με τόν κόσμο και τις δυνάμεις που βρίσκονται στο ίδιο πλαίσιο. Και μπορεί να πη κανείς ότι και για μάς σήμερα δεν υπάρχει ουσιαστικώτερο πρόβλημα από μιὰ νέα έρμηνεία των σχέσεών μας τόσο με τόν κόσμο όσο και με τόν άλλον άνθρωπο. Η τραγωδία θα μάς βοηθήσει να βρούμε την προσωπική μας λύση, άρκεί να μπορούμε να πλησιάσουμε τό πραγματικό της περιεχόμενο.

—ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

ΕΝΑΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ μονολογεί μελαγχολικά :

«Όταν οι πρόδοι άποικοι έφτασαν σ' αυτό τόν τόπο, κυβερνούσαν οι ίθαγενείς. Δεν υπήρχαν φόροι και οι γυναίκες έκαναν όλες τις δουλειές. Και οι άνθρωποι αυτοί νόμιζαν πως μπορούσαν να καλύτερεύουν μιὰ τέτοια κατάσταση!»

ΦΑΝΓΚΜΠΡΑΝΤ

Γραμμένο για τον Στέφανο Συριώτη και το νησί
της λησμονιάς, τη Μύκονο, στά 1940.

Εδώ έζησε κάποτε ο Φάνγκμπραντ,
ιεράπόστολος γεννημένος στον Όξο,
με μαύρο καπέλλο και μπότες,
κνηρημένος απ' τ' κρύα,
κατοικημένος
από τις παλιές φωνές της λύτης.

Τρεμάμενο το νησί
ανάμεσα στους κρατήρες του
τον γνώρισε μιά δέν τον καλοδέχτηκε:
Μικρά, γαλανά δαχτυλίδια από πέτρα
σε μιά θάλασσα κεντημένη με παραμύθια.
Λάμνοντας έφτασε στον μώλο.

Εδώ του Όκεανού ή παράξενη ορθογραφία
έλλοχέει νανουρισμένη με συλλαβές
σε σπηλιές κατακόρυφες, γαλανή απαγγελία
του νερού που ξεπλένει τους νεκρούς
στά βάθρα των αγαλμάτων,
κ' ήρθε εδώ ο παράξενος άνθρωπος δλομόναχος,

ο Φάνγκμπραντ, ο άνυποπλάστος,
ιεραπόστολος με παπούτσια χοντρά,
μετρώντας τον Κανόνα με το τάσι,
μιλαδέρφι της αγριόχηνας,
ταξιδεύοντας τη γαλάζια λεκάνη του κόσμου,
κ' οι άρετες στην ψυχή του τραχιές σαν προσόψια.

Τα φρύδια του γέροντα σά δέντρα
πάνω απ' τα μάτια με το κρυστάλλινο βλέμμα
τά φρύδια του γέροντα σά δάση,
και τ' άοημένα μαλλιά του παίζαν στους ώμους,
κ' είδε τούτο το βράχο και την κοιμισμένη τη φώκια,
με την ίδια μετállην ματιά.

Εδώ ήταν που βρήκε
βοσκή για την άγνοια
σ' αυτό το καλύβι κοντά στο νερό άνθεξε
τους δίδυμους μονομάχους,
της λογικής και της σύγχυσης,
μόνος, με το μελαγχολικό του καπέλλο.

Αυτοί που έρχονται σε τούτο το πέρασμα,
αναρωτιώνται πάντα πώς μπορεί
ένας βράχος να γίνη ένοχιά
μιά όταν οι άμβωνες είναι κάταστροι από γλάρους
αξίζουν περισσότερο από σπίτι, ή βράχο,
ή δέντρο, ή καρέκλα, ή τραπέζι.

Παράθυρό του ήταν ο Όριων
τη νύχτα στεκότανε πάνω απ' το πέλαγο
με τα μάτια μικρότερα από στιγμές
και κοίταγε τα πλοία χωρίς λύπη
να περνάνε, ένα φώς στο κενό,
μιά τελεία καθαρή στ' αλώνια των κυμάτων.

Ταραχή της ψυχής μετρημένη
στης καρδιάς τη μικρή την Ύδρια:
Μιά φωνή που να λήη «Παρατήσου»,
κι άλλη μιά ν' αποκρίνεται «Ζήσε»
το σκοτάδι γεμάτο μορφές
που φωνάζουνε «Πάει...»

Τριβή του Όκεανού στα χαλίκια τη νύχτα,
τυλιγμένοι κ' οι κάβοι στην πάχνη
κ' ή επίγνωση πάντα πώς είν' μιά τελεία,
και το τρέμισμα πάντα,
σά νάχε στα σπλάχνα
ένα έμβρυο, καρδιάς, κοιμισμένο.

Αδιάσπαστη μνήμη, συνεχείς επικλήσεις.
Ένας γέρος σε μιά άποικία από πέτρες,
σμιχοφρύδης, έξοριστος πάνω σ' άγκάθι,
χωρίς τίποτα να μαθαίνει απ' το χρόνο:
Πότε-πότε κοιμόταν στον πουνέντε της νύχτας
και τα χείλη του άγγίζαν καρπούς άμαρτίας.

Το κάθε τι του γύρευε εϋθύνες, το κυπαρίσσι
ανάθεωρούσε το καθρέφτισμά του στους λάκκους,
Το πεισματάρικο άσημι της έληας στον άέρα,
οι γυμνοί άκίνητοι λόφοι
όλα φωνάζανε «Γύρισε.
Γέροντα, άλλου είν ή γαλήνη».

Όλα μοιάζαν εδώ επιτέλους σβησμένα
ήλικία, καιρός, ακόμα και φύλο
περασμένα, σβησμένα, ή ζωή
είχε πάρει μαζί της τα είδωλα όλα
σε πλημύρα μέσ' το σκοτάδι,
κι αυτά χτυπημένα, χαμένα, σαν μαστέλλα στο κύμα.

Ξεκουράστηκε πιά ο στρατοκόπος,
κι ο άρρωστος βρήκε ήσυχία
σαν αυτί κογχυλιού γυρισμένο
της σιωπής μονγκρητό που σκεπάζει
τη δροσάτη κραυγή
της κουτής περιστέρας.

Ταπεινά το πρωί τρυγούσε καρπός
απ' τα δένδρα: τραβούσε νερό
σε πηγάδια βαθεία ως ή αλήθεια:
Με βατόμουρα ζούσε και κοχλίες,
και το φώς ήταν τώρα γι' αυτόν αποκάλυψη
στο λαμπρό το νησί του.

Σε λακκούβες το κορμί του είχε αφήσει
τώρα πλέον θολές απ' τη μοίρα,
πεταμένο σαν παλιό άσπρο ρούχο
εκεί πέρα όπου μόνο τα ψάρια φωλιάζουν.
Τ' άπαλά διεστραμμένα φιλιά τους
άργολιώναν το νερό στο πλευρό του.

Πλούσια ή σκιά της χλωρής κληματίδας,
σά βρεμμένο πανι στο κανί του
νερομάννες ξεπηδάν απ' την άμμο,
φουσκαλίζουν σε μετállινα ράφια,
γουρμασμένες σε στέρνες γαλήνιες
να σταλάζουν από τρίχνο άνώφλι
στη γλώσσα του πάνω.

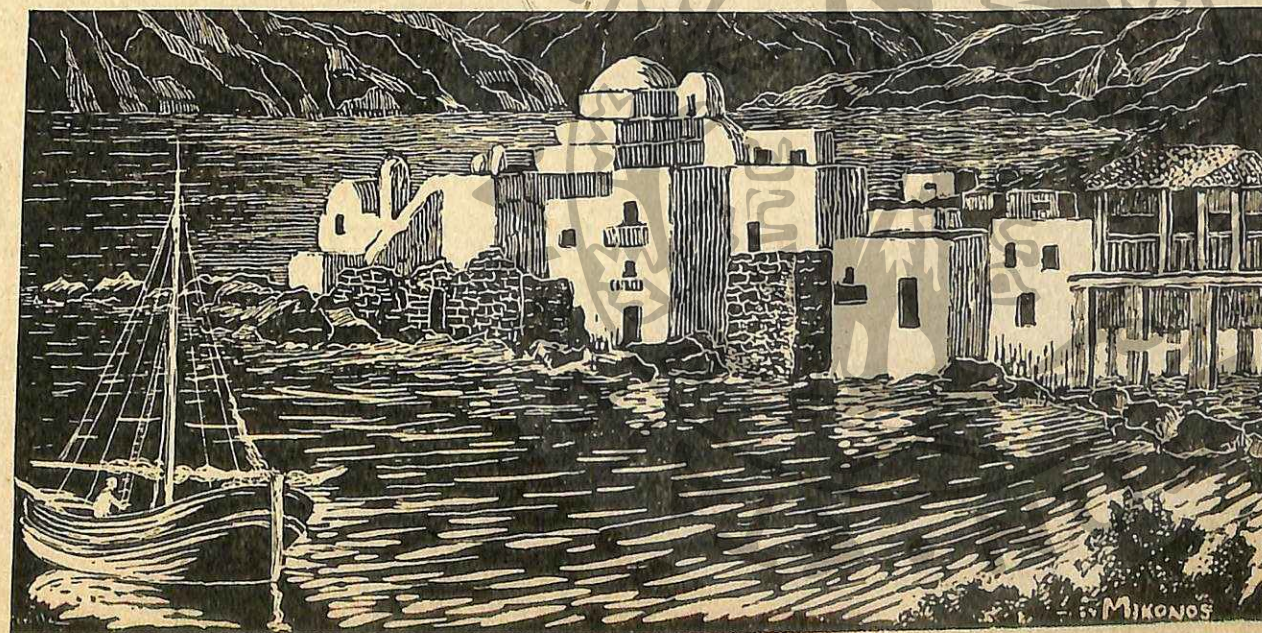
Είναι, αλήθεια, βελόνα ή αλήθεια,
πυξίδα που δείχνει τον πόλο του «πρέπει»
πολεμώντας τον άλλο τον πόλο του έαυτού μας:
Και τούτο το άκραίο διασπóστατο του ίδιου του έγώ μας
το ανακάλυψε γέρος ο Φάνγκμπραντ
κρατώντας στα χέρια του ένα άσφοδέλι.

Τώρα ή νύχτα παντού ήταν χυμένη,
σά να είχε σταλάξει δροσιά από κοντάλια,
κ' ήταν όλα δικά του, να τα πιη, να χορτάση
τ' ουρανó την ανθρώπινη φλούδα,
του ματιού την κρυστάλλινη κόρη
ταξιδιάρικου κόσμου καθρέφτη.

Κοίταγε τον έαυτό του στο νερό,
τα σκαθάρια των δυό του φρυδιών,
το κρανίο του γραμματισμένου.
Κοίταγε τον έαυτό του στο νερό
κ' έλεγε «Ίδου το σημείον,
Έαυτέ, ζείς ακόμη!»

Γυροφέρνονε τώρα οι καβαλλάρηδες του σκοταδιού:
Και το λαμπρό το νησί του έαυτού περιμένει τρεμάμενο,
περιμένει όλους μας, φίλοι μου,
εκεί που ο μεγάλος χρωστήρας της θάλασσας
ξαναβάφει τις ζωές που πεθαίνουν
και τα χαμόγελα που ακόμα δεν ζήσανε.

Απόδοση: ΒΑΣ. Α. ΚΑΖΑΝΤΖΗ

Ύστερα πιά τον σκέπασε ή περίφημη
δεκάχρονη σιωπή: οι μαθηταί του
ήταν που έφεύγανε τον μύθο: τώρα
ψάχνουν στο άσπρο νησί να βρουν κάτι
ένα βιβλίο ίσως ή έναν πάπυρο
απόκρυφο, που ίσως και ν' άφησε.

Χτενίστε τα πολύκοσμα νερά,
μελετήστε τη λάσπη: τ' ήτανε κείνο
που τον κράτησε, τον έθρεψε, τον πάχυνε
τα πέτρινα βαρύδια είναι δώ τα μόνα λουλούδια:
Γιατί τίποτα εδώ δεν φυτρώνει
παρά μόνο του Όκεανού τα σκουπίδια.

Ξεγελούν οι άλχημιες του καιρού
δσους ψάχνουν για φίγουλα αλήθειας:
σαν ύδρια πέθανε ο Φάνγκμπραντ μαζί με την τέχνη του.
Ο τάφος στο βράχο με κρόκους γλυκαμένους
αναβρύζει νερό σά χαμόγελο,
γήινο δόγμα.

Τίποτα δεν διέκοψε ο θάνατος.
Βιγλαδόροι σε πόλεις ζωσμένες,
στο κορμί μας τα νεύρα ποτέ δεν κοιμούνται
μιά οι δικόι του οι φρουροί κάποιο βράδυ
είχαν γύρει στ' άρματα τους επάνω,
όσο έλαμπε ο Έσπερος, κ' οι άγνωστοι μπήκαν.

ΟΜΕΛΚΟ

Είναι ο πέμπτος του χειμώνας πάνω στη γή. Η ύψη του άμέσως σε διαθέτει ευνοϊκά. Οί ξανθές, σχεδόν άσπρες, άκατάστατες μπούκλες του δείχνουν πόσο πλούσια πείρα έχει αποκτήσει στη ζωή. Τό στόμα του και τὰ μάτια του, άνοιχτά, δείχνουν πώς είναι παιδί με άνοιχτή ψυχή.

Στην κουζίνα, λίγο ψηλότερα από τὸ πάτωμα, ανάμεσα στὸν τοίχο και στὸ τζάκι βρίσκεται ἕνα ράφι. Ἀπάνω ἀπὸ τὸ ράφι, στὸν τοίχο, εἶναι δυὸ θαυμάσια. Στὸ ἕνα ἡ μητέρα βλέπει τὸ θρόνο τῆς κάλτσες τῆς. Στὸ ἄλλο ὁ Ὁμέλκο βλέπει τὰ ὑπάρχοντά του — τρία καρφιά, ἕνα μικρὸ ξύλινο σφυρί, ἕνα σπασμένο πέταλο καὶ ἕνα κολλόδο, ξεφλουδισμένο ἀλογάκι, με δυὸ μονάχα πόδια, ποὺ τοῦ χάρισε ἡ κυρία ἀπὸ τὸ πάνω πάτωμα.

Ἀφοῦ ὅταν σοῦ χαρίζουνε γαῖδαρο δὲν χρειάζεται νὰ τὸν κοιτάξης καὶ στὰ δόντια, ὁ Ὁμέλκο δέχτηκε ὅλος ἐνθουσιασμό τὸ δῶρο καὶ διώρθωσε τὰ ἐλαττώματά του γιὰ νὰ μὴ παραφαίνωνται. Κάθε ποῦ ἤθελε νὰ τὸ παίξει, τοῦ κλόλαγε ἕνα κομμάτι χαρτί ἀντὶ γιὰ οὐρά, τοῦ πέρναγε δυὸ καρφιά στὴν κοιλιά του, καὶ τὸ καθαλίκευε ὁλόδια ὅπως καθαλίκευε κάθε πρῶτὸ ὁ κύριος τὸ δικό του, τὸ Μαῦρο. Ὡστόσο ὑπάρχει μιὰ διαφορά. Ὁ Ὁμέλκο δὲν κάνει τὸ γύρο του τὸ πρῶτ, μὰ τὰ ἀτέλειωτα ἀπογέματα τοῦ χειμῶνα καὶ γύρω στὸ πεζούλι, κοντὰ στὴ φωτιά!

Μόλις φέξει ἡ μέρα, φοράει τῆς γαλότσες τῆς μητέρας του, ἕνα μπαλωμένο παλτό τῆς, τὸ καπέλλο τῆς, φτιαγμένο ἀπὸ τὰ μανίκια τοῦ παλτοῦ καὶ ὕστερα ἀρχίζει νὰ φυσᾷ καὶ νὰ ξεφυσᾷ καὶ νὰ πηγαίνει ἐρχεται στὰ τρία σκαλοπάτια ποὺ γράζουν στὴν αὐλή.

Ἐδῶ ἀνοίγονται με μιὰς στὸν Ὁμέλκο τόσο δρόμοι, ποὺ δὲν ξέρει ἀπὸ ποιὸν ν' ἀρχίσῃ. Τὰ χάνει· στέκεται ἀκίνητος κάμποση ὥρα. Μένει με τὸ στόμα ἀνοιχτὸ καὶ οὔτε ἕνα ματόκλαδο τοῦ δὲν κουνιέται ἀπὸ τὴ θέση του.

Ἐπὶ τέλους ἡ προτίμησή του πέφτει σ' ἕνα σύρμα ποὺ βρίσκεται στὴν αὐλὴ μαζί με μιὰν ἀλυσίδα. Τὴ νύχτα δένουν μ' αὐτὸ τὸ Μπάγια, τὸ σκύλο· τὴ μέρα ὁ Φόμιτς τὸν βάζει στὸ σπιτάκι του. Ὁ Ὁμέλκο περνᾷ τὴν ἀλυσίδα στὸ λαιμό του καὶ τρέχει γαυγίζοντας δυνατὰ καὶ ὅσο μπορεῖ πιὸ θαυμάσια. Γάβ! Γάβ! Γάβ!

Δὲν μπορεῖ νὰ πάρῃ ἀνάσα. Μὰ δὲ σταματᾷ παρὰ μόνο ὅταν καταλάβῃ πὼς τελείωσε τὴ δουλειά του — ὅμορφα καὶ σωστά. Ἐμφανικὰ ἀνοίγει τὰ μάτια του πιὸ πολὺ ἀκόμα καὶ ὁρμάει

στὴν ἀπέναντι γωνιά τῆς αὐλῆς. Ἐκεῖ βρίσκεται ἕνα γουρουνὶ ποὺ εὐτυχισμένο χώνει τὴ μουσούδα του καὶ σκαλίζει μέσα σ' ἕνα σκαφίδι. Ὁ Ὁμέλκο εἶναι ὁ μεγάλος φίλος του· ἔτσι τὸ καταλαβαίνει· σταματᾷ μπροστὰ στὸ σκαφίδι καὶ ἀρχίζει τὴ συζήτηση με τὸ φίλο του.

Γκούτς! Γκούτς! Λέει βραχνά.

Τὸ γουρουνὶ, σηκώνει τὴ μουσούδα του καὶ τοῦ ἀπαντᾷ πρόσχαρα σχεδὸν με τῆς ἴδιες λέξεις. Ὁ Ὁμέλκο δὲ θέλει νὰ ἔχῃ μόνο τὸ ὄνομα πὼς εἶναι φίλος. Μαζεύει τῆς φλούδες ποὺ ἔχει σκορπίσει γύρω του τὸ γουρουνὶ καὶ τῆς ξαναρίχνει μέσα στὸ σκαφίδι· καμιά φορὰ τῆς δοκιμάζει κιόλας.

Τὸ μόνο κακὸ εἶναι πὼς δὲν ἔχει καιρὸ γιὰ νὰ καλλιεργῇ αὐτὴ τὴ φιλικὰ κάπως περισσότερο. Τὸν περιμένουν κι ἄλλες δουλειές. Στὸ ὑπόστεγο βρίσκεται ἕνα ἔλκηθρο καὶ ἡ λαιμωσιὰ τοῦ ἀλόγου. Περνάει τὸ κεφάλι του μέσα στὴ λαιμωσιὰ καὶ ἀρχίζει νὰ κἀνῃ ὅπως ὁ Μαῦρος· χλινιτράει, γυρίζει τὸ κεφάλι του δεξιὰ ἀριστερὰ καὶ κλωτσάει με τὸ πόδι του. Αὐτὸ γίνεται κάμποση ὥρα καὶ ὁ Ὁμέλκο καταλαβαίνει πὼς δὲν ἔχει καταφέρει νὰ μοιάσῃ τέλεια στὸ Μαῦρο.

«Μὰ τί συμβαίνει λοιπόν; τί λείπει ἀκόμα;» καὶ σὲ μιὰ στιγμή τὸ πρόσωπό του λάμπει. «Τὸ βρήκα!» τρέχει στὸ ὑπόστεγο καὶ γυρίζει θριαμβευτι-

κὰ με κάμποσο σανὸ στὰ δόντια καὶ ξαναμπαίνει στὴ λαιμωσιὰ.

Τώρα τὰ πράγματα ἀλλάζουνε! Ὁ Ὁμέλκο χλινιτράει, μασάει σανὸ, ρουθουνίζει καὶ τὸ νιώθει ὁλοζώντανα πὼς εἶναι ἴδιος ὁ Μαῦρος καὶ ὁ Φόμιτς ἀκόμα περνώντας μ' ἕνα φόρτωμα ξύλα, τοῦ φωνάζει κι αὐτός.

«Τρέχα ἀλογάκι μου!»

Δηλαδή με ἄλλα λόγια πῆρε τὸν Ὁμέλκο γιὰ τὸ Μαῦρο. Τόσο πολὺ τοῦ ἔμοιαζε.

Ἐμφανικὰ ὁ Ὁμέλκο ξυνίζει τὰ μούτρα του. «Ἄ! φωνάζει φτύνοντας τὸ σανὸ καὶ σκουπίζει τὸ στόμα του με τὰ μανίκια του.

«Τί σ' ἔπιασε βρὲ διαβολάκι πάλι καὶ ξεφωνίζεις;» ρωτᾷ ἡ μητέρα του περνώντας ἀπὸ ἐκεῖ.

«Ἄ! ἄ!» φωνάζει ὁ Ὁμέλκο, βγάζει τὴ λαιμωσιὰ καὶ φτύνει.

«Θάφαγες πικρόχορτα πάλι καταρμένο. Πήγαινε νὰ πλύνῃς καλὰ — καλὰ τὸ στόμα σου!»

Ὁ Ὁμέλκο τρώει ἕνα μπάτσο καὶ τρέχει νὰ κρυφτῇ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς κουζίνας.

Ὡστόσο, ὕστερα ἀπὸ μισὴ ὥρα βγαίνει στὴν αὐλὴ με ὕφος περισπούδαστο. Τὰ μάτια του καίνε ἀπὸ περιέργεια: τί καινούργιο μπορεῖ νάγινε ὅση ὥρα ἔλειψε; Σὲ μιὰ στιγμή, στὴ γωνιά, πίσω ἀπὸ τὴν κουζίνα, ἀκούει τὴ σπαραχτικὴ φωνὴ τοῦ γουρουνιοῦ. Ὁρμάει πρὸς τὰ κεῖ, μπερδεύεται στὸ στρίψωμα τοῦ παλτοῦ του καὶ προχωρεῖ με τὰ τέσσερα, με τὴ μύτη μέσα στὸ χιόνι. Φτάνει ἐκεῖ πίσω ἀπὸ τὴν κουζίνα, καὶ βλέπει πεσμένο στὸ χιόνι τὸ χοῖρο καὶ ἀπὸ πάνω του τὸν Φόμιτς με ἕνα μαχαίρι. Ὁ Ὁμέλκο λυπᾷται ποὺ βλέπει τὸ φίλο του ἔτσι. Σκύβει ἀπάνω του καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι του ρωτᾷ δακρυσμένος:

«Σὲ πονάει; ἔ; σὲ πονάει;» Ἀντὶ γι' ἀπάντηση ὁ φίλος του βγάζει μιὰ τελευταία ἀδύνατη φωνὴ καὶ τινάζει τὸ πόδι του. Ὁ Ὁμέλκο ἀνατριχιάζει καὶ φεύγει διστακτικά.

«Τί με κοιτάξεις βλάκα!» φωνάζει στὸν Φόμιτς, ὥστόσο ἀπὸ μακριά.

«Νομίζεις πὼς φοβάμαι;»

Στάθηκε λιγάκι ἀκόμα ἐκεῖ, κοίταξε τὸ γουρουνὶ καὶ κατάληξε στὸ συμπέρασμα πὼς γρήγορα θὰ εἶχαν καμιά γιορτή.

Ἐκείνη τὴ μέρα κιόλας ἡ ιδέα του ἐπιβεβαιώθηκε. Ἡ Ντάσα, τὸ κορίτσι ποὺ βοηθοῦσε στῆς δουλειές, βγήκε στὸ μπαλκόνι καὶ φώναξε στὸν Φόμιτς.

«Φόμιτς, νὰ πᾶς στὸ σταθμὸ νὰ πάρῃς τὸν κύριο Σάσα!»

Αὐτὰ τὰ ἄκουσε ὁ Ὁμέλκο σὰν κακὸ προμήνυμα. Αὐτὸν τὸν Σάσα τὸν θυμόταν πολὺ καλὰ — ἦταν πάντα κατσούφης, με τὰ χέρια στῆς τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ του καὶ κάπνιζε πίσω ἀπὸ τὴν κουζίνα ἢ κάτω ἀπὸ τὸ ὑπόστεγο.

Καὶ μέσα του γεννήθηκε ἡ ἀπορία: «Σὰν πὼς νὰ εἶναι ὁ Σάσα τώρα; Ἴσως θὰ ἔχῃ μεγαλώσει καὶ δὲ θὰ μάλωνῃ πιά. Κοίταξε τὸν κύριο ἀπάνω· αὐτὸς δὲ μαλώνει· οὔτε ὁ Φόμιτς. Ἴσως νὰ μοῦ κρατᾷ καὶ κανένα δῶρο. Δὲν ξέρεις τί γίνεται!»

Δὲν εἶχε ἀρχίσει ἀκόμη νὰ νυχτώνει καὶ ὁ Ὁμέλκο ἄκουσε τὴν Ντάσα ποὺ φώναζε ἀπὸ πάνω.

«Ὁ κύριος Σάσα ἔφτασε!»

Ὁ Ὁμέλκο, ἀνέβηκε σ' ἕνα καναπέ καὶ κοίταξε ἀπὸ τὸ παράθυρο. Εἶχε μεγαλώσει; Νάτον! κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ἔλκηθρο σχεδὸν ἴδιος σὰν πρῶτα. Γυαλισμένα κουμπιά — ἀλήθεια, μπορεῖς νὰ μαλώνης ὅταν φορᾷς γυαλισμένα κουμπιά; Ἀναστῆναξε θαυμάσια καὶ κατέβηκε ἀπὸ τὸν καναπέ. Ὑστερα βγήκε στὴν αὐλὴ. Ἐκείνη τὴ στιγμή νὰ καὶ ὁ Σάσα. Ὁ Ὁμέλκο πήγαινε πρὸς τὸ μέρος του με μιὰ μυστικὴ τρεμούλα καὶ ἕνα ἐρωτηματικὸ χαμόγελο. Ὁ Σάσα τοῦ ἔριξε μιὰ κρύα ματιά.

«Ἐγὼ ξέρω νὰ μπαίνω μέσα στὴ λαιμωσιὰ τοῦ Μαῦρου καὶ νὰ χρεμετίζω ὁλόδια ὅπως ἐκεῖνος.» Ἦταν ἡ καλύτερη σύσταση ποὺ μπορούσε νὰ κάνη γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ὁ Ὁμέλκο.

«Ὡραία! λοιπόν, ἐμπρός!» εἶπε ψυχρὰ ὁ Σάσα.

Ὁ Ὁμέλκο τρύπωσε στὴ λαιμωσιὰ καὶ ἀρχισε νὰ χρεμετίζῃ καὶ νὰ κλωτσᾷ γιὰ νὰ δείξῃ τί ἄξιζε.

«Μπράβο! μπράβο Μαῦρε», εἶπε ὁ Σάσα. Ὁ Ὁμέλκο παραζαλισμένος ἀπὸ τὴν προσοχὴ ποὺ τοῦ ἔδειξε ὁ Σάσα, ἔκανε μιὰ τελευταία προσπάθεια.

«Πιὸ γρήγορα!» φώναξε πάλι ὁ Σάσα καὶ κάθισε στὴν καρότσα.

Ὁ Ὁμέλκο ἔνιωθε πὼς τὰ εἶχε καταφέρει περίφημα με τὴν εἰδικότητά του καὶ εἶχε κατακτήσει τὸ φοβερὸ Σάσα.

«Πιὸ γρήγορα!» καὶ ὁ Σάσα τοῦ ἔδωσε μιὰ με τὸ καμτσίκι.

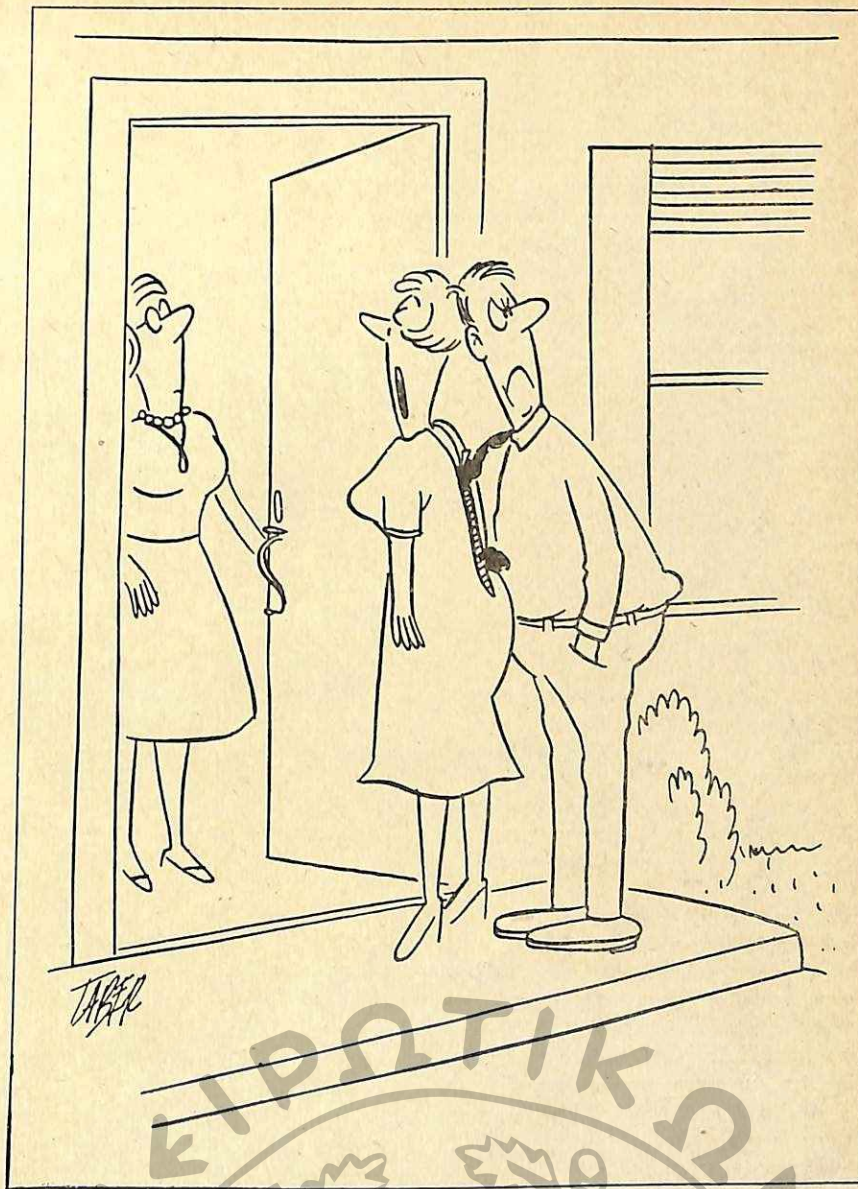
Ὁ Ὁμέλκο μεσουρανοῦσε. Κι ὁ Σάσα δὲν ἔπαυε νὰ χτυπᾷ με τὸ καμτσίκι του.

Ὁ Ὁμέλκο ἄρχισε νὰ πονᾷ, μὰ τὸ πῆρε πὼς ἦταν κι αὐτὸ μέσα στὸ παιχνίδι. Μ' ὅλο ποὺ προσπαθοῦσε νὰ συγκρατηθῇ, τὰ δάκρυα κυλοῦσαν ἀπὸ τὰ μάτια του.

Ἐμφανικὰ ἔκρυψε τὸ πρόσωπό του στὰ χέρια του κι ἄρχισε νὰ ξεφωνίζῃ ὅσο μπορούσε πιὸ δυνατὰ. Ὁ Σάσα τοῦ ἔδωσε ἄλλη μιὰ καὶ ὕστερα κατέβηκε ἡρεμα ἀπὸ τὴ θέση του.

«Τὰ κατάφερες πάλι παλιόπαιδο!» φώναξε ἡ μαμὰ τοῦ Ὁμέλκο. «Παίζαμε», τῆς εἶπε ὁ Σάσα ξερὰ καὶ περπατοῦσε καὶ ἀνεβοκατέβαινε στὴν αὐλὴ. Τὸν Ὁμέλκο τὸν πῆρε ἡ μητέρα του στὴν κουζίνα.

Ὁ μικρὸς ἀποφάσισε πὼς τὴν ἄλλη μέρα δὲ θὰ ἔβγαινε καθόλου· εἶχε κάτι

«Μήπως ἔχεις καιρὸ δύο λεπτὰ;»

πολὺ σπουδαῖο νὰ κάνη. Νωρὶς τὸ πρῶτ, ὁ Ὁμέλκο εἶδε τὸ μεγάλο κύριο ποὺ ἔτοιμαζόταν νὰ φύγῃ με τὸ ἄλογο. Τὸν εἶδε ποὺ χτύπησε τὴν ἐξώπορτα καὶ εἶπε στὸν Σάσα: «Φέρε μου τὴ σάκκα μου.» Ὁ κύριος τὴν ἔβαλε κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλῃ του καὶ ξεκίνησε με τὸ ἄλογο. Ὑστερα ὁ Ὁμέλκο πήγε μέσα καὶ φώναξε: «Φέρε μου τὴ σάκκα μου.»

Ὅταν ἔγινε κι αὐτὸ, ἄρχισε νὰ πηγαίνει ἐρχεται μπροστὰ στὸ τζάκι, ἰσιώνοντας με τὰ χεράκια του τῆς ἄσπρης τοῦ μπούκλες. Ὑστερα πῆρε ἕνα τηγάνι, τῶσε κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλῃ του, ἔσκυψε λίγο, σκεφτικὰ, ὅπως ὁ κύριος· πήγε στὸ ράφι γιὰ νὰ περάσῃ τὰ καρφιά στὸ ἀλογάκι του καὶ νὰ ξεκινήσῃ γιὰ τῆς δουλειές του. Μὰ ἐκείνη ἡ μέρα πρέπει νὰ ἦταν μιὰ κακὸτυχη μέρα. Τὴν ὥρα ποὺ ὁ Ὁμέλκο με τὸ στο-

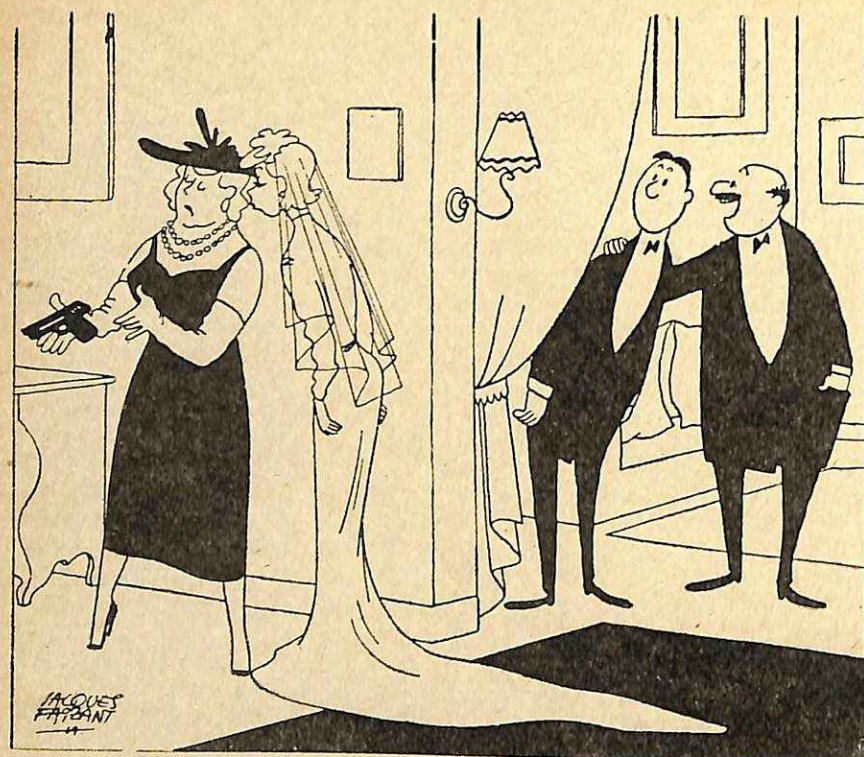
μάχι πάνω στὸ ράφι καὶ τὰ πόδια στὸν ἄερα προσπαθοῦσε νὰ σκαρφαλώσῃ, ὁ στρογγυλὸς του χαρτοφύλακος τοῦ γλύστρησε, ἔπεσε χάμω καὶ χάλασε.

«Τί διάβολο ἔγινε πάλι;» φώναξε ἡ μητέρα του. «Στὸ Θεό σου· γιατί πήρες τὸ τηγάνι;»

Ὁ Ὁμέλκο τῆς ἐξήγησε· μὰ ἐκείνη δὲν ἔννοοῦσε νὰ καταλάβῃ καὶ τοῦ ἔδωσε ἕνα μπάτσο. Κάθισε κλαίγοντας στὸ ράφι καὶ καλοσκέφτηκε. Κι ἀποφάσισε πὼς δὲν κάνει καμιά διαφορά ἂν κάνης τὸν Κύριο ἢ τὸν Μαῦρο. Ἐτσι κι ἄλλοιὸς τῆς τρῶς.

Κατὰ τὸ βράδυ μῆκε ἡ Ντάσα στὴν κουζίνα καὶ εἶπε πὼς ἡ κυρία ἦταν θυμωμένη με τὸ Σάσα καὶ πὼς αὔριο τὸ πρῶτ, μόλις ἔφευγε ὁ κύριος, θὰ τοῦ τῆς ἔβρεχε. Ὁ Ὁμέλκο τρελλάθηκε ἀπὸ χόρρα.

Τὴν ἄλλη μέρα ξύπνησε πρῶτ-πρῶτ.

«Οι τελευταίες συμβουλές της μητέρας...»

δεν βγήκε όμως: κάθισε στο ράφι με το κεφάλι ψηλά, με το στόμα και τα μάτια ολάνοιχτα, με τα αυτιά του τεταμένα που να μην του ξεφεύγει το παραμικρό από ό,τι γινόταν άπάνω. Θ' άρχιζε γρήγορα η παράσταση;

Περίμενε πολλή ώρα. Για φαί δεν τον ένοιαζε. Όταν είχε αποφάσει, ακούστηκε μια σπαραξικάρδια κραυγή του Σάσα από πάνω. Μά ο Όμέλκο, αντίθετα από ό,τι περίμενε, δεν ένωσε καμιά ικανοποίηση με τη φωνή. Άρχισε το κλαυθούρισμα, ακούμπησε το κεφάλι του σ' ένα μαξιλάρι και κρέμασε απελπισμένα τα πόδια του.

Όταν αργότερα βγήκε, ο Σάσα βαρύς και κατσούφης ήταν στὸν κήπο, κάτω από μια χιονισμένη άκακία, πολύ απασχολημένος. Είχε δέσει μια γάτα στο δέντρο και την έδερε με μια βίτσα. Ο Όμέλκο πήγε κοντά και τη ρώτησε με συμπάθεια, όπως και τότε με το γουρούνι.

«Σὲ πονάει; Έ;»

Ο Σάσα γύρισε και του έδωσε μια με τη βίτσα, τόσο δυνατά, που το παιδί έπεσε μπρούμυτα στο χιόνι. «Πονάς; Έ;» τὸν ρώτησε γελώντας και βγήκε από την αυλή. Και ο Όμέλκο τὸ πήρε απόφαση, πὼς δεν κάνει νὰ ρωτᾷ ποτέ ούτε τὰ γουρούνια ούτε τὸς ανθρώπους ἂν πονᾷνε.

Η μέρα τῆς γιορτῆς ἔφτασε. Ο Όμέλκο είδε τὸ γουρούνι πὸν τὸ πήρανε

άπάνω όταν ψήθηκε στὸ φούρνο. Τώρα είχε ζαρώσει τὸ λυπόταν πολύ.

Η μητέρα του τὸν ξύπνησε νωρίς νωρίς, τὸν έπλυνε, τὸν χτένισε τὶς μπούκλες του και τὸν φόρεσε ἕνα κόκκινο πουκάμισο και ἕνα κόκκινο πανταλόνι. Τὰ πρῶτα πανταλόνια πὸν φορούσε στὴ ζωὴ του! Πήγανε μαζί στὴν ἐκκλησία. Ο Όμέλκο εὐχαριστήθηκε και κεί πὸν είδε τόσα χρυσά και άκουσε τὸν παπᾶ. Γυρίζοντας στὸ σπίτι ανέθηκε άπάνω γιὰ νὰ ευχηθῇ στὴν κυρία. Η καρδιά του πήγαινε νὰ φύγει καθώς προχωρούσε στὸ σκοτεινὸ διάδρομο: σὲ κάθε στιγμή περίμενε πὼς ο Σάσα θὰ πεταγὸταν ξαφνικά μπροστά του. Όταν ὕστερα γύριζε βιαστικά, με τὰ δῶρα του, άκουσε βήματα πίσω του.

Τόβαλε στὰ πόδια, μπερδεύτηκε, τὸν πέσανε και τὰ δῶρα του και σκορπίσανε. Μὰ δεν ἦταν παρὰ ἡ μητέρα του.

Η μέρα τῆς γιορτῆς ἦταν γιορτὴ πραγματική.

Ο Όμέλκο δεν μπορούσε νὰ θυμηθῇ καμιά ἄλλη μέρα στὴ ζωὴ του εὐτυχισμένη ὅσο αὐτή.

Ο Σάσα είχε πᾶει νὰ κάνῃ μιὰ ἐπίσκεψη, ἡ μητέρα του δεν τὸν τίς είχε βρέξει και ο Όμέλκο γύριζε μέσα στὴν κουζίνα, ελεύθερος, με τὰ χέρια στὶς τσέπες τὸν πανταλονιὸν του ἡ περνούσε τὴν ὥρα του με τὰ δῶρα του: τᾶπαιρνε από τὴ μιὰ τσέπη, τᾶδαζε στὴν ἄλλη κι ἄντε πάλι τὸ ἴδιο. Ο-

ταν ἔφαγε κ' ὕστερα, βγήκε στὴν αὐλή, πήγε ἴσια στὴ λαιμωσιά και ἄρχισε νὰ χρεμετίζει. Κανένας δεν τὸν ἑνώχλησε, οὔτε και ὅταν γαύγιζε στὴν ἄλυσίδα.

Μὰ ο μεγάλος του θρίαμβος, ἕνας θρίαμβος σπάνιος, ἦταν ο άπογευματινός, ὅταν ἦρθε νὰ τὸς δῇ ο Ἰβάν Συμεώνοβιτς. Ἰσως βέβαια ο Όμέλκο νὰ ἤξερε πὼς ο Ἰβάν Συμεώνοβιτς ἦταν ἕνας ἐξαιρετικὰ εὐγενὴς ἄνθρωπος. Ὡστόσο τώρα πείστηκε πραγματικά πὼς δεν βρισκόταν στὴ γῆ πὸν καλὸς ἄνθρωπος ἂπ' αὐτόν. Πὼς μπορούσε νὰ μὴν ἦταν ἔτσι; τὸν είχε φέρει δῶρα και τὸν φίλησε αὐτόν και τὴ μητέρα του. Αὐτόν μιὰ φορά: και κείνη πολλές-πολλές φορές. Θαύμα ἄνθρωπος! Ὡσο βρισκόταν ἐκεῖ ο Ἰβάν, ἡ μητέρα του ἦταν εὐτυχισμένη, γελοῦσε και τραγουδοῦσε. Φαινόταν πὼς κι αὐτῆς τῆς ἄρεσε.

Όλο τὸ άπογευμα πέρασε με φαί και πιστό. Κι ο Όμέλκο ἤπιαε λίγο. Όλα τὸν φαίνονταν ἄστεια και ἤθελε νὰ χοροπηδάῃ. Ὑστερα ἡ μητέρα του είπε πὼς ο «διάβολος» θὰ γύριζε σὲ λίγο από τὸ στρατὸ και θὰ τὴ σκότωνε. Ἐννοοῦσε τὸν πατέρα του. Κάθε πὸν τ' άκουγε αὐτό, μ' ὅλο πὸν δεν τὸν είχε δει ποτέ τὸν πατέρα του, ἤξερε πὼς ἦταν μαῦρος σὰν τὸ διάβολο, ὅπως στὴν εἰκόνα πὸν κρεμόταν στὴ γωνιά, και πὼς θὰ χτυποῦσε τὴ μαμά του με τὴν τσουγκράνα και θὰ τὴν ἔριχνε στὴ φωτιά.

Η μητέρα του άρχισε νὰ κλαίει.

Και ο Ἰβάν Συμεώνοβιτς προσπαθοῦσε νὰ τὴν ἡσυχάσει και τῆς ἔλεγε: «Άγαπημένη μου! Γιατί νὰ σκέφτεσαι αὐτόν; Θ' άργήσει πολὺ ἄκόμα. Ἐχεις καιρὸ νὰ κλάψης τότε ὅσο θέλεις.»

Όταν ἔφυγε ο Ἰβάν Συμεώνοβιτς ο Όμέλκο είπε στὴ μητέρα του.

«Μαμά μου μὴ στενωχωρίσαι: ὅταν ἔρθῃ ο «διάβολος» θὰ πάρω τὴν τσουγκράνα και θὰ τὸν φωνάξω: φύγε από δῶ, ἄλλοιῶς ἐγὼ και ο Ἰβάν Συμεώνοβιτς θὰ σὲ ρίξουμε στὴ φωτιά! Ο Ἰβάν Συμεώνοβιτς...»

Ο Όμέλκο δεν πρόφτασε νὰ τελειώσῃ ἔφαγε μιὰ στὸ κεφάλι τόσο δυνατῇ, πὸν έπεσε χάμω. Η μητέρα του άρχισε νὰ τὸν μπατσίσει και νὰ φωνάζῃ τρομαχτικά. «Θὰ σὲ σκοτώσω βρωμόπαιδο!» Πραγματικά, πὼς θὰ μπορούσε ποτέ νὰ φανταστῇ ὅτι μιὰ τέτοια μέρα θὰ τελείωνε ἔτσι φρικτά;

Όταν ἔσθισε τὸ φῶς στὴν κουζίνα και ἡ μητέρα του, με τὸ καλὸ τῆς φόρεμα ἄκόμα, κοιμόταν στὸ κρεβάτι, ο Όμέλκο ξαπλωμένος πολλὴ ὥρα, με ἄνοιχτά, ακούραστα μάτια, σκεφτόταν. Σκεφτόταν πὼς σὲ τὸν κόσμο δεν ὑπάρχουν μέρες τέλεια εὐτυχισμένες.

—KONSTANTIN TRENEV

Τὸ λησμονημένο ὄπλο τῆς Ιατρικῆς

ΝΑΡΚΩΣΗ ΜΕ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟ

ΜΕΣΑ στὰ λίγα τελευταία χρόνια ἡ Ιατρικὴ ἐπιστὴμὴ ἀνακάλυψε και πάλι ἕνα από τὰ σημαντικότερα μέσα θεραπείας πὸν ἔχει γνωρίσει ο ἄνθρωπος - τὴν ὑπνωση.

Άρχαῖες πλάκες πὸν δρέθηκαν σὲ ἀνασκαφὲς στὴν Ἑλλάδα δείχνουν πὼς ἡ μέθοδος τῆς ὑπνώσεως χρησιμοποιόταν γιὰ θεραπευτικούς σκοποὺς πρὶν από 2.500 χρόνια. Ἀλλὰ μόνο τὸ 1958 ἡ ὑπνωση απέκτησε ἐπιστημονικὸ κύρος σὰν μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα και ἴσως σὰν μιὰ πολὺ σπουδαία θεραπευτικὴ μέθοδος. Ὡς τότε ἦταν κάτι μυστηριώδες και συχνὰ συνδεδεμένο με θεατρικὴ ἐπιδεικτικότητα. Κατὰ τὴ γνώμη τὸν δρος Μίλτον Κλάιν, πὸν διευθύνει τὶς ἔρευνες γιὰ τὴν ὑπνωση στὸ Πανεπιστήμιο τὸν Λόνγκ Ἀϊλαντ στὴ Νέα Ὑόρκη ἡ ἀξία τῆς ὑπνώσεως εἶναι «τόσο ἀπεριόριστη ὅσο και οἱ δυνατότητες τὸν ἀνθρώπινου μυαλοῦ, τὸν ὁποῖο εἶναι κι αὐτὴ μιὰ λειτουργία.»

Πρὶν από δυὸ χρόνια ο ἐπιφυλακτικὸς συνήθως Ἀμερικανικὸς Ἰατρικὸς Σύλλογος δήλωσε ἐπίσημα ὅτι ἡ ὑπνωση ἀποτελεῖ μιὰ χρήσιμη μέθοδο γιὰ τὴν θεραπεία ὠρισμένων ἀσθενειῶν.

Η ὑπνωση προσφέρει πολλὰ ὑποσχέσεις στὸς παρακάτω τομεῖς.

Ἀνώδυνη χειρουργήση, χωρίς χημικὸ ἀναισθητικὸ: ἀνώδυνη ὁδοντοϊατρικὴ χωρίς νοβοκαΐνη: ἀνακούφιση από πόνους πολλῶν ειδῶν και από χρόνιες παθήσεις.

Περιορισμὸ τῆς ἀνησυχίας τῶν ἀσθενῶν πὸν πρόκειται νὰ ἐγχειριστοῦν ἢ τῶν ἐπιτόκων γυναικῶν: ἐλάττωση ἢ ἐξάλειψη τῶν πόνων τὸν τοκετοῦ.

Θεραπευτικὴ ἀλλαγὴ ὠρισμένων ὁσκολων ἀσθενῶν (ἐκείνων π.χ. πὸν καπνίζουν πολὺ, πὸν πίνουν, πὸν εἶναι πολὺ παχείς). Ἐξάλειψη συμπτωμάτων από ψυχосωματικὸ αἴτιο (πονοκέφαλοι, ἀϋπνία).

Διάγνωση και θεραπεία ὠρισμένων ψυχικῶν ἀσθενειῶν.

Σήμερα 5.000 Ἀμερικανοὶ γιατροὶ (ἀπὸ σύνολο 240.000) και ἄλλοι τόσοι ὁδοντογιατροὶ (ἀπὸ σύνολο 100.000) χρησιμοποιοῦν τὴν ὑπνωση στὴ δουλειά τους. Ἐπίσης ἕνα ἀνάλογο ποσοστὸ ψυχιάτρων, ψυχαναλυτῶν και ψυχολόγων χρησιμοποιοῦν τὴν ὑπνωση.

Τὸ καινούργιο ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημόνων γιὰ τὴν ὑπνωση ὀφείλεται κατὰ μεγάλο μέρος στὸν Δεύτερο Παγκόσμιό Πόλεμο ὁπότε ἀνακαλύφθηκε ὅτι ἡ λεγόμενη «κόπωση τῆς μάχης» μπορούσε νὰ θεραπευθῇ γρήγορα με μεθόδους ὑπνώσεως και ὅτι σὲ περιπτώσεις ἐλλείψεως ἀναισθητικῶν, οἱ ἐγχειρήσεις μπορούσαν νὰ γίνουν με ἐπιτυ-

χία σὲ ἀσθενεῖς ἢ τραυματίες ὑπνωτισμένους.

Γιὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ σχετικὴ ἔρευνα σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο σχηματίστηκαν μετὰ τὸν πόλεμο δύο ἐπιστημονικὲς ὁμάδες: ἡ «Βρετανικὴ Ἑταιρία Ὑπνωτιστῶν Ἰατρῶν» τὸ 1948 και ἕνα χρόνο ἄργότερα, στὴν Ἀμερική, ἡ Ἑταιρία Κλινικῆς και Πειραματικῆς Ὑπνώσεως. Καθεμιὰ από τὶς ἑταιρίες αὐτὲς δεχόταν μέλη ἔπειτα από αὐστηρὴ ἐξέταση και ἐξέδιδε τὸ περιοδικὸ τῆς. Σήμερα σὲ πολλὰ πανεπιστήμια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν γίνονται πρακτικὰ μαθήματα σχετικά με τὴν ὑπνωση και παντὸ ὄργανωνονται φροντιστήρια γιὰ τὴν ἀσκηση γιατρῶν, ὁδοντογιατρῶν και ψυχοθεραπευτῶν.

Μερικοὶ πρωτοπόροι γιατροὶ εἶχαν σημαντικὲς ἐπιτυχίες ἐφαρμόζοντας τὴν ὑπνωση. Η δουλειά τους ἀποτελεῖ μιὰ ἱστορικὴ Ιατρικὴ πρόοδο και μᾶς δείχνει με ποιὸς τρόπους θὰ μπορούσαμε στὸ μέλλον νὰ ἐπωφεληθοῦμε από τὴν ὑπνωση.

Η ἐφαρμογὴ τῆς ὑπνώσεως γιὰ τὴν ἐξουδετέρωση τὸν πόνου στὴν Ιατρικὴ χρονολογεῖται από τὸ 1840, στὴν Καλκούτα, ὅπου ἕνας Βρετανὸς χειρουργός, ο Ἐονταῖν, ἔκανε χιλιάδες ἐγχειρήσεις — ἀκόμη και ἀκρωτηριασμοὺς και ἀφαίρεση ὀγκων — με μόνο ἀναισθητικὸ τὴν ὑπνωση. Όταν τὸ 1848 ἀνακαλύφθηκε τὸ χλωροφόρμιο και ἄργότερα και ἄλλα παυσίπονα, τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ὑπνο - ἀναισθησία ἐξα-

νεμίστηκε. Σήμερα ἡ ὑπνωση ἔχει ἰδιαίτερη ἀξία γιὰ τὴν χειρουργικὴ τῆς καρδιάς, γιατί εἶναι ἡ μόνη ἀναισθησία πὸν δεν κατεβάσει τὸν ρυθμὸ τὸν ἀναπνευστικὸ και κυκλοφοριακοῦ συστήματος. Εἶναι ἀκόμη χρήσιμη σὲ ἀσθενεῖς με καρδιακὲς παθήσεις και σὲ κείνους πὸν εἶναι ἀλλεργικοὶ στὰ χημικὰ ἀναισθητικά.

Γενικά ὅμως ὅλοι συμφωνοῦν ὅτι ἡ

ὑπνωση δεν θὰ ἀντικαταστήσῃ ποτέ ἐντελῶς τὰ χημικὰ ἀναισθητικά. Ἐνας λόγος εἶναι ὅτι ἐνῶ ο ἕνας ἄνθρωπος στοὺς πέντε μπορεῖ νὰ ὑπνωτιστῇ, ὁ στόσο μόνο ἕνα 10% τῶν ἀσθενῶν μπορεῖ νὰ ὑπνωτιστῇ τόσο βαθειά ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβαση χωρίς ἀναισθητικό. Στὴν κατηγορία αὐτὴ ὑπάγονται οἱ ἄνθρωποι πὸν μποροῦν νὰ κοιμῶνται κατὰ βούληση και μποροῦν νὰ συγκεντρωθοῦν ἔστω και ἂν ὑπάρχουν παρακαλυτικοὶ παράγοντες.

Εὐρύτερη σημασία ἔχει ἡ ὑπνωση γιὰ νὰ περιορίσῃ τὸν προεγχειρητικὸ φόβο και τὴν ἀνησυχία. Περίπου 20% τῶν ἀσθενῶν μποροῦν νὰ ὑπνωτιστοῦν ἐπαρκῶς γι' αὐτὸ τὸν σκοπὸ. Οἱ προοδευτικοὶ γιατροὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ὑπνωτικὴ «ἀσκηση» τὸν ἀσθενοῦς πρέπει νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἡμέρα πὸν μαθαίνει πὼς θὰ χειρουργηθῇ. Όταν ἡ προετοιμασία ἐπιτύχῃ, ο ἀσθενὴς εἶναι ἡρεμος και χρειάζεται λιγώτερη ἀπὸ συνήθως ποσότητα ἀναισθητικοῦ. Καὶ ἀφοῦ τὰ ἀναισθητικά ἀποτελοῦν ἕναν πρόσθετο κίνδυνο τῆς χειρουργικῆς, ἡ μείωση τῶν ἀναισθητικῶν σημαίνει μείωση τῶν κινδύνων. Σὲ ἕνα νοσοκομεῖο τῆς Νέας Ὑόρκης, ο διευθυντὴς χρησιμοποίησε μέσα σὲ τέσσερα χρόνια σὲ 400 παιδιά τὴν ὑπνωση σὰν συμπλήρωμα τῆς κοινῆς ἀναισθησίας, περιορίζοντας τὸ χημικὸ ἀναισθητικὸ κατὰ 50%. Τὰ παιδιά φοβοῦνται τὶς ἐγχειρήσεις περισσότερο ἀπὸ τὸς μεγάλους ἀλλὰ και ὑποβάλλονται εὐκολώτερα σὲ ὑπνωση. Τώρα, με τὴν ὑπνωση, μποροῦν νὰ ἐγχειριστοῦν ἀσφαλέστερα και με λιγώτερη ψυχικὴ ταραχή.

Η ὑπνωση παρουσιάζει ἄλλο ἕνα πλεονέκτημα: δεν ὑπάρχει ἡ ναυτία πὸν συχνὰ συνοδεύει τὴν ἐγχείρησι. Ἀλλὰ οἱ γιατροὶ δεν εἶναι βέβαιοι ἂν αὐτὸ ὀφείλεται στὴ μειωμένη λήψη χημικοῦ ἀναισθητικοῦ ἢ στὴν μετα - ὑπνωτικὴ ὑποβολή.

Τὸ θαῦμα τῆς γεννήσεως γίνεται θαυμασιώτερο με τὴν ὑπνωση. Μιὰ γυναίκα στὶς πέντε μπορεῖ νὰ ὑποστῇ ὑπνωση και νὰ γεννήσῃ εὐκολώτερα και με λιγώτερους πόνους. Η ὑπνωση μειώνει τὴν ἀνησυχία και ἐλαττώνει κατὰ 2—4 ἄρες τὸς πόνους τὸν τοκετοῦ. Η ποσότητα τὸν ἀναισθητικοῦ πὸν χρειάζεται μειώνεται κατὰ 15—20%. Μιὰ στὶς δέκα γυναῖκες μπορεῖ νὰ περάσῃ ὁλόκληρη τὴ διαδικασία τὸν τοκετοῦ ἀνώδυνα μόνο με τὴν ὑπνο - ἀναισθησία. Τὰ φάρμακα εἶναι βέβαια πολύτιμα ἀλλὰ ὑπάρχει πάντα ο κίνδυνος τῶν ὑποτροπῶν, ἰδίως γιὰ τὸ δρέφος. Ὡσο λι-

γώτερα φάρμακα δίνονται κατά τὸν τοκετὸ τόσο καλύτερα. Ἕνας παλιὸς μαιευτὴρ τῆς Νέας Ὑόρκης ἔχει χρησιμοποιοῦν τὴν ὑπνωσὴ ἀκόμη καὶ σὲ καισαρική τομή.

Ἡ ὑπνωσὴ στὴ μαιευτική χρησιμοποιοῦντο πρῶτα γύρω στὰ 1870.

Ἡ ὁμαδικὴ ἢ ἀτομικὴ ἐκπαίδευση στὴν ὑπνωσὴ ἀρχίζει πρὶν ἀπὸ τὸν ἕβδομο μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης μὲ ἀσκηση καὶ δύο ἐβδομάδες. Ἐνῶ βρίσκονται ὑπνωτισμένη ἡ μέλλουσα μητέρα, τῆς ἐξηγοῦνται τὰ τοῦ τοκετοῦ, πράγμα πού τονώνει τὴν αὐτοπεποίθησή της καὶ τὴν προετοιμάζει. Ἀργότερα, μὲ τὴν ἀσκηση, τὰ σημεῖα τοῦ σώματος πού ὑποφέρουν τὴν ὥρα τοῦ τοκετοῦ, ἀναισθητοποιοῦνται.

Ἡ βαθεῖα ὑπνωσὴ γίνεται πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ φάση τοῦ τοκετοῦ. Ἡ ἐπίτοκος παραμένει σὲ ἐγρήγορη, μιλεῖ μὲ τὸν γιατρὸ καὶ δὲν παθαίνει ἔπειτα ἀμνησία.

Ἡ ὑπνωσὴ στὴν ὁδοντιατρικὴ μπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴ χημικὴ ἀναισθησία στὸ 10% τῶν ἀσθενῶν. Ἀλλὰ 75% τῶν ἀσθενῶν μποροῦν νὰ ὑποστοῦν ἐλα-

φρὰ ὑπνωσὴ σὲ συνδυασμὸ μὲ λίγο ἀναισθητικό, δεδομένου ὅτι μία μικρὴ μόνο περιοχὴ πρέπει νὰ ἐπηρεαστῇ.

Ἡ μετα-ὑπνωτικὴ ὑποβολὴ μπορεῖ νὰ δοθῇ στὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ ὠρισμένες βλαβερὲς συνήθειες ὅπως εἶναι τὸ δάγκωμα τῶν νυχιῶν, τῶν μολυβιδῶν, ἢ τὸ τρίξιμο τῶν δοντιῶν. Ὡστόσο, πρὶν ἀπὸ τὴν ὑπνωσὴ πρέπει νὰ ἐξεταστῇ κατὰ πόσο τὰ προβλήματα αὐτὰ εἶναι ἀποτέλεσμα κάποιας λανθάνουσας ψυχικῆς διαταραχῆς.

Ὅταν χρησιμοποιεῖται μὲ σύνεση ἡ ὑπνωσὴ παρουσιάζει πλεονεκτήματα καὶ γιὰ τὸν ἀσθενῆ καὶ γιὰ τὸν ὁδοντογιάτρο. Πολλοὶ ἀσθενεῖς χάρι στὴν ὑπνωσὴ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ ὁδοντογιάτρο ὅσο, πού στὸ τέλος καὶ ἡ ὑπνωσὴ γίνεται περιττή.

Πολλὰ θύματα τῆς «πολλαπλῆς σκληρύνσεως» μπόρεσαν χάρι στὴν ὑπνωσὴ νὰ περάσουν ὠρισμένες περιόδους χωρὶς σπασμούς. Σὲ ἐπιληπτικούς παρατηρήθηκε ὅτι ἡ ὑπνωτιστικὴ ὑποβολὴ εἴτε ἐξάλειψε τὶς κρίσεις, εἴτε τὶς περιώρισε πολύ.

Ἀλλὰ ἡ πιὸ ἀνθρωπιστικὴ ἐφαρμο-

γὴ τῆς ὑπνώσεως γίνεται ἀσφαλῶς στὸ τελευταῖο στάδιο τοῦ καρκίνου. Πολλοὶ καρκινοπαθεῖς πού βρίσκονται κοντὰ στὸ τέλος ὑπόκεινται σὲ ὑπνωσὴ καὶ ἔτσι, χωρὶς νὰ χάνουν τὶς αἰσθήσεις τους, ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τοὺς πόνους. Παρατηρήθηκε μάλιστα ὅτι ἡ ὑπνωσὴ ὄχι μόνο ἀνακουφίζει ἀπὸ τὸν πόνο καὶ περιορίζει τὴ χρῆση τῶν φαρμάκων, ἀλλὰ καὶ διώχνει τὴν κατάθλιψη καὶ συχνὰ παρατείνει τὴ ζωὴ.

Στὴ Νέα Ὑόρκη ὁ δρ Λῶρενς ἔκανε ἓνα πείραμα μὲ 42 γυναῖκες πού ἦταν παχύτερες ἀπὸ τὸ κανονικό. Τὴν ὥρα πού ἦταν ὑπνωτισμένες τοὺς ἐξηγοῦσε τὴ λειτουργία τῆς δίαιτας καὶ τοὺς ἔκανε ὑποβολὴ ὥστε νὰ μὴ τοὺς ἀρέσουν τὰ παχυντικὰ φαγητά. Ἐτσι μὲ διάφορα μέσα ὑποβολῆς οἱ παχείες κυρίες ἔχασαν πολὺ βάρος.

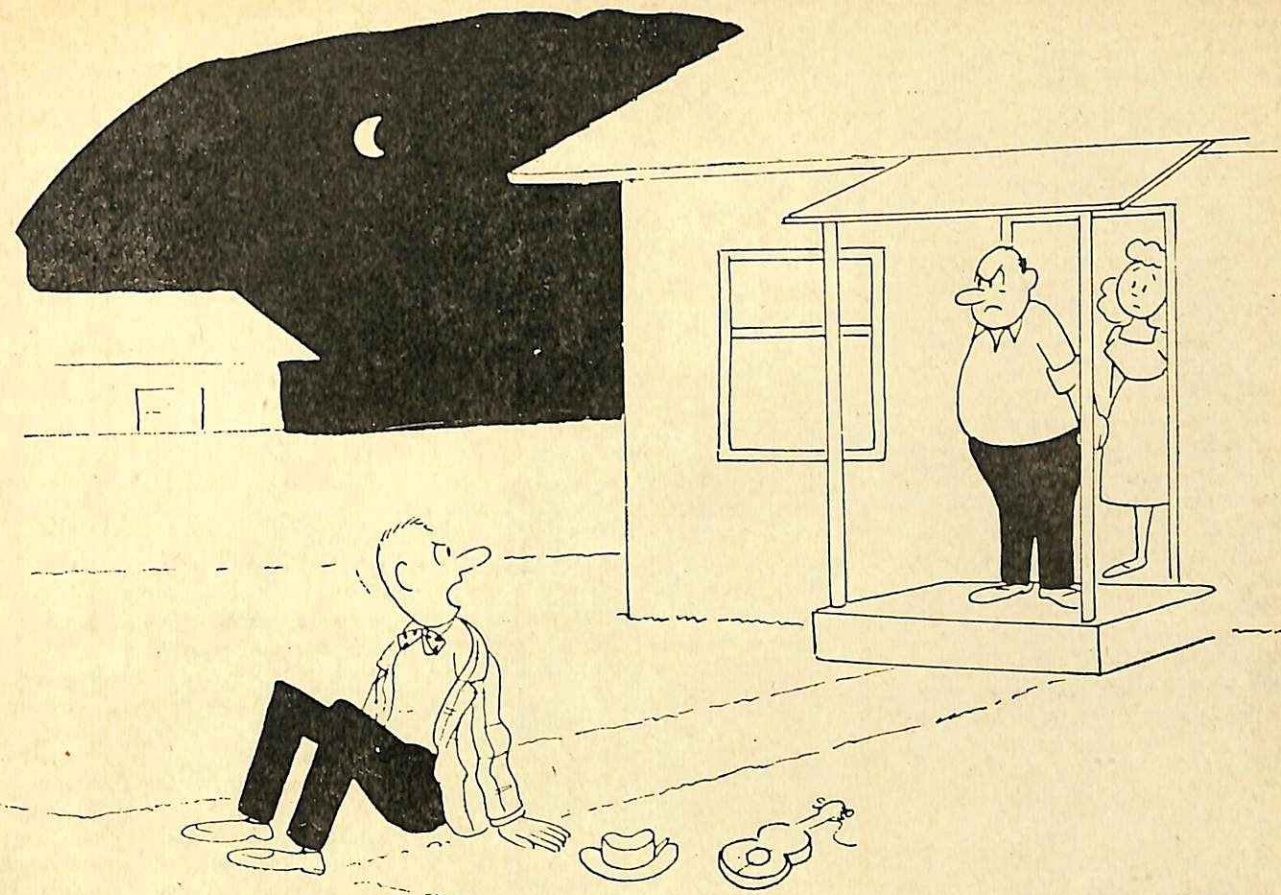
Ἡ ὑπνωσὴ ἀποδείχθηκε χρήσιμη σὲ πολλὰ ψυχολογικὰ περιπτώσεις: δυνατοὺς πονοκεφάλους, ἔλκος, ἀλκοολισμό, ὑπερβολικὸ κάπνισμα, ἀνικανότητα, κ.ά.

Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς πάντως πρέπει νὰ διαπιστώνεται κατὰ πόσο ἡ ἐνόχληση ἔχει νευρωτικὴ καὶ ὄχι ὀργανικὴ προέλευση. Ἀλλὰ ἡ ὑπνωσὴ ἀποδεικνύεται τόσο χρήσιμη στὴ διάγνωση τῶν ψυχικῶν παθήσεων ὅσο καὶ στὴ θεραπεία ὠρισμένων ἐξωτερικῶν τους. Παράλληλα ἐξετάζεται καὶ ἀνακαλύπτεται ἡ θέση τῆς ὑπνώσεως στὴν ψυχιατρικὴ.

Ὅταν ὑπνωτιστῇ ὁ ἀσθενὴς μπορεῖ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ πρὸς τὰ πίσω στὶς φάσεις τῆς ζωῆς του, ὥσπου νὰ φτάσῃ στὴν ἐποχὴ πού γεννήθηκε τὸ πρόβλημά του. Ὅταν ὁ ἀσθενὴς ξαναζήσῃ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὠρισμένα ὀδυνηρὰ γεγονότα, δίνει στὸν γιατρὸ στοιχεῖα πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα θὰ συγκέντρωνε ἐφαρμόζοντας ἄλλες μεθόδους καὶ τοῦ παρέχει τὴ δυνατότητα νὰ ἀποφασίσῃ ταχύτερα γιὰ τὸ εἶδος τῆς θεραπείας.

Σὲ περιπτώσεις ὅπου οὔτε ἡ βαθεῖα ὑπνωσὴ ἀπαλλάσσει τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ τὴν αὐτοκυριαρχία του, τότε ὁ γιατρὸς καταφεύγει σ' ἓνα καταπληκτικὸ ὑπνωτικὸ τέχνασμα: τὸ αὐτόματο γράψιμο. Ὑποβάλλουν στὸν ἀσθενῆ τὴν ἰδέα ὅτι τὸ χέρι του μπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα του. Τοῦ λένε νὰ πάρῃ μολύβι καὶ χαρτί καὶ ν' ἀφήσῃ τὸ χέρι νὰ γράψῃ ὅ,τι αὐτὸ θέλει. Ἐτσι, ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὴν εὐθύνη γιὰ ὅσα θὰ ἀποκαλύψῃ τὸ χέρι του ὁ ἀσθενὴς δίνει στοιχεῖα πού δὲν θὰ ἔδινε ποτὲ μόνος του.

Ὡς γίνεται ἡ ὑπνωτιστικὴ ἔκστασις; Ὅταν γίνεται ἡ ὑπνωσὴ γιατρὸς καὶ ὑποκείμενο πρέπει νὰ πιστεῖουν εὐλκιρινὰ στὶς δυνατότητες τῆς μεθόδου. Συνήθως τὸ φῶς εἶναι λίγο. Ὁ ἀσθενὴς, ἀναπαυτικὰ καθισμένος, ἀκούει τὸν γιατρὸ νὰ τοῦ λέῃ περίπου τὰ ἑξῆς:

Z. BARNES

«...Ὁ πατέρας τῆς φιλενάδας σου μὲ πέταξε ἐμένα ἀκόμη πρὸ μαζουά!»

«Σὰς παίρνει ὁ ὕπνος. Χαλαρώστε ὅλους τοὺς μύες σας καὶ φανταστῆτε πὼς κοιμάστε βαθεῖα. Ὅλο καὶ πιὸ βαθεῖα. Δὲν θὰ ξυπνήσετε ἂν δὲν σὰς τὸ πῶ ἐγώ. Τότε θὰ ξυπνήσετε ἡσυχὰ καὶ θὰ αἰσθάνεσθε καλά. Τώρα κοιμάστε. Ὅλο καὶ πιὸ βαθεῖα.»

Ἡ ὑπνωσὴ πραγματοποιεῖται σὲ πέντε ἢ δέκα λεπτά. Σὲ πολὺ εὐαίσθητους ἀνθρώπους μπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ σὲ 30 δευτερόλεπτα.

Μποροῦν νὰ ὑπνωτιστοῦν συγχρόνως πολλὰ ἄτομα;

Ναί. Ἕνας ὑπνωτιστὴς μπορεῖ νὰ δοκιμάσῃ ὑπνωσὴ σὲ χῶρο μὲ 20 ἀνθρώπους καὶ πολλοὶ νὰ ὑπνωτιστοῦν. Βέβαια αὐτὴ ἡ ὑπνωσὴ εἶναι δυσκολώτερη, γιατί πάντα κάποιοι παρὼν θὰ μιλήσῃ ἢ θὰ γελάσῃ καὶ θὰ ἀποσπάσῃ τὴν προσοχή. Ἀλλὰ ἡ μέθοδος εἶναι πρακτικὴ γιὰ νὰ φανῇ γρήγορα πῶς οἱ ὑπνωτίζονται καλύτερα.

Μπορεῖ ὁ ὑπνωτισμένος νὰ κάνῃ κάτι πού δὲν θὰ τὸ ἔκανε ἀλλιῶς;

Ἀν ὁ ὑπνωτιστὴς θέλῃ πραγματι-

κὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὸ ὑποκείμενο σὲ μιὰ πράξη ἀντίθετη ἀπὸ τὴ θέλησή του μπορεῖ πραγματικὰ νὰ τὸ πετύχῃ.

Εἶναι δύσκολο νὰ ἀφυπνωτισθῇ ἓνα ὑποκείμενο;

Καμιά φορὰ αὐτὸ συμβαίνει σὲ ἀνήσυχὰ ἄτομα. Ἡ ἀντίδρασή τους μπορεῖ νὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι θέλουν νὰ μείνουν βυθισμένα στὸν κόσμο τῆς ὑπνώσεως χωρὶς νὰ ἔχουν προβλήματα. Ὁ γιατρὸς μπορεῖ τότε νὰ χτυπήσῃ δυνατὰ τὰ χέρια του ἢ νὰ ἀφήσῃ τὸν ἀσθενῆ νὰ κοιμηθῇ ὅσο θέλει ἢ νὰ πιῇ ἑλαφρὰ τὰ μάτια του, ἢ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ τὸν φυσήσῃ ἀέρας. Σὲ σοβαρὰς περιπτώσεις θὰ τοῦ κάνῃ ἐνεση. Ἀλλὰ οἱ περισσότεροι ὑπνωτισμένοι δὲν κοιμούνται παραπάνω ἀπὸ 12 ὥρες.

Ἐχεῖ κινδύνους ἡ ὑπνωσὴ;

Σὲ περιπτώσεις ἐπιδείξεων πού βάζουν τὸν ὑπνωτισμένο νὰ ξαπλώσῃ μὲ τὸ κεφάλι σὲ μιὰ καρέκλα καὶ τὰ πόδια σὲ ἄλλη καὶ τὸ σῶμα του στὸ κενό, μπορεῖ νὰ τοῦ συμβοῦν διαταραχὲς δ-

ταν βάλουν βάρος πάνω στὸ στομάχι του.

Ἀν ὁ ὑπνωτιστὴς θίξῃ κάποια πλευρὰ τῆς ζωῆς τοῦ ὑποκειμένου γιὰ τὴν ὁποία αὐτὸ δεῖχνει ζωηρὰ ἀμυντικὴ στάση μπορεῖ νὰ προκληθῇ ἄμεση καὶ ἐκρηκτικὴ ἀντίδραση.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ γιὰ πολλοὺς ἄλλους λόγους κανένας δὲν πρέπει νὰ δοκιμάζῃ τὴν ὑπνωσὴ ἐρασιτεχνικά. Μόνο ὁ γιατρὸς μπορεῖ νὰ κρίνῃ γιὰ τὴ χρησιμότητά της.

Ἡ σύγχρονη ἱατρικὴ δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ βέβαια νὰ γίνῃ κατάχρηση τῆς ὑπνωτιστικῆς μεθόδου, γιατί οἱ γιατροὶ ξέρουν καλά ὅτι μὲ τὶς πολλὲς καὶ διαστροφικὲς ὑποσχέσεις ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἐρευνα ἐμποδίζονται.

Ἀλλὰ ἡ ὑπνωσὴ εἶχε ἀγνοηθῇ γιὰ καιρὸ καὶ ὅσοι συντελοῦν στὴν ἀναβίωσή της ξέρουν ὅτι προσφέρει ἓνα κλειδί καὶ ἓνα ὄπλο ἰσχυρὰ γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἀνθρώπου ἐναντίον τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀρρώστειας.

—GERALD WALKER

Γιὰ νὰ περνᾷ ἡ ὥρα

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ τοῦ δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου, ὁ ὑποναύαρχος τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου, Σερ Λάμπλεϋ Λέστερ, πῆγε νὰ κάνῃ ἐπιθεώρηση σὲ μιὰ ναυτικὴ βάση ὅπου ἡ κόρη του ὑπηρετοῦσε ὡς νοσοκόμος. Μέρους πρὶν, ὅλοι συζητοῦσαν ποῖα στάση θὰ κρατοῦσε ὁ ὑποναύαρχος ὅταν θὰ τὴν ἔβλεπε.

Ὁ Σερ Λέστερ, ἐπιθεώρησε τὸ σῶμα, καὶ ἔφτασε μπροστὰ στὴν κόρη του. Ἐμεινε γιὰ λίγο σιωπηλός.

«Τὸ ὄνομά σας ;» τὴν ρώτησε ἀσπληρὰ.

«Λέστερ, Σέρ», ἀπάντησε ἐκείνη, σὲ στάση προσοχῆς.

«Ἄ, μάλιστα», συνέχισε σοβαρώτατα ὁ ὑποναύαρχος, «θυμᾶμαι πὼς γνώρισα τὴ μητέρα σας ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια!»

Tatler

Ὁ ΤΖΟΕ Ε. ΜΠΡΑΟΥΝ, διάσημος κωμικός, πού κύριο χαρακτηριστικὸ του εἶναι τὸ πελώριο στόμα του, ἐξομολογήθηκε κάποτε, πὼς ἡ πιὸ ταπεινωτικὴ στιγμή τῆς ζωῆς του, ἦταν ὅταν πῆγε νὰ ζητήσῃ τὸ χέρι τῆς γυναίκας του.

Χαμογελῶντας ἀνόητα, μὲ τὸ στόμα μισάνοιχτο, ὁ Μπράουν περιμένε τὸν πεθερό του νὰ μιλήσῃ. Τὸ πρῶτο πρᾶγμα πού τοῦ εἶπε ἐκεῖνος ἦταν αὐτό: «Μπορεῖς, παιδί μου, παρακαλῶ νὰ κλείσῃς λίγο τὸ στόμα σου νὰ δῶ ποιὸς εἶσαι;

Pourquoi Pas ?

«Ὁ ΜΝΗΣΤΗΡΑΣ ΜΟΥ», παραπονεῖται μιὰ μικρὴ στὸ θεῖο της, «ἐρχεται πάντα ἀξυρίστος στὰ ραντεβού μας». Καὶ ὁ θεῖος: «Γιὰ δοκίμασε νὰ πηγαίνῃς μὲ τὴν ὥρα σου».

Tatler

«ΜΟΛΙΣ ἔμαθα πὼς ὁ ἄνδρας σου εἶναι στὸ νοσοκομεῖο» ἀκούγεται μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὸ τηλέφωνο. «Τί ἔπαθε;»

«Τὸ γόνάτο του», ἀπαντᾷ ἡ σύζυγος. «Τί λές, τὸν καὶμένο! πὼς τὸ ἔπαθε; τὸ ἔσπασε;»

«Ὅχι», ἀπαντᾷ ξερὰ ἡ σύζυγος. «Βοήθα μιὰ ἄγνωστη νὰ κάθεται πάνω!»

Coronet

ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ἀποφάσισε ν' ἀγοράσῃ ἓνα κασελάκι καὶ νὰ κάνῃ τὸ λούστρο. Κάποιος φίλος θέλησε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, λέγοντάς του πὼς θὰ ἔβρισκε μεγάλο συναγωνισμό, ἐπειδὴ στὴ γειτονιά ὑπῆρχαν πολλοὶ λούστριοι.

«Μὴ σὲ νοιάζει, θὰ τὰ βολέψω» τὸν καθυσόχασε ἐκεῖνος. Ἀλίως μέρους ἀργότερα ὁ νέος καταστηματοῦχος δὲν προόφτανε τὴν πελατεία. Ὁ λόγος ἦταν ἀπλουστάτος. Πάνω ἀπ' τὰ μπουκάλια μὲ τὶς μπογιὲς εἶχε βάλει μιὰ μεγάλη ταμπέλα μὲ ζωηρὰ γράμματα:

«Τὸ ἓνα ὑπόδημα δωρεάν»

A.M.

ΔΥΟ ΜΙΚΡΑ παρακολουθοῦν στὸν κήπο μιὰ χελώνα πού περπατᾷ ἀπελπιστικά ἀργά.

«Δὲν πάει πιὸ γρήγορα;» λέει ὁ μικρός.

«Ἀνόητε», τοῦ ἀπαντᾷ ἡ μικρὴ, «πὼς θὰς νὰ πάῃ γρήγορα ἀφοῦ τὴν λένε χελώνα;»

Pourquoi Pas ?

Ὁ ΖΑΚ, ἔξη χρόνων πηγαίνει γιὰ πρώτη φορὰ, στὸ τσίρκο. Ὅταν ἔφθαιγε, μαγεμένος ἀπὸ τὸ θέαμα, λέει στὸν πατέρα του: «Ὅταν μεγαλώσω θέλω νὰ γίνω νάνος!»

Coronet

ΛΟΓΓΟΥ: «ΤΑ ΚΑΤΑ ΔΑΦΝΙΝ ΚΑΙ ΧΛΟΗΝ»

ΠΟΛΥ λίγα αρχαία έργα έχουν επιβιώσει από τα χρόνια της 'Αναγέννησης έως την εποχή μας τόσες λογοτεχνικές και καλλιτεχνικές δημιουργίες όσο το ποιμενικό μυθιστόρημα του Λόγγου «Τὰ κατὰ Δάφνιν καὶ Χλόην» που όπως πιστεύεται έχει γραφή τον 2ο ή 3ο αιώνα ύστερα από το Χριστό. Από τότε που η τυπογραφία το έκανε γνωστό στο ευρύτερο κοινό της Ευρώπης με μεταφράσεις και με εκδόσεις του αρχαίου ελληνικού κειμένου, δεν έλειψαν ποτέ οι θαυμαστές του. Ένας από αυτούς που ένωσαν απεριόριστη εκτίμηση για τη δημιουργία αυτή του Λόγγου ήταν και ο Γκαίτε, που όταν την ξαναδιάβασε σε ηλικία 82 χρόνων, τον Μάρτη του 1831, είπε μαζί με άλλες κρίσεις στον ιδιαίτερο γραμματέα του Έκκερμαν: «Όλο το έργο αναδίνει κάποια πολύ λεπτή τέχνη και μόρφωση. Όλα έχουν υπολογισθεί με ακρίβεια και κάθε περιστατικό είναι προετοιμασμένο και εξηγείται θαυμάσια... Πρέπει να γράψω κανείς ολόκληρο διβλίο για να δείξει όλες τις όμορφιές του. Καλό θα ήταν να το διαδάζουμε μία φορά το χρόνο. Πάντα κάτι μαθαίνουμε απολαμβάνοντας όλη τη δροσιά της σπάνιας ομορφιάς του.»

«Όχι μόνο συγγραφείς αλλά και ζωγράφοι και γλύπτες βρήκαν στις σελίδες του εμπνευση για νέες δημιουργίες.

Έχει υποστηριχθεί ότι τα αρχαιότερα ελληνικά μυθιστορήματα προέρχονται από τα ποιητικά είδύλλια που γράφτηκαν πριν από το Χριστό. Ο πιο σημαντικός εκπρόσωπος της βουκολικής ποίησης, ο Θεόκριτος, είχε γεννηθεί το 310 π.Χ.

Έξ άλλου έπειδη κανένα από τα πρώτα ελληνικά μυθιστορήματα που έχουν σωθεί ως τα χρόνια μας, δεν είναι αρχαιότερο από τον 2ο μ.Χ. αιώνα, όλοι παραδέχονται ότι πρόκειται για λογοτεχνικό είδος που για πρώτη φορά δημιουργήθηκε εκείνη την εποχή. Η θεωρία όμως αυτή δεν ισχύει σήμερα, γιατί βρέθηκαν σε παπύρους αποσπάσματα μυθιστορημάτων, που πρέπει να ανήκουν σε χρόνια αρχαιότερα από τον 2ο μ.Χ. αιώνα.

Παραδέχονται τώρα ότι τα ρομαντικά μυθιστορήματα, στα οποία ανήκει και το μοναδικό έργο του Λόγγου, είχαν για προδρόμους, στα 'Αλεξανδρινά χρόνια, πολύ δημοφιλείς διηγήσεις για μυθικούς ήρωες και φημισμένους άνδρες. 'Ανάμεσα στους τελευταίους ξεχωριστή προτίμηση υπήρχε για τον Μέγα 'Αλέξανδρο. Οι διηγήσεις αυτές είχαν κάποια ιστορική βάση, αλλά στην υπόθεσή τους περιπλέκονταν πάντοτε

και πολλά στοιχεία αδέσμευτης μυθικής φαντασίας.

Πάντως πριν από τα χρόνια του Μεγάλου 'Αλεξάνδρου, στην κλασική περίοδο, δεν υπάρχει κανένα είδος λογοτεχνικής δημιουργίας που να μπορεί να παραβληθεί με τα ελληνικά μυθιστορήματα, που μας είναι γνωστά από τον 2ο μετά Χριστό αιώνα. Κάποιο μυθιστορηματικό στοιχείο υπάρχει στην «Κύρου Παιδεία» του Ξενοφώντος, αλλά ο σκοπός του συγγράμματος αυτού, όπως και η διατύπωση της υπόθεσής του δεν έχουν τίποτε το κοινό με τα μυθιστορήματα της εποχής του Λόγγου. Η ίδια διαφορά διαπιστώνεται και στα σωζόμενα αποσπάσματα των ιστορικών της 'Αλεξανδρινής περιόδου.

Έκτος από τον Λόγγο οι κυριότεροι γνωστοί αντιπρόσωποι του αρχαιότερου ελληνικού μυθιστορηματος είναι ο 'Αχιλλεύς Τάτιος που έγραψε «Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφώντα», ο Χαρίτων, συγγραφέας του έργου «Τὰ περὶ Χαίρεαν καὶ Καλλιρόην», ο 'Ηλίδωρος, γνωστός από «Τὰ περὶ Θεαγένην καὶ Χαρίκλειαν Αἰθιοπικά» και ο Ξενοφών που ήταν από την 'Εφεσο και έχει γράψει «Τὰ κατὰ 'Ανθίαν καὶ 'Αβροκόμην 'Εφesiaκά.»

Για τον συγγραφέα της ποιμενικής ιστορίας του Δάφνη και της Χλόης τίποτε δεν είναι γνωστό και από τις υποθέσεις που εξακολουθούν να διατυπώνονται για αυτόν καμιά δεν έχει αξιόφιλωνείκητο κύρος. 'Υποστηρίχθηκε μάλιστα και η υπόθεση ότι το όνομα Λόγ-

και σχεδόν γενικώς πιστευτή την υπόθεση ότι ο Λόγγος γεννήθηκε και έζησε στη Λέσβο, που καλά γνωρίζει και σωστά περιγράφει. Η υπόθεση ότι ο Λόγγος ήταν Λέσβιος ενισχύθηκε και από την ανεύρεση στη λουτρόπολη της Μυτιλήνης Θερμής μιάς επιγραφής, που αναφέρει ένα Λόγγο ιερέα της αρχαίας θρησκείας.

Το μυθιστόρημα του Λόγγου έγινε γνωστό στη Δυτική Ευρώπη κυρίως από τη μετάφραση του επισκόπου 'Ιακώβου 'Αμυό, που τυπώθηκε στο Παρίσι στα 1559. Η πρώτη έκδοση του αρχαίου 'Ελληνικού κειμένου έγινε από τον Ραφαήλ Κολουμπάνιο το 1598 στη Φλωρεντία, με βάση ένα χειρόγραφο που δεν ξέρουμε σήμερα την τύχη του. Από τα χειρόγραφα, στα οποία βασίζονταν οι πρώτες εκδόσεις της ποιμενικής ιστορίας του Λόγγου, έλειπαν τα κεφάλαια του πρώτου «λόγου» (βιβλίου) που περιέγραφαν πώς ο Δάφνης λούστηκε στη σπηλιά των Νυμφών μπροστά στα μάτια της Χλόης, πώς προκλήθηκαν τα πρώτα έντονα αλλά 'ανεξήγητα έρωτικά αισθήματα της νέας για το φίλο της και πώς έγινε ο διαγωνισμός αξίας και όμορφιάς μεταξύ Δάφνης και Δόρκωνας με κριτή τη βοσκοπούλα (Α 13 - 17). Τα κεφάλαια αυτά έγιναν για πρώτη φορά γνωστά το 1808 από τον Γάλλο Πωλ Λουί Κουριέ, που, εξετάζοντας τα περιεχόμενα της Μεδικολαυρεντιανής Βιβλιοθήκης της Φλωρεντίας, βρήκε ένα χειρόγραφο του μυθιστορηματος του Λόγγου με τα άγνωστα έως τότε κεφάλαιά του. Το αρχαίο 'Ελληνικό κείμενο των κεφαλαίων αυτών δημοσίευσε ο Κουριέ για πρώτη φορά ξεχωριστά το 1810 στη Ρώμη μαζί με λατινική μετάφραση και με τίτλο «Λόγγου Ποιμενικών 'Αποσπασμάτων μέχρι νυν ανέκδοτον». Τον ίδιο χρόνο ο Κουριέ εξέδωσε για πρώτη φορά και ολόκληρο το κείμενο του μυθιστορηματος.

Από τις εκδόσεις που έχουν σήμερα μεγαλύτερο κύρος έχει μία με γαλλική μετάφραση και εισαγωγή του καθηγητή του Πανεπιστημίου των Παρισιών Georges Dalmeyda που κυκλοφόρησε το 1934.

Έκτος από την ωλόκληρωμένη αυτή έκδοση ιδιαίτερη σπουδαιότητα έχει και η κριτική έκδοση του αρχαίου ελληνικού κειμένου με εισαγωγή και σημειώσεις του καθηγητή 'Αντώνιου Καίρη, που τυπώθηκε ύστερα από το θάνατό του στην 'Αθήνα με φροντίδα της γυναίκας του και με πρόλογο του κ. 'Οκταβίου Μερλιέ.

Οι Νεοελληνικές μεταφράσεις του - στις οποίες περιλαμβάνεται και μία θαυμαστή απόδοση ακόμα και του ύφους του αρχαίου συγγραφέα από τον 'Ηλία Βουτιεριόδη - έχουν εξαντληθεί από πολλά χρόνια άκμης και από τα παλαιοπωλεία της 'Αθήνας.

Το έργο διαιρείται σε προοίμιο και σε 4 «Λόγους», από τους οποίους δημιουργούμε σαν πιο χαρακτηριστικό του αρχαίου ποιμενικού μυθιστορηματος, τον 1ο σε αποσπάσματα πιστά μεταφρασμένα από το αρχαίο κείμενο και με σύντομες περιλήψεις των τμημάτων που παραλείπονται από έλλειψη χώρου.

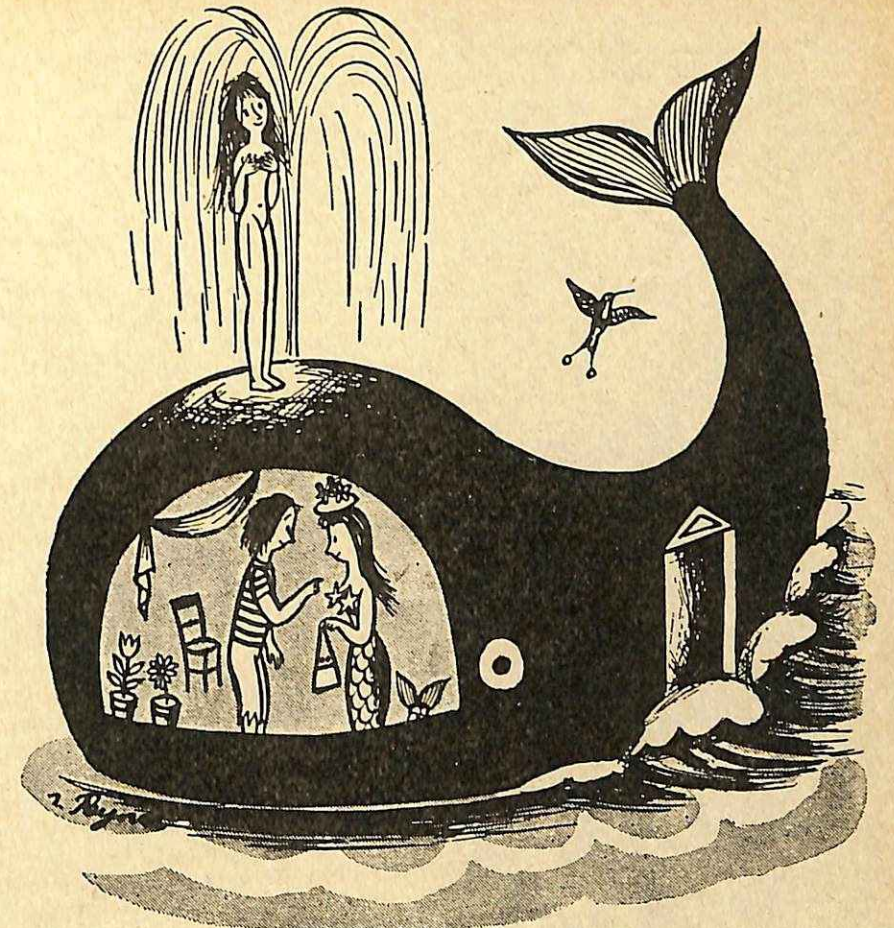
«Πόλις ἐστὶ τῆς Λέσβου Μυτιλήνη μεγάλη καὶ καλή»

Α1. Πόλη της Λέσβου είναι η Μυτιλήνη, μεγάλη κι όμορφη, γιατί έχει κανάλια, που με τα ρεύματα της θάλασσας την χωρίζουν από την άλλη στεριά. Και γεφύρια την στολίζουν χτισμένα με πελεκημένα άσπρα μάρμαρα. Όταν την πρωτοίδης μπορεί να φαντασθείς πώς δεν είναι πόλη της Λέσβου, αλλά ξεχωριστό νησάκι της. Περίπου διακόσια στάδια μακριά από την πόλη αυτή, τη Μυτιλήνη, υπήρχε το αγρόκτημα ενός πλούσιου, που ήταν ωραιότατο. Είχε βουνά με πολλά αγρίμια, κάμπους που τους έσπερναν σιτάρι, λόφους με αμπέλια και βοσκότοπους για κοπάδια. Και θάλασσα είχε εκεί, που χαίδευε τη μαλακή άμμουδιά μεγάλης παραλίας.

Περίληψη 2 - 4: Μέσα σε μία λόχη του άπεραντου αυτού κτήματος ο γιδοβοσκός Λάμωνας βρήκε μία μέρα ένα βρέφος με πολύ πλούσια στολίδια που το έτρεφε μία από τις γίδες του. Ο Λάμωνας πήρε το παιδί στο καλύβι του και η γυναίκα του Μυρτάλη συμφώνησε μαζί του να το αναθρέψουν σαν δικό τους και να το ονομάσουν Δάφνη. Στην απόμηση εκείνη περιοχή της Λέσβου υπήρχε και ένα «Νυμφαίο», δηλαδή ιερή σπηλιά, μέσα στην οποία λατρεύονταν Νύμφες, προστάτριες των ανθρώπων που ζούν στην έσχατη.

«Νυμφών ἄντρον ἦν, πέτρα μεγάλη»

Α4. Ήταν άντρον Νυμφών, βράχος πελώριος, στρογγυλός απ' έξω, με κοίλωμα σπηλιάς από μέσα. Τα αγάλματα των Νυμφών αυτών ήταν μαρμάρινα. Τα πόδια τους χωρίς σανδάλια, τα μπράτσα τους γυμνά ως τους ώμους, τα μαλλιά λυτά, ριγμένα στο λαιμό. Ζώνες είχαν στη μέση. Χαμογελαστή ήταν η έκφραση που είχαν τα πρόσωπά τους. Όταν τις έβλεπες, έλεγες πώς ήταν χορεύτριες. Η καμάρα του άντρον ήταν στο βάθος του πελώριου βράχου. Μέσα από τη σπηλιά ανάβλυζε πηγή, που τα νερά της έτρεχαν σαν ποταμάκι. Με την ύγρασία των

«Κατεβαίνει άμέσως, κάνει ντούς».

νερών της πηγής αυτής φύτρωνε πυκνό και τρυφερό χορτάρι, που σχημάτιζε ένα πολύ χαριτωμένο λειβάδι, σε μεγάλη έκταση μπροστά στο άντρο των Νυμφών. Και ήταν εκεί κρεμασμένα αφιερώματα, κάδοι για το άρμεγμα, και σουραύλια και φλογέρες από καλάμι, που τα είχαν προσφέρει παλαιότεροι βοσκοί.

Περίληψη 5 - 8: Μέσα στο άντρον αυτό των Νυμφών ένας άλλος βοσκός της ίδιας περιοχής που τον έλεγαν Δρύαντας, βρήκε δυο χρόνια αργότερα, ένα κοριτσάκι, που το έτρεφε ως την ημέρα εκείνη μία προβατίνα. Ο Δρύαντας πήρε το βρέφος και έπεισε τη γυναίκα του, τη Νάπη, να το κρατήσουν για κόρη τους. Η μικρή, που ξεχώριζε για την όμορφιά της, πήρε από τους θετούς γονείς της το ποιμενικό όνομα Χλόη.

Όταν ο Δάφνης έγινε δεκαπέντε χρόνων και η Χλόη δεκατριών, ο Λάμωνας και ο Δρύαντας είδαν στο όνειρό τους την ίδια νύχτα τις Νύμφες του άντρον, που τους έδωσαν εντολή να κάνουν τον Δάφνη βοσκό γιδιών και τη Χλόη βοσκοπούλα αρνιών. Από τότε οι δυο νέοι με

υπερηφάνεια και χαρά ανέλαβαν να βόσκουν τα κοπάδια που τους παρέδωσαν οι θετοί γονείς τους.

«Ἦρος ἦν ἀρχὴ καὶ πάντα ἤκαμζεν ἄνθη»

Α9. Της άνοιξης ήταν η αρχή και όλα ανθισμένα ήταν. Είχαν άνοιξει τα λουλούδια στα δάση, στα λειβάδια και στα βουνά. Το βούισμα της μέλισσας, το κελάιδημα των πουλιών, τα πηδήματα των νεογέννητων κοπαδιών είχαν πια άρχισει. Τ' αρνάκια τρέχαν στα βουνά. Βούιζαν οι μέλισσες στα λειβάδια. Γέμιζαν με τους σκοπούς τους τις λόχμες τα πουλιά.

Και ενώ η όμορφιά της άνοιξης είχε κυριεύσει όλη τη φύση, οι δυο τρυφεροί νέοι άρχισαν να μιμούνται αυτά που άκουαν κ' έβλεπαν. 'Ακούοντας τα πουλιά να κελαϊδούν τραγουδούσαν, βλέποντας τ' αρνάκια να πηδούν λαφροπηδούσαν και θέλοντας να μοιάσουν τις μέλισσες μάζευαν λουλούδια. Κι απ' αυτά άλλα στα στήθη τους έβαζαν και άλλα, πλέκοντάς τα μικρά στεφάνια, τάφερναν στις Νύμφες.

Περίληψη 10 - 12: Μέσα στο έιδυλλιακό αυτό περιβάλλον της Λέσβου περνούσαν μαζί τις μέρες τους

ὁ Δάφνης καὶ ἡ Χλόη δόσκοντας τὰ κοπάδια τους. Κάποτε ὁμως ὁ ἔρωτας σκέφθηκε γι αὐτοὺς ἕνα περίεργο παιχνίδι. Μιὰ μέρα ὁ Δάφνης κυνηγώντας ἕνα τράγο ἔπεσε μαζί του σὲ ἕνα βαθὺ λάκκο, πού τὸν εἶχαν σκάψει γιὰ παγίδα οἱ χωρικοὶ τῆς περιοχῆς θέλοντας νὰ πιάσουν μιὰ λυκαίνα. Ἡ Χλόη εἶχε τρέξει πίσω του καὶ γιὰ νὰ τὸν σώσει ἀναγκάστηκε νὰ ζητήσει τὴ βοήθεια κάποιου νεαροῦ βοσκού, τοῦ Δόρκωνα. Ἐπειδὴ ὁ Δάφνης δὲν ἤθελε νὰ μάθουν τίποτε γιὰ τὸ πᾶθμά του οἱ θεοὶ γονεῖς του, ἀποφάσισε νὰ λουστῇ στὴν πηγὴ πού ἦταν μπροστὰ στὴ σπηλιά τῶν Νυμφῶν, γιὰ νὰ βγάλῃ τὶς λάσπες καὶ τὰ χρώματα πού εἶχαν λερώσει τὰ μαλλιά καὶ τὸ σῶμα του ὅταν ἔπεσε μέσα στὸ λάκκο.

«Καὶ ἐλθὼν ἄμα τῇ Χλόῃ πρὸς τὸ Νυμφαῖον».

A13. Καὶ ἀφοῦ ἦλθε μαζί με τὴ Χλόη στὸ Νυμφαῖον, τῆς ἔδωσε νὰ τοῦ φυλάξῃ τὸ χιτωνίσκο καὶ τὸ σακκιδιό του. Στάθηκε μπροστὰ στὴν πηγὴ, ἔλουζε τὰ μαλλιά καὶ ὅλο τὸ κορμί του. Καὶ ἦταν τὰ μαλλιά του μαύρα καὶ πολλά, καὶ τὸ σῶμα του σὰν ψημένο ἀπὸ τὸν ἥλιο. Θὰ νόμιζε κανεὶς πὼς ἔπαιρνε τὸ χρῶμα τῆς σκιάς πού ἔκαναν τὰ μαλλιά του. Καὶ στὴ Χλόη πού τὸν κοίταζε φαινόταν ὁμορφος ὁ Δάφνης, κ' ἔπειδὴ προηγούμενος δὲν τῆς ἔκανε ἐντύπωση γιὰ ὠραῖος, νόμιζε ἡ Χλόη πὼς τὸ λουτρό ἦταν αἰτία τῆς ὁμορφιάς του.

Περὶληψη 13: Ἡ Χλόη βοήθησε τότε τὸν Δάφνη νὰ ξεπλύνῃ τὴν πλάτη του καὶ μετὰ τὸ λουτρό, ἔπειδὴ ὁ ἥλιος θασίλευε, οἱ δυὸ νέοι γύρισαν στὶς καλύβες τους καὶ ὠδήγησαν τὰ κοπάδια στὰ μαντριά τους. Καὶ ἡ Χλόη τότε δὲν εἶχε νιώσει ἀπὸ τὸ ἐρωτικὸ πάθος τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ ξαναῖδῃ τὸν Δάφνη νὰ λούζεται. Χωρὶς νὰ καταλαβαίνει τί τῆς συμβαίνει ἄρχισε νὰ θαυμάζῃ τὴν ὁμορφιά τοῦ Δάφνη. Ὅταν αὐτὸς ἔπαιζε τὴ φλογέρα ἢ βοσκοπούλα νόμιζε ὅτι ἡ μουσικὴ ἦταν αἰτία τῆς ὁμορφιάς του καὶ τὴν πῆρε στὰ χέρια τῆς γιὰ νὰ δοκιμάσῃ ἂν ἔτσι θὰ γινόταν κι αὐτὴ ὠραία. Μιὰ μέρα ἡ Χλόη ἔπεισε τὸν Δάφνη νὰ λουστῇ πάλι καὶ χωρὶς νὰ καταλαβαίνει ποιὴς εἶναι οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ἔρωτα παίνασε τὴν ὁμορφιά του.

«Καὶ ὁ ἔπαινος ἦν ἔρωτος ἀρχή».

A13. Κι ὁ ἔπαινος ἦταν τοῦ ἔρωτά τῆς ἡ ἀρχή. Αὐτὸ ὁμως πού πάθαινε δὲν τὸ ἔξερε ἡ Χλόη, γιὰτὶ ἦταν μικρὸ κορίτσι καὶ εἶχε μεγαλώσει στὴν ἐσχὴ χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀκούσει ἀπὸ κανένα οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ ἔρωτα. Ἀγωνία

εἶχε κυριεύσει τὴν ψυχὴ τῆς καὶ δὲν μπορούσε νὰ συγκρατῇ τὰ δάκρυά τῆς. Διαρκῶς γιὰ τὸν Δάφνη μιλοῦσε. Τὸ φαγητὸ δὲν τὴν ἐνοιαζε, τὶς νύχτες δὲν μπορούσε νὰ κοιμηθῇ καὶ παραμελοῦσε τὸ κοπάδι. Ἐκεῖ πού γελοῦσε ἄρχιζε νὰ κλαίῃ. Ἐνῶ κοιμόταν ξεπετιόταν ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς ἀπότομα. Τὸ πρόσωπό τῆς μιὰ χλώμαζε κι ἄλλοτε φλογιζόταν κατακόκκινο.

Περὶληψη 13: Ἡ Χλόη τὰ εἶχε πιά χαμένα καὶ κάποτε ὅταν βρέθηκε μόνη μέσα στὴν ἐρημιὰ τοῦ δάσους, αὐτὰ τὰ λόγια τῆς ἦλθαν στὸ στόμα τῆς:

«Νῦν ἐγὼ νοσῶ μέν, τί δὲ ἡ νόσος ἀγνοῶ».

A14. «Ἀρρώστη εἰμαι τώρα ἐγώ, μὰ τὴν ἀρρώστεια μου δὲν ξέρω. Πονῶ χωρὶς νὰ ἔχω πληγὴ. Λυπούμαι, κι ὁμως κανένα ἀπ' τὰ πρόδράτά μου δὲν ἔχει χαθῇ. Καίομαι ἂν κ' ἔχω τόσον ἥσκιο ἐδῶ πού κάθομαι. Πόσοι βᾶτοι πολλὰς φορὲς με εἶχαν ἀγκυλώσει, κι ὁμως δὲν εἶχα κλάψει! Πόσες μέλισσες με εἶχαν κεντρίσει χωρὶς νὰ νοιαστῶ! Αὐτὸ ὁμως πού τώρα μοῦ κεντάει τὴν καρδιά, με πληγώνει πολὺ πιὸ σκληρὰ ἀπ' ὅλα ἐκεῖνα. Ὁραῖος εἶναι ὁ Δάφνης, ὁμως καὶ τὰ λουλούδια εἶναι ὠραία. Γλυκὰ παίζει τὸ σουραῦλι τοῦ ἐκείνου, καὶ τ' ἀηδόνια ὁμως γλυκὰ κελαῖδουν. Γιὰ κεῖνα ὁμως δὲν νοιάζομαι διόλου. Ἀχ, ἂς μπορούσα νὰ γίνω σουραῦλι τοῦ γιὰ νὰ με φυσᾷ! Μακάρι νὰ ἦμουν κατσίκι τοῦ γιὰ νὰ με δόσκει ἐκεῖνος! Ἀχ κακὸ νερό! Μόνο τὸν Δάφνη ἔκανες ὠραῖο, ἐνῶ ἐγὼ τοῦ κάκου λούστηκα. Χάνομαι, ἀγαπημένες μου Νύμφες, κ' ἐσεῖς δὲ σώζετε τὴν κόρη πού μεγάλωσε κοντὰ σας. Ποιὸς θὰ σᾶς βάζῃ στεφάνια ὅταν λείψω ἐγώ; Ποιὸς θ' ἀναθρέψῃ τὰ καίμένα τ' ἀρνάκια; Ποιὸς θὰ φροντίσῃ γιὰ τὴν τριξαλίδα τὴν τραγουδίστρα, πού με πολὺ κόπο κυνήγησα κ' ἔπιασα γιὰ νὰ μ' ἀποκοιμίσῃ λαλώντας μπροστὰ στὴ σπηλιά σας; Τώρα ὁμως ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ κοιμηθῶ καὶ αἰτία εἶναι ὁ Δά-

ΕΝΑ ΑΛΗΘΙΝΟ ΟΝΕΙΡΟ

Ἐσὺ ἦσουν ἡ θάλασσα
ἕνα πρωὶ καλοκαιριοῦ
καθὼς στὰ χέρια σου λικνίζονταν
οἱ λογισμοὶ μας οἱ βαθεῖοι.
Θὰ σ' ἔλεγα ἀνθὸ τῆς Ἀττικῆς
ψιθυρο ἀπαλὸ τοῦ δάσους
μὰ πόσο στὴ μνήμη μας ἀμείναντες
μένουνε τόσες κι' ἄλλες τόσες ὁμορφιές...
Ἐσὺ ἦσουν ἡ θάλασσα
ἕνα πρωὶ καλοκαιριοῦ
διάφανη
κι' ἔτσι σὰν τὸ χαμόγελο ἐλεύθερη στὸ
[φερσιμό σου].
ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΩΚΑΣ

φνης καὶ ἡ τριξαλίδα ἄσκοπα λαλεῖ».

Περὶληψη 15: Αὐτὰ ἔλεγε ἡ Χλόη στὶς Νύμφες τοῦ ἀντρου ἀναφέροντας τί ἐνιωθε γιὰ τὸν Δάφνη. Τὴν Χλόη ὁμως τὴν εἶχε ἐρωτευθῇ ὁ γελαδάρης Δόρκωνας ἀπὸ τότε πού εἶχε βγάλει τὸν Δάφνη ἀπὸ τὸν λάκκο. Ξέροντας λοιπὸν καλὰ τὴν τέχνη τοῦ ἔρωτα ἄρχισε νὰ φέρνῃ δῶρα καὶ στοὺς δυὸ. Ἐπειτα περιφρονώντας τὸν Δάφνη ἔφερνε δῶρα μόνο στὴ Χλόη.

«Ἡ δὲ ἄπειρος οὔσα τέχνης ἐραστοῦ».

A15. Καὶ ἡ Χλόη, ἐπειδὴ δὲν εἶχε ἰδέα ἀπὸ τεχνάσματα ἐραστῇ, παίρνοντας τὰ δῶρα τοῦ Δόρκωνα χαϊρόταν, καὶ προπάντων γιὰτὶ ἔτσι μπορούσε κι αὐτὴ νὰ χαρίζῃ δῶρα στὸν Δάφνη. Καὶ ἐπειδὴ ἦταν πιά καιρὸς νὰ μάθῃ καὶ ὁ Δάφνης τὰ ἔργα τοῦ ἔρωτα, ἄρχισαν κάποτε νὰ μαλώνουν ὁ Δόρκωνας με τὸν Δάφνη ποιὸς ἦταν πιὸ ὁμορφος. Τότε κριτὴς τους ἐγένε ἡ Χλόη καὶ γιὰ φιλήσῃ. Πρῶτος μίλησε ὁ Δόρκωνας:

A16. «Ἐγώ, παρθένα, εἰμαι πιὸ μεγάλος ἀπὸ τὸν Δάφνη, καὶ εἰμαι γελαδάρης, ἐνῶ αὐτὸς εἶναι γιδοβοσκός. Καὶ εἰμαι τόσο πολὺ καλύτερός του ὅσο τὰ βόδια ἀπὸ τὰ γίδια. Καὶ εἰμαι ἄσπρος σὰν τὸ γάλα, με μαλλιά πυρρόξανθα σὰν τὰ στάχνα πού εἶναι γιὰ θέρισμα. Καὶ μ' ἔθρεψε μάνα, ὅχι ὅπως αὐτὸν ζῶ. Ὁ Δάφνης ὁμως εἶναι μικρὸς καὶ σὰν γυναῖκα ἀγένειος καὶ μελαψὸς σὰ λυκὸς καὶ δόσκει τράγους, πού τὸν κάνουν νὰ βρωμάῃ πολὺ ἄσχημα. Καὶ εἶναι τόσο φτωχὸς, ὥστε οὔτε σκύλο δὲν εἶναι ἄξιος νὰ θρέψῃ. Κι ἂν, ὅπως λέν, γίδα τὸν ἔχει συζάει, δὲν διαφέρει διόλου ἀπ' τὰ κατσίκια».

Αὐτὰ κι ἄλλα τέτοια εἶπε ὁ Δόρκωνας καὶ ὕστερα ἀπ' αὐτὸν μίλησε ὁ Δάφνης:

«Ἐμένα γίδα μ' ἔχει ἀναθρέψει ὅπως καὶ τὸν Δία. Καὶ βόσκω τράγους πού εἶναι πιὸ μεγάλοι ἀπ' τὰ βόδια αὐτοῦ, χωρὶς νὰ βρωμάω διόλου ἀπ' αὐτοὺς ἀφοῦ κι ὁ θεὸς Πᾶν δὲν βρωμάει, ἂν καὶ εἶναι τράγος στὰ περισσότερα μέρη τοῦ κορμιοῦ του. Καὶ ἔχω ἄρκετὰ τυριὰ καὶ ψωμί καὶ κρασί ἄσπρο, ὅσα ἔχουν κ' οἱ πλοῦσιοι ξοχάρηδες. Εἶμαι ἀγένειος, τέτοιος ὁμως εἶναι κι ὁ θεὸς Διόνυσος. Κ' ἔχω σκοῦρο χρῶμα, μὰ κι ὁ ὑάκινθος εἶναι σὰν ἐμένα. Καὶ ὁ Διόνυσος ὁμως εἶναι ἁνώτερος ἀπὸ τοὺς Σάτυρους καὶ ὁ ὑάκινθος πιὸ ὠραῖος ἀπ' τὰ κρίνα. Αὐτὸς ὁμως ἐδῶ καὶ κοκκινόξανθος εἶναι σὰν ἀλεπού καὶ μ' ἐπηγυνὴ γενᾶτο σὰν τράγος καὶ ἄσπρος σὰν κυρία ἀπ' τὴν πόλιν. Κι ἂν εἶναι ἀνάγκη ἐσὺ νὰ δώσης φίλημα, ἐμένα θὰ μοῦ φιλήσῃς τὸ στόμα, ἐνῶ αὐτοῦνοίς τὶς τρίχες τοῦ γενιοῦ του. Καὶ νὰ θυμηθῇς, παρθένα, ὅτι κ' ἐμένα προβατίνια σ' ἔθρεψε, καὶ ὁμως εἶσαι ὠραία».

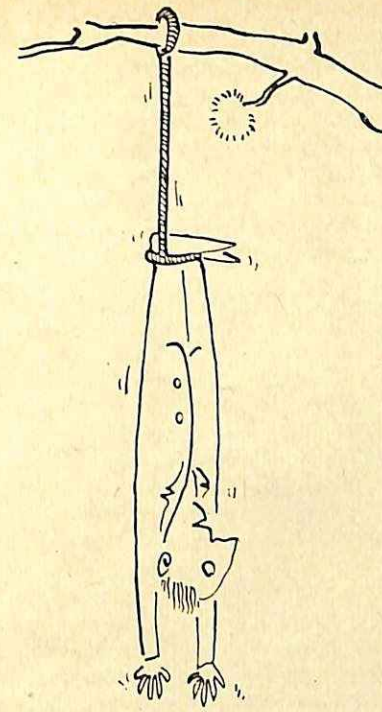
«Οὐκ ἐθ' ἡ Χλόη περιέμεινεν».

A17. Δὲν περίμενε ἡ Χλόη περισσότερο, ἀλλὰ, ἐπειδὴ ὅχι μόνον τῆς ἄρεσε ὁ ἔπαινος, μὰ καὶ ἀπὸ καιρὸ εἶχε τὸν πόθο νὰ φιλήσῃ τὸν Δάφνη, πήδησε ἀπάνω του καὶ τοῦδωσε φιλή, πού ἦταν φυσικὰ χωρὶς πείρα κι ἄτεχνο, μὰ εἶχε ὅλη τὴ δύναμη νὰ φλογίσῃ τὴν καρδιά τοῦ νέου.

Ὁ Δόρκωνας με πόνο μεγάλο ἔφυγε τότε μακριὰ γυρεύοντας ἄλλο δρόμο ἔρωτα. Κι ὁ Δάφνης, σὰν νὰ μὴν εἶχε φιληθῇ, ἀλλὰ σὰν νὰ πικράθηκε ἐγένε ἀμέσως μελαγχολικός. Καὶ πολλὰς φορὲς ἐνιωθε σύγκρουα καὶ τὴν καρδιά του δυνάτῃ νὰ χτυπᾷ. Ἦθελε νὰ βλέπῃ τὴ Χλόη μὰ γινόταν κατακόκκινος μόλις τὴν ἀντίκρυζε. Τότε γιὰ πρώτη φορὰ πρόσεξε θαυμάζοντας πὼς τὰ μαλλιά τῆς ἦταν ξανθὰ καὶ τὰ μάτια τῆς μεγάλα σὰν τῆς ἀγελάδας καὶ τὸ πρόσωπό τῆς ἀληθινὰ πιὸ ἄσπρο κι ἀπὸ τὸ γάλα τῶν γιδιῶν. Καὶ ἦταν σὰν νὰ εἶχε ἀποκτήσῃ τότε πρώτη φορὰ μάτια, καὶ σὰν νὰ ἦταν τυφλὸς ὡς τότε. Καὶ δὲν ἔτρωγε παρὰ μόνο ὅσο ἔφτανε γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴ γεύση του, καὶ δὲν ἔπινε παρὰ μόνο σὰν ἦταν κάπου - κάπου ἀνάγκη - τόσο ὅσο τοῦφτανε γιὰ νὰ ὑγράνῃ λίγο τὸ στόμα του. Ἀμίλητος εἶχε γίνε αὐτὸς πού λαλοῦσε πρὶν πιὸ πολὺ κι ἀπὸ τὶς τριξαλίδες. Ἀργός, αὐτὸς πού πάντα ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἔτρεχε πιὸ πολὺ κι ἀπ' τὰ κατσίκια. Παραμελοῦσε καὶ τὸ κοπάδι του. Εἶχε παραπετάξει καὶ τὸ σουραῦλι τοῦ. Τὸ πρόσωπό του ἦταν πιὸ κίτρινο κι ἀπὸ τὸ θερινὸ χορτάρι. Μόνο μπροστὰ στὴ Χλόη εὑρίσκε νὰ πῇ λόγια πολλά. Κι ἂν κάποτε μακριὰ τῆς μόνος του βρισκόταν ἔτσι παραμιλοῦσε:

«Τί ποτὲ με Χλόης ἐργάζεται φίλημα;»

A18. «Τί μοῦχει κάνει τὸ φίλὶ τῆς Χλόης; Τὰ χεῖλη τῆς πιὸ ἀπαλὰ εἶναι ἀπ' τὰ τριαντάφυλλα καὶ τὸ στόμα τῆς πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ μέλι, μὰ τὸ φίλὶ τῆς πού πικρὸ ἦταν ἀπ' τὸ κεντρί τῆς μέλισσας. Πολλὰς φορὲς εἶχα φιλήσει κατσικάκια, πολλὰς φορὲς φίλησα σκυλάκια πού εἶχαν γεννηθῇ πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ, καθὼς καὶ τὸ μοσχάρκι πού χάρισε ὁ Δόρκωνας. Τοῦτο ὁμως τὸ φίλὶ ἦταν κάτι ἀλλοιῶτικο. Ἡ ἀναπνοὴ μου πίνετα, ἡ καρδιά μου πᾶει νὰ σπάσῃ ἀπὸ τοὺς χτύπους, λυώνει ἡ ψυχὴ μου, καὶ ὁμως παρ' ὅλα αὐτὰ, πάλι θέλω νὰ τὴ φιλήσω. Ἀχ νίκη κακιά! Ἀχ παράξενη ἀρρώστεια, πού δὲν ξέρω οὔτε τ' ὄνομά τῆς νὰ εἰπῶ. Μήπως εἶχε γευτῇ φαρμάκια ἡ Χλόη ὅταν με φίλησε; Πὼς ὁμως δὲν πέθανε; Πὼς τραγουδοῦν τ' ἀηδόνια καὶ σωπαίνει τὸ σουραῦλι μου; Πὼς χοροπηδῶν τὰ κατσικάκια κ' ἐγὼ κάθομαι; Πὼς λουλουδίζει ἡ γῆ κ' ἐγὼ στεφάνια δὲν πλέκω; Ἀνθίζουν οἱ βιολέτες καὶ τὰ ζουμπουλία, ἀλλὰ ὁ Δάφνης μαραίνεται. Ἀκόμη κι ὁ Δόρκωνας

νας θὰ φαίνεται πιὸ ὁμορφος ἀπὸ μένα».

Περὶληψη A 19 - 22: Κ' ἐνῶ ὁ Δάφνης βρισκόταν σὲ τέτοια ἀγωνία, ὁ νεαρὸς γελαδάρης Δόρκωνας πού ἐξακολουθοῦσε νὰ ποθῇ ἐρωτικά τὴ Χλόη παρουσιάστηκε μιὰ μέρα στὸ θετὸ πατέρα τῆς τὸν Δρύαντα καὶ τοῦ τὴν ζήτησε. Ὁ Δρύαντας ὁμως ἀρνήθηκε καὶ ὁ γελαδάρης δοκίμασε κατόπιν νὰ ἐπιτεθῇ στὴν κόρη ὅταν ἦταν μόνη τῆς. Ἡ ἀπόπειρά τοῦ Δρύαντα ἀπέτυχε, ὁ θρασὺς γελαδάρης γελοιοποιήθηκε καὶ ὁ Δάφνης με τὴ Χλόη ἐξακολουθοῦσαν νὰ δόσκουν τὰ κοπάδια τους χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν γιὰτὶ ὑποφέρουν καὶ οἱ δυὸ τους.

«Ἐξέκαε δὲ αὐτοὺς καὶ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους».

A23. Τοὺς ἔκανε ν' ἀνάθουν καὶ ἡ ἐποχή. Εἶχε φτάσει πιά τὸ τέλος τῆς ἀνοιξης, ἄρχιζε τὸ καλοκαίρι καὶ ὅλα ἦταν στὴν ἀκμὴ τους. Τὰ δέντρα εἶχαν καρπὸ καὶ οἱ κάμποι ἦταν γεμάτοι με ὀριμα γεννήματα. Εὐχάριστη ἡ λαλιά τῶν τζίτζικιών, γλυκεῖα ἡ μυρωδιά τῶν φρούτων καὶ χαρούμενο τὸ βέλσμα τῶν κοπαδιῶν. Θὰ νόμιζε κανεὶς ὅτι καὶ τὰ ποτάμια τραγουδοῦσαν σιγὰ καθὼς ἔτρεχαν καὶ πὼς παίζαν φλογέρες οἱ ἀέρηδες καθὼς φυσοῦσαν μέσ' ἀπ' τὰ φύλλα τῶν πεύκων καὶ τὰ μῆλα ἐρωτευμένα πέφταν στὴ γῆ· κι ὁ ἥλιος ἀγαπώντας τὴν ὁμορφιά ἔκανε ὅλους

νὰ γυμνώνουν τὰ κορμιά τους.

Ὁ Δάφνης λοιπὸν φλογισμένος ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἔμπαινε στὰ ποτάμια καὶ πότε λουζόταν, πότε ἔπινε ψάρια πού στρίφογύριζαν στὰ ρεύματα τοῦ νεροῦ καὶ πολλὰς φορὲς ἔπινε γιὰ νὰ σόψῃ τὴ φωτιά πού τὸν ἔκαιε μέσα του.

Περὶληψη 23 - 24: Ἡ Χλόη ἄρμεγε τὸ κοπάδι καὶ τυροκομοῦσε. Ἐπειτα ἔπλενε τὸ πρόσωπο, στολίζονταν με στεφάνι ἀπὸ κλωνάκια πεύκων κ' ἔζωνε στὴ μέση τῆς δέρμα ἀπὸ ἐλαφάκι. Ὅταν μ' αὐτὴν τὴν ἐμφάνισή τὴν ἔβλεπε ὁ Δάφνης νὰ τοῦ δίνῃ τὸ καρδάρι νόμιζε πὼς ἔβλεπε μιὰν ἀπ' τὶς Νύμφες τοῦ ἀντρου, πού ἦταν στὴν ἀπόμερη ἐκείνη ἐσχὴ τῆς Λέσδου.

A24. Ὁ Δάφνης τότε ἀρπύουσε ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς Χλόης τὸ στεφάνι με τὶς πευκοβελόνες καὶ τὸβάζε ὁ ἴδιος, ἀφοῦ πρῶτα τὸ φιλοῦσε. Καὶ ἡ Χλόη, ὅταν ἐκεῖνος λουζόταν κ' ἔμενε γυμνός, ἔβαζε τὸ ροῦχο τοῦ ἀφοῦ πρῶτα κι αὐτὴ τὸ φιλοῦσε.

Περὶληψη 24: Ἐτσι περνοῦσαν ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι ὁ Δάφνης καὶ ἡ Χλόη. Μαζί με ἄλλα παιχνίδια ὁ Δάφνης μάθαινε τὴ βοσκοπούλα νὰ παίζῃ καὶ διάφορους σκοποὺς στὸ σουραῦλι.

«Συρίττοντος δὲ αὐτοῦ τὸ μεσημβρινόν».

A25. Κάποιο μεσημέρι πού ὁ Δάφνης ἔπαιζε σουραῦλι καὶ τὰ κοπάδια ἐξακουράζονταν στοὺς ἴσκιους, ἡ Χλόη νύσταξε πολὺ καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἀποκοιμήθηκε. Ὅταν ὁ Δάφνης ἐνιωθε πὼς κοιμόταν ἔβαλε κάτω τὸ σουραῦλι κι ἀχόρταγα τὴν κοίταξε ἀπ' τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια, καὶ καθόλου δὲν τὴν ντρεπόταν κοιμισμένη. Προσέχοντας μὴ τὴν ξυπνήσῃ, ἄρχισε τότε νὰ σιγοψιθυρίζει:

«Τί ὁμορφα μάτια κοιμούνται! Τί μυρωμένη ἀχνά βγάζει αὐτὸ τὸ στόμα! Οὔτε τὰ μῆλα, οὔτε κι οἱ λόχμες δὲν ἔχουν τὸ ἄρωμά του. Μὰ φοβάμαι νὰ τὸ φιλήσω. Πικραίνει τὴν καρδιά τὸ φίλημα καὶ σὰν τὸ φρέσκο μέλι τρελλὸν σὲ κάνει. Φοβάμαι ἀκόμα καὶ μήπως τὴν ξυπνήσω με τὸ φίλημα. Ὁχ καὶ τὰ τζίτζικια πού λαλοῦν! Μὲ τὴ μεγάλη φασαρία πού κάνουν δὲν θὰ τὴν ἀφήσουν νὰ κοιμάται. Μὰ καὶ οἱ τράγοι πού μαλώνουν κάνουν φασαρία με τὰ κέρατά τους. Ἀχ οἱ λύκοι πού εἶναι πιὸ φοβησιάρηδες κι ἀπὸ τὶς ἀλεπούδες, ἀφοῦ δὲν ἄρπαξαν αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς τράγους!»

A26 Κ' ἐνῶ ψιθύριζε ὁ Δάφνης τέτοια λόγια, ἕνα τζίτζικι, προσπαθώντας νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ κάποιο χελιδόνι πού τὸ κυνηγοῦσε, ἔπεσε ἀπὸ ψηλὰ μέσ' στὰ στήθῃ τῆς Χλόης. Καὶ τὸ χελιδόνι πού πίσω τοῦ πετοῦσε, μὴ μπορώντας νὰ πιάσῃ τὸ τζίτζικι καὶ κυνηγώντας το κοντὰ στὴ Χλόη ἀγγίσε με τὰ φτερά τὰ μάγουλά τῆς. Κι αὐτὴ, μὴ κα-

ταλαβαίνοντας τί είχε συμβή, πετάχτηκε απ' τον ύπνο της δγάζοντας δυνατή φωνή. Όταν όμως είδε και το χελιδόνι να πετά ακόμη κοντά της και τον Δάφνι να γελά για τον τρόπο της, έπαψε να φοβάται και έτριβε τα μάτια της που ήταν ακόμη νυσταγμένα.

Κι απ' τον κόρφο της άκούστηκε ξαφνικά ο τζίτζικας να λαλή σαν ίκέτης που την ευγνωμονούσε για τη σωτηρία του. Πάλι λοιπόν η Χλόη έβγαλε δυνατή φωνή. Κι ο Δάφνις γέλασε και θρίσκοντας πρόφαση βάζει τα χέρια του στο στήθος της και βγάζει τον καλό μας τζίτζικα που δεν έννοοιζε να σωπάσει ούτε μέσα στο χέρι του. Και η Χλόη χαιρόταν όταν τον είδε κι αφού τον έπιασε τον φίλησε και τον έβαλε πάλι στον κόρφο της ενώ αυτός συνέχιζε το τραγούδι του.

«Έτερεφεν αυτούς ποτε φάττα»

Περίληψη 27: Μέσ' από το δάσος της Λέσθου ο Δάφνις και η Χλόη άκουσαν μια μέρα το άγριο-περίστερο «φάσσαι» να κελαϊδή και η φωνή του τους μάγεψε. Και έπειδή η Χλόη ζήτησε να μάθει τί λέει το τραγούδι της «φάσσας» ο Δάφνις της διηγήθηκε το θρύλο που είχε άκούσει γι' αυτό το πουλί:

A27. «Ζούσε μια φορά κ' έναν καιρό, παρθένα, μια κόρη πολύ όμορφη κ' έβασκε βόδια πολλά μέσα σε δάσος. Η βοσκοπούλα αυτή τραγουδούσε πολύ ώραία και τα βόδια ένιωθαν μεγάλη εύχαριστηση ν' άκουνε τους σκοπούς της. Και τα έβασκε χωρίς να τα χτυπά με ραβδί ή να τα κεντά με βουκέντρα, αλλά καθόταν κάτω από πεύκο, έβαζε στο κεφάλι της στεφάνι απ' τα κλωνιά του, και τραγουδούσε για τον Πάνα και την Πίτυ και με το τραγούδι έμεναν τα βόδια κοντά της. Κάποιο άγριο όμως πούβασκε εκεί κοντά τα βόδια του και είχε κι αυτό όμορφία και ήταν τραγουδιστής σαν τη βοσκοπούλα, προκαλώντας την στο τραγούδι, έβγαλε για να την παραβγή φωνή πιο δυνατή, σαν άντρας που ήταν, και γλυκειά σαν παιδιού. Έτσι ξεπλάνεψε όκτώ από τα βόδια της βοσκοπούλας, τα καλύτερα, και τα παρέσυρε στο δικό του κοπάδι. Νιώθει τότε βαρειά λύπη ή κόρη για τη ζημιά που έγινε στο κοπάδι της και γιατί βγήκε νικημένη στο τραγούδι, και παρακαλεί τους θεούς να γίνη πουλί πριν φτάσει στο καλύδι της. Οι θεοί άκουσαν τα παρακάλια της κ' έκαναν αυτό εδώ το πουλί, βουνήσιο σαν την κόρη και με γλυκειά φωνή όπως εκείνη. Και τώρα ακόμη τραγουδώντας μνηαίει σε όλους τί έπαθε και ζητάει τα βόδια της που έχουν ξεπλανευτή».

Περίληψη 28: Τέτοιες απολαύσεις τους χάριζε το καλοκαίρι. Όταν όμως άργότερα ώριμασαν τα σταφύλια έφθασαν στην παραλία της Λέσθου, όπου έβασκαν τα κοπάδια

τους ο Δάφνις και η Χλόη, κουρσάροι από την Τύρο της Συρίας. Μαζί με άλλα πολλά άρπαξαν τότε και ώδήγησαν στο πλοίο τους και μερικά βόδια του Δόρκωνα, που τον τραυμάτισαν θανάσιμα όταν προσπάθησε να τα σώσει. Κατόπιν οι κουρσάροι έπιασαν και τον Δάφνι, τον έβαλαν στο πλοίο τους και άνοιχτηκαν στο πέλαγος. Όταν η Χλόη κατάλαβε την άπαγωγή του Δάφνι έτρεξε να ζητήσει βοήθεια απ' τον Δόρκωνα.

A29. Μά εκείνος ήταν πεσμένος στο χώμα με πληγές άγριες, κατακομμάτιασμένος απ' τους κουρσάρους, και ξεψυχούσε, γιατί αίμα πολύ χυνόταν απ' το κορμί του. Βλέποντας όμως τη Χλόη ξαναζωντάνεψε λιγάκι απ' τη σπίθα του παλιού έρωτα που ένιωθε γι' αυτήν και της είπε:

«Έγώ, Χλόη, θά πεθάνω σε λίγο, γιατί ενώ προστάτευα το βόδια μου οι άθεόφοβοι κουρσάροι με κατακομμάτιασαν σαν σφάγιο. Έσύ όμως και για χάρη μου σώσε τον Δάφνι, έκδικήσου με και αφάνισε τους κακούργους. Έχω μάθει τα βόδια μου ν' ακολουθούν τον ήχο του σουραυλιού και να τρέχουν πίσω απ' τον σκοπό του, ακόμη και όταν βόσκουν μακριά. Γρήγορα λοιπόν, πάρε το σουραύλι αυτό και παίζε τον σκοπό εκείνο που εγώ κάποτε είχα μάθει στον Δάφνι κ' εκείνος σε σένα. Για όλα τ' άλλα θά νοιαστούν το σουραύλι και τα βόδια, που είναι κεί στο καράδι. Και σου αφήνω για δώρο αυτό το σουραύλι. Μ' αυτό έχω παραβγεί κ' έχω νικήσει πολλούς γελαδάρηδες και γιδοβοσκούς. Άλλά για τούτα σε παρακαλώ, πριν ξεψυχήσω, να με φιλήσεις και να με κλάψεις σαν πεθάνω. Και να με θυμάσαι όταν βλέπης κάποιον άλλον τα βόδια μου να βόσκει».

A30. Σαν είπε αυτά τα λόγια ο Δόρκωνας κ' έδωσε το στερνό του φιλή ξεψύχησε, μ' αυτό το φίλημα και μ' αυτά τα λόγια. Και η Χλόη πήρε το σουραύλι τόβαλε στα χείλη της και τόπαιζε φυσώντας όσο πιο δυνατά μπορούσε.

Περίληψη 30 - 31: Μέσα στο καράδι των κουρσάρων τα βόδια του Δόρκωνα άκουσαν και γνώρισαν το σκοπό της Χλόης και μουγκρίζοντας

έπεσαν όρμητικά στη θάλασσα για να βγούν στη στεριά της Λέσθου απ' όπου άκουγόταν το σουραύλι. Με το άπτότομο πήδημα των βοδιών του Δόρκωνα άναποδογύρισε και βούλιαξε το καράδι. Πνίγηκαν τότε οι κουρσάροι γιατί ήταν βαρειά ώ-

πλισμένοι. Μά ο Δάφνις σώθηκε γιατί ήταν γυμνός και βγήκε κολυμπώντας στην παραλία, όπου τον περίμενε η Χλόη συγκινημένη. Η βοσκοπούλα διηγήθηκε τότε στον Δάφνι τί είχε γίνει με τον Δόρκωνα, παραλείποντας από ντροπή να κάνει λόγο και για το φίλημά του. Οι δύο νέοι συμφώνησαν τότε να τιμήσουν τον Δόρκωνα σαν ευεργέτη τους και τον έθαψαν με τιμές.

«Γῆν μὲν οὖν πολλὴν ἐπέθεσαν»

A31. Πάνω στον τάφο του έβαλαν χώμα πολύ, φύτεψαν πολλά λουλούδια και του κρέμασαν τους πρώτους καρπούς που πήραν απ' τα χωράφια τους. Μά και γάλα του έχυσαν για σπονδή, και σταφυλιών χυμούς του έστιψαν και πολλά σουραύλια του έσπασαν. Άκούστηκαν τότε και τα βόδια του Δόρκωνα να μουκανίζουν λυπητερά, και τα έβδαν να τρέχουν παράξενα μουγκρίζοντας. Και οι βοσκοί των άρνιών και των γιδιών φαντάζονταν πώς τα βόδια θρηνοούσαν έτσι τον γελαδάρη τους που είχε πεθάνει.

A32. Άφου έθαψαν τον Δόρκωνα, η Χλόη ώδήγησε τον Δάφνι στις Νύμφες και τον έλουσε μέσα στη σπηλιά τους. Και κείνη τότε για πρώτη φορά μπροστά στα μάτια του Δάφνι έλουσε το κάταστρο κορμί της που έλαμπε από όμορφία και δεν χρειαζόταν λούσιμο για να γίνη πιο όμορφη. Και αφού μάζεψαν απ' όλα τα λουλούδια που είχε την εποχή εκείνη, στεφάνωσαν τα άγάλματα των Νυμφών και κρέμασαν στη σπηλιά για άφιέρωμα το σουραύλι του Δόρκωνα.

Έπειτα πήγαν να φροντίσουν τις γίδες και τα πρόβατά τους. Όλα είχαν γύρει κατά γής και δεν έβρισκαν ούτε βέλαζαν, γιατί, νομίζω, άναζητούσαν τον Δάφνι και τη Χλόη που είχαν χάσει. Όταν οι δύο νέοι φάνηκαν και τα φώναξαν όπως συνήθιζαν κ' έπαιξαν το σουραύλι, τα πρόβατα σηκώθηκαν κ' έβδσκαν, ενώ τα κατσίκια ηηδοούσαν βελαζοντας σαν να χαίρονταν για τη σωτηρία του γιδοβοσκού που είχαν άγαπήσει.

Ο Δάφνις όμως δεν μπορούσε πια να νιώσει χαρά από τότε που είδε τη Χλόη γυμνή κι άποκαλύφθηκε στα μάτια του ή κρυμμένη ως εκείνη τη στιγμή όμορφία της. Πονούσε ή καρδιά του σαν να την έσχιζαν φαρμάκια. Και ή πνοή του τότε ήταν λαχανιασμένη σαν να τον κυνηγούσε κανείς, και τότε έκανε να σήση σαν έδομένη ύστερα από τρέξιμο. Από το νού του περνούσε ή σκέψη πώς το λουτρό ήταν πιο φοβερό από τη θάλασσα. Νόμιζε πώς ή ψυχή του ήταν ακόμη στα χέρια των κουρσάρων, γιατί ήταν νέος και ξεχάρης και δεν ήξερε ακόμη τα θάσανα που έχουν οι καίμοι του έρωτα.

Έδώ τελειώνει ο 1ος «Λόγος».

—ΜΙΛΤΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

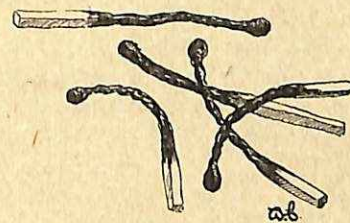
ΤΟ ΕΓΚΕΦΑΛΟΠΟΔΟ

Το τέρας, για να είμαστε ειλικρινείς, δεν ήταν τερατώδες, ούτε άλλωστε είχε συνείδηση της άσχημίας του, ώσπου καθρεφτίστηκε για πρώτη φορά στο τρομοκρατημένο μυαλό ενός ανθρώπου. Ίσως άγνοοιζε και την ίδια του τη δύναμη να σκοτώνει. Όταν όμως ο χωρικός, βλέποντας τη ρευστή άσπρουλιάρικη μάζα του σκέφθηκε «γάλα» και θυμήθηκε πώς είχε πιεί από το γάλα της αγέλαδας μόλις την άρμεξε, λίγη ώρα πριν, το τέρας αίσθάνθηκε πώς το είχαν ταξινομήσει «φαγώσιμο» και έδρασε άμεσα, άλύπητα, σε νομιμώτατη άμυνα. Τα ψυχικά του κύματα βομβάρδισαν το μυαλό του ανθρώπου παρασύροντάς τον σ' ένα βάραθρο φρίκης, σ' ένα άπύθμενο, άνυπόφορο πηγάδι. Κάθε πόνος, κάθε φόβος που είχε ποτέ του ζήσει ή φανταστή ή κληρονομήσει, ανέβηκε στο φώς της συνείδησης. Η πίεση τσάκισε το νευρικό σύστημα, ή καρδιά υπέκυψε από συγκοπή, το μυαλό του κάρηκε σαν ηλεκτρική ασφάλεια υπερβολικά φορτωμένη. Το τέρας, που αν το κοίταζε κανείς καλά έμοιαζε σαν έγκέφαλος, έτσι όπως ήταν γαλακτερό και μαλακό, ένδιαφέρθηκε για το μυαλό του ανθρώπου και το όρηκε, με δίκαιη αίσθηση ικανοποίησης, διανοητικά φαγώσιμο. Οι γνώσεις του όμως ήταν ακόμη πολύ περιορισμένες για να εκτιμήσει όλα τα πλεονεκτήματα αυτής της άνακάλυψης. Πρώτα απ' όλα θάπρεπε να ξέρει πώς στη Γή ζούσαν τρία δισεκατομμύρια άνθρωποι και ο καθένας (ή σχεδόν καθένας) διέθετε από ένα φαγώσιμο μυαλό. Επίσης, πώς κάθε άνθρωπος έχει τους δικούς του άτομικούς φόβους, οι όποιοι, σε συνδυασμό με τους φόβους του συνόλου, τον κάνουν εύκολο σκλάβο —στον πρώτο τυχόντα ίσχυρό.

Το δεύτερο θύμα στάθηκε ο Γκάυ Φέργκυσον, Άγγλος έπιστήμονας, προσωρινός συνεργάτης στο Ιταλικό ραδιοηλεκσκόπιο του Άρστέρι. Ο θάνατός του ήταν γλυκός, ικανοποιητικός, γιατί σήμαινε πώς οι θεωρίες του ήταν σωστές, αλλά δεν πρόλαβε να άνακοινώσει στον κόσμο τα άποτελέσματα των έρευνών του. Με τη διανοητική έπαφή του Φέργκυσον, άπορροφώντας το περιεχόμενο του έγκεφάλου του το τέρας πλουτίστηκε με όλη την γήινη κουλτούρα που του χρειαζόταν.

Ο Γκάυ Φέργκυσον ήταν είκοσιδύο χρονών το 1960, όταν ή αίτησή του για να όρη δουλειά έγινε δεκτή από το Τζόντρελλ Μπάνκ. Ο νεαρός μηχαν-

ικός είχε ειδικευτή στις τηλεπικοινωνίες και είχε τελειοποιήσει, ως διδακτορική του διατριβή, ένα μηχανήμα που επέτρεπε την τηλεπάθεια σε άποστάσεις διαπλανητικές. Μία μόνον ήταν ή δυσκολία: ο άνθρωπινος έγκέφαλος, ήταν άδύνατος ακόμη και πολύ άπασχολημένος με τη διακυβέρνηση των νευρικών κέντρων και των λειτουργιών του σώματος, ώστε να γίνη πραγματικά ίσχυρό τηλεπαθητικό όργανο. Δεν άποκλείοταν όμως καθόλου, στο

μέλλον, να βρισκόταν μια ψυχική και έγκεφαλκή μονάδα διαφορετικού τύπου που θα κατάφερνε να χρησιμοποιήσει το μηχανήμα Φέργκυσον, έφεύρεση, άπό τεχνικής άπόψεως, πολύ ένδιαφέρουσα.

Χάρη σ' αυτή την παράδοση αλλά έξυπνη έφεύρεση, ο διευθυντής της ζωής του Τζόντρελλ Μπάνκ, επέτρεψε στον Γκάυ να πιέσει το κουμπι το οποίο, μέσω του τεράστιου ραδιοηλεκσκόπιου, μεταβίβασε τη διαταγή στο τρίτο στάδιο του Θάρ — «Είμπλ που ώδηγούσε στο διάστημα τη σφαίρα του Παϊονήαρ Ε'. Το κουμπι έλευθέρωσε τον Παϊονήαρ, ο όποιος μπήκε στην ήλιακή τροχιά που διασταυρωνόταν με τις τροχιές της Γής και της Άφροδίτης».

Ός τα όγδόντα χιλιόμετρα, ο Παϊονήαρ μεταβίβαζε με το μικρό και τέλειο ραδιοφωνάκι του πολλές ειδήσεις οι όποιες, εκείνη την εποχή (είμαστε ακόμη στο 1960), φαινότουσαν καινούργιες και πολύτιμες. Κατόπιν, προχώρησε στο διάστημα σιωπηλός, έκανε στροφή στο τέρμα της έλλείψεώς του και γύρισε πίσω ξαναρχίζοντας τις έκπομπές. Και έτσι συνέχιζε, σε κανονικούς κύκλους τριακοσίων περίπου ήμερών. Γιατί αυτή ήταν ή χρονιά του μικρού τεχνητού πλανήτη που είχε χάρισει ή Γή στον Ήλιο. Η πρώτη συνάντησή με τη Γή θά γινόταν το 1963 όταν, επί τέλους, ο Παϊονήαρ και ή μάνα Γή θά διασταυρώνονταν.

Το 1963, όμως, ο Παϊονήαρ δεν πέρασε κοντά στη Γή και οι έκπομπές του έγιναν παράδοξες παρά τις προσ-

πάθειες του Τζόντρελλ Μπάνκ και των άλλων ραδιοηλεκσκόπιων (που είχαν τοποθετηθή έν τώ μεταξύ στη Βιργινία, στην Κίνα και στον Άνταρκτικό) να επιτύχουν μια κάποια έπαφή, να έπηρεάσουν ίσως και την τροχιά του με την άποστολή άλλων δορυφόρων προικισμένων με δύναμη έλξης για να παρασύρουν τον άτακτο Παϊονήαρ. Το πείραμα λοιπόν μπήκε στο άρχείο και οι Άμερικανοί και Άγγλοι έπιστήμονες άποφάσισαν πώς είχαν πολλή δουλειά με τα καινούργια τεράστια διαπλανητικά προγράμματα για να χάσουν την ώρα τους με έναν άτυχο πύραυλο.

Έξ άλλου, πλησίαζε ή καταστροφή (όπως την άποκάλεσαν κατόπιν) και όλη ή προσοχή του κόσμου έπιστρατεύθηκε για τη σωτηρία του ανθρώπινου γένους.

Ο Γκάυ Φέργκυσον (είμαστε πλέον στον Δεκέμβριο του 1965) δεν σταμάτησε τις κρυφές του μελέτες για τις έκπομπές του Παϊονήαρ και είχε φτάσει στο συμπέρασμα πώς εκείνα τα μηνύματα, τα άκατανόητα, διακεκομμένα, παράλογα και ένοχλητικά, είχαν μια δική τους λογική και θα μπορούσαν να έρμηνευθούν με κάποια μέθοδο. Η στοργή του για τον Παϊονήαρ όφειλόταν πιθανώς στο ότι εκείνος τον είχε βάλει σε τροχιά, την πρώτη κιόλας μέρα της έπιστημονικής του σταδιοδρομίας. Το γεγονός είναι πώς έφτασε σε σημείο να μελετά πώς θα μπορούσε να επιτύχη τηλεπαθητικές έπικοινωνίες. Η ιδέα ήταν μάλλον άπλη: έπρεπε να συνδυαστούν τα όργανα του ήλεκτροεγκεφαλογράμματος με τα όργανα του ραδιοφώνου, με ώρισμένες άλλαγές που επέτρεπαν μία προβολή, ως πούμε κάτι σαν τηλεόραση, των εικών του μυαλού.

Έτσι λοιπόν, καθώς πλησίαζε ή πρωτοχρονιά του 1966, ο Φέργκυσον φαινόταν κάθε μέρα και πιο κουρασμένος, και τα μάτια του, τριγυρισμένα άπό μαύρους κύκλους, πρόδιναν τη μονομανία που τον στερούσε τον ύπνο. Οι γιατροί, χωρίς δυσκολία, συμβούλευσαν τον Φέργκυσον να ξεκουραστή και του έδωσαν μια άδεια. Οι άνώτεροί του με χαρά του έδωσαν την άδεια να πάει στην Ιταλία, στο Άρστέρι, όπου το προσωπικό ένός γερού τηλεσκόπιου είχε φανή ότι ήθελε να ξαναρχίσει τις έρευνες για τον Παϊονήαρ Ε' (που όλοι τον άποκαλούσαν πλέον: «Ο δραπετής του έξήντα»). Πέρασε πολύς καιρός ώσπου να μαθευτή πώς ο Άντόνιο Άγιέλλο, διευθυντής του ά-

στεροσκοπίου του Άρτσέτρι, είχε γίνει στενός φίλος του Φέργκυσον την εποχή της «καταστροφής» και πώς συμφωνούσε με τις θεωρίες του γύρω από τη «λογική φυγή» του Παϊονήα.

Άλλα ήταν κυρίως τα μπαούλα του Φέργκυσον που, κανονικά, έπρεπε να κινήσουν τις υποψίες κάθε ανθρώπου λιγότερο αφηρημένου από τους επιστήμονες συναδέλφους του. Μεταλλικές κάσες, καθοδικοί σωλήνες, όργανα πανάκριβα και σπάνια, βιβλία και εκθέσεις γύρω από κάθε ψυχική δύναμη που μπορούσε να βρεθεί επάνω στη Γη.

Ο Άντόνιο Άγιέλλο και οι άλλοι συνάδελφοι του αστεροσκοπίου υπήρξαν τα επόμενα θύματα. Η Επιτροπή Έρευνών έβγαλε το συμπέρασμα πως ο θάνατός τους ήταν από συγκοπή οφειλόμενη σε ακαθόριστη αιτία. Η Επιτροπή προχώρησε κατόπιν στην εξέταση των οργάνων τα όποια, το 1960, είχαν προκαλέσει την αγαθή και λίγο ειρωνική προσοχή των καθηγητών του Τζόντρελλ Μπάνκ. Ο δρ. Κλάισσλ, επιστήμονας από το Άλτο Άντιτζε, ο οποίος φόρεσε την τηλεπαθητική σκούφια, δεν κατάφερε στην αρχή να θέσει σε λειτουργία το μηχάνημα. Ύστερα όμως, κάτι άσπρο και φωτεινό έλαμψε στο δωμάτιο και για δεκαπέντε δευτερόλεπτα ο Κλάισσλ βρέθηκε σε επαφή με τον πλανήτη Άφροδίτη χρησιμεύοντας σαν μεσάζων για να ικανοποιήσει την περιέργεια του τέρατος. Όταν ικανοποιήθηκε ή δίψα του για μάθηση, το τέρας ικανοποίησε και την πείνα του τρώγοντας — διανοητικά πάντα — και την Επιτροπή Έρευνών.

Από το Άρτσέτρι, η έγκεφαλκή μάζα έμαθε να μετακινείται και οι άνθρωποι που βρέθηκαν σε θέση να μιλήσουν για το τέρας, το αποκάλεσαν «έγκεφαλόποδο».

Όταν ήδη χιλιάδες άτομα είχαν πέσει θύματα των ψυχικών επιθέσεων του έγκεφαλόποδου, η δεσποινίς Φέργκυσον, αδελφή του επιστήμονα, έφτασε στο αεροδρόμιο της Ρώμης, μετά από ένα μεγάλο γύρο με στάση στην Αφρική για να αποφύγει το αεροπλάνο την πτήση επάνω από την κεντρική και βόρεια Ιταλία, που έθεωρείτο ζώνη δράσεως του τέρατος.

Η Κέϊτ Φέργκυσον είχε παρακολουθήσει την αρχή των θεωριών του Γκάυ και ήταν σε θέση να δώσει πολύτιμες πληροφορίες.

«Έξοχότατε», είπε στον ύπουργο Περσικέττι χωρίς να χάνει ώρα σε προοίμια, «είναι τελείως άχρηστο να επιμένετε. Το να επιτεθήτε εναντίον του έγκεφαλόποδου με όπλα ίσοδυναμεί με άμαρτική αυτοκτονία».

«Δεσποινίς», απάντησε σοβαρά ο Περσικέττι, «καταλαβαίνω τον πόνο σας για τον πρόωρο χαμό του αδελφού σας, αλλά σάς παρακαλώ να σεβαστήτε τις προσπάθειές μας».

«Ζητώ μία συνάντηση διεθνούς επιπέδου, με τους επιστήμονες όλου του κόσμου και ιδίως εκείνους που είχαν κάποια σχέση με τον «δραπέτη του 60», είπε η δεσποινίς Φέργκυσον.

Από την εποχή της «άνεξήγητης καταστροφής» ποτέ τόσο τρομάρα δεν είχε κυριέψει τη Γη. Η Τοσκάνη, η Εμιλία, η περιοχή των Άμπρούτζι, ήταν έρημες, εγκαταλειμμένες από τους κατοίκους. Το τέρας όμως φαινόταν πως δεν είχε σκοπό η δύναμη να μετακινηθεί πιά. Η συνάντηση λοιπόν πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη. Η Κέϊτ πλησίασε το μικρόφωνο και είπε με σπασμένη φωνή:

«Έχω τις αποδείξεις ότι το έγκεφαλόποδο είναι υπεύθυνο για την καταστροφή. Στις σημειώσεις του αδελφού μου παρουσιάζεται ήδη από το 1963 η υπόθεση ότι ένας ξένος νους επιβιβάσθηκε στον Παϊονήα Ε' και προκάλεσε την έκρηξη στο πρώτο και τελευταίο μας διαστημόπλοιο πετώντας πίσω στη Γη τους ατομικούς κινητήρες

Ο ΑΓΙΑΝΤΩΝΗΣ ΤΟΥ ΜΑΘΕ

ΣΤΟ Μαθε της Κρήτης, κοντά στην όμορφη Γεωργιούπολη — την πόλη του Πρίγκιπα Γεωργίου — στα πολύ παλιά χρόνια χτίστηκε μία μικρή εκκλησία στο ένα πλάι μιάς όμορφης λαγιάδας.

Μία εικόνα θαυματουργή, κρυμμένη σ' ένα βάτο, ένα όνειρο μιάς Χριστιανής, μία φωτιά που έδινε από το βάτο, η θαύτατη πίστη των ανθρώπων μας και να το όμορφο ρημοκλησάκι του Άγιαντωνη.

Κάποτε έπεσε στο θόλο της εκκλησίας αυτής από τον ούρανο ένας εύλογος σπόρος, ένας σπόρος που έχει τη δύναμη να φυτρώνει ανάμεσα στα ξερόβραχα της Κρήτης και ριζοβολά και φουντώνει και κάνει γλυκούς καρπούς. Ένας χαρουπόσπορος που έχει μέσα του το σπέρμα μιάς Θεϊκής μεγαλοσύνης.

Εκεί επάνω στο θόλο της εκκλησίας πέταξε τις πρώτες του ρίζες προς τη γη, τα πρώτα του φυλλαράκια προς τον ούρανο.

Μα η γη ήταν μακριά από τις ρίζες. Τότε ήρθε το χέρι του Θεού, τα πήρε σιγά-σιγά τα μικρά ριζαλάκια, τα πέρασε σ' όλο το θόλο, τάρριξε μέσα στους τέσσερες τοίχους και τάφταξε στη γη.

Από εκεί άρχισαν να βυζαίνουν και να φέρνουν δύναμη στο δένδρο.

Έτσι, δένδρο και ρίζες μεγάλωναν με τα χρόνια κ' έκλεισαν μέσα στα σπλάχνα τους το μικρό εκκλησάκι.

Επάνω στο θόλο οι ρίζες λές και χύθηκαν στο καλούτι του θόλου και πήραν το ίδιο το σχήμα του. Ο κτισμένος θόλος δεν χρυσίμει πιά. Έπεσε το κτίσμα του ανθρώπου κ' έμεινε το κτίσμα του Θεού. Έτσι τώρα ο Θεός είχε φτιάξει την εκκλησία του.

Σήμερα αντίκρύζει το δένδρο από μακριά, ένα δένδρο από τα πιο μεγάλα που μπορείς να δεις στην Κρήτη και κάτω απ' το δένδρο ένα άσπρισμένο εκκλησάκι με χαμηλό καμπαναριό.

—ΑΝΕΣΤΗΣ ΜΑΚΡΙΔΑΚΗΣ

που κατέστρεψαν τις σκανδιναβικές χώρες, τη Γερμανία και τη Βορειοδυτική Ρωσία.»

Όταν κόπασε η φασαρία και οι διερμηνείς μετέδωσαν στα ακουστικά των άπεσταλμένων τη μετάφραση αυτών που είπε η Κέϊτ, σκεώθηκε να μιλήσει ο Χάρρυ Χάμιλτον. «Τις άμεσες διαταγές του οποίου γράζομαι ο Γκάυ:

«Ο Φέργκυσον μελετούσε την εφαρμογή μιάς θεωρίας, σύμφωνα με την οποία η άποτυχοῦσα συνάντηση της Γης με τον Παϊονήα Ε' ώφειλόταν σε αλλαγές εντός και εκτός του δορυφόρου. Είναι γνωστό πως η ατμόσφαιρα της Άφροδίτης φτάνει τη θερμοκρασία περίπου εκατό βαθμών του εκατοντάβαθμου και είναι επομένως ακατάλληλη για τη ζωή πλασμάτων με σώματα σχετικά με τα δικά μας, που βασίζονται στη σχέση άνθρακος (καύσιμου) και νερού (έξατμιζόμενου), βάση των γήινων σωμάτων μας. Στους εκατό βαθμούς η ζωή πρέπει να είναι τελείως διαφορετική. Μπορεί δηλαδή να υπάρξει ψυχική ζωή μικροσκοπικών αερίων πλασμάτων, προικισμένων με θέληση και έξυπνάδα.»

Η Κέϊτ μίλησε πάλι, παίρνοντας θάρρος από την επέμβαση του Χάμιλτον:

«Εύχαριστώ κ. Καθηγητά. Η θεωρία του Γκάυ ήταν ακριβώς ότι αυτά τα έξυπνα αερίονυχια πλάσματα τράβηξαν τον τεχνητό δορυφόρο άπευθυνόμενα κατ' ευθείαν στα ραδιοηλεκτρικά και ηλεκτρικά όργανα που περιείχε. Όταν βρέθηκαν στα πτερύγια του Παϊονήα τα προωρισμένα με τις 8.600 φάσεις τους, να τροφοδοτούν την ηλεκτρική μπαταρία, τα έγκεφαλόποδα (ας τα ονομάσουμε έτσι, αν και λίγο πρώιμα) βολεύτηκαν θαυμάσια, εισχώρησαν και στο εσωτερικό και βρήκαν πολύ από το να αντικαταστήσουν τη θερμότητα της ατμοσφαιρας τους με τον ηλεκτρισμό του δορυφόρου.»

Μια παγωμένη σιωπή ακολούθησε τα λόγια της Κέϊτ. Η Ματσικό Κουροσάβα πλησίασε το μικρόφωνο στα χείλη της και ψιθύρισε:

«Πώς να υπερασπιστή κανείς από ένα πλάσμα που δεν έχει σώμα;»

«Μελετώντας τα ζωτικά του χαρακτηριστικά, αυτά που του επιτρέπουν να μεγαλώνει, να κινείται, να επιτίθεται.»

«Από τα λόγια του δρος Κλάισσλ», συνέχισε η ώραιότατη αντιπρόσωπος της Ιαπωνίας, «φαίνεται ότι η επίθεση ξυπνά τον τρόπο στον ανθρώπινο νου, που είναι άνικανος ν' αντισταθεί με ανάλογη συγκεντρωμένη θέληση, όπως είναι η θέληση του έγκεφαλόποδου.»

Ο Χάνς Κούρτ Βίεγκελ σηκώθηκε και το θηριώδες του σώμα σκόρπισε έμπιστοσύνη, εις πείσμα κάθε λογικής, σ' όλους τους παρόντες.

«Είναι ανάγκη», είπε ο Βίεγκελ, «να

στείλουμε εναντίον του έγκεφαλόποδου μια ομάδα ανθρώπων που να μην έχουν σώμα. Έξηγοῦμαι: μία ομάδα έθελοντών, ύπνωτισμένων, σε κατάσταση καταλήψεως. Έτσι θα άνθξουν στις φυσιολογικές αντιδράσεις του φόβου και θα είναι λιγώτερο ευαίσθητοι σε έγκεφαλκή πιέσεις. Εκτός τούτου, όλη τους η διανοητική δραστηριότητα θα έλέγχεται έξ άποστάσεως από τον ύπνωτιστή και θα κατευθύνεται άποκλειστικά στην επίθεση και σε τίποτε άλλο. Μυαλό εναντίον μυαλού.»

Ο άνθρωπος με το πιο μεγάλο σώμα, πρώτος είχε καταλάβει πως για τον άγώνα αυτό έπρεπε ν' άρνηθούν το σώμα τους. Ήταν ίσως στοιχειώδες, μα δεν το κατάλαβαν άμέσως οι υπόλοιποι κ' έτσι δεν μελετήθηκε σωστά αυτή η λύση. Ο Γάλλος άπεσταλμένος π.χ., επέμενε ύστερικά να ρίξουν μερικές ατομικές βόμβες στο τέρας:

«Άέριο — ξαέριο», έλεγε, «έτσι θα το ξεπαστρέψουμε!»

Ο Χάμιλτον μίλησε πάλι:

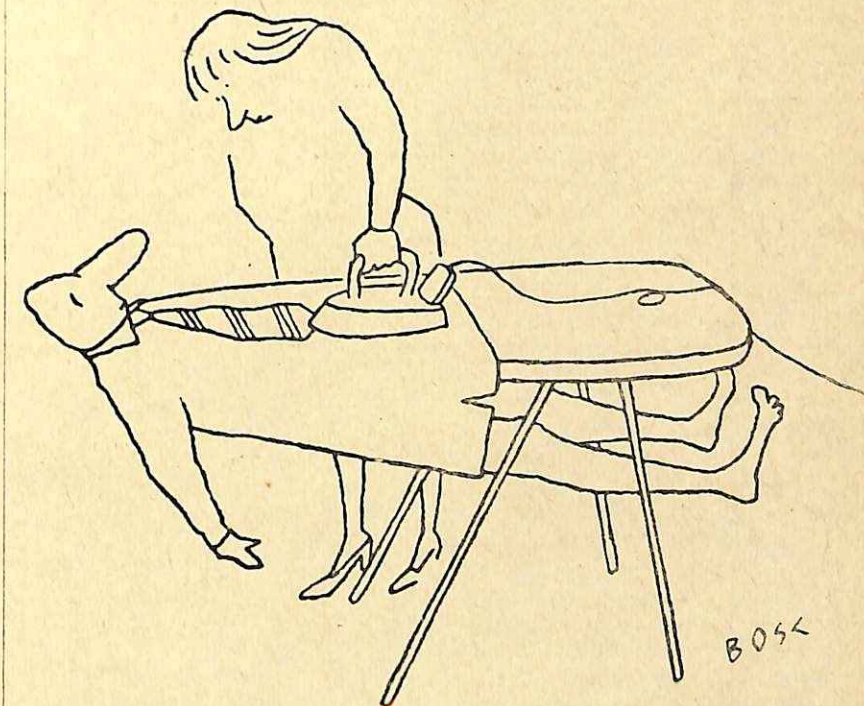
«Τα όπλα, τα όργανα γενικά, είναι μία προέκταση των μέσων δράσεως του ανθρώπινου σώματος και ένας τρόπος να το εκμεταλλεύεται κανείς πιο άποδοτικά. Σήμερα, έμεις, για να νικήσουμε δεν πρέπει να ενισχύσουμε το σώμα, αλλά αντίθετα, να το μικρύνουμε. Από τη γροθιά στην πέτρα, από την πέτρα στο τόξο, από το τόξο στη βόμβα, το ανθρώπινο σώμα ενισχύεται ενώ έλαττώνεται η ψυχική του δύναμη. Το έγκεφαλόποδο έπαναφέρει τα πάντα στα πρωταρχικά σχήματά. Δεν έχει ανάγκη από όπλα: συγκεντρώνει όλο τον έαυτό του στη θέληση να σκοτώσει.

Το πείραμα με την ύπνωτισμένη ομάδα υπήρξε καταστρεπτικό και η Κέϊτ το είχε προφητεύσει, βάσει υπηλεπαθητικών θεωριών του Γκάυ. Οι είκοσι έθελοντες έπεσαν με άλεξιπτωτα από αεροπλάνα τηλεκατευθυνόμενα και δέχθηκαν την τεμπέλικο και χωρίς περιέργεια επίθεση του έγκεφαλόποδου. Ο ύπνωτιστής δοκίμασε να κατευθύνει τη θέλησή τους, αλλά έκημεδενίστηκε και οι παρευρισκόμενοι τον μάζεψαν, ακίνητο και παγωμένο, χωρίς ίχνος βιασμού στο σώμα. Ο τηλεπαθητικός θάνατος. Τα ίδια συμπτώματα που παρουσίαζαν όλα τα θύματα του τέρατος.

Η Γαλλία τελικά πήρε την άδεια να χρησιμοποιήσει εναντίον του τέρατος όλες τις ατομικές της:

«Αν όχι τίποτε άλλο», ήταν το συμπέρασμα του ΟΗΕ, «θα τις ξοδέψουν και θα μάς αφήσουν ήσυχους.»

Πάντως, το έγκεφαλόποδο δεν ένοχλήθηκε καθόλου από τις βόμβες. Αντίθετα το βοήθησαν να μετακινηθεί άρκετα σημαντικά και, διαγράφοντας μία διαγώνιο, βρέθηκε στην Κυανή Άκτι.

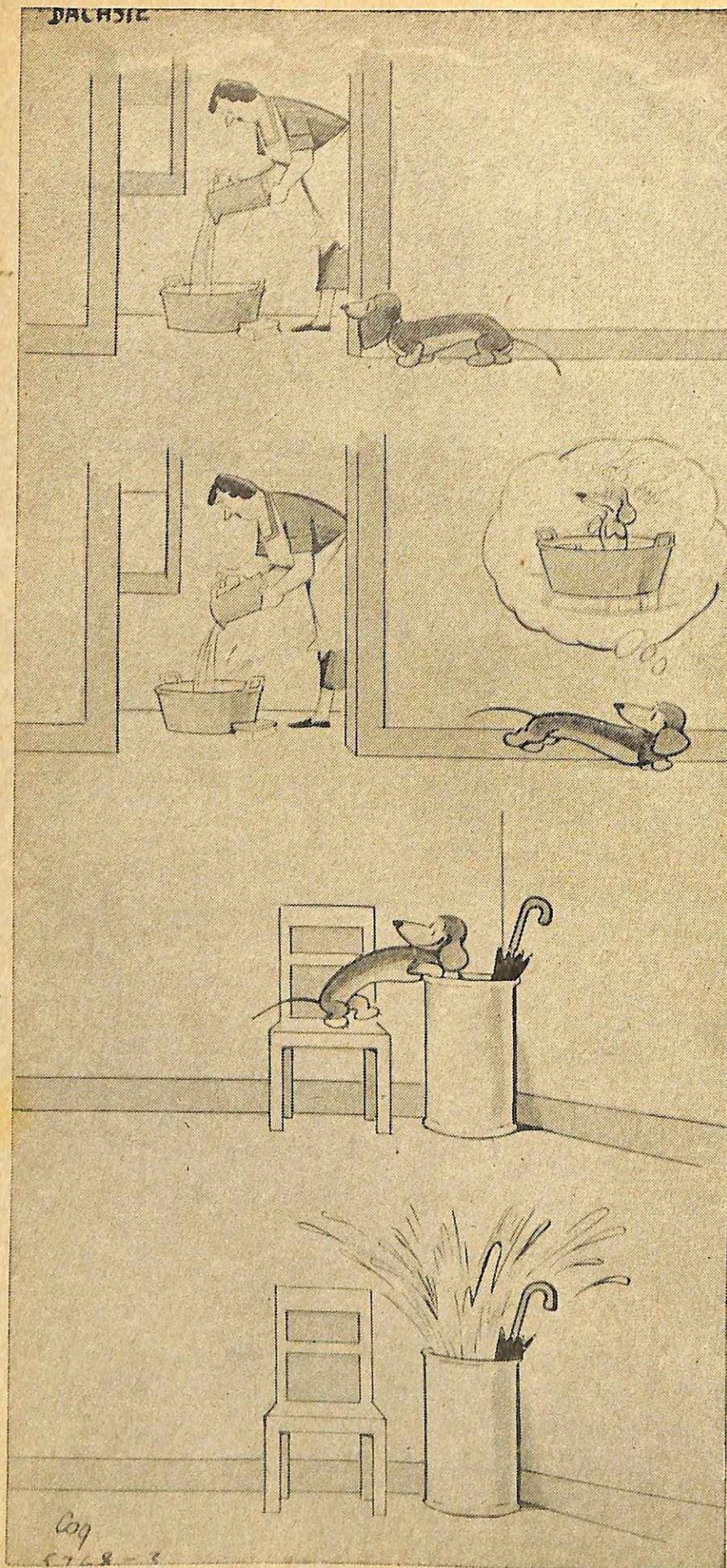
Ακόμη και σήμερα, οι ξενοδοχοι μιλούν για το «γεγονός» με δίκαιη υπερηφάνεια και το θεωρούν άφορμή για να αυξάνουν τις τιμές τους. Η άεριώδης μάζα του έγκεφαλόποδου κυρίευσε το σύνολο των μεγάλων ξενοδοχείων, από το Μαρτινέζ μέχρι το Κάρλτον και, σιγά-σιγά, προχωρώντας κατά μήκος της Κρουαζέτ, έφτασε στο παλιό λιμανάκι των Κανών. Τα πιο διάσημα θύματα υπήρξαν οι σπάρ που παρακολουθούσαν εκείνο το βράδυ τα εγκαίνια του Κινηματογραφικού Φεστιβάλ.

Το έγκεφαλόποδο δεν αισθάνθηκε άρκετα δυναμωμένο διανοητικά από το περιεχόμενο του μυαλού τους και, έπομένως, έκανε εισβολή στη Ριβιέρα. Άργά-άργά, προχωρούσε χωρίς να άπασχολείται για το βούισμα που έκαναν μέσα του τα άμέτρητα μυαλά που έφευγαν μπροστά του με τη μάταιη έλπίδα να γλυτώσουν.

Στις Κάνιες — Σπρ — Μερ συνέβη κάτι φοβερό. Ο πληθυσμός άδειασε την πόλη χωρίς να κατορθώσει να έκκενω-

ση το μεγάλο κτίριο που ήταν γνωστό σ' ολόκληρη τη Γαλλία με το όνομα «Λα Μαϊζόν Ραντιέζ». Ένα ωραιότατο, κατάλευκο σπίτι που δεχόταν τα μωρά των άνυπαντρων μητέρων.

Η Ζακλίν, πετώντας την άσπρη σκούφια της νοσοκόμου, άρπαξε το τηλεφωνήτριας ήταν ήδη νεκρές. Η Ζακλίν έτρεξε στο θάλαμο των νεογέννητων, όπου η Άντουανέτ και η Μαρί έφερναν εκείνη τη στιγμή τα ζεστά μπιμπερό σε ειδικά τραπέζια με ροδίτσες. Οι δυο κοπέλλες πρόλαβαν ν' άκουμπήσουν στα τραπέζια τα άσπρα πλαστικά δοχεία και το έξαίσιο άρωμα ξεσήκωσε τα νεογέννητα. Πολλά ξύπνησαν και αντίκρισαν τα μπιμπερό σαν πρώτο θέαμα της μέρας τους. Πενήντα δύο μυαλούδκια παράχτηκαν συντονισμένα με την ιδέα «τροφή». Πενήντα δύο θελήσεις έγιναν μία και άγρίεψαν. Κάθε μορφή γνώσης τους μεταμορφώθηκε σε άναμνη για να γευτούν τον έξωτερικό κόσμο ρουφώντας

από το άσπρο μπουκάλι. Σε δέκα λεπτά θα ήταν ξαπλωμένα, ικανοποιημένα και τα πενήντα δύο μωρουδάκια ήταν...

«Άντουανέτ, Μαρί, τρέξτε! Κάτι φοβερό συμβαίνει. Όλοι φεύγουν...»

Οι τρεις κοπέλλες βγήκαν στο διάδρομο, άνοιξαν τα παράθυρα για να φωνάξουν. Είδαν ένα στρατιωτικό καμión, που μανουβράριζε κάτω στην πλατεία.

«Πρέπει να τρέξουμε», είπε η Ζακλίν, «να τους πούμε να σώσουν τα μωρά.»

Όταν οι κοπέλλες έφτασαν στην πλατεία, το καμión ήταν έτοιμο να φύγει μα κατάφεραν να το μπλοκάρουν. Τρεις στρατιώτες τις σήκωσαν στον άέρα, χωρίς ν' ακούσουν τις παρακλήσεις τους, τις πέταξαν μέσα και έβαλαν μπρός για να σωθούν. Είχαν προχωρήσει αρκετά όταν επί τέλους κατάλαβαν τί έλεγαν τα κορίτσια και έκαναν όπισθεν.

Το έγκεφαλόποδο τους πρόφτασε στο διάδρομο και τους σκότωσε όλους.

Υστερα, η γαλακτερή του μάζα εισχώρησε στο θάλαμο των νεογέννητων. Η θέλησή του χτύπησε με τη συνηθισμένη αποφασιστική σκληρότητα, στυγνή, ακριβής, άμεικκτη, έτοιμη να προκαλέσει κάθε είδους φόβο στο νου των πενήντα δύο ανθρώπων. Μα για πρώτη φορά από τότε που είχε κατεβεί στη Γη, η θέλησή του συγκρούστηκε με μια άλλη θέληση δυνατή κι αποφασισμένη. Το τέρας προσπάθησε να αποφύγει το εμπόδιο θυσιάζοντας πρώτα το νου του έχθρου.

Αυτό που βρήκε όμως εκεί, έκανε την ψυχο-αεριώδη μάζα του να τρέμει σαν άποτυχημένη ζελατίνα. Γιατί βρήκε εκεί μια τρομερή άδηφαγία που δεν έρχόταν σε συνεννόηση, μια επιθυμία να χωθή ο έξωτερικός κόσμος μέσα στο στόμα, μια αποφασιστικότητα χωρίς άφηρημάδες, συμπλέγματα, αποχρώσεις, φαντασίες, χωρίς την ανάμνηση υποχρεώσεων άλλων εκτός από την καθημερινή αύξηση δια της εισαγωγής τροφής στο σώμα. Μια θέληση λυσσαλέα, έγωιστική, κατασκευής καθαρά ήδονιστικής. Το έγκεφαλόποδο δοκίμασε αδέξια να αποσυρθεί στο διάδρομο, μα τα πενήντα δύο νεογέννητα είδαν την τεράστια γαλακτερή μάζα του, όρεκτική σαν ένα υπερμέγεθες μπιμπερό. Πενήντα δύο άνθρωποι θέλησαν να φάνε το τέρας και το τέρας αισθάνθηκε μέσα του τις χίλιες χιλιάδες τρομάρες που οι σκοτασμένοι του είχαν διδάξει. Άνατριχίλες διέτρεξαν το μαλακό του σώμα: οι νευρώσεις, οι νευρασθένειες, οι αγωνίες, το άγχος του κυνηγημένου ζώου το κατέβαλαν, ενώ εκείνη η τρομερή θέληση, η πρώτη συγκεντρωμένη και οργανωμένη θέληση που συναντούσε στη Γη, το σκότωνε άργα.

—POZITA ΣΩΚΟΥ - MARADEI

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΜΙΑΣ ΝΕΑΡΗΣ ΚΥΡΙΑΣ

Δευτέρα, 18 'Ο Κάρλο ήρθε στο σπίτι πριν από το μεσημέρι. Μου έριξε μια άγριεμένη ματιά. Θάλεγε κανείς πώς δυσκολευόταν να με αναγνωρίσει. Έπειτα μου άνηγγειλε με ύφος περίλυπο:

«Είμαι χάλια... Νιώθω σαν πεθαμένος...»

Κάθε τέτοια εποχή, ο Κάρλο πάντα κάτι παρόμοιο έχει να μου ανακοινώσει. Θυμάμαι την πρώτη φορά που τον άκουσα να παραπονηθεί τον πήρα στα σοβαρά, και κόντεψα να πεθάνω από την τρομάρα μου. «Πάλι κρυολόγημα άρπαξες;» Με κοίταξε περιφρονητικά, σαν να μουναι σκουλήκι.

Άλήθεια, πρέπει να ξέρετε, πώς τίποτα δεν τον μειώνει περισσότερο από το να του λές πως άρπαξε κρυολόγημα. Στο τρίτο φτέρνισμα έχει πειστή πως έγινε κιόλας ο στόχος όλων των μικροβίων του κόσμου. Άκολουθεί ιατρικό συμβούλιο, αναλύσεις, ακτινογραφίες, θεραπεία με αντιβιοτικά, και μια νοσοκόμος στο πλευρό του (εί δυνατόν νέα και χαριτωμένη).

«Έλα τώρα μην αρχίζεις τις ίδιες ιστορίες. Πέσε στο κρεβάτι, πάρε δυο άσπιρίνες κι αύριο θα είσαι περδίκι», τον συμβουλεύω.

«Φώναξε το συμβολαιογράφο», ψιθυρίζει, με σθησμένη φωνή.

Τρίτη, 19. Η μητερούλα του κατέφθασε γεμάτη αγωνία. Το ίδιο περιφρονητικό βλέμμα, ή ίδια πονεμένη φωνή. «'Ο φτωχός ο γιόκας μου, είναι σ' αυτή την κατάσταση κ' έσύ άνοιξες το ραδιόφωνο;»

«Μα μητέρα, ο Κάρλο δεν έχει τίποτα το σοβαρό, μια έλαφριά γριππούλα. Άς μην τα δραματοποιούμε όλα. Όλος ο κόσμος είναι γριππωμένος.»

Άπό την κρεβατοκάμαρα ακούγεται ένα δυνατό βογγητό.

«'Ω έσεις οι γυναίκες», στέναξε, και με κοίταξε βλοσυρά καθώς πλησίασα να τακτοποιήσω τα σκεπάσματά του.

«Τί θάλεγες για ένα καθαρτικό, άγάπη μου;» τον ρώτησα χαϊδεύοντας το άξύριστο πρόσωπό του.

Έδώ ανέλαβε η πεθερούλα μου ν' απαντήσει.

«Τό ξέρω πώς τα μαύρα είναι το χρώμα που σου άρέσει, όμως έγω θα κάνω ό,τι μπορώ για να σ' έμποδίσω να φορέσης πένθος. Σε παρακαλώ, βάλε καθαρές πετσέτες στο μπάνιο. Περιμένουμε τους γιατρούς για συμβούλιο.»

Στο συμβούλιο θα λάβαιναν μέρος τρεις γιατροί. Έφθασαν με καθυστέρηση μισής ώρας ο ένας από τον άλλον. Έπεσαν πάνω στον άνδρα μου κι άρχισαν να τον εξέτάζουν, να τον χτυ-

πάνε έλαφρά εδώ κ' εκεί, να του βάσουν το σθητοσκόπιο σ' όλα τα μέρη του κορμιού του.

Η πεθερά μου, σε μια γωνιά της κάμαρας, στριφογύριζε με αγωνία τα χέρια. Φαντάζομαι πώς του Κάρλο, κάτω από τα σεντόνια, θα του είχαν κοπή τα ήπατα. Έγω χτυπούσα νευρικά τα δάχτυλά μου σ' ένα τραπεζάκι, νοιώθοντας τα νεύρα μου έτοιμα να σπάσουν

«Μια συνηθισμένη γριππούλα», άνήγγειλε ο πιό άξιόλογος από τους τρεις. «Καθαρτικό, άσπιρίνη και δυο μέρες στο κρεβάτι.»

«Μα γιατρέ, οι αναλύσεις, οι ακτινογραφίες, τα αντιβιοτικά;» ρώτησε άνησυχος ο Κάρλο που έβλεπε να διαλύεται, σαν άστραπή, η γοητευτική νιρβάνα της άρρώστειας του.

Οι γιατροί σήκωσαν τους ώμους και βγήκαν δίχως να του δώσουν άπάντηση. Το βραδάκι έφτασε ο Τζιάνι, ο συμβολαιογράφος και φίλος του άνδρός μου.

«Πάλι διαθήκη θα κάνης;» τον ρώτησε παίζοντας στην κάμαρα. «Την περασμένη έβδομάδα τ' άφησες όλα στη γυναίκα σου. Τί γίνεται τώρα, μετάνοιες και θέλεις να την άποκληρώσης;»

«Έλα, μην κάνης τον κουτό», άπάντησε νευρισμένος ο Κάρλο, «και φέρε να παίξουμε λίγο σκάκι.»

Τετάρτη, 20. Σηκώθηκα με πυρετό. Το κεφάλι μου πονά, τα μάτια μου είναι κατακόκκινα, κ' έχω ένα τρομερό

πόνος στην πλάτη. Στον Κάρλο δεν είπα τίποτα.

Σηκώθηκε σιγά σιγά, κ' έκανε λίγα βήματα πιασμένος από το κρεβάτι. Ένιωθε το κεφάλι του να γυρίζει από τον πυρετό, (τριανταεπτά και ένα),

της προηγούμενης. Γύρισε και με κοίταξε:

«Δέν μου φαίνεται με τα καλά σου.»

«Είμαι χάλια, Κάρλο.»

Ούτε πρόσεξε τί του είπα.

Όταν γύρισε στο σπίτι, στη μία το μεσημέρι, από το γραφείο, κεφάτος από τη θερμή ύποδοχή που του έκαναν οι συνάδελφοί του, με βρήκε κουλουριασμένη σε μια πολυθρόνα.

«Κ' έσύ γρίππη;» Έλα, πάρε ένα καθαρτικό, δυο άσπιρίνες και θα την σκαπουλάρης.»

Η μητέρα μου, άνήσυχη από τη χαμηλή, βραχνιασμένη φωνή μου στο τηλέφωνο, κατέφθασε το άπόγευμα μαζί με το γιατρό.

«Μια άσήμαντη πνευμονία», είπε εκείνος. «Κρεβάτι, πενικιλίνες και άπόλυτη δίαιτα. Θα περάσω το βράδι.»

Αυτός ο άνθρωπος είναι ένα τέρας, έκανε η μητέρα μου όταν έφυγε ο γιατρός (έννοούσε τον Κάρλο) - «άλλά αν νομίζη πώς θα μείνη χήρος για να άπολαύση τη ζωούλα του, κάνει μεγάλο λάθος! Θα γίνη συμβούλιο!»

Άνασκηώθηκα στο κρεβάτι κι άρπαξα το άκουστικό από τα χέρια της, με τις λίγες δυνάμεις που μου έμεναν.

«Μανούλα μου, περίμενε. Άκουσέ με πρώτα. Το συμβούλιο που έγινε για τον Κάρλο μάς κόστισε ένα σωρό λεπτά. Χρειάστηκε να κόψουμε αρκετά από τα έξοδα του σπιτιού. Δέν μπορώ να μείνω δίχως κεραμίδι. Έπειτα η πνευμονία δεν χρειάζεται ιατρικά συμβούλια. Ό γιατρός Μπιάνκι μπορεί θαυμάσια να με κάνη καλά.»

«'Ω Θεέ μου, πολύ φασαρία για το τίποτα», φώναξε άργότερα η πεθερά μου, όταν ήρθε να δη το γιό της, και βρήκε με χάρη της, αντί γι' αυτόν έμένα στο κρεβάτι. «Πολλή φασαρία για ένα τόσο άσήμαντο κρυολογημάκι.»

«Έκλεισα τ' αυτιά για να μην άκούσω την άπάντηση που τόσο καθαρά έδωπα να τρεμοπαίξει στα χείλη της μητέρας μου.»

Θάβαζα άσφαλώς τα κλάματα και τις φωνές, όμως το θερμόμετρο έδειχνε σαράντα και δύο... Πού να βρώ ή φτωχή το κουράγιο;

«Μα τί συμβαίνει, λοιπόν», είπε ο Κάρλο, που έφτασε εκείνη τη στιγμή. «Τίποτα το σπουδαίο. Η γυναίκα σου έχει πνευμονία», κρούγασε η πεθερά μου με καυστική είρωνεία, και χρειάζεται να γίνη συμβούλιο.»

«Συμβούλιο έ; Ναί φυσικά... αν και, άς μην διαζώμαστε. Είναι άραγε πολύ πολύ άπαραίτητο;»

«Έκλεισα τ' αυτιά μου γιατί δέν άντεχα ν' άκούσω τη συνέχεια.»

—M. S.

ΜΕΤΟΙΚΕΣΙΑ

Τὸν Μάιο ἔλθε το «Παγκόσμιο Ἔτος Προσφύγων» ποὺ ἄρχισε τὸν Ἰούλιο τοῦ 1959. Ἐκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι, ἐξαντλημένοι ἀπὸ πείσεις καὶ ἐξευτελισμούς, ἀφίνουν τὸν τόπο ὅπου γεννήθηκαν καὶ μεγάλωσαν, ἐγκαταλείπουν ὅλα ὅσα ἀπέκτησαν μὲ κόπους ὁλόκληρης ζωῆς, καὶ φεύγουν σ' ἄλλους τόπους, μὲ τὴν προοπτικὴ νὰ ξαναρχίσουν τὴν πάλη γιὰ τὴ ζωὴ, τὴ δική τους καὶ τὴν παιδιῶν τους. Στὸ καινούργιο αὐτὸ ξεκίνημα θὰ χρειαστοῦν βοήθεια ὅσο γίνεται πρὸς πληρῆ. Τὸ ἔργο τῆς βοήθειας τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἔχει ἀναλάβει ἐπίσημα ὁ Ὀργανισμὸς Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Ἄν ὅμως ἡ ὑπαρξὴ ἑνὸς διεθνοῦς ὀργανισμοῦ συντελεῖ στὸ νὰ καθίσταται σήμερα πρὸς φανερὸ τὸ πρόβλημα τῆς «προσφυγιάς», αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι τὸ πρόβλημα χαρακτηρίζεται εἰδικὰ τὴν ἐποχὴ μας. Ρίχνοντας μιὰ ματιὰ στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ «πρόβλημα» εἶναι ἐνδημικὸ καὶ ὄχι ἐπιδημικὸ. Καί, ἂν στὸ παρελθὸν δὲν ὑπῆρχαν τὰ μέσα ταχείας μεταδόσεως τῶν εἰδήσεων - καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχε ὡργανωμένο διεθνὲς κέντρο ποὺ νὰ προβάλλῃ στὴν οἰκουμένη τὸ κάθε πρόβλημα, αὐτὸ δὲν σημαίνει οὐτε ὅτι δὲν ὑπῆρχαν πρόσφυγες, οὐτε ὅτι ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τους ἦταν ἀσήμαντος. Εἶναι ἀσφαλὲς ὑπερβολὴ νὰ λέμε ὅτι ὁ αἰώνας μας εἶναι ὁ αἰώνας τοῦ «ἐκτοπισμένου ἀτόμου».

Οἱ μετακινήσεις ὁμάδων καταπιεζομένων ἀτόμων, ἀπὸ μιὰ χώρα σὲ ἄλλη, εἶναι συχνότατο φαινόμενο στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία. Καὶ τὸ θέμα τῶν σημειώματος αὐτοῦ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἱστορικές αὐτὲς μετακινήσεις: ἡ ἀναζήτησὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας ἀπὸ μιὰ ὁμάδα Μανιατῶν ποὺ κατέφυγαν στὴν Κορσική, στὸν 17ο αἰώνα.

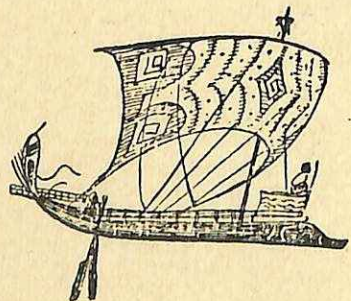
Μετὰ τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Βενετία καὶ ἡ Γένοα ἔχασαν, ὕστερα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες, σχεδὸν ὅλα τὰ προπύργια ποὺ εἶχαν στὸ Ἴόνιο, στὸ Μωρῆ καὶ στὸ Αἰγαῖο. Στὰ 1669 ἡ ἡμισέληνος κυμάτισε καὶ στὴν Κρήτη, τελευταῖο στήριγμα τῶν Ἑνετῶν στὴ Μέση Ἀνατολή. Τὸ γεγονός αὐτό, ποὺ ἐπισφράγιζε τὴ χρεωκοπία τῶν προσπάθειῶν τῆς Δύσεως γιὰ τὴν ἀναχαίτιση τῶν Ὀθωμανῶν, ἦταν συγχρόνως προάγγελος μεγαλυτέρων δεινῶν γιὰ τοὺς κατοίκους τῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου. Ὁ ὀθωμανικὸς στόλος θὰ μπορούσε, ἀνενόχλητα πιά, νὰ ἀποβιβάζῃ σφαγεῖς ἐκεῖ ὅπου ὁ ὀθωμανικὸς στρατὸς δὲν μπορούσε νὰ φθάσῃ

ἐξ αἰτίας τῶν δυσκολιῶν τοῦ ἐδάφους, ποὺ βοηθοῦσαν σημαντικὰ τὴν ἄμυνα τῶν κατοίκων.

Φεύγοντες τὴ δουλεία, πολλοὶ Μανιατὲς προσπάθησαν νὰ φθάσουν στὰ χριστιανικὰ κράτη τῆς Ἰταλίας. Ἦταν μία προσπάθεια ποὺ δύσκολα καρποφοροῦσε. Τὰ ἱστιοφόρα ἦταν λιγοστά καὶ οἱ κίνδυνοι τῆς ναυσιπλοΐας πολλοί. Τὸ ταξίδι γινόταν συνήθως σὲ δύο στάδια: Μάνη - Ζάκυνθος καὶ Ζάκυνθος - χώρα ἀσύλου. Ἀπὸ τὸ 1663, περίπου ἑξακόσιοι ἔφθασαν στὴ Νεάπολη καὶ πάλιν ἀπὸ ἐπτακόσιοι στὴν Τοσκάνη. Δὲν ἔφθασαν ὅμως ὅλοι ἐκεῖ ποὺ ποθοῦσαν: στὰ 1674, Ὀθωμανοὶ πειραταὶ ἔπιασαν, κοντὰ στὴ Ζάκυνθο, πεντακόσια περίπου ἄτομα ποὺ εἶχαν ξεκινήσει γιὰ τὴ Γένοα, καὶ τὰ πούλησαν γιὰ δούλους.

Τὸ 1663, ἀντιπρόσωποι τῶν Μανιατῶν εἶχαν ταξιδέψει σὲ διάφορα Ἰταλικά Κράτη, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν ἄδεια εἰσόδου καὶ ἐγκαταστάσεως τῶν συμπατριωτῶν των. Ἡ Γένοα δὲν εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ ἀποκτήσῃ πρόσφυγες μέσα στὸ κράτος τῆς, τοὺς πρόσφερε ὅμως μιὰ περιοχὴ στὴ Ν.Δ. πλευρὰ τῆς Κορσικῆς, τὴ λεγόμενη Παόνια, ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴ λέξη «παόνε», ἐπειδὴ ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶχε σχῆμα οὐράς παγωνιῶ.

Ἡ κατάσταση στὴν Κορσική, ποὺ ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ δέκατου τρίτου αἰῶνα κατεῖχετο ἀπὸ τὴ Γένοα, δὲν ἦταν πολὺ ὁμαλὴ. Λαὸς μὲ ὑπερβολικὰ ἀνεπτυγμένο τὸ αἶσθημα τῆς ἀνεξαρτησίας, οἱ Κορσικανοὶ ποτὲ δὲν δέχτηκαν χαλινό. Οἱ ἐξεγέρσεις καὶ οἱ φόνοι ἦταν κάτι τὸ συνηθισμένο. Οὕτε δέ-

χτηκαν μὲ εὐχαρίστηση τὸ σχέδιο τῆς Γένοας νὰ φέρῃ «ξένους», καὶ τί ξένους, «σχισματικούς» Ἕλληνες, καὶ νὰ τοὺς ἐγκαταστήσῃ στὸ νησί τους. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ ἡ Γένοα σκέφθηκε ὅτι καλὸ θὰ ἦταν νὰ ἐγκαταστήσῃ ἐκεῖ Μανιατὲς, γνωστοὺς γιὰ τὸ θάρρος

τους καὶ μαχητικούς, ὥστε νὰ καταπολεμήσῃ εὐκολώτερα τοὺς Κορσικανούς.

Οἱ ὅροι ποὺ εἶχε προτείνει ἡ Γένοα στὰ 1663 γιὰ νὰ δεχθῇ πρόσφυγες ἀπὸ τὴ Μάνη δὲν φάνηκαν ἱκανοποιητικοὶ στοὺς Μανιατὲς. Ὅσοι κατῶρθωσαν νὰ φύγουν, ξεκίνησαν μὲ προορισμὸ τὴ Νεάπολη ἢ τὴν Τοσκάνη. Μεσολάβησε ὅμως, ὅπως εἶπαμε, ἡ πτώση τῆς Κρήτης, καὶ οἱ Μανιατὲς, ὅσο περνοῦσαν τὰ χρόνια, ἔβλεπαν νὰ λιγοστεύουν οἱ δυνατότητες νὰ διαλέξουν τὸν τόπο ποὺ ἤθελαν νὰ ἐγκατασταθοῦν. Ἡ κατάσταση κάθε μέρα γινόταν χειρότερη. Τοὺς φόρους ποὺ ἔπρεπε νὰ πληρῶνουν ὅσοι εἶχαν φύγει, οἱ κατακτητὰ τοὺς φόρτωσαν σὲ ὅσους ἔμειναν, πρόσθετο βάρος στὸ μερίδιό τους. Παράλληλα, ὁ θρίαμβος τῶν ὀθωμανικῶν ὀπλῶν ἐναντίον τῆς Δύσεως, εἶχε παρασύρει ἀσυνείδητους καιροσκόπους σὲ συνεργασίᾳ μὲ τοὺς κατακτητὰς, καὶ οἱ ἐκβιασμοί, οἱ πιέσεις καὶ οἱ ἐξευτελισμοὶ εἶχαν πολλαπλασιασθῇ. Νέα διαδήματα ἔγιναν στὴ Γένοα, γιὰ νὰ ἀλλάξουν οἱ ὅροι, καὶ βρήκαν, ἡ ἀλήθεια, κάποια ἀπήχηση, ἀλλὰ ὁ βαρὺς ὅρος, σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο οἱ Μανιατὲς, σὰν ἐγγύηση γιὰ τὸ δάνειο ποὺ θὰ τοὺς παραχωροῦσε ἡ Γένοα, ἔπρεπε νὰ τῆς δώσουν ἑκατὸ ἄτομα, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἄνω τῶν δέκα ἐτῶν, ποὺ θὰ ἐργάζονταν γιὰ λογαριασμὸ τῆς, χωρὶς ἄλλη ἀμοιβὴ ἀπὸ τὴν τροφή τους, ὥσπου νὰ ἐξοφληθῇ τὸ δάνειο, ἔμεινε.

Οἱ Μανιατὲς πήραν τὴν ἀπόφαση καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὴ Γένοα. Θὰ προσπαθοῦσαν ἐκεῖ νὰ ἐπιτύχουν κάτι καλύτερο. Καὶ ὕστερα, ὅποιους δρους καὶ ἂν τοὺς ὑποχρέωνε ἡ ἀνάγκη νὰ δεχθοῦν, θὰ ἦταν καλύτεροι ἀπὸ τὴν κόλαση τῆς τωρινῆς του ζωῆς.

Εἶπαμε πὼς ἀτύχησε ἡ πρώτη μεγάλη ἀποστολὴ, στὰ 1674. Ἐνα χρόνο ἀργότερα ξεκινᾷ δευτέρη ἀποστολὴ, ποὺ φθάνει στὸν προορισμὸ τῆς.

Οπλοίαρχος τοῦ γαλλικοῦ ἱστιοφόρου «Ὁ Σωτὴρ» δέχθηκε νὰ παραλάβῃ ὀκτακόσια ἄτομα, (ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ), ἀπὸ τὸ Οἶτυλο καὶ νὰ τὰ μεταφέρῃ στὴ Γένοα. Τὸ ταξίδι, ἂν ὅλα πῆγαιναν καλὰ, θὰ κρατοῦσε δέκα μέρες. Οἱ πρόσφυγες θὰ πλήρωναν, ἀφοῦ ἔφθαναν, πέντε ρεάλ κατ' ἄτομο, δηλαδὴ συνολικὰ τέσσερις χιλιάδες ρεάλ, 1250 περίπου χρυσὲς δραχμές.

Στὶς 23 Σεπτεμβρίου 1675 ξεκινᾷ τὸ πλοῖο γιὰ τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Δὲν ἔφθασε στὴ Γένοα μετὰ δέκα μέρες, ὅπως νόμιζαν, ἀλλὰ μετὰ ἑννεμῆντα ἑπτὰ, ἀνήμερα πρωτοχρονιά τοῦ 1676. Ὁ φόβος τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ φόβος τῶν Ἰσπανῶν, ποὺ ἦταν σὲ πόλεμο μὲ τὴ Γαλλία, ὑποχρέωσαν τὸν πλοίαρχο νὰ λοξοδρομῇ συνεχῶς. Ἐπίασε Μεσσίνα καὶ Μάλτα, καὶ ἔμεινε στὰ δύο αὐτὰ λιμάνια πάνω ἀπὸ τριάντα μέρες. Ἐκατὸν εἴκοσι ἀπὸ τοὺς ἐπιβάτες πέθαναν σ' αὐτὸ τὸ

διάστημα, καὶ τάφηκαν ἄλλοι στὴ Μεσσίνα καὶ ἄλλοι στὴ Γένοα. Διακόσιοι ἄλλοι μεταφέρθηκαν στὸ Νοσοκομεῖο τῆς Γένοας. Ἡ ταλαιπωρία ἦταν πολὺ μεγάλη.

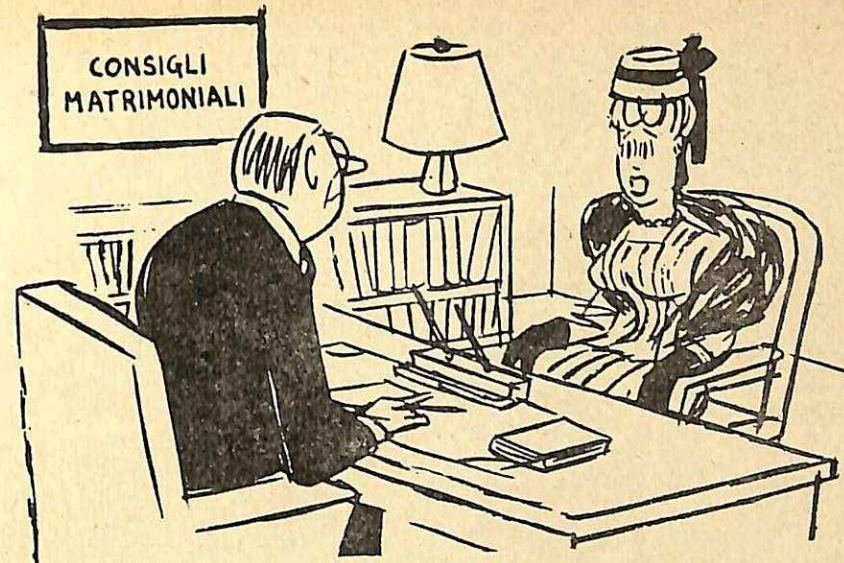
Στὴ Γένοα μένουν δέκα μέρες μέσα στὸ πλοῖο, ἐνῶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοὺς συζητοῦν μὲ τὶς Ἀρχὲς τοὺς ὅρους τῆς συμφωνίας γιὰ τὴν ἀποκατάστασή τους στὴν Κορσική. Ὅταν τέλος συμφώνησαν, ἡ Κυβέρνηση πλήρωσε στὸν πλοίαρχο τὸ ναῦλο καὶ οἱ πρόσφυγες μεταφέρθηκαν στὸ ναύσταθμο, ὅπου θὰ περιμέναν τὴν ἀναχώρησή γιὰ τὴν Κορσική.

Ἡ σύμβαση, ἀποτελούμενη ἀπὸ δέκα τέσσερα ἄρθρα, ὑπογράφηκε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση τῆς Δημοκρατίας τῆς Γένοας καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν προσφύγων, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐπίσκοπο Παρθένιο Καλκανδῆ. Σύμφωνα μὲ τὴ σύμβαση αὐτή, πρῶτα ἀπὸ ὅλα κανονίζονταν τὰ θρησκευτικὰ θέματα. Οἱ πρόσφυγες κρατοῦσαν τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς λατρείας τους, τὴ γλῶσσα καὶ τὸν τύπο τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπάγονταν ὅμως στὸν Μητροπολίτη τῶν Λατίων τῆς Κορσικῆς, ἐξαρτώμενο ἀπὸ τὴ Ρώμη. Ἡ χειροτονία κληρικῶν, ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο ἐκείνων ποὺ συνώδευαν τὸν Ἐπίσκοπο Παρθένιο, θὰ γινόταν ἀπὸ τὴ Ρώμη. Δηλαδή, θρησκευτικά, οἱ πρόσφυγες ἔπαιναν νὰ εἶναι ὀρθόδοξοι καί, χωρὶς νὰ γίνονται λατίνοι, γίνονταν οὐνίτες.

Ἀκολούθησαν τὰ σχετικὰ μὲ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ τὴν ἀποκατάσταση. Ἡ Γένοα παραχωρεῖ στοὺς πρόσφυγες γῆ γιὰ καλλιέργεια καὶ τὸ χτίσιμο σπιτιῶν, ἐκκλησιῶν κλπ., γιὰ τοὺς ἴδιους τοὺς πρόσφυγες καὶ γιὰ τοὺς ἀπογόνους τους ἀπεριόριστα, τελείως δωρεάν. Ἄν στὸ ἀπώτερο μέλλον μιὰ οἰκογένεια ἐσθηνε, ἡ κυριότητα τῆς γῆς καὶ τῶν κτισμάτων ἐπέστρεφε στὴ Γένοα. Ἄν ἡ οἰκογένεια πουλοῦσε ἢ δῶριζε σὲ τρίτο, θὰ ἔπρεπε νὰ πληρωθοῦν τὰ νόμιμα δικαιώματα μεταβιβάσεως.

Γιὰ τὴν ἐπιδιόρθωση τῶν σπιτιῶν κλπ., ἡ Γένοα θὰ τοὺς προμήθευε ὑλικά καὶ τεχνίτες, καὶ γιὰ τὴν καλλιέργεια θὰ τοὺς ἔδινε σπόρους, ἐργαλεῖα, ζῶα κλπ. Ἡ ἀξία αὐτῶν τῶν προμηθειῶν θὰ τοὺς χρεωνόταν, μὲ τὴν ὑποχρέωση, κοινὴ γιὰ ὅλους, νὰ τὴν ἐξοφλήσουν μὲ τόκο 4%, ἔπειτα ἀπὸ ἑξή χρόνια. Τὸ ἴδιο ἴσχυε γιὰ χίλια ρεάλια, μέρος τοῦ ναύλου ποῦ, ὅπως εἶπαμε, πλήρωσε ἡ Γένοα στὸν πλοίαρχο. Τὸ ὑπόλοιπο τὸ χάριζε στοὺς πρόσφυγες.

Οἱ πρόσφυγες ὑπόσχονταν πίστη καὶ ἀφοσίωση στὴ Γένοα, εἶχαν τὴν ὑποχρέωση νὰ πληρώνουν τοὺς φόρους ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι κάτοικοι τῆς Κορσικῆς, καὶ νὰ ὑπηρετοῦν, ὅταν τοὺς τὸ ζητοῦσαν, στὸ στρατὸ καὶ στὸ ναυτικό. Ἐξ ἄλλου, εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐμπορεύωνται, νὰ ἐξασκοῦν ὅ,τι ἐπάγγελμα ἤθελαν, νὰ ὀπλοφοροῦν, μὲ ἀπλή δήλωση στὶς ἀρχές, καὶ νὰ πειρα-

«Εἶμαι ἐρωτευμένη μὲ κάποιον ποὺ κι αὐτὸς μ' ἀγαπᾷ. Οἱ γονεῖς μας εἶναι σύμφωνοι καὶ εἶμαι βέβαιη πὼς θὰ ἐντυχήσουνε. Τὸ μόνο πρόβλημα εἶναι πὼς θὰ τὸ πῶ στὸν ἄνδρα μου.»

τεύουν ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν, μὲ εἰδικὴ ἄδεια τῆς Κυβερνήσεως.

Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πρώτου χρόνου τῆς ἐγκαταστάσεώς τους, ἡ Γένοα θὰ τοὺς ἔδινε δωρεὰν τροφὴ καὶ περίθαλψη. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ διαρκοῦσε πέρα ἀπὸ τὴν πρώτη ἐσοδεία.

Μ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους ξεκίνησαν ὕστερα ἀπὸ μερικὲς μέρες οἱ Μανιατὲς γιὰ τὴν Κορσική. Τρεῖς γαλέρες τῆς Γένοας τοὺς μετέφεραν. Ὅσοι ἦταν ἀκόμη στὸ νοσοκομεῖο, μετεφέρθηκαν ἀργότερα.

Ὅποιος ἔχει τὴν τύχη νὰ φθάσῃ ἐδῶ τὸν Σεπτέμβριο ἢ τὸν Ὀκτώβριο καὶ σπείρει τὸν πρώτο χρόνο, δὲν θὰ χρειαστῇ νὰ δανειστῇ, δὲν θὰ ὑποφέρει διόλου. Ὅσοι ἐπιζήσαμε μετὰ τὶς περιπέτειες τοῦ ταξιδιοῦ, εὐχαριστοῦμε τὸ Θεό. Τουλάχιστον, ἐδῶ δὲν μᾶς θρίζει πιά κανεὶς. Ζοῦμε εἰρηνικά. Δὲν ὑπάρχουν οἱ Ὀθωμανοί, νὰ μᾶς ἐκμεταλλεύονται. Μόνον ἑνας ἀξιωματικὸς καὶ ὀκτὼ στρατιῶτες τῆς Γένοας μένουν στὴν πόλιν μας, γιὰ νὰ μᾶς προστατεύουν. Οἱ Κορσικανοὶ μᾶς ἐπισκέπτονται καὶ τοὺς φιλοῦμε μὲ ὅ,τι ἔχουμε, κ' ἐκεῖνοι κάνουν τὸ ἴδιο ὅταν πηγαίνουμε ἐμεῖς στὰ σπιτία τους.»

Αὐτὰ γράφει, τὸν Μάιο τοῦ 1677, ἑνα χρόνο μετὰ τὴν ἀφίξή του, ἑνας Μανιατὴς στοὺς δικούς του, στὸ Οἶτυλο, ἐνθαρρύνοντάς τους νὰ ξεκινήσουν κι αὐτοί.

Οἱ Μανιατὲς ἐγκαταστάθηκαν προσωρινὰ σὲ σκηνές. Ἐξέλεξαν ἑννέα ἀντιπροσώπους, ποὺ σὰν Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινότητος, εἶχε νὰ παίζει διπλὸ ρόλο: Θὰ ἦταν ὁ σύνδεσμος μὲ τὶς Ἀρχές καὶ σύμβουλος τῶν οἰκογενειῶν. Οἱ ἐννέα αὐτοὶ Σύμβουλοι ἦταν οἱ τέσσερις

Στεφανόπουλοι, Θεόδωρος, Δημήτριος, Ἰωάννης καὶ Ἀπόστολος, καὶ οἱ Ι. Κορφιῶτης, Θ. Πετράκος, Α. Καζαράκος, Μ. Μουντίνος καὶ Ν. Βεστίζιος. Κάθε Σύμβουλος ἀνέλαβε μιὰ ὁμάδα οἰκογενειῶν καὶ φρόντιζε γιὰ ὅ,τι τὴν ἀφορούσε: διανομὴ ὑλικῶν, ζῶν καὶ εἰδῶν καλλιέργειας, καθοδήγηση σχετικὰ μὲ τὴν καλλιέργεια καὶ τὰ ἄλλα προβλήματα ποὺ παρουσιαζόνταν - παρακολούθηση τῶν ἔργων οἰκοδομῆς, μεταβίβαση ὁδηγιῶν ἀλλὰ καὶ παραπόνων ἢ αἰτήσεων. Σὰν σύνολο, ἐκτός ἀπὸ τὶς σχέσεις μὲ τὶς Ἀρχές, ἡ Ἐπιτροπὴ φρόντισε γιὰ τὰ ἔργα κοινῆς ὠφελείας.

Μέσα στὸν πρώτο χρόνο ἐπισκευάστηκαν ἡ κτίστηκαν καὶ ἀγιασθήκαν ἑπτὰ Ἐκκλησιές, ἡ μεγαλύτερη τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἐπιδιωρθώθηκαν παλαιὰ ἢ κτίστηκαν καινούργια σπιτία γιὰ ὅλες τὶς οἰκογένειες, φυτεύτηκαν ὀπωροφόρα δένδρα, ἀμπελώνες, χορταρικά, μουριές γιὰ μεταξοσκωληκοτροφία, σπάρθηκαν σιτηρά, μολιὰς, ἀλλὰ μέχρι τότε παραμελημένη περιοχὴ, ἔγινε μιὰ νέα Ἐδέμ. Οἱ ψαρὰδες πῆγαιναν τὸ ἐμπόρεμά τους στὸ Αἰάκειο μὲ δυὸ σλέπια ποὺ ἀγοράστηκαν ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση. Τὰ γιδοπρόβατα, οἱ χοῖροι καὶ οἱ ἀγελάδες ἐβρίσκονταν πλούσια τροφὴ στὰ λιβάδια τῆς περιοχῆς, καὶ τὸ δάσος ἐδίδε ἀφθονὴ ξυλεία γιὰ οἰκοδομὲς καὶ γιὰ θέρμανση.

Ὅστόσο, ἡ ζήλεια δὲν ἔλειψε ποτὲ ἀπὸ τὸν κόσμο. Διάφορες οἰκογένειες Κορσικανῶν ἀπὸ τὶς γειτονικὲς περιοχὲς ἄρχισαν νὰ διεκδικοῦν τὰ ἐδάφη ποὺ τόσα χρόνια ἔμεναν ἔρημα, τώρα

δμως, με τη δουλειά των Μανιατών, είχαν αξιοποιηθεί. Βροχή έπεσαν οι διεκδικήσεις αυτές στη Γένοα, χωρίς φυσικά να πάρουν ικανοποίηση. Κοντά στις διεκδικήσεις άρχισαν και οι εκφοβισμοί, με σποραδικές δολοφονίες Μανιατών. Σε μία περίπτωση, οι Κορσικανοί έπιασαν δυο παιδιά που πήγαιναν στο δάσος, τράβηξαν κλήρο ποιο από τα δύο θα σκοτώσουν. Το σκότωσαν και έστειλαν το άλλο να πηδήγει στους Μανιάτες.

Όλα αυτά όμως δεν έμπόδισαν την ελληνική παροικία να προοδεύσει και να αναπτυχθεί. Ακόμη και οι σατραπισμοί του αξιωματικού που είχε στείλει η Γένοα για διοικητή της Παόνια και ο χρηματισμός του εις βάρος των κατοίκων, που τόσο συχνό φαινόμενο είναι όταν η κεντρική διοίκηση βρίσκεται μακριά και την άπασχολούν ζωτικώτερα προβλήματα, όπως ήταν η Γένοα που αγωνιζόταν να παρατείνει τη ζωή της - κι αυτά ακόμη δεν άναχαίτισαν τους Έλληνες στην πορεία τους. Μόνο που η προσπάθειά τους να στείλουν πλοία στη Μάνη, για να φέρουν κι άλλους πατριώτες τους, δεν βοηθήθηκε από τη Γένοα, γιατί, παρά τις αρχικές της υποσχέσεις, δεν είχε τη δύναμη να το κάμει.

Πενήντα δύο χρόνια ζωή είχε η ελληνική Παόνια, όταν οι Κορσικανοί, ώργανωμένοι πιά, ξεσηκώθηκαν εναντίον της Γένοας. Και ταυτίζοντας τη Γένοα με τους «ξένους» που έφερε και εγκατέστησε στο νησί τους, οι δυναμικότεροι Κορσικανοί αποφάσισαν να εξολοκλήρουν την Παόνια.

Στα 1728 τα κίνημα πήρε μια καινούργια ένταση. Το έσωτερικό της χώρας δεν ήταν δυνατό να κυβερνηθεί από τη Γένοα. Στα παράλια μόνον κατόρθωναν να κρατηθούν οι λιγοστές της δυνάμεις.

Οι Μανιάτες δεν ζητούσαν τίποτε άλλο από το να ζήσουν ειρηνικά. Δεν έπαιρναν θέση, δεν ύπηρετούσαν τη Γένοα, αλλά και δεν επαναστατούσαν εναντίον της, αφού αυτή τους είχε ευεργετήσει. Έτσι βρέθηκαν μπροστά στο δίλημμα: να φανούν αγνώμονες ή να χάσουν όλα όσα με τους κόπους δημιουργήσαν στην Παόνια. Και διάλεξαν το δρόμο της τιμής.

Στο τέλος του Ιουλίου του 1730 οι Κορσικανοί έπετέθησαν. Οι Παονίτες αντίστησαν και εκείνοι αναγκάστηκαν να αποτραβηχτούν. Δεκαπέντε μέρες αναδιοργανώθηκαν και αύξησαν τις δυνάμεις τους, και ξημερώματα, ανήμερα της Παναγίας, έκαμαν την επίθεσή τους. Αλλά και τότε η Παναγία τους βοήθησε και οι Κορσικανοί υποχώρησαν δεκατισμένοι.

Έπτά ολόκληρους μήνες ετοιμάστηκαν οι Κορσικανοί, ενώ οι Έλληνες, χωρίς καμιά έλπίδα εξωτερικής βοήθειας,

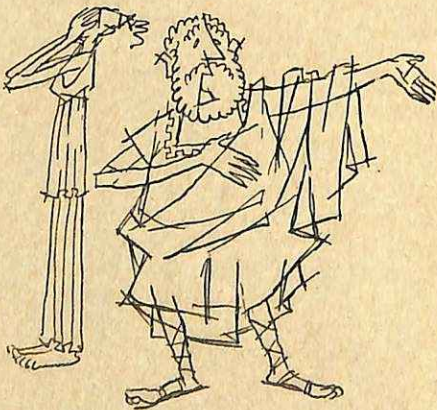
(ή Γένοα στο μεταξύ είχε στείλει πενήντα στρατιώτες), γνώριζαν ότι θα έδιδαν τον αγώνα «υπέρ δωμών και έστίων», που το αποτέλεσμα του πρόβλεπαν απόλυτα.

Στις αρχές Απριλίου του 1731 άρχισε η επίθεση. Σπιθαμή προς σπιθαμή υπεράσπισαν οι Παονίτες τον τόπο τους. Η μάχη κράτησε μέρες, και κάθε μέρα νύχτωνε με υποχώρηση των αγωνιστών που διαρκώς λιγόστευαν, ενώ οι επιτιθέμενοι διαρκώς γίνονταν πιο πολλοί. Από το Αιάκειο έστειλαν και πήραν δια θαλάσσης τα γυναικόπαιδα, ενώ όσοι μάχιμοι είχαν μείνει, κλείστηκαν στο φρούριο της χερσονήσου Όμινια, όπου πολιορκήθηκαν από τους Κορσικανούς. Όταν εξαντλήθηκαν τα τρόφιμα, πήραν τη μεγάλη απόφαση: θα βγούν τη νύχτα, θα περάσουν μέσα από το στρατόπεδο του έχθρου και όσοι σωθούν θα βρεθούν στο Αιάκειο, έζηνα χιλιόμετρα δυτικότερα.

Έτσι, ύστερα από τόσες προσπάθειες, ύστερα από όμαλη ζωή και αναδημιουργία πενήντα χρόνων, οι Μανιάτες βρέθηκαν πάλι πρόσφυγες.

Στο Αιάκειο οι Παονίτες βρήκαν αρκετά εύκολα θέσεις ανάλογες με τις ικανότητές τους. Έγιναν καλλιεργητές, ψαράδες, τεχνίτες. Τα έθιμα και η θρησκεία τους έγιναν σεβαστά και τους παραχωρήθηκε μία Έκκλησία. Μερικοί κατατάχθηκαν στο στρατό της Γένοας και πολέμησαν τους επαναστάτες.

Τώρα όμως δεν αποτελούσαν πια ένα ξεχωριστό οργανωμένο σύνολο, όπως στην Παόνια. Ήταν μια μειονότητα ανάμεσα σε άλλοεθνη και άλλόθρησκο πληθυσμό. Το πρώτο πράγμα που άρχισε να αλλάζει ήταν η ένδυμασία. Οι Παονίτες, που είχαν φυλάξει τη Μανιατική ένδυμασία, κατάλαβαν πως

στα χωριά, ειδικά γύρω από το Αιάκειο, αυτή προκαλούσε αντιδράσεις επικίνδυνες για τη ζωή τους. Έπειτα, ο καθημερινός συγχρωτισμός με τους

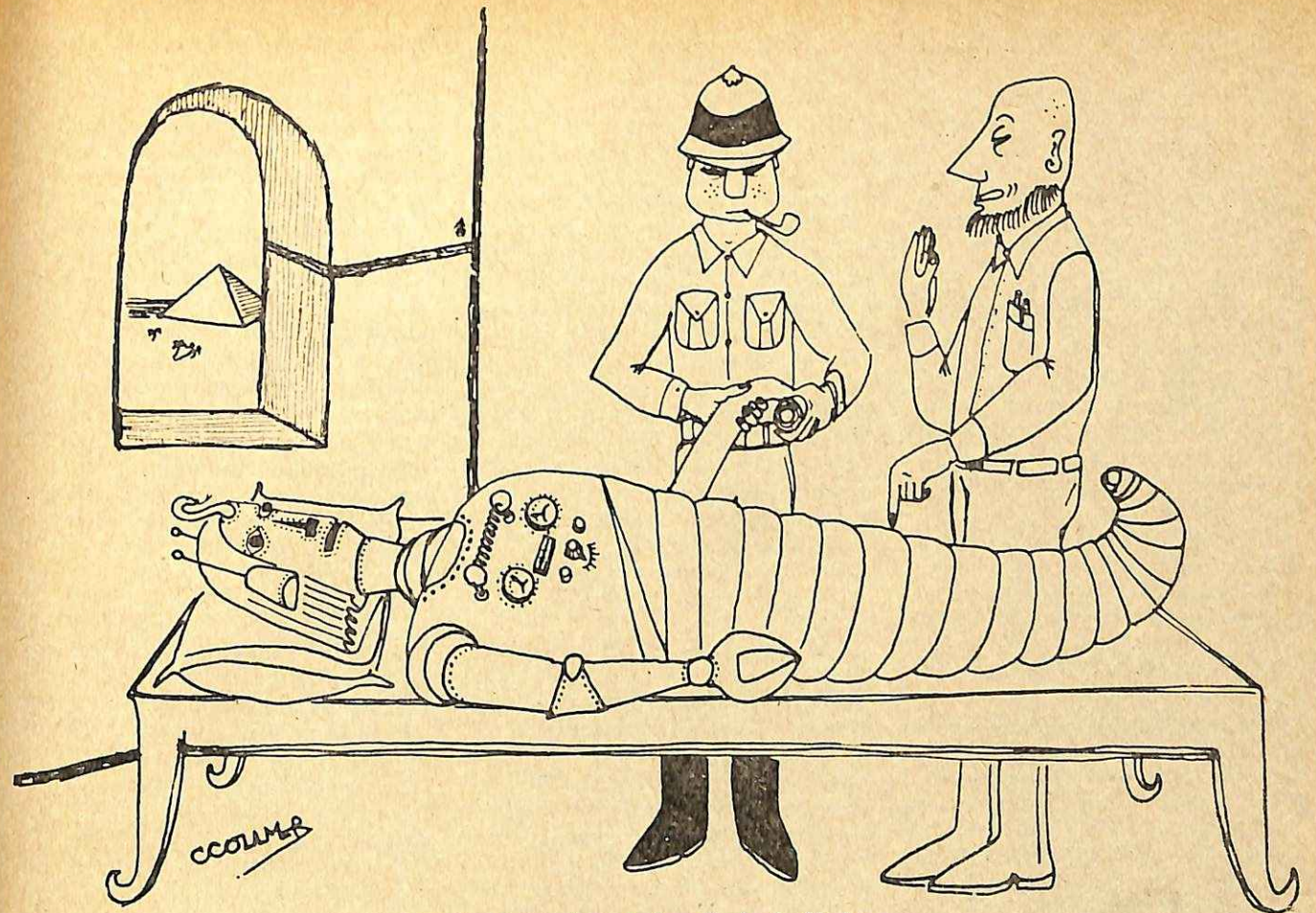
ντόπιους δημιούργησε με τον καιρό μια φιλία και άρχισαν να γίνονται και μικτοί γάμοι.

Στα 1735 οι Κορσικανοί κήρυξαν την ανεξαρτησία τους και τον επόμενο χρόνο ανάδειξαν βασιλιά τον βαρώνο Νόιχοφ, με το όνομα Θεόδωρος Α'. Το κίνημα όμως τελικά καταστάληκε, χάρη στη συνεργασία της Γαλλίας με τη Γένοα, και στα 1738 η δήθεν ανεξαρτησία έσβησε. Δεν έπαψαν όμως οι Κορσικανοί τον ανταρτοπόλεμο, ή δε Γένοα, που δεν μπορούσε μόνη της να λύσει το πρόβλημα, πούλησε την Κορσική στη Γαλλία, το Μάη του 1768. Ύστερα από ένα χρόνο το νησί ανακηρύχτηκε έπαρχία της Γαλλίας, και στα 1770 δόθηκε στους Μανιάτες η περιοχή του Καργκέζε, όπου η Κυβέρνηση τους έχτισε εκατόν είκοσι σπίτια, σαν αποζημίωση για όσα είχαν χάσει στην Παόνια. Πολλοί από τους Μανιάτες εγκαταστάθηκαν στο Καργκέζε, που πολύ γρήγορα έγινε σπουδαίο παραγωγικό και εμπορικό κέντρο και άλλοι έμειναν στο Αιάκειο.

Όταν όμως ξέσπασε η Γαλλική επανάσταση, στα 1789, οι παλιοί αντίπαλοι της Παόνια χτύπησαν την περιοχή του Καργκέζε. Και πάλι αναγκάστηκαν οι Μανιάτες να καταφύγουν στο Αιάκειο, αφήνοντας, για δεύτερη φορά, όλα τα υπάρχοντά τους. Με τη βοήθεια της Αγγλίας, ο ηγέτης του κορσικανού κινήματος ανεξαρτησίας Πάολι, κήρυξε για δεύτερη φορά το νησί αυτόνομο Βασίλειο, στα 1793. Μετά από τρία χρόνια, η Γαλλία το ξαναπήρε, για να το κρατήσει πια τελικά. Οι Μανιάτες γύρισαν και πάλι στο Καργκέζε. Στα 1814 δέχτηκαν την επίθεση των παλιών τους αντιπάλων, που κατέλαβαν τα έξω από την πόλη κτήματα και εξεβίασαν τους κατοίκους του Καργκέζε να τους παραχωρήσουν τα μισά για να αποφύγουν νέα ολοκληρωτική καταστροφή. Έγινε όπως ήθελαν οι επιτιθέμενοι. Άργότερα όμως η γαλλική Δικαιοσύνη ακύρωσε τις παραχωρήσεις και τα κτήματα γύρισαν στους ιδιοκτήτες τους.

Από το 1817 και ύστερα δημιουργήθηκαν ανάμεσα στους μετανάστες ζητήματα που μέχρι τότε δεν υπήρχαν. Ένας απόγονος των Μανιατών, ο Ηλίας Παπαδάκης, δέχτηκε να αφήσει τη θρησκεία του και να γίνει Λατίνος, χειροτονούμενος συγχρόνως και ιερέας. Παρέσυρε συγγενείς και φίλους του και η παροικία διχάστηκε. Κάποια σχετική ήρεμία έγινε όταν ο Παπαδάκης έφυγε από το Καργκέζε. Η προσπάθεια όμως του (Λατίνου) Επισκόπου της Κορσικής, να απορροφηθούν από τους Λατίνους οι Ούνιτες, που στην ψυχή είχαν μείνει Ορθόδοξοι δεν έπαψε. Αργότερα, στα 1865, άλλο σοβαρό ζήτημα δημιουργήθηκε, με την απόφαση της Γαλλικής Κυβερνήσεως να διοριστεί δάσκαλος της ελληνικής στο Καργκέζε. Ο Επίσκοπος ήθελε να διορι-

σθή πρόσωπο της δικής του εκλογής, ενώ ο Νομάρχης είχε άλλες οδηγίες. Η διαμάχη αυτή, τόσο ξεσήκωσε τα πνεύματα, ώστε η Παροικία των μεταναστών αρνήθηκε να επιτρέψει στον ιερέα που διώρισε ο Επίσκοπος να μπει στην Έκκλησία, και ζήτησε από την Ορθόδοξη Εκκλησία της Μασσαλίας να σταλή από εκεί ιερέας. Έπειτα από συνενόηση με την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος, η Εκκλησία της Μασσαλίας έστειλε ένα Αρχιμανδρίτη, που προσπάθησε να κατευνάσει τα πνεύματα. Σε λίγες μέρες το κατώρθωσε και γύρισε πάλι στη Μασσαλία. Άναιμα στα 1874 και στα 1876, ογδόντα περίπου οικογένειες ελληνικής καταγωγής μετανάστευσαν στην Άλγερια και εγκαταστάθηκαν στο Σίντι - Μερουάν. Εκεί μόνο τα γαλλικά και τα αραβικά διδάσκονται στο σχολείο. Στα 1883 ο γιατρός Σταύρος Μεταξάς, που ζούσε στη Μασσαλία, σκέφθηκε να στείλει Έλληνα Ορθόδοξο επιστήμονα για να διδάσκει την ελληνική γλώσσα στα παιδιά των οικογενειών του Καργκέζε. Συνεννοήθηκε με τον Χριστάκη Ζωγάφο, για να αναλάβουν μαζί τα έξοδα, και συμφώνησαν να τα αντιμετωπίσουν για επτά χρόνια, δηλαδή για ένα ολικό ποσό 3500 φράγκων. Ο Ζω-

«Πολύ προηγμένος λαός αυτοί οι Αιγύπτιοι»

σθή πρόσωπο της δικής του εκλογής, ενώ ο Νομάρχης είχε άλλες οδηγίες. Η διαμάχη αυτή, τόσο ξεσήκωσε τα πνεύματα, ώστε η Παροικία των μεταναστών αρνήθηκε να επιτρέψει στον ιερέα που διώρισε ο Επίσκοπος να μπει στην Έκκλησία, και ζήτησε από την Ορθόδοξη Εκκλησία της Μασσαλίας να σταλή από εκεί ιερέας. Έπειτα από συνενόηση με την Ιερά Σύνοδο της Ελλάδος, η Εκκλησία της Μασσαλίας έστειλε ένα Αρχιμανδρίτη, που προσπάθησε να κατευνάσει τα πνεύματα. Σε λίγες μέρες το κατώρθωσε και γύρισε πάλι στη Μασσαλία. Άναιμα στα 1874 και στα 1876, ογδόντα περίπου οικογένειες ελληνικής καταγωγής μετανάστευσαν στην Άλγερια και εγκαταστάθηκαν στο Σίντι - Μερουάν. Εκεί μόνο τα γαλλικά και τα αραβικά διδάσκονται στο σχολείο. Στα 1883 ο γιατρός Σταύρος Μεταξάς, που ζούσε στη Μασσαλία, σκέφθηκε να στείλει Έλληνα Ορθόδοξο επιστήμονα για να διδάσκει την ελληνική γλώσσα στα παιδιά των οικογενειών του Καργκέζε. Συνεννοήθηκε με τον Χριστάκη Ζωγάφο, για να αναλάβουν μαζί τα έξοδα, και συμφώνησαν να τα αντιμετωπίσουν για επτά χρόνια, δηλαδή για ένα ολικό ποσό 3500 φράγκων. Ο Ζω-

γράφος θα πλήρωνε τις 3000 και ο Μεταξάς τα 500. Ο Μεταξάς διάλεξε το Νικόλαο Φαρδύ, από τη Σαμοθράκη, που είχε σπουδάσει Ιατρική στη Μασσαλία. Όταν μαθεύτηκε το νέο στο Καργκέζε, ο Ούνιτης Ιερέας Καίσαρ Κοττίν, εφημέριος της Ελληνικής Εκκλησίας του Καργκέζε, έγραψε στον Μεταξά να τον παρακαλέσει να μη στείλει τον Φαρδύ, επειδή οι προϊστάμενοί του στη Ρώμη δεν ένεκριναν να πάει Ορθόδοξος δάσκαλος. Συγχρόνως, ο Μεταξάς έπαιρνε γράμματα από παρόικους του Καργκέζε, που παρακαλούσαν να στείλει τον Φαρδύ. Και τον έστειλε.

Ο Φαρδύς έφθασε στο Καργκέζε στις αρχές του Σεπτεμβρίου 1885. Το σχολείο άνοιξε στα μέσα του Νοεμβρίου. Γράφτηκαν 25 μαθήτριες και 20 μαθητές, αλλά συγχρόνως είχαν κινηθεί οι Λατίνοι, που με διάφορα πλάγια μέσα κατώρθωσαν να πετύχουν τη θαυμασία μείωση των παιδιών, έτσι ώστε τον Ιούνιο του 1886 δεν παρακολουθούσαν παρά 3 μαθητές και 10 μαθήτριες. Και τον Απρίλη του 1887 ο Φαρδύς υπέβαλε τη παραίτησή του. Έφυγε από την Κορσική και αποσύρθηκε στη γενέτειρά του. Στα 1888 τυπώθηκε στην Αθήνα ένα τομίδιο

του, όπου πραγματεύεται τα της ελληνικής παροικίας στην Κορσική, παραθέτει δε τραγούδια του Καργκέζε και λεξιλόγιο. Στο τομίδιο αυτό ο Φαρδύς αναφέρει ότι από το 1829 μέχρι το 1854 Ιερούργουσε στο Καργκέζε ο Ορθόδοξος Αρχιμανδρίτης Ιωσήφ Βούρας από τη Χίο. Η πληροφορία αυτή δεν φαίνεται, από την όλη κατάσταση που δημιουργήθηκε ύστερα από το 1817, να είναι ακριβής. Ούτε άλλη πηγή την αναφέρει. Πιθανό να πρόκειται για άλλη εποχή, αν πράγματι Ορθόδοξος Ιερέας διετέλεσε ποτέ.

Καθώς τα χρόνια περνούσαν, τα ονόματα των Μανιατών του 1676 πήραν τα περισσότερα Ιταλική κατάληξη. Το Γαριδάκος έγινε Γκαριντάτσι, το Δραγάκος Ντραγκάτσι και το Στεφανόπουλος Στεφανόπολι. Μερικά έγιναν ακόμη πιο δυσκολογνώριστα, όπως το Μπλακάκος, που το συναντούμε ως Ουλάκατσι. Είναι ακόμα γνωστό το λεγόμενο από μερικούς πως και ο Ναπολέων Βοναπάρτης ήταν απόγονος ελληνικής οικογένειας που ήρθε από τη Μάνη, με το όνομα Καλόμεροι, Μπουόνα Πάρτε!

Η ΧΡΥΣΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Μέσα στην καρδιά της Κεντρικής Ασίας βρίσκεται η μυθική Σαμαρκάνδη — μία πολιτεία που το όνομά της είναι όλο ποίηση και έκσταση. Έδω ο Μέγας Αλέξανδρος, όταν βρισκόταν στο άποκορύφωμα της δόξας του, έστησε το στρατηγείο του. Έδω ο Τζένγκις Χάν, ο «Ανίκητος Ήγεμόνας» της Μογγολίας με το τρομερό ιππικό του διέλυσε μία στρατιά από 100.000 άνδρες. Έδω τέλος γεννήθηκε ο Ταμερλάνος, που έταξε σκοπό του να κατακτήσει τη γη.

Έκτος όμως από αυτούς τους σκληροτράχηλους Μογγόλους και Τατάρους καβαλλάρηδες και τα καραβάνια των εμπόρων και εξερευνητών που ταξίδευαν ως πριν από λίγες δεκαετίες στις άπείραντες εκτάσεις της Κεντρικής Ασίας, κανείς σχεδόν δεν ήξερε την παραμυθένια πόλη. Σήμερα, χάρη στα αεριοβόμματα και στο άνοιγμα της Σοβιετικής Ένώσεως στον τουρισμό, η Χρυσή Πολιτεία είναι εύκολα προσιτή στον ταξιδιώτη που φθάνει μέχρι τη Μόσχα. Το ταξίδι προς τη δόξα των περασμένων δεν είναι δύσκολο. Βέβαια, η Σαμαρκάνδη εξακολουθεί να είναι μακρινή, αλλά το ταξίδι αξίζει πραγματικά τον κόπο. Βρίσκεται 2.000 μίλια νοτιοανατολικά από τη σοβιετική πρωτεύουσα και είναι μία πολιτεία με 170.000 κατοίκους, γεμάτη έξωτικό χρώμα — μία από τις κυριότερες πόλεις του ρωσικού Ουζμπεκιστάν, που συνορεύει με την κομμουνιστική Κίνα.

Από τη Μόσχα είχαν ειδοποιήσει τηλεγραφικώς για την άφιξή μου και έτσι στο αεροδρόμιο της Σαμαρκάνδης με περίμενε ένας σπουδαστής, ο Βλαδίμηρος Φεντεσέγιεφ, που θα μου έκανε και τον ξεναγό. Ο Βλαδίμηρος με κατέκλυσε με ιστορικές πληροφορίες μιλώντας άσταμάτητα καθώς φύγαμε με το αυτοκίνητο από το αεροδρόμιο, παίρνοντας ένα δρόμο μάλλον κακό κι αφήνοντας πίσω μας νέφη κιτρινωπής σκόνης.

Η Σαμαρκάνδη είναι μία πόλη αρχαία. Τρεις αιώνες πριν από τη γέννηση του Χριστού, ο Μέγας Αλέξανδρος την έκαμε προσωρινή πρωτεύουσά του. Δολοφόνησε έδω τον καλύτερο φίλο του και παντρεύτηκε τη θυγατέρα του πιο μεγάλου του εχθρού. Ύστερα από χίλια χρόνια, η Σαμαρκάνδη άσπαστηκε το Μουσουλμανισμό και το Ισλάμ την έκαμε πόλη ιερή, άμεσως μετά τη Μέκκα. Η πολιτεία πρόκοψε γρήγορα και το 1221 είχε γίνει μία μεγάλη και πανίσχυρη μητρόπολη — τόσο μεγάλη, ώστε έστειλε 100.000 άνδρες να αντι-

μετωπίσουν τις στρατιές του Τζένγκις Χάν. Και όμως ο στρατός της νικήθηκε. Οι Μογγόλοι κατέστρεψαν την πόλη, έσφαξαν τους κατοίκους της και τράβηξαν για να κατακτήσουν τη Ρωσία. Έτσι θεμελίωσαν την αυτοκρατορία τους.

Το 1335, ένας φτωχός φύλαρχος των Τατάρων Μπαρλά, που τα βοσκοτόπια τους βρισκόντουσαν λίγες κοιλάδες μόλις πέρα από την έρειπωμένη Σαμαρκάνδη, απόκτησε ένα γιό. Το παιδί πήρε το όνομα Τιμούρ. Αργότερα, όταν τον κούτσανε κάποιο βέλος, του κόλλησαν το «παρατσούκλι» Τιμούρ-ι-Λένγκ, δηλαδή Τιμούρ ο Κουτσός.

Ο Δυτικός κόσμος τον έμαθε με το όνομα Ταμερλάνος. Όταν ο νεαρός Τιμούρ που πίστευε τον εαυτό του απόγονο του Τζένγκις Χάν ξεκίνησε για να κατακτήσει ξανά τον κόσμο, η Μογγολική Αυτοκρατορία είχε διαλυθεί. Και όμως αυτά που σχεδίαζε τα κατέρωθε όλα. Οδηγώντας τους Τατάρους του από τον ένα θρίαμβο στον άλλο, κατέκτησε μία αυτοκρατορία που απλωνόταν από το Γάγγη μέχρι το Βόλγα.

Αμείλικτος και άσπλαχνος, άνικατος για τον παραμικρό συμβιβασμό, όταν επρόκειτο για την εξουσία, έρήμωσε άπείραντες εκτάσεις, κατέστρεψε μεγάλες πολιτείες και έσφαξε ολόκληρους πληθυσμούς, υψώνοντας πελώριες πυραμίδες από κρανία — 70.000 Πέρσες στο Ισπαχάν, 90.000 Άραβες στη Βαγδάτη και 100.000 Ινδούς στο Δελχί.

Δε λυπήθηκε παρά μόνο τους καλύτερους τεχνίτες, τους αρχιτέκτονες, τους χτίστες και τους σοφούς. Αυτούς τους έστειλε πίσω στη Σαμαρκάνδη για να την ξαναχτίσουν και να τη στολίσουν με τα όμορφοτερα περσικά μάρμαρα, με τους πλίνθους του Αφγανιστάν, τις πορσελάνες της Συρίας και με τους θησαυρούς που είχε λεηλατήσει.

Το 1405, τη χρονιά του θανάτου του, ο Ταμερλάνος είχε πραγματοποιήσει

τη φιλοδοξία του να κάμει τη Σαμαρκάνδη «Κέντρο του Σύμπαντος». Η πόλη γέμισε άστραφτερά παλάτια, περίπτερα και τζαμιά. Οι ακαδημίες της της Ιατρικής, των επιστημών και της

θεολογίας ήταν γεμάτες σοφούς και σπουδαστές. Εκτός από τους ντόπιους Ουζμπεκούς, ο κοσμοπολιτικός της πληθυσμός (500.000) περιελάμβανε Κιργίσιους, Τατζίκους και Κοζάκους από την Κεντρική Ασία, Μογγόλους, Μαντζουριανούς και Κινέζους από την Άπω Ανατολή, Ινδούς, Βουδδιστές και Μουσουλμάνους, Χριστιανούς και Εβραίους από τα παράλια της Μεσογείου.

Στις αγορές της Σαμαρκάνδης έρχόντουσαν καραβάνια από ολόκληρο τον κόσμο. Ζωγράφοι, ποιητές και μουσικοί πλούτιζαν τον πνευματικό της βίο. Στους γειτονικούς αγρούς, που καλοποτιζόνταν με σύστημα, καλλιεργούσαν μπαμπάκι, λινάρι και κάνναβι. Υπήρχε μεγάλη παραγωγή μεταξωτών και τα υφάσματα της Σαμαρκάνδης ήταν όνομαστά σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Οι χρονικογράφοι έχουν να ειπούν ότι μέσα σε τεσερισημί αιώνες, μέχρι το 1868, όταν η περιοχή έγινε ρωσική, μόνον δύο Ευρωπαίοι πάτησαν το πόδι τους στη μυθική πόλη. Ο χρόνος, η παραμέληση και άπανωτοι μεγάλοι σεισμοί έρειψαν τα λαμπρά της οικοδομήματα. Καθώς προχωρούσαμε ανάμεσα από δρομάκια, είδα πολλά από τα ερείπια αυτά. Τέλος, φτάσαμε σ' ένα πανάρχαιο μικρό ξενοδοχείο. «Είναι αρκετό για τους λιγοστούς έπισηκέτες που έρχονται σήμερα στη Σαμαρκάνδη», είπε ο Βλαδίμηρος. «Ηδη όμως χτίζουμε ένα καινούργιο ξενοδοχείο και τότε περιμένουμε πλήθος περιηγητές, ιδίως από την Αμερική.»

Βιαστικά βιαστικά, καταβρόχθισα ένα ρωσικό γεύμα με κρέας και πατάτες που μου σερβίρισε μία Ουζμπεκ σερβιτόρα. Ύστερα ξεκινήσαμε να δούμε τα αξιοθέατα. Στην καρδιά της παλιάς πόλης είδαμε πρώτα το Ρετζιστάν, την «ευγενέστερη πλατεία του κόσμου», καθώς την αποκάλεσε ο λόρδος Κώρζον, που την είδε λίγο μετά την είσοδο των Ρώσων στη Σαμαρκάνδη. Το Ρετζιστάν είναι ένας λιθόστρωτος χώρος, περιτριγυρισμένος από πυργωτά, όρθογώνια οικοδομήματα, τους «μεντρεσέδες» της Σαμαρκάνδης, που άλλοτε ήταν τα περιφρονότερα θεολογικά ιδρύματα του Ισλάμ. Κάθε κτίριο περιβάλλεται από λεπτούς, κομψότατους μιναρέδες και έχει μία έξ' ισού κομψή, πελώρια μουσουλμανική άψίδα. Κάθε κτίριο έχει αψίδα, περιστοιχισμένη από δωμάτια — τα διδασκαλεία του «μεντρεσέ» και τα κελιά των σπουδαστών. Όλες οι έξωτερικές επιφάνειες είναι σκεπασμένες με γυαλιστερά σμαλτωμένα τουβλά που φτιάχνονταν στην Περσία και μεταφέρονταν με καραβάνια στη Σαμαρκάνδη.

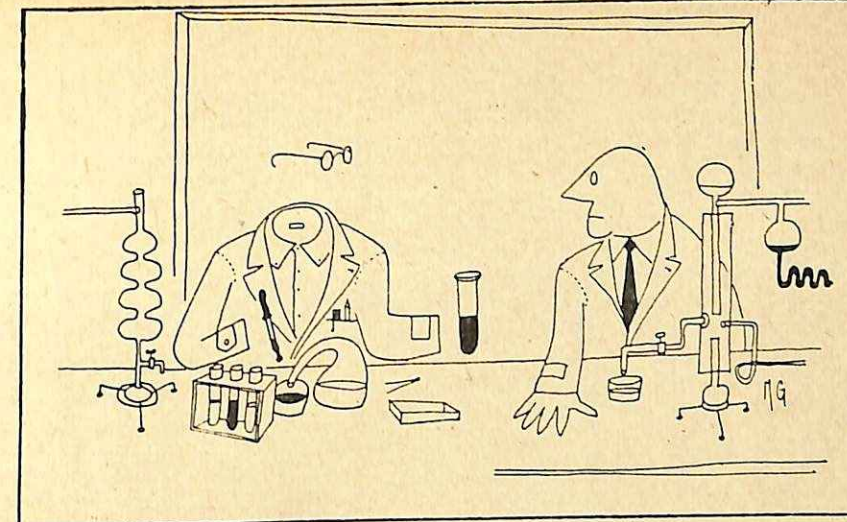
Τελευταία η σοβιετική κυβέρνηση έ-

θεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα αναστηλώσεως των ερειπίων της Σαμαρκάνδης. Τα τουβλά ξεδιαλέγονται με πολλή προσοχή, για να σωθούν τουλάχιστον όσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και πάλι. Τα τουβλά αυτά, καθώς και άλλα που ψήνονται εκεί κοντά σε μικρούς φούρνους, μπαίνουν πάλι στη θέση τους από χέρια έμπειρων τεχνιτών.

Την εποχή του Τιμούρ, το Ρετζιστάν ήταν ένα είδος αγοράς όπου οι σοφοί κάθονταν και διάβαζαν το Κοράνι ή διηγόνταν τα κατορθώματα του Τιμούρ, του Μεγάλου Αφέντη. Έδω γιορταζόταν το Ραμαζάνι και οι χοτζάδες προσεύχονταν στον Άλλάχ και στον Μωάμεθ, τον Προφήτη του. Έδω ο Κατακτητής, όταν γύριζε από τις νικηφόρες εκστρατείες του, ώργάνωνε λαμπρές γιορτές. Περιγράφοντας μια τέτοια γιορτή, ο Τιμούρ γράφει: «Όταν χτίστηκαν τα «σεραπερντά» (κτίσματα) και στολίστηκαν με ακριβά έπιπλα, χαλιά και φίνα μετάξια και γέμισαν με χρυσά δοχεία, κύπελλα από άχρηστολισμένα με διαμάντια και σμαράγδια, κι όταν όλα ήταν έτοιμα για τη γιορτή, κάθισα εγώ πάνω σ' ένα πλούσια στολισμένο θρόνο, ενώ οι γιοί μου, τα εγγόνια μου, οι μεγάλοι «έμιρδες» και «σερδάρηδες» πήραν γύρω μου τις θέσεις τους. Από όλα τα μέρη της αυτοκρατορίας μου οι πιο έπιδεξιοι ξυλουργοί, χτίστες, υφάντες, χρυσοί και κεκτητάδες είχαν μαζευτεί έδω για να χτίσουν έκατο «ταρτακί» (περίπτερα). Το καθένα ήταν λαμπρά έπιπλωμένο και στολισμένο με ζωγραφιές λεπτότατου γούστου. Ύστερα, γέμισαν κύπελλα με χρυσάφι, άσπρη και πολύτιμες πέτρες κ' εγώ τα άδειασα πάνω στα κεφάλια των καλεσμένων μου.»

Το χώρο των παρελάσεων κατέχει σήμερα ένα πολυθρόνο παζάρι. Υπάρχει μια ολόκληρη σειρά από τείποτεία, γεμάτα Ασιάτες με πλατεϊά μητή που κάθονται σταυροπόδι σχεδόν κατά γής. Τεμπέλικα, ρουφούν άρωματικό τσάι και μασουλούν «καμπότ» (ξερά κομμάτια ψητού κρέατος). Γέροντες με πατριαρχικές γενειάδες περνούν έπάνω σε μικρά γαϊδουράκια, πάντοτε με ύψος άγέρωχο. Στα δρομάκια στριμώχνεται ένα ολόκληρο πλήθος που φιλονικεί με τους εμπόρους. Οι έμποροι αυτοί πουλούν το κάθε τί, από φρέσκα φρούτα και ψωμί, μέχρι μεταξωτά, μπαχαρικά και ζωντανά κατσίκια.

Ο Βλαδίμηρος μου έξηγησε ότι ενώ οι Ουζμπεκοί όπως και οι άλλοι πολίτες της Σοβιετικής Ένώσεως έχουν κολλεκτιβοποιηθεί, ωστόσο έχουν την άδεια να διατηρούν ένα είδος ιδιωτικών έπιχειρήσεων. Μπορούν να καλλιεργούν για λογαριασμό τους μερικά λαχανικά ή να τρέφουν μερικά ζώα. Αυτά

«Φαίνεται πως κάτι ανακάλυψα...»

τα πουλούν στην αγορά και κρατούν τα κέρδη. Οι έμποροι όμως είναι ώργανωμένοι σε «κοοπερατίβες» και τα κέρδη από την πώληση ενός ώρισμένου προϊόντος μοιράζονται το ίδιο σε όλους.

Σχετικά λίγοι Ουζμπεκοί φορούν τα ρούχα που συνηθίζονται στη Δύση. Οι περισσότεροι προτιμούν την έθνική ένδυμασία. Οι άνδρες φορούν ένα φαρδύ πολύχρωμο μανδύα (σωστό ούράνιο τόξο είναι τα χρώματά του), βαρείες μπότες που φτάνουν ως τα γόνατα και κεντητό έφαρμοστό καλπάκι. Οι γυναίκες φορούν φαρδεια φορέματα με κίτρινα, μαύρα και πράσινα σχέδια. Μερικές γυναίκες φορούν ακόμη φερετζέ, που έδω είναι ένας μακρύς μαύρος πέπλος. Μοιάζουν με φαντάσματα.

Πάνω σ' ένα λόφο, έξω από την πόλη, υπάρχει μια νεκρούπολη, η Σάχ-ι-Ζίντα. Σαράντα μαρμάρινα σκαλοπάτια οδηγούν σ' ένα ιερό με άστραφτερό θόλο από πορσελάνη. Είναι ο ιερός τάφος του Κουσούμ-Ίμπν-Αμπάς, ένός μάρτυρα και εξαδέλφου του Προφήτη Μωάμεθ. Σήμερα, υπάρχουν πάντοτε προσκυνητά που έρχονται στο ιερό. Τους είδαμε που γονάτιζαν και κάνανε μετάνοιες με ένα καταπληκτικό συγχρονισμό, ενώ ο «μουλλάς» έψελνε.

Παρά το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της αυτοκρατορίας διαλύθηκε μετά το θάνατο του Τιμούρ, η Σαμαρκάνδη εξακολούθησε να άνθη για ένα διάστημα ακόμη, επί της βασιλείας του Ουλούγκ Μπέγκ, του σοφού έγγονου του Ταμερλάνου. Μέγας άστρονόμος, ο Ουλούγκ Μπέγκ έχτισε ένα άστεροσκοπείο που την εποχή εκείνη ήταν το καλύτερο του κόσμου. Σήμερα σώζεται άθικτο το τετρακύκλιό του, σε σχήμα μισοφέγγαρου, που καταλήγει 130 πόδια πιο κάτω, στη ρωγμή ενός βρά-

χου. Οι άστρονομικοί πίνακες που έγιναν σ' αυτό το άστεροσκοπείο είναι τόσο τέλει, ώστε η μέτρηση του άστρονομικού έτους από τον Ουλούγκ Μπέγκ διαφέρει μόνον κατά ένα λεπτό και δύο δευτερόλεπτα από τους καλύτερους σημερινούς ύπολογισμούς!

Τα λείψανα του Τιμούρ είναι σήμερα στο Γκούρ Έμίν, ένα οκταγωνικό μαυσωλείο που έκτισε όταν έγινε έβδομηντα χρόνων. Ο ύπερχος θάλος του, ένα από τα μεγαλύτερα άριστουργήματα της άσιατικής αρχιτεκτονικής, είναι στρωμένος με άστραφτερούς, κυανοπράσινους πλίνθους και έχει ύψος 162 πόδια.

Το σώμα του Τιμούρ, όπως λένε, θαλασμάθηκε μετά το θάνατό του. Το πρώτο όμως που είχαν διαλέξει για τον ένταφιασμό του, οι «μουλλάδες» διαπίστωσαν έντρομοι πως το σώμα είχε εξαφανισθεί. Τρεις αιώνες η εξαφάνιση αυτή έμενε άλυτο μυστήριο. Ρώσοι αρχαιολόγοι έλυσαν το αίνιγμα. Φοβούμενος ότι τυμβωρύχοι θα άνοιγαν τον τάφο του, ο Τιμούρ είχε διατάξει να χτίσουν μια κρύπτη κάτω από το δάπεδο του τάφου και είχε δώσει έντολη να τον θάψουν εκεί μυστικά. Αντίθετα με τον πλουσιώτατα διακοσμημένο νεκρικό θάλαμο, η χαμηλοτάβανη κρύπτη είναι άπείρητη. Έπάνω από τον τάφο του υπάρχει μια μαρμαρίνη πλάκα. Μια έπιγραφή αναφέρει τα κατορθώματα του ανθρώπου που έσφαξε περισσότερους ανθρώπους, κατέστρεψε περισσότερες πολιτείες και έκαμε τα μεγαλύτερα στρατιωτικά άνδραγαθήματα από όποιονδήποτε άλλο κατακτητή στην ιστορία. Το έπιτύμβιό του καταλήγει χαρακτηριστικώτατα:

«Αν ήμουν σήμερα ζωντανός, η άνωθρότητα θα έτρεμε!»

—HARRISON FORMAN

Η ΕΒΔΟΜΗ ΣΤΟΑ

του MORDECAI ROSHWARD

Το ημερολόγιο του τελευταίου ανθρώπου της Γης

(Αφιερωμένο στον Ντ. "Αϊζεν-
χάουερ και στον Νικ. Κρούτσσεφ)

Περίληψη από τα προηγούμενα :

Ένας αξιωματικός της αεροπορίας εκπαιδευμένος στο τμήμα «Πιέσεως κομβίων», μαθαίνει από τον διοικητή του ότι προβιβάζεται σε συνταγματάρχη και διατάσσεται να φύγει άμεσα για «κάτω», για τις υπόγειες στρατιωτικές εγκαταστάσεις, σε βάθος 4.000 πόδια μέσα στη γη, που είχαν έτοιμασθή για την περίπτωση που θα ξεσπούσε ο ατομικός πόλεμος. Ένα κλειστό αυτοκίνητο τον παραλαμβάνει και σε λίγο βρίσκεται σε ένα μικρό υπόγειο κόσμο, όπου συναντά και άλλους αξιωματικούς. Πρώτα σερβίρεται αυτόματα το φαγητό, ενώ μία άθεατη γυναίκα μεταδίδει από το μεγάλο οδηγίες προς τους νεοφερμένους. Περνώντας από ένα διάδρομο διαβάζει επιγραφές που δείχνουν τι βρίσκεται πίσω από τις κλειστές πόρτες που βλέπει. Τέλος φτάνει στο θάλαμο ΠΚ, (Πιέσεως Κομβίων) όπου βρίσκεται άλλος ένας άνδρας, ο νέος του συνάδελφος. Μόλις μπήκαν άλλοι δύο, η γυναίκα φωνή του μεγαρόνου τους έξηγει τη δουλειά που θα αναλάβουν και τους παρουσιάζει, τον ένα στον άλλο με τα στοιχεία που θα έχουν στη νέα τους ζωή: X107, X117, X127, X137, και τους λέει ότι θα μένουν ανά δύο σε ένα δωμάτιο, θα έχουν βάρδια ανά δύο. Το μεγάλο τους κίνητρο και ανάλογο με το τι λένε έπεμβαίνει. Απ' αυτό μαθαίνει ότι κατέβηκε εκεί για να υπερασπιστεί την ελευθερία, την αλήθεια και τη δικαιοσύνη. Πώς η 7η Στοά είναι το πιο ασφαλισμένο μέρος στη γη, πώς οι δικοί τους θα μάθουν ότι χάθηκαν σε κάποιο ατύχημα, πώς πρέπει να προσαρμοστούν όλοι στο νέο τους περιβάλλον, αφού το συγκρότημα σφραγίστηκε ερμητικά και περιπτώση επιστροφής στην επιφάνεια της γης δεν υπάρχει. Οι ανησυχίες και τα ερωτηματικά, βασανίζουν τον X117. Τό φως του ήλιου και η ιδέα να αποδράσει γίνεται ο έφ'αλτης του. Να γράψει σε κάποιον; Αδύνατο. Να γράψει για τον εαυτό του; Ένα ημερολόγιο! Η ιδέα τον ενθουσιάζει. Και αρχίζει: 22 Μαρτίου: η πρώτη του βάρδια, η πρώτη γνωριμία με τα 12 κομπάρζ των δύο σατανικών γραφομηχανών που πρέπει συγχρόνως να πατηθούν από τους δύο της υπηρεσίας για να εξασφαλίσουν την καταστροφή στον εχθρό, τα ηλεκρομαγνητικά βλήματα. 23 Μαρτίου:...

Γ'

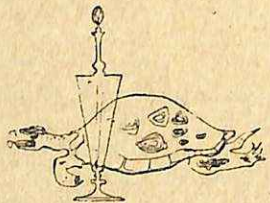
Προφανώς θα πρέπει να είπα τις σκέψεις αυτές δυνατά σήμερα το πρωί παραμιλώντας γιατί πήρα μια άπροσδόκητη απάντηση από το μεγάλο. Θα πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα παρακολούθησής, χάρη στο οποίο η διοίκηση γνωρίζει καθετί που λέμε, ακόμη και μέσα στα δωμάτιά μας.

Το μεγάλο — ή φωνή ήταν γυναικεία — μίλησε άπαλά: «Σας διάλεξαν για τις προσωπικές σας ικανότητες. Θα πρέπει ν' αποδείξετε πώς είμαστε ένας άνθρωπος με σταθερές διαθέσεις, με τεχνική κατάρτιση και επιδεξιότητα, φιλόδοξος, έξυπνος και πολύ υγιής. Επίσης πρέπει να συγκεντρώσατε πολύ καλούς βαθμούς στα πειράματα κλειστοφοβίας.»

Αυτό ήταν όλο. Το μεγάλο σώπασε και πάλι. Ήμουν ανυπόμονος να συνεχίσω την κουθέντα και έκαμα κάποια ερώτηση, αλλά δεν πήρα απάντηση. Είτε η γυναίκα θα πρέπει να μην αγαπούσε τα πολλά λόγια, είτε θα ήταν υποχρεωμένη να μιλήσει σε άλλον.

Για μια στιγμή, το περιστατικό αυτό, μ' έκαμε να λησμονήσω τους στοχασμούς μου. Άλλα κατάρθωσα άμεσα να τους συνοψίσω:

Η γυναίκα αυτή είχε δίκιο: Ήμουν ν' πράγματι φιλόδοξος και αυτό με έκαμε να δεχτώ την πρόταση της εκπαιδεύσεως. Την εποχή εκείνη ήμουν απλός στρατιώτης. Ξαφικά, αφού με υπέβαλαν (χωρίς να έχω την παραμικρή ιδέα γιατί) σε μια άτελειωτη σειρά ιατρικών, ψυχολογικών και ψυχοτεχνικών εξετάσεων και πειραμάτων με προήγαγαν άμεσα σε υπολοχαγό με θαυμάσιες «ειδικές» αποδοχές και προσωπική νέων προαγωγών μετά τον τερματισμό της εκπαιδεύσεως. Η δουλειά μου φαινόταν μάλλον ενδιαφέρουσα —

φαινόταν πώς είχε σχέση με μηχανήματα και τα μηχανήματα μου άρεσαν ανέκαθεν — και επί πλέον φαίνεται πώς είχε εξαιρετική σημασία. Δεν χρειάζονταν περισσότερα για να με κάμουν να δεχθώ.

Ίσως αν ήμουν πιο ευαίσθητος να δίσταζα πριν υπογράψω μια δήλωση που με υποχρέωνε να τηρήσω τη μεγαλύτερη έχεμυθεια για όσα θα μάθαινα. Την εποχή εκείνη δεν είχα ακόμη ιδέα το τι έπρόκειτο να διασχθώ. Πιθανότατα ένα άτομο περισσότερο ευαίσθητο να τρώαζε από το άγνωστο. Άλλα στα ψυχολογικά πειράματα είχα συγκεντρώσει άριστη βαθμολογία.

Ίσως να ήμουν πολύ καλύτερα τώρα, αν δεν τα έβγαζα πέρα εύθους έξαρχης σ' αυτά τα πειράματα. Παρ' όλα αυτά υπάρχουν μερικοί άνθρωποι που δεν ενδιαφέρονται διόλου για το πώς είναι η ζωή εδώ κάτω. Αυτή η γυναίκα στο μεγάλο λ.χ. φαίνεται σαν να τα βρίσκει όλα φυσιολογικά.

24 Μαρτίου

Σήμερα, είχα μια ώρα και ενδιαφέρουσα συζήτηση με τον X 107, τον συνάδελφο και συγκατοικό μου στο θαλαμίσκο. Φυσικά, είχαμε ανταλλάξει προηγούμενες μερικές λέξεις, αλλά μέχρι σήμερα, δεν είχα κέφι ν' ανοίξω μεγάλες συζητήσεις μαζί του. Η δική μου ή κατάσταση κυρίως με απασχολούσε πολύ. Η ιδέα πώς θα έμενα στην Έβδομη Στοά για όλη μου τη ζωή, σφυροκοπούσε συνεχώς το κεφάλι μου. Οί άλλοι άνθρωποι — οι πλαινοί μου στο τραπέζι, ο παλιός συνεκπαιδευμένος μου X 137, ο συγκατοικός μου — μόλις που υπήρχαν για μένα.

Τους βλέπω σε σκιές του κάτω κόσμου κ' έρχομαι σε μεγαλύτερη έπαφή — θα μπορούσα να πω ακόμη: κοινωτική έπαφή — με τα φύλλα του χαρτιού όπου πάνω τους γράφω το ημερολόγιό μου. Αυτά είναι οι μάρτυρες των πιδ ενδόμυχων συναισθημάτων μου, είναι εκείνοι που συμμερίζονται τις καινούργιες μου εμπειρίες. Και επειδή φαίνονται πώς είναι ο μοναδικός μου πιθανός δεσμός με τον έξω κόσμο, νιώθω πώς μέσω αυτών μιλάω σε πραγματικά όντα, σε άντρες και γυναίκες που ζουν κάτω από τον ήλιο.

Προφανώς ο φίλος μου ο X 107 πρέπει να έχω τα ίδια συναισθήματα. Κι αυτός, δεν έχει κέφι για πολλές κουβέντες. Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, δεν άκουσα κανέναν μέχρι σήμερα να συζητά σοβαρά για την κατάστασή μας. Φαίνεται πως η θέση μας δεν είναι από κείνες που ευνοούν τη δημιουργία ενός θερμού, συντροφικού πνεύματος, σαν εκείνο που, καθώς λένε, δημιουργείται σε ναυαγούς. Απεναντίας υπάρχει μια παράξενη έλλειψη ενδιαφέροντος για τους άλλους. Ίσως ίσως και κάποια απέχθεια, θαρρείς και καθέννας από τους άλλους αυτούς είναι υπεύθυνος για τη σημερινή κατάσταση των άλλων.

Φυσικά είναι αυτόνομο πώς όλοι είναι απόλυτα ενημερωμένοι για την κατάσταση, μ' όλο που δεν βιάζον

λέξη γι' αυτήν. Μαντεύει κανείς όμως πώς το ξέρουν από το γενικό ύφος αδιαφορίας και απογνώσεως: 'Από τον τρόπο που βαδίζουν, που τρώνε το φαγητό τους και άσημαντολογούν - όταν φυσικά λένε καμιά κουβέντα.

Σήμερα όμως, ενώ κοιτούσα τα φύλλα του ημερολογίου, ο X 107 μίλησε ξαφνικά με μια φωνή που μαρτυρούσε μια θέρμη, λίγο φως του ήλιου από ψηλά:

«Γράφετε τίποτε;»

Η άμεση, προσωπική ερώτηση και ο φιλικός τόνος της φωνής μ' έκαναν να στραφώ από το γραφείο μου και να τον κοιτάξω κατάματα. Για πρώτη φορά ανέκαλπτα με τί περίπου έμοιαζε ο σύντροφος και συγκατοικός μου.

Ο X 107 είχε ένα πρόσωπο ανοιχτόκαρδο και αγαθό, που φανέρωνε άνθρωπο με ήσυχες διαθέσεις, ισορροπημένο και σταθερό. Είμαι περίπου ένα ή δύο χρόνια μεγαλύτερος από μένα. Αυτό είναι ευχάριστο γιατί είχα την εντύπωση πως απαντώντας στην ερώτησή του, απαντούσα σ' ένα μεγαλύτερο αδελφό μου:

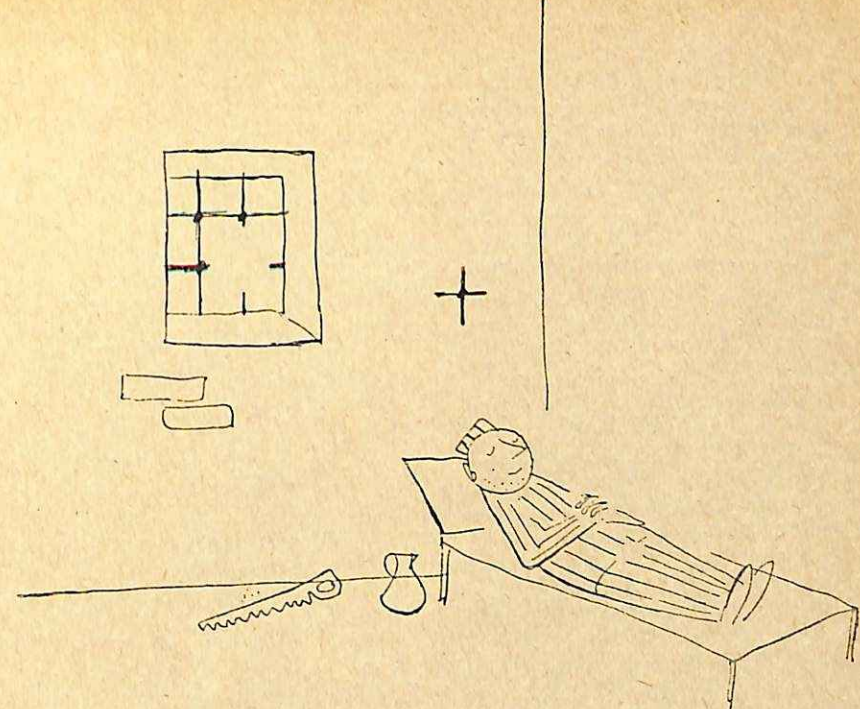
«Ναί, κρατώ ένα ημερολόγιο, Βρήκα κάμποσο χαρτί εδώ μέσα στο συρτάρι και αυτό μου έδωσε την ιδέα. Είναι μια κάποια ανακούφιση, ξέρετε!»

Αυτό έσπασε τελείως τον πάγο και άμεσα άρχισα να μιλούμε ελεύθερα σαν να γνωρίζαμε ο ένας τον άλλον χρόνια.

Εκείνο που μου έκαμε εντύπωση, ήταν το ότι δεν παραπονιόταν. Θεωρούσε την υπηρεσία μας στην Έβδομη Στοά σαν μια ανάγκη, δυσάρεστη βέβαια, αλλά αναπόφευκτη σαν μια εξέλιξη εν όψει των τελευταίων προόδων της στρατιωτικής επιστήμης. «Το να παραπονιέται κανείς για τη μοίρα μας είναι το ίδιο άσκοπο και φτηνό, όσο και να παραπονιέται για το θάνατο. Πρέπει να δέχεται κανείς εκείνο που δεν μπορεί να ξεφύγει. Και όσο λιγότερος θόρυβος γίνεται, τόσο το καλύτερο.»

Είπα προηγούμενος κάτι για λαγούμια, φυλακή και απομονωτήρια. Μου είπε πως κ' εκείνος είχε νιώσει το ίδιο ακριβώς συναίσθημα για τη ζωή μας εδώ κάτω τον πρώτο καιρό. Τώρα όμως άρχιζε να καταλαβαίνει πως ακόμη και η φυλακή δεν είναι μια κατάσταση πολύπλητη. «Μερικοί άνθρωποι» είπε, «νιώθουν φυλακισμένοι όταν δεν μπορούν να ταξιδέψουν στο διάστημα. Άλλοι μπορούν να νιώσουν ελεύθεροι ακόμη και σ' ένα μικρό δωμάτιο, αρκεί να μπορούν να σκεφτούν ή να γράψουν.» Χαμογέλασε καθώς έλεγε τα λόγια αυτά και το μάτι του έπεσε στα φύλλα του χαρτιού που ήταν σωριασμένα στο γραφείο. Σαν να ήθελε να μου δείξει πώς κατάλαβε πόση ανακούφιση έπρεπε να μου φέρνει το γράψιμο του ημερολογίου αυτού.

Αυτό το είχα ομολογήσει κ' εγώ ο ίδιος στον εαυτό μου. Και τώρα, ακούγοντάς τον να μιλά με τόση σιγουριά,

(Του Hurdy - Gurdy)

έπεισα τον εαυτό μου πως μπορούσε θαυμάσια να αισθανθώ όπως εκείνος. Ήταν πολύ ευχάριστο να συλλογιζέται κανείς πώς αυτός ο τρόπος του σκέπτεσθαι μπορούσε να γίνει και δικός μου.

Τώρα, δεν είμαι και τόσο βέβαιος αν αυτό θα συμβή ποτέ. Θέλω να αισθάνομαι όπως ο X 107, ή τουλάχιστον όπως νομίζει πως αισθάνεται εκείνος, αλλά αυτό μου έρχεται πολύ δύσκολο. Κι ωστόσο η ιδέα πως μοιράζομαι το δωμάτιό μου μ' έναν άνθρωπο που είναι δυνατότερος από μένα, με κάποιον που βρήκε τρόπο να προσαρμοστεί στις καινούργιες συνθήκες, είναι πολύ παρήγορη. Τώρα αισθάνομαι λιγότερο μόνος, όχι τόσο βαθιά απελπισμένος. Αν ένα ανθρώπινο πλάσμα μπορεί να προσαρμοστεί στην ιδέα πως θα περάσει ολόκληρη τη ζωή του στην Έβδομη Στοά, τότε ίσως μια μέρα μπορέσω κ' εγώ να προσαρμοστώ. Κι αν δεν μπορέσω να βγώ από δω μέσα, τουλάχιστον η ζωή μου, όσο ζω, ως γίνω ανεκτότερη. Αν...

«Όχι, είναι προτιμότερο να μην το παρατραβήξουμε με τα «αν.» Ας ρίξω το βλέμμα μου γύρω μου, ως δω τί συμβαίνει, ως γνωρίζω ανθρώπους, ως πιάσω φίλεις, ως «προσαρμοστώ!»

25 Μαρτίου

Σήμερα ρώτησα τον X 107 για κείνο που με βασάνιζε από τη στιγμή που έφτασα στην Έβδομη Στοά. Γιατί έπρεπε όπωςσδήποτε να χάσουμε την ελευθερία μας; Ήξερα κιόλας μερικές από τις απαντήσεις - μάς τις είχαν πεί

η μάς είχαν αφήσει να τις εννοήσουμε μόνοι μας, όταν έκαμαν εκείνη τη δήλωση, πριν από τέσσερις ημέρες, την ώρα του φαγητού. Και όμως ήθελα να συζητήσω το πράγμα.

«Γιατί» ρώτησα τον X 107, «είμαστε καταδικασμένοι σε ισόβια κάθειρξη εδώ κάτω; Δεν θα μπορούσαμε να κάμουμε τη δουλειά μας από την επιφάνεια της Γης; Κρυμμένοι κάπου στη μέση μιας έρημου, ή κάτι τέτοιο; Γιατί εδώ, τόσο βαθιά, τελείως αποκομμένοι από τον κόσμο;» Σαν παιδάκι μιλάς, μου απάντησε. «Η Διοίκηση ΠΚΧ έπρεπε να είναι ασφαλισμένη — απόλυτα ασφαλισμένη — από μια αβιφιδιαστική επίθεση, από μια επίθεση που θα μπορούσε να μάς πλήξει στον έρημικό μας κρυφώνα με την ίδια σιγουριά που θα έπληττε και μια μεγαλούπολη. Αν γινόταν κάτι τέτοιο, η χώρα μας θα καταστρεφόταν, χωρίς να μπορέσει ν' ανταποδώσει ούτε ένα χτύπημα. Έδώ κάτω, στην Έβδομη Στοά είμαστε απόλυτα εξασφαλισμένοι από κάτι τέτοιες εκπλήξεις. Κι αν ακόμη ο εχθρός καταστρέψει τη χώρα μας με μια αβιφιδιαστική επίθεση, εμείς — δηλαδή εσύ κ' εγώ — θα μπορέσουμε ν' ανταποδώσουμε τα χτυπήματα και να αφανίσουμε τη χώρα τη δική του.»

«Και όμως», προσπάθησα να φέρω αντίρρηση, «κι αν ακόμη η Διοίκηση ΠΚΧ έπρεπε να βρίσκεται όπωςσδήποτε στην Έβδομη Στοά, δεν υπήρχε λόγος να μάς φυλακίσουν εδώ! Γιατί δεν θα μπορούσαν να μάς αντικαταστήσουν άλλες βάρδιες, ώστε να βγαίνουμε κ' εμείς έξω κάθε τόσο;»

«Αυτό θα ήταν πολύ επικίνδυνο», απάντησε ο Χ 107. «Αν μπορούσες να βγής έξω, πιθανόν να επέστρεφες με κανένα καταστροφικό όπλο ή καμιά επικίνδυνη ιδέα που θα άχρηστευε την Διοίκηση ΠΚΧ. Έπαφή με τον εξωτερικό κόσμο, θα σήμαινε έπαφή με κατασκόπους, με έχθρους, με φιλειρηνιστές. Η κυβέρνηση θα ήταν άνοητη αν διεκινδύνευε μ' αυτόν τον τρόπο.»

«Έτσι λοιπόν πρέπει να μείνουμε φυλακισμένοι για όλη μας τη ζωή, μόνο και μόνο για να μπορέση ή χώρα μας ν' ανταποδώσει τα χτυπήματα που θα δεχτή;»

«Ακριβώς», απάντησε. «Και για να εξασφαλίση ακόμη την επιβίωσή της. Κι αν μια αϊφνιδιαστική επίθεση αφανίσει τον πληθυσμό εκεί πάνω, έμεις εδώ κάτω θα εξακολουθήσουμε να ζούμε - και αφού φυσικά πάρουμε εκδίκηση.»

Τότε ρώτησα: «Και τί θα συμβή αν δεν γίνει πόλεμος;»

«Να σου πω», απάντησε ατάραχα ο σύντροφός μου. «Η δική μας δουλειά είναι να είμαστε πάντοτε έτοιμοι για να πατήσουμε τη σκανδάλη - δηλαδή τα κουμπιά. Κι αν ακόμη δεν έρθη ή σχετική διαταγή, έμεις θα έχουμε υπηρετήσει καθώς πρέπει τη χώρα μας. Γιατί αν ο έχθρος αποφύγει να μάς επιτεθή, αυτό θα όφείλεται μόνο και μόνο στο ότι ξέρεi πόσο καλά προετοιμασμένοι και απρόσβλητοι είμαστε εδώ κάτω, στην Έβδομη Στοά. Έτσι, είμαστε ούτως ή άλλως υποχρεωμένοι να μείνουμε στην Έβδομη Στοά.»

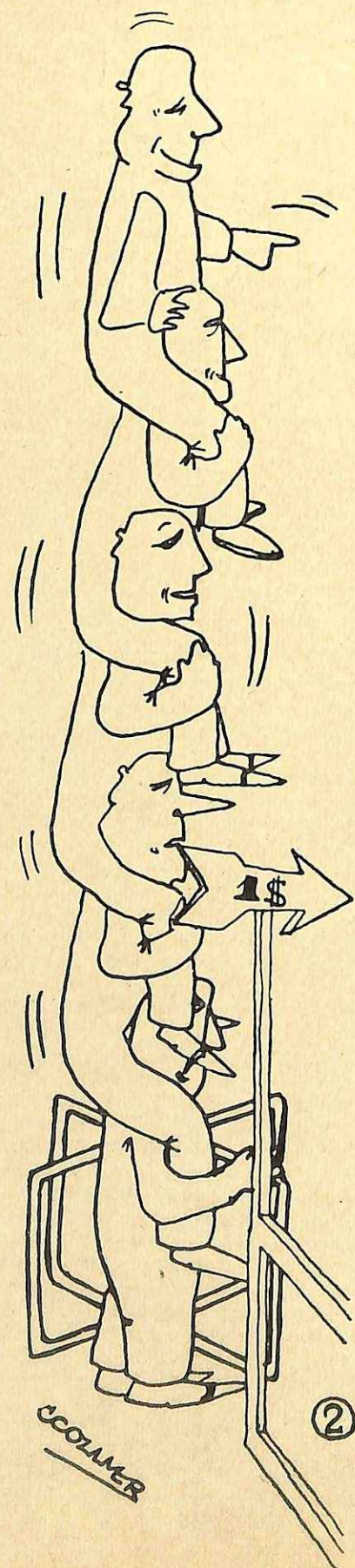
Δεν μπορώ να βρω καμιά απάντηση στα επιχειρήματά του. Η κάθειρξή μας στην Έβδομη Στοά είναι μια ανάγκη.

26 Μαγτίου

Η στενώτερη έπαφή μου με τον Χ 107 είναι για μένα μια βοήθεια. Μιλούμε για διάφορα πράγματα και αυτό, συχνά, με κάνει να λησμονώ την κατάστασή μου. Κάτι άλλο που με βοηθά επίσης πολύ είναι το έντευκτήριο που άνοιξε.

Η σχετική ανακοίνωση έγινε χθές

το μεσημέρι από το megάφωνο - αυτός είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο γνωστοποιούνται οι διαταγές και γίνονται οι ανακοινώσεις. Έπειδή το έν-

τευκτήριο αυτό είναι πολύ μικρό, όπως και τα περισσότερα δωμάτια εδώ, και έπειδή προβλεπόταν συνωστισμός, ο καθένας από μās έχει δικαίωμα να πηγαίνει εκεί μόνον ώρισμένες ώρες. Είπα «ώρισμένες ώρες» άλλ' αυτό δεν είναι σωστό. Μόνον μισή ώρα την ή μέρα. Τουλάχιστον έμένα, αυτός ο χρόνος μου αναλογεί.

Το έντευκτήριο είναι πολύ μικρό, 4,50 X 6 μέτρα. Πάντως το όνομά του «έντευκτήριο» είναι γραμμένο με ζωηρά μεγάλα γράμματα επάνω στην πόρτα, μια από τις πολλές πόρτες της αίθουσας της τραπεζαρίας. Όταν πρωτομπήκα μέσα, ύπήρχαν κιόλας εκεί δεκαπέντε ή είκοσι πρόσωπα, αλλά δεν θυμόμουν να είχα συναντήσει ποτέ κανένα.

Μερικά από τα πρόσωπα αυτά ήταν γυναίκες. Όλες τους φαινότουσαν πολύ όμορφες, νέες, γερές και δυνατές, παρ' όλο που δεν βρήκα καμιά ιδιαίτερα έλκυστική. Προχώρησα προς το μέρος μιας κοπέλλας που στεκόταν μόνη της τη στιγμή εκείνη, και συστήθηκα. Ήταν μια νοσοκόμος, ή Ν 527.

Εκείνο που μου άρεσε σ' αυτήν ήταν ή ήρεμία της. Δεν ξέρω πώς τα κατάφερνε, αλλά φαινόταν ακόμη πιο ήσυχη και ατάραχη και απ' αυτόν τον Χ 107. Πιθανόν οι γυναίκες να είναι πιο αυτόρκες από τους άντρες (άρκει να έχουν άντρες) και έπηρεάζονται λιγότερο από το περιβάλλον. Αν αυτό είναι αλήθεια τότε όμολογώ πώς για πρώτη φορά στη ζωή μου, τις ζηλεύω.

Ύστερα από λίγο, μάς πλησίασε ένας άλλος άντρας και συστήθηκε: Ήταν ο Η 647, το Η αντίστοιχούσε στην ιδιότητα του ηλεκτρολόγου μηχανολόγου. Συμπεριφερόταν με κάποια νευρικότητα που σέ λίγο την μετέδωσε και σέ μένα. Αποφάσισα να ζητήσω άλλη συντροφιά και να τον αφήσω με τη νοσοκόμο.

Για μια στιγμή έμεινα μόνος. Ύστερα ήρθε κοντά μου μια άλλη γυναίκα, ίσως λίγο μεγαλύτερη από τη νοσοκόμο, μ' όλο που δεν είχε περάσει τα 25. Έμαθα πώς ήταν ψυχολόγος, ή Ψ 867. Ήταν κι αυτή ένα πρόσωπο πολύ ήρεμο, αλλά ή ήρεμία της ήταν διαφορετικού είδους - λιγάκι τεχνητή, σαν να ήταν περήφανη για το κατόρθωμά της. Καθώς συζητούσαμε, αυτό μου έδωσε στα νεύρα.

Το πρώτο πράγμα που με ρώτησε, ήταν το πώς αϊσθάνομαι. Δεν είχα καμιά όρεξη ν' ανοίξω τον έαυτό μου σ' ένα πρόσωπο που είχα μόλις γνωρίσει. Απέφυγα την έρώτηση. Της είπα πώς είχα πολλή δουλειά και πώς δεν μου έμενε καιρός ν' αναλύσω τα συναισθήματά μου. Αλλά μου δήλωσε κοφτά, πώς είτε έλεγα επίτηδες ψέματα, είτε προσπαθούσα να επιτύχω μια φυγή από την πραγματικότητα. Και στις δυο περιπτώσεις, συνέχισε, ή στάση μου δεν ήταν ύγιής.

Προσπαθώντας ν' αποφύγω τον έπαγγελματικό της ζήλο που μ' έκανε

να νιώθω σαν πειραματόζωο, τη ρώτησα για τα δικά της συναισθήματα. «Ω», μου απάντησε, «αϊσθάνομαι περίφημα.» Και έξακολούθησε εξηγώντας μου για ποιο λόγο αϊσθανόταν τόσο καλά. Η έμπειρία της ζωής στην Έβδομη Στοά, ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρουσα από ψυχολογικής πλευράς. Θα την ένθουσίαζε ή ιδέα να επιχειρήσει μια ψυχολογική μελέτη επάνω στον τρόπο με τον οποίο το «πλήρωμα» της Έβδομης Στοάς αντιδρούσε στο καινούργιο του περιβάλλον. (Ίσπε πράγματι ήμουν ένα πειραματόζωο!) Θα έγραφε ένα καταπληκτικό άρθρο, αν μπορούσε να δημοσιεύσει τα αποτελέσματα των παρατηρήσεών της.

Στο σημείο αυτό την διέκοψα: «Ωστε λοιπόν συλλογίζεσαι κ' έσύ το «αν»; Δεν κατάλαβε. Της εξήγησα πώς κ' εγώ συλλογίζομουν πολύ με το «αν». «Αν δεν με είχαν διαλέξει για την Έβδομη στοά, αν μπορούσα να πάω άδεια και ν' ανέω έπάνω στη γή, αν είχα τη διάθεση μιας γυναίκας...»

«Δεν πρέπει να σκέπτεσαι μ' αυτόν τον τρόπο», διαμαρτυρήθηκε. «Αυτό είναι φυγή. Πρέπει να βρης εδώ και τώρα, εκείνο που μπορείς να βρης.» Αυτό μου φάνηκε σαν ένα σύνθημα. «Μην σκέφτεσαι τα περασμένα και μην κάνεις υποθέσεις. Η ζωή μας εδώ είναι γεμάτη νόημα. Ένα χρέος έχεις. Να υπερασπιστής μια χώρα.» Και ξαφνικά χαχάνισε. «Πές μου τί άλλο μπορεί να γυρέψη ένας άνθρωπος, πές μου!»

Απάντησα ψιθυριστά, σχεδόν δίχως ν' άκουστώ: «Το φώς του ήλιου...» Για αρκετή ώρα έμεινε ήρεμη, αλλά ύστερα κίνησε απότομα το κεφάλι της και είπε: «Οχι. Το φώς του ήλιου καθ' έαυτο δε μπορεί ν' αποτελέσει πραγματική ανάγκη. Μελέτησα αρκετά ψυχολογικά συστήματα αλλά κανένα δε θεωρήσε ποτέ το φώς του ήλιου σαν βασικό ανθρώπινο κίνητρο, ή σαν αίτια μιας νευρώσεως. Ασφαλώς όχι. Πρέπει να ύπάρχη κάποιος άλλος λόγος για την ψυχική σου κατάσταση. Το φώς του ήλιου είναι απλώς ένα σύμβολο. Η πραγματική αίτια είναι εκείνο που βρίσκεται πίσω απ' αυτό.»

Τη στιγμή εκείνη το megάφωνο μάς ειδοποίησε πώς ή ώρα μας στο έντευκτήριο είχε τελειώσει. Καθώς χωρίζαμε στην πόρτα, ή ψυχολόγος είπε:

«Δεν ξέρει κανείς τί γίνεται - καμιά μέρα μπορεί να χρειαστής ψυχοθεραπεία. Θα σέ βοηθήσω με μεγάλη μου ευχαρίστηση.» Και ξαναχαχάνισε.

27 Μαγτίου

Προσπαθώ να ψυχαγωγηθώ μαθαίνοντας όσο μπορώ περισσότερα για τις τεχνικές έγκαταστάσεις της Έβδομης Στοάς. Έχει δικά της αποθέματα ένεργείας και τροφών καθώς και τα μέσα να ικανοποιήση όλες τις στοιχειώδεις ανάγκες του πληρώματός της. Είναι σαν να θρискώμαστε πάνω σ' ένα

Με τα νύχια, με τα δόντια
να ξεσκίσουμε την καρδιά μας,
να στραγγίζουμε το αίμα της,
και, μέσα σ' αυτό το δηλητήριο,
να βαφτιστούμε στη Λύτρωση.
Να τη λιανοκόφουμε νύχουλα,
ξεσκλίδια να την τινάξουμε στα έρπετα και στα μηρμύγνια,
να τη σπείρουμε στο διάβα τους.
Να σκύνουνε κείνα, να μεταλάβουνε τη σάρκα της,
και πια να μην ύπάρχει.
Μά πάλι τίποτα, τίποτα... Δέ φτάνει αυτό
Να θρυμματίσουμε, ρόδι, πάνω στην πέτρα τις φρένες μας,
να ξεκλαρίσουμε από τον κορμό τα μπράτσα, τα πόδια.
Καρφιά να μπηξουμε στο σώμα,
να καρφώσουμε την κατάρρα πίσω στην άχνισμένη μήτρα που μάς ξέρασε.
Μά πάλι, πάλι...
Αμμος! Αμμος να γίνουμε.
Να μάς γλύφει το κύμα, να μάς κλωθογυρίζει ο νοτιάς...
Αχ, τίποτα ακόμη...
Ίσκιος Ίσκιον να γίνουμε,
αχός ανάσας,
αντικατοπτρισμός όνειρου.
Κι όμως τίποτα δεν άλλαξε.
Η Άνυπαρξία θα πάλλεται...
Το Άπειρο θ' αναστενάζει...
(Κύριε, δεν άντεξες τοῦτο το βάρος και μάς τσπείρες ως το μεδούλι).
Ο πόνος πάντα θα ύπάρχει...

ΝΕΛΛΗ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

καράβι που έχει ξεκινήσει για ένα άτελειωτο ταξίδι. Τα καύσιμα δεν πρόκειται να μάς λείψουν ποτέ. Το κάθε τι εδώ εργάζεται με ηλεκτρισμό από γεννήτριες που κινούνται χάρη σέ ένα ατομικό αντιδραστήρα, ικανό να προμηθεύη την ένεργεια που χρειαζόμαστε επί 1000 χρόνια. Αυτό βέβαια δεν είναι τίποτε καινούργιο αλλά όταν συλλογιστή κανείς όλα τα μηχανήματα που εργάζονται με ηλεκτρισμό 24 ώρες το 24ωρο, τότε μπορεί να καταλάβη το πόσο αδύνατη θα ήταν ή ζωή χωρίς αυτόν.

Το πρόβλημα της αποθηκεύσεως τροφών θα πρέπει να ήταν περισσότερο πολύπλοκο. Σήμερα όμως στο τραπέζι, κάποιος μάς έδωσε πολύτιμες πληροφορίες γι' αυτό. (Τελευταία οι άνθρωποι έχουν αρχίσει να γίνονται περισσότερο όμιλητικοί). Είπε - και φαινόταν πώς κατείχε καλά τα όσα έλεγε - πώς μέσα σ' ένα πελώριο ψυγείο, με μεγάλη κατάψυξη, έχουν αποθηκευθή τεράστιες ποσότητες αφυδατωμένης τροφής. Σέ κάθε γεύμα, ή απαραίτητη ποσότητα βγαίνει αυτόματα από την κατάψυξη, ζεσταίνεται, ανακατεύεται με νερό και σερβίρεται στα πιάτα μας. Αφυδατωμένη καθώς είναι, πιάνει έλάχιστο χώρο. Αλλά και υπό τις συνθήκες αυτές, ή αποθήκευση τροφής άρκητης για 500 άτομα, δεν είναι άσπείο πράγμα. Όταν ο άνθρωπος αυτός ανέφερε

πώς ύπήρχε τροφή για 500 χρόνια, όλοι μας μείναμε σιωπηλοί για μερικές στιγμές. Φαντάζομαι πώς και οι άλλοι θα σκεφτόντουσαν όπως εγώ. Μερικές φορές νιώθω σαν να βρίσκωμi εδώ μήνες όλόκληρους και όχι μέρες. Το να σκεφτώ την Έβδομη Στοά σαν μια κατάσταση που μπορεί να διαρκέση αιώνες, αυτό είναι κάτι που ξεπερνά τη φαντασία μου.

Μια από τις γυναίκες έσπασε τη σιωπή ρωτώντας πόσο νερό μπορούσε ν' αποθηκευθή στα δάθη της γής. «Δεν ύπάρχει αφυδατωμένο νερό», πρόσθεσε και άμείφθηκε για το άσπείο της με μερικά άτονα χαμόγελα.

Όπωςδ ήποτε, καταλήξαμε στο συμπέρασμα, από τα όσα άκούσαμε, πώς δεν ύπήρχε ανάγκη αποθηκεύσεως νερού και πώς το απόθεμά μας είναι άπεριόριστο. Είναι το μόνο από τα άγαθά μας που δεν πρόκειται να στερηθούμε ποτέ. Φθάνει ως έμάς από θαθείς ύπόγειες πηγές, που είναι άνεξάντλητες.

«Στην αρχή», είπε ο ειδικός, «φοβήθηκαν πώς το νερό θα μολυνόταν σέ περίπτωση ατομικού πολέμου. Κατόπιν όμως ανακάλυψαν πώς τα πυκνά στρώματα γής από τα όποια περνά το νερό για να φθάση εδώ κάτω, είναι έξαίρετα φίλτρα. Δεν διατρέχουμε κανένα κίνδυνο να πιούμε μολυσμένο νερό.»

Κοντεύαμε να τελειώσουμε το φαί μας, όταν κάποιος από μās έθεσε το ζήτημα του τί θα γινόταν με τις ακαθαρσίες και τ' απορρίμματα. Ήταν κι αυτό ένα πρόβλημα έξ' ίσου μεγάλο με το πρόβλημα της αποθηκείσεως των τροφών. Άλλα κι αυτό είχε λυθή με εξαιρετική ευφυΐα. Όλα τα απορρίμματα και οι ακαθαρσίες, χάρη σε ένα συνηθισμένο σύστημα όχετών καταλήγουν σε μια ειδική μηχανή που αποχωρίζει τα υγρά συστατικά τους. Αυτά διοχετεύονται με άντλίες στην επιφάνεια της γής. Τα αψυδατωμένα υλικά συμπιέζονται και μεταφέρονται σ' έναν ειδικό χώρο αποθηκείσεως. Οί σχεδιαστές της Έβδομης Στοάς δεν μπορούσαν να χάσουν ούτε ίντσα. Έτσι το πελώριο ψυγείο που περιέχει την τροφή, θα χρησιμεύσει, χάρη σε ένα κινητό τοίχωμα που εξασφαλίζει τέλεια απομόνωση των δύο τμημάτων του ψυγείου, και ως δοχείο απορριμμάτων. Όσο θα μειώνεται το απόθεμα των τροφών, το κινητό τοίχωμα θα μετατοπίζεται λίγο λίγο χάρη στη διαφορά της πίεσεως και ή μια ουσία θα παίρνει τη θέση της άλλης. Αυτό θα γίνεται βραδύτατα. Άλλα ύστερα από 500 χρόνια, ή αποθήκη των τροφίμων θα έχη καταντήσει ένα κολοσσιαίο δοχείο απορριμμάτων. Όλα αυτά είναι πολύ ενδιαφέροντα, όμως ή ιδέα πώς θα χρειασθούν 500 χρόνια για να γεμίσει αυτός ο λάκκος, μου προκαλεί κατάθλιψη.

28 Μαρτίου

Όταν σήμερα μπήκα στο έντευκτήριο, βρήκα τρεις αξιωματικούς που είχαν τραθηγήτ' σε μια γωνιά κ' έπαιζαν κορώνα ή γράμματα. Θα πρέπει να είχαν άρκετα κέρματα στίς τσέπες τους όταν κατέβηκαν εδώ κάτω, γιατί ο μικρός σωρός των κερμάτων αλλά και των χαρτονομισμάτων μπροστά τους, αντιπροσώπευε ένα ποσό όχι ευκαταφρόνητο.

Ό ένας από τους τρεις φαινόταν να χαίρεται το παιχνίδι με την ψυχή του. Όταν πλησίασα για να ρίξω μια ματιά έκανε, αλλά κατόπιν ή τύχη του άλλαξε κ' έφερε συνέχεια γράμματα, πράγμα που τον ένθουσίασε. Ύστερα όμως ή τύχη του γύρισε και πάλι. Άρχισε να διπλασιάζει τις μίζες του προσπαθώντας να ξανακερδίσει αυτά που είχε χάσει, αλλά ύστερα από λίγο είχε μείνει ταπί. Λαχταρώντας να συνεχίσει το παιχνίδι, παρακάλεσε έναν από τους άλλους παίκτες να του δανείσει μερικά χρήματα. Ό άλλος τόν ρώτησε τί θα γινόταν αν έκανε κι αυτά τα χρήματα: Πώς θα μπορούσε να τόν ξεφορλήσει. Ό χαμένος του απάντησε πώς δ'εν έπρόκειτο να χάσει. Οί δυο άλλοι κάτι μουρμούριζαν κι ανασήκωσαν τούς ώμους.

«Άκούστε», συνέχισε ο άλλος, «Δεν μπορεί παρά να γυρίσει ή τύχη μου.

Είχα γκίνια - έστω. Άλλά αυτό δεν μπορεί να συνεχιστή. Άπεναντίας αυτό σημαίνει πώς ή τύχη μου θα αλλάξει σε λίγο. Ουμμηήτε το νόμο των πιθανοτήτων!»

Το επιχείρημα δεν φάνηκε να κάνει στους άλλους μεγάλη έντύπωση και έτσι ο άτυχος έμεινε απένταρος. Άλλα δεν μπορούσε να μείνει ήσυχος κι αποτραβήχτηκε. Ουμωμένος για την άδιαφορία με την όποια δέχτηκαν τα επιχειρήματά του, προσπάθησε να κάμη φασαρία. «Είσαι βλάκας», φώναξε. «Τί στο διάολο θέλεις τα βρωμολεφτά σου εδώ κάτω; Που να τα ξοδέψεις; ούτε ένα ποτό δεν μπορείς ν' αγοράσεις, ήλίθιε!»

Αυτό ήταν πολύ θαρύ για τόν άλλο αξιωματικό πού, από φυσικού του πιο λιγόλογος, ήταν έτοιμος να χυμήξει σ' αυτόν που έβριζε, όταν το μεγάφωνο διέταξε τόν τελευταίο να εγκαταλείψει άμέσως το έντευκτήριο και να περιμένη διαταγές στο δωμάτιό του. Όταν έφυγε, και οί άλλοι δυο παίκτες διατάχθηκαν να κάμουν το ίδιο.

Άπόψε, το μεγάφωνο μετέδωσε μια άγγελία. Έγινε λόγος για το έπεισόδιο στο έντευκτήριο και μās είπαν πώς τα τυχερά παιχνίδια απαγορεύονταν αυστηρότατα στην Έβδομη Στοά. Χαρακτηρίστηκαν σαν ένα βίσιον του έπάνω κόσμου, που με κανένα τρόπο δεν μπορούσε να γίνη εδώ άνεκτό. Ήταν μια «ένεργεια εναντίον της Έβδομης Στοάς», καθώς την χαρακτήρισε ή όμιλήτρια. Και πρόσθεσε: «Τα τυχερά παιχνίδια δεν έχουν κανένα νόημα εδώ, αφού τα χρήματα δεν έχουν καμιά αξία.» Και κατέληξε στο συμπέρασμα: «Το χρήμα είναι ή ρίζα κάθε κακού. Τα καλύτερα πράγματα στη ζωή είναι δωρεάν!» Ουμήθηκα την άύξηση των αποδοχών μου που είχε γίνει μαζί με την προαγωγή μου και πόσο εύχαριστημένος ήμουν πριν από μια βδομάδα. Τώρα φυσικά, όλα χρήματα δεν εσήμαιναν τίποτε. Όλα ήταν δωρεάν στην Έβδομη Στοά. Έκτος αυ-

Από τη στιγμή που μια γυναίκα φθάση τα 140 κιλά, ή κυριώτερη ευχαρίστησή της συνίσταται στη διαπίστωση ότι υπάρχουν άλλες γυναίκες παχύτερες απ' αυτήν.

NAT PENTAL

του δεν υπήρχε χώρος για Τράπεζα, ή για ένα ρινγκ πυγμαχίας όπου οί διαπληκτιζόμενοι παίκτες θα μπορούσαν να λύσουν τις διαφορές τους. Το φαγητό και τ' απορρίμματα, αυτά ήταν τα πιο σημαντικά προβλήματα!

29 Μαρτίου

Τίς τελευταίες δύο μέρες δεν θγαίνει από το μυαλό μου ή ιδέα του λάκ-

κου με τ' απορρίμματα που επί πεντακόσια χρόνια όλο και θα μεγαλώνει. Φαίνεται αυτοί τον πελώριο τοίχο που κάθε μέρα θα μετακινείται κατά ένα κλάσμα της ίντσας.

Χθές είχα την παράξενη ψευδαίσθηση πώς θα μπορούσα να μυρίσω τις όσμες αυτού του μέρους. Αυτό με άνησυχούσε, αλλά με άνησυχούσε περισσότερο την ώρα του φαγητού. Παρ' όλο που είναι ζήτημα αν ή τροφή μας έχη καμιά γεύση, χθές νόμισα πώς το φαγητό είχε μια παράξενη, αηδιαστική γεύση. Είπα μέσα μου: «Κι αν στο τοίχωμα άρχίσουν διαρροές;»

Χθές το βράδυ, είδα το λάκκο στον ύπνο μου. Νά τί όνειρεύτηκα: Κολυμπούσα, λέει, μέσα σε μια όμορφη, γαλάζια πισίνα, κάπου σε ένα όρεινό μέρος και ήμουν άφάνταστα εύτυχισμένος. Κολυμπούσα άνάσκελα, κοιτάζοντας τόν ούρανό και τα γειτονικά βουνά με τις ψηλές τους κορυφές. Ύστερα θέλησα να βγω έξω αλλά τότε άνακάλυψα ξαφνικά πώς ή πισίνα είχε βουλιάξει βαθύτερα και πώς εγώ δεν μπορούσα να σκαρφαλώσω πάνω στα γλιστερά βράχια που την έκλειναν. Κολύμπησα εδώ κ' εκεί προσπαθώντας να βρω ένα μέρος να βγω έξω. Άλλα του κακού. Τη στιγμή εκείνη, χωρίς να καταλάβω πώς, τη θέση των βουνών πήραν τοίχοι από μπετόν και αντί για τόν άπέραντο γαλάζιο ούρανό, είδα μια γκριζα όροφή, κρεμασμένη, θα έλεγε, χαμηλά επάνω από την πισίνα. Το καθαρό νερό έγινε σκούρο και γεμάτο λαδίς κι άρχισε ν' αναδίνη μια φρικτή άποφορά. Κολύμπησα ξανά ένα γύρο μέσα στην πισίνα θέλοντας να βρω κάποιο τρόπο να ξεφύγω απ' αυτό το άνυπόφορο υγρό, και βρέθηκα μπροστά σ' ένα μετρητή, πάνω στο τοίχωμα του μπετόν. Ό μετρητής αυτός ήταν κάθετος, με κόκκινα σημάδια και άριθμούς που έδειχναν το βάθος του νερού. Όταν πρωτοκοίταξα, το ύψος του νερού έφθανε στον άριθμό 127. Κλώτσησα το νερό και κάρφωσα τα μάτια μου μαγνητισμένους επάνω σ' αυτόν τόν άριθμό. Δεν μπόρεσα όμως να τόν δώ πολλή ώρα επειδή σε λίγο εξαφανίστηκε κάτω από το νερό για να δώση τη θέση του σε μεγαλύτερους άριθμούς: 137, 147, 157... Κάταλαβα πώς το νερό δεν «βουλιάζε» πιά, άλλ' άπεναντίας ανέβαινε ταχύτατα. Τώρα μπορούσα να δώ την κορυφή του μετρητού, στο σημείο όπου ο τοίχος συναντούσε την όροφή. Έκει υπήρχε ένα σημάδι, με γράμματα πολύ μεγαλύτερα: 500 ΧΡΟΝΙΑ. Ήξερα πώς όταν το νερό έφθανε στο σημείο αυτό, θα πνιγόνουν. Άλλα τί θα ήταν προτιμότερο, να πνιγώ ή να πάθω άσφυξία από τη βρώμα; Οί άριθμοί όλο και μεγάλωναν, 457, 467, 477... Στο σημείο αυτό ξύπνησα.

Ό έφιάλης ξαναήρθε. Ή βρώμα, ο λάκκος, τα 500 χρόνια - άδύνατον να τα ξεχάσω. Φαίνεται πώς όλες μου

οί προσπάθειες να προσαρμοστώ εδώ κάτω έχουν αποτύχει. Γνώρισα ανθρώπους, συζήτησα για διάφορα πράγματα, προσπάθησα να βρω ένδιόφέρον στο περιβάλλον μου, αλλά του κακού. Νά με πάλι μέσα στο λάκκο αυτό του άγχους μου. Όπως άκριβώς και τις πρώτες μου ήμέρες εδώ. Ίσως άκόμη χειρότερα.

Θα μου ήταν εύκολότερο να τ' άπομείνω όλα, αν μπορούσα ν' άπαλλαγώ απ' αυτή τη μυρωδιά. Ξέρω πώς είναι καθαρή φαντασία, επειδή ρώτησα τόν Χ 107 και άρκετους άλλους αν μπορούν να μυρίσουν ποτέ. Κανείς τους δεν μπορεί. Άλλα αισθάνομαι μυρωδιά μυρωδιά όπου και αν σταθώ. Ποτέ δεν θα σκεφτόμουν πώς θα μπορούσα να φανταστώ τόσο ζωηρά μια μυρωδιά. Ό κόσμος λέει πώς «βλέπει διάφορα πράγματα» ή πώς «άκούει διάφορα πράγματα». Κανείς όμως δεν υποφέρει από φαντασιώσεις που τόν κάνουν να «μυρίζει πράγματα». Όχι μέχρι τώρα τουλάχιστον. Εύχαρίστως θα έκοβα τη μύτη μου για να ήσυχάσω!

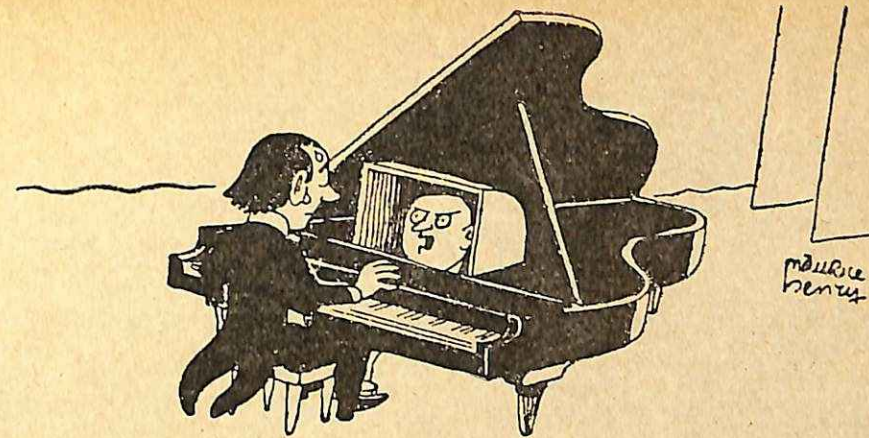
31 Μαρτίου

Ο Χ 107 κάνει ό,τι μπορεί για να με λυτρώσει από την άγωνία μου. Χρησιμοποιεί μια παράξενη μέθοδο. Συζητεί για τις διάφορες εγκαταστάσεις και συνθήκες της Έβδομης Στοάς και προσπαθεί να βρή για την κάθε μια, μια λογική εξήγηση και δικαιολογία. Αυτό το διανοητικό παιχνίδι γίνεται καμιά φορά συναρπαστικό. Όταν συγκεντρώνωμαι σ' ένα τέτοιο παιχνίδι, ξεχνώ τη μυρωδιά.

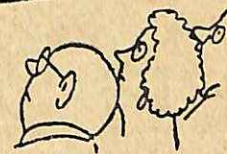
Ύστερα απ' αυτές τις συζητήσεις, καταλήγουμε συνήθως στο συμπέρασμα, πώς κάθε τι στην Έβδομη Στοά έχει σχεδιαστή κατά τόν καλύτερο απ' όλους τούς δυνατούς τρόπους.

Άς πάρουμε λ.χ. σαν παράδειγμα απλό, τόν Θάλαμο Έπιχειρήσεων της Διοικήσεως ΠΚΧ. Άν τίποτε δεν ύπηρεχε που να έμποδιζε εκεί την είσοδο του καθενός, τότε θα ύπηρεχε ένας σοβαρώτατος κίνδυνος, ο κίνδυνος δύο τρελλών που θα τούς κατέβαινε να παίξουν με τις «γραφομηχανές». Άν άπεναντίας, έμεις οί τέσσερις αξιωματικοί ΠΚΧ είχαμε ειδικά κλειδιά για να μπαίνουμε στο θάλαμο, κι αυτό άκόμη θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα: κάποιος θα μπορούσε να κλέψει ένα κλειδί ή - έξ' ίσου τρομερό - ο ένας από τούς αξιωματικούς θα μπορούσε να χάσει το δικό του και έτσι να μη μπορέσει να μπει στο θάλαμο έγκαιρως, σε περίπτωση άνάγκης.

Για να μην υπάρχουν τέτοιες περιπλοκές, ή πόρτα άνοίγει όταν πλησιάσουμε έμεις για να έκτελέσουμε τ' άκαθήκοντά μας και μένει κλειστή για όποιονδήποτε άλλον. Το σύστημα είναι απλούστατο: Όποιοσδήποτε προχωρεί πρὸς την πόρτα αυτήν, φαίνεται άμέσως επάνω σε κάποια όθόνη που βρί-

Μουσε
Πεντα

«... Σόλ όίσεις»

σκειται κάτω από το άγρυπνο βλέμμα ενός φρουρού. Έκείνος αποφασίζει αν το πρόσωπο πρέπει ή όχι να μπει μέσα στο θάλαμο και άνάλογα πιέζει κάποιο κουμπί όταν θέλη ν' άνοίξη ή πόρτα.

«Άλλ' ός υποθέσουμε», είπα σήμερα στον Χ 107, «πώς συνωμοτούμε για να πιέσουμε τα κουμπιά τη στιγμή που ο ένας από μās αντικαθιστά τόν άλλο από τη βάρδια του και βρισκόμαστε και οί δυο μέσα στο θάλαμο. Μπορούμε θαυμάσια να τ' άκούσουμε γιατί μās έχει τσακίσει τα νεύρα ή ένταση της άναμονής της διαταγής, ός υποθέσουμε. Τότε ποιος θα μπορούσε να έμποδίσει έμās τούς δυο ν' άρχίσουμε έναν πόλεμο επειδή έμείς θα τ' θέλαμε;»

Πριν προλάβει ν' άπάντησει ο Χ 107, απάντησε από το μεγάφωνο ή γλυκειά γυναικεία φωνή: «Μην άνησυχήτε γι' αυτό! Στην Έβδομη Στοά ύπάρχει ένα είδος έπιμελητού, που πρέπει να πιέσει κ' έκείνος τ' άκ' του κουμπιά, στον δικό του θάλαμο, πριν ο Θάλαμος Έπιχειρήσεων της Διοικήσεως ΠΚΧ συνδεθί με τις έξωτερικές έσεις πυραύλων. Βλέπετε ότι και αυτή άκόμη ή πιθανότης που άναφέρατε έχει προβλεφθή, Άξιωματικέ Χ 127.»

«Ίδού ή άπάντησή», είπε ο Χ 107. «Είναι το καλύτερο απ' όλα τ' άδύνατα συστήματα.»

«Και προφανώς», πρόσθεσα, «μās παρακολουθούν τόσο πολύ, ώστε δεν ύπάρχει πιθανότης να τρελλαθούμε χω-

σαμε το κεφάλι μας για ν' άποφασίσουμε τί άκριβώς σήμαινε αυτή ή σιωπή. Πώς να την εξήγηση κανείς; Σήμαινε μήπως ότι ή δεσποινίς δεν άκουγε πιά αυτά που λέγαμε, ή μήπως άκουγε αλλά δεν την ένδιέφερε να λάβη μέρος στη συζήτησή μας;

Έκείνος σκεφτόταν πώς δεν θ' άκουγε πιά κ' εγώ πώς δεν την ένδιέφερε ν' άπαντήσει. Ό σύντροφός μου όμως παρατήρησε πώς πολύ σπάνια άντιδρούσε σε ό,τι λέγαμε, άκόμη και όταν βρισκόταν σε θέση ν' άπάντησε σε κάποια από τις άπορίες μας. Έγώ έλεγα πώς άπαντούσε σε έρωτήματα πολύ σημαντικά. Άκουγε πολύ αλλά μιλούσε λίγο. Όπωςσδήποτε κανείς άπό μās δεν ήταν σε θέση να άποδείξει τούς ισχυρισμούς του. Τότε θυμήθηκα πώς είχα σημειώσει στο ήμερολόγιό μου κάποια άλλη άπάντησή του μεγάλω. Αυτό μπορούσε να άποτελέσει μαρτυρία για το τί συνέβαινε στην πραγματικότητα. Για πρώτη φορά τ' ήμερολόγιό μου θα μπορούσε να έξυπνηρήσει ένα πρακτικό σκοπό. Δεν ξέρω γιατί, αλλά ή ιδέα αυτή με ίκανοποίησε άπέραντα. Μάλιστα βρήκα και τη σχετική παράγραφο - την είχα γράψει στίς 23 Μαρτίου. Είχα τότε έκφράσει μεγάλωφωνα την άπορία γιατί διάλεξαν έμένα για άξιωματικό «Πί- έσεως Κομβίων». Άρχισα να διαβάω τη σχετική περικοπή στον Χ 107. Δεν είχα διαβάσει παρά ελάχιστα λέξεις, μέχρι τη φράση «τίσεις κομβίων» συγκεκριμένα, - όταν μου φάνηκε πώς το μεγάφωνο έκαμε ένα μικρό «κλίκ». Σταμάτησα άμέσως το διάβασμα κ' έρριξα ένα βλέμμα στον Χ 107. Έκείνος μόρφασε και έδειξε το μεγάφωνο, γνέ-

ΣΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΑ

Τὰ καλύτερα Σημεῖα καὶ Τέρατα βραβεύονται:
50 δρχ. τὸ πρῶτο, 25 δρχ. τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα

Πρωτοτυπίες

1ο

...Εἰς ἕκαστον μετέχοντα τοῦ Φροντιστηρίου θὰ καταβληθῇ ἡμερησίᾳ ἀποζημίωσις 150 δραχμῶν καὶ τὰ ὁδοιπορικά ἔξοδα, εἰς δὲ τοὺς ἐκ τῶν σχολείων τῆς τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης τὰ ἔξοδα κυήσεως.

«Ἀπογευματινὴ» 6/6/60

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Β. Τζάθα, Κορωπὶ

Τὰ γιγαντιαία κύματα τὰ ὁποῖα προεκλήθησαν ἀπὸ τοὺς σεισμούς τῆς Χιλῆς ἔφθασαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰαπωνίας, τῆς Χαβάης, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Νέας Ζηλανδίας.

«Θεσσαλία» 25/5/60

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Κώστα Σταθόπουλο, Βόλος

Κατὰ πληροφορίες ἀπὸ τὴν Πάτρα, τὸ κλιμάκιο ἀρχαίου δράματος τοῦ Ἑθνικοῦ πρόκειται νὰ μεταβῇ ἐκεῖ γιὰ σειρὰν παραστάσεων ἀρχαίου δράματος, τοῦ ὁποῖου τελειώνει ἐντὸς ὀλίγου ἡ ἀναμαρμάρωσις.

«Νέα» 6/5/60

Ἐστάλη ἀπὸ τὴν Γωγὸ Παπακωνσταντίνου, Σπέτσες

Ὁ ποιητὴς εἶναι ἕνας ἐργάτης τοῦ λιμανιοῦ. Ἐργάζεται ἀπὸ τὴν αὐγὴ σὲ μιὰ θυθοκόρο, ποὺ ὑδροδοτεῖ τὰ καταπλέοντα πλοῖα!

«Νέα» 6/6/60

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Κ. Ραφαηλίδη, Ἀθήνα

575.568.450 ΕΠΙΒΑΤΑΙ ΜΕΤΕΦΕΡΑΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ 1959 ΤΑ 1277 ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ
ΓΡΑΜΜΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ

«Νέα» 25/5/60

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Δημήτρη Δαβάκη, Ἀθήνα καὶ πολλοὺς ἄλλους

1) Εἰς τὸ 8ον ἄρθρον (τοῦ «Πιστεύω») ποὺ λέει «καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κλπ.», προσετέθη ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν τὸ «καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐμπορευόμενον».

«Θεατὴς» τ. 113

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Ἰωάν. Σαλβαρλὴ καὶ ἄλλους

Τὸ βραβεῖον τῆς καλύτερας ἡθοιοποιῆς τῆς Ἀγγλίας ἐδόθη εἰς τὴν Χέμπορν διὰ τὸν ρόλον τῆς εἰς τὴν ταινίαν «Ἡ ἱστορία μιᾶς μηχανῆς». Τὸ βραβεῖον τῆς

«Ἐλευθερία» Λαρίσης 24.3.60

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Γιώργο Δάρτζαλη, Θεσσαλονίκη.

Ὁξύμορον

(Ἀπὸ συσκευασία ἀλατιοῦ)

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Παν. Ἀναστασόπουλο, Ἀθήνα

Μὲ τὸ τίποτε

Ἕνας Γερμανὸς γιατρός, ὁ Δρ. Μοϋτινγκ, ἀνεκάλυψε τελευταίως ὅτι ἡ καθημερινὴ λήψις 100 χιλιογράμμων Βιταμίνης Β1 ἐλαττώνει πάρα πολὺ τὶς συνέπειες τοῦ δῆγματος τῶν κουνουπιῶν.

«Ρομάντσο» 12/4/60

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Ι. Γρηγοράκη, Ἀθήνα

Θαύματα

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑ Φορτηγὰ Συμμοχικά Αὐτοκίνητα ἀπὸ 3/4—5 τόν. ἀναρεπόμενα βενζίνης, πετρελαιοῖς, ὅλα τοὺς τὰ ἀνταλλακτικά καὶ ρυμουλκὲς ὅπῳ 1—20 τόν. ἂν θῆς νὰ πάρῃς τῆς ρόδου ὑπηρεσίαν γιὰ νὰ χορτάσῃς μὲ τὴν φαμίλια ἀντάμα τὸ γλυκὸ τῆς κοιτιάς σου φωμάκι βάλῃς στὸν κόρφο σου τὸ τριμμένο πουγυγὶ τῆς ἐλπίδας μὲ τὰ σκονισμένα τοῦ ἰδρώτα σου διαμάντια, ὅσα κι' ἂν εἶναι κι' ἔλα στὸν Αὐτοκράτορα Παλιατζή, ἀλλὰ ὅχι καὶ στὴν ψυχὴ καὶ ἀπλώσε τὸ βιλάρνι τοῦ καύμου σου νὰ σοῦ ὑφάνουνε σὲ δαῦτο τὸ χαρούμενο τῆς σιγουρίας τὸ λουλούδι, γιὰτὶ ἂν πέσῃς σὲ τίποτα ὄρνιθα κορμποφάγα ποὺ ξεδεύουνε ὅλη τὴν εὐγένειά τους μέχρι πού νὰ πέσῃς στὸ σύνεργο τοῦ κιμά, ἀλοῖμονο στῶν παιδιῶν σου τὸ μέλλον. Χειμερινὸν Ἀνάκτορον, τηλ. 41-091, 475-629, 483-629, Πειραιῶς.

«Νέα»

Ἐστάλη ἀπὸ τὸν Γ.Κ., Φιλοθέη

φοντάς μου πὼς εἶχε κ' ἐκεῖνος ἀκούσει τὸν ἦχο.

Περιμέναμε σιωπηλοί, ἀλλὰ τὸ μεγάφωνο δὲν εἶπε τίποτε. Ξαφνικά, ὁ Χ 107 εἶπε δυνατά: «Πίσεις κομβίων». Τότε ξανακούστηκε τὸ ἀνεπαίσθητο σχεδὸν «κλίκ». Περιμέναμε μερικὰ λεπτὰ γιὰ νὰ δοῦμε ἂν τὸ μεγάφωνο θὰ ἔκανε καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ κανένα σχόλιο καὶ ὅταν εἶδαμε πὼς ἔμεινε σιωπηλὸς, ὁ Χ 107 ἐξακολούθησε: «Τὰ βλέπεις; Πίσω ἀπὸ τὸ δικτυωτὸ αὐτό, στὴν ὁροφή, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μεγάφωνο, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κ' ἕνα μικρόφωνο. Καὶ τὸ μικρόφωνο αὐτὸ εἶναι εὐαίσθητο σὲ ὠρισμένες λέξεις - ὅπως αὐτὴ ποὺ εἶπα πρὸ ὀλίγου. Τὴ στιγμὴ ποὺ προφέρουμε τὶς λέξεις αὐτές, τὸ μικρόφωνο ἀρχίζει νὰ δουλεύῃ μόνο του καὶ τὸ κάθε τι ποὺ λέμε μεταδίδεται σ' αὐτὴν τὴν καλὴ κοπέλλα. Ἐκείνη πάλι μᾶς ἀπαντᾷ ἂν νομίζῃ πὼς ἀξίζει τὸν κόπο ἢ κλείνει τὸ μικρόφωνο ξανὰ ἂν δὲν τὴν ἐνδιαφέρουν αὐτὰ ποὺ λέμε.»

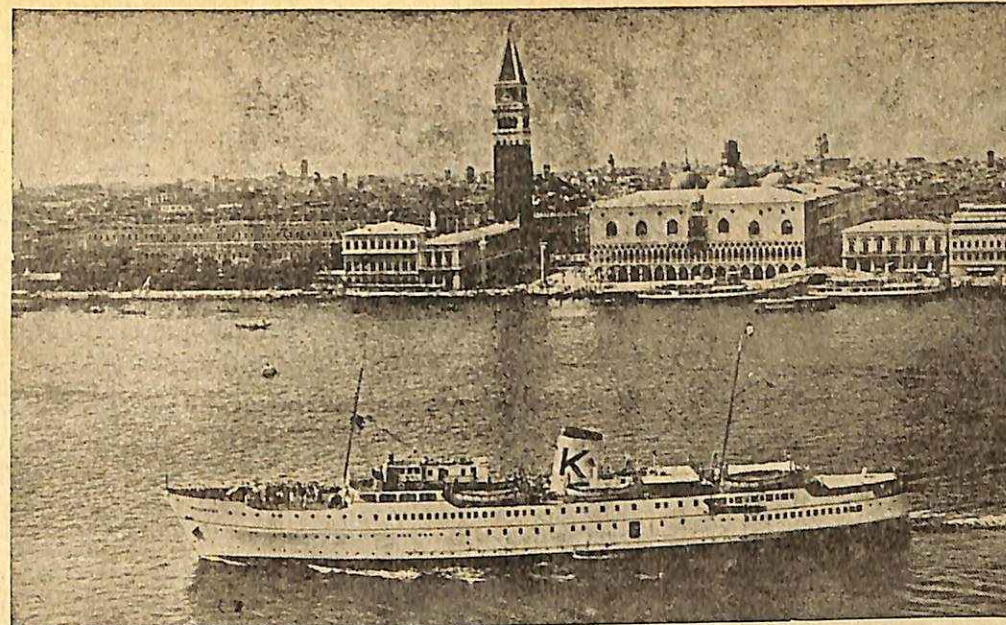
«Μὰ δὲν καταλαβαίνεις λοιπὸν πὼς θὰ πρέπει νὰ ἐνδιαφερθῇ τώρα ποὺ ξέρουμε πὼς λειτουργεῖ τὸ σύστημα;» εἶπα δυνατά, ἀναγκασμένος νὰ παραδεχθῶ πὼς ἡ ὑπόθεση τοῦ Χ 107 ἦταν σωστή. Ἐπρεπε ὅμως νὰ κάμω ἄλλη μιὰ δοκιμὴ: «Πίσεις κομβίων!»

Δὲν ἀκούστηκε κανένα ἀπαντητικὸ «κλίκ» καὶ τώρα περίμενα ἀπὸ τὸν Χ 107 πᾶν νὰ μοῦ ἐξηγήσῃ τί συνέβαινε. Ἐκεῖνος κάγχασε. «Καὶ βέβαια ἐνδιαφέρεται» εἶπε. «Δὲν ἔχει κλείσει ἀκόμη τὸ μικρόφωνο, καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο δὲν ἀκούσεις τὴ φορὰ αὐτὴ τὸ «κλίκ». Τὸ «κλίκ» ἀκούγεται μόνον ὅταν ἀνοίγῃ τὸ μικρόφωνο.»

«Ἐχει καλῶς», τοῦ εἶπα, «μπορεῖ νὰ ἔχῃς δίκιο. Ἀλλὰ ἂν τὸ σύστημα τοῦ μικροφώνου ἀποτελοῦσε κατὰ κάποιον τρόπο ἕνα μέτρο ἀσφαλείας - γιὰ νὰ δοῦν μήπως μᾶς κατέβαινε νὰ πατήσουμε γιὰ ἀστεῖο μερικὰ κουμπιά - τώρα ὑποθέτω πὼς εἶναι τελείως ἀχρηστο. Μποροῦμε, ὑποτίθεται, νὰ συνωμοτοῦμε ὅσο θέλουμε, φτάνει νὰ μὴ χρησιμοποιοῦμε λέξεις - κλειδιά.»

«Νὰ σοῦ πῶ», συνέχισε ὁ Χ 107, «αὐτὸ ἴσχυε ὅμως καὶ πρὶν μάθουμε πὼς λειτουργοῦσε τὸ σύστημα. Θὰ πρέπει νὰ ξέρουν πολὺ καλὰ πὼς μιὰ συσκευή εὐαίσθητη μόνο σὲ μιὰ φράση δὲν θὰ μπορούσε νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πολὺ γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ μιὰ συνωμοσίαν. Προσωπικά, δὲν νομίζω πὼς ἔχουν σκοπὸ νὰ μᾶς παρακολουθοῦν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο. Διαφορετικὰ θὰ εἶχαν ἕνα σύστημα πολὺ τελειότερο. Ἀπλούστατα διάλεξαν μιὰ φράση ποὺ ἀναπόφευκτα θὰ χρησιμοποιοῦσαμε συζητώντας γιὰ τὴ δουλειά μας, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ μᾶς δίνουν κάθε τόσο καμιά συμβουλὴ ἢ ὁδηγία. Θέλουν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ μᾶς βοηθήσουν μᾶλλον φροντίζοντας νὰ μὴν ἔχουμε καμιά ἀνησυχία ἢ ἀμφισβόλῃ γιὰ τὰ καθήκοντά μας.»

(Συνεχίζεται)

Δ/Π "ΦΙΛΙΠΠΟΣ,"

Ταξιδεύοντες

ΜΕ ΤΑ ΔΗΖΕΛΟΠΛΟΙΑ ΜΑΣ

"ΦΙΛΙΠΠΟΣ," - "ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ," - "ΓΛΑΡΟΣ," - "ΑΘΗΝΑΙ,"

εἰς τὰ τακτικὰ δρομολόγια των

ἐκάστην Δευτέραν: 2 μ.μ.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΙΟΝΙΩΝ - ΚΕΡΚΥΡΑΣ
καὶ 6 μ.μ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΚΡΗΤΗΣ

ἐκάστην Πέμπτην: 2 μ.μ.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΒΡΙΝΔΗΣΙΟΥ - ΒΕΝΕΤΙΑΣ

ἐκάστην Παρασκευὴν: 1 μ.μ.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΑΓ. ΚΗΡΥΚΟΥ -
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΜΕΧΡΙ ΡΟΔΟΥ

ἐκάστην Τρίτην: 2 μ.μ.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΜΥΚΟΝΟΥ - ΡΟΔΟΥ

ἐκάστην Τετάρτην: 6 μ.μ.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΚΡΗΤΗΣ

ἐκαστον Σάββατον: 5 μ.μ.

ΠΕΙΡΑΙΩΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

καὶ μὲ ιδεώδεις ὁργανώσεις τῶν ἐπιτυχαστέρων θαλασσίων περιηγήσεων

Ἐξασφαιλίζετε

γρήγορο, ἄνετο καὶ μὲ ὅλα τὰ κομφορ πολιτισμένο καὶ ἀξέχαστο ταξίδι

ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΚΑΒΟΥΝΙΔΟΥ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ 3 - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ - ΤΗΛ.: 41-141, 474-141, 474-142

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΑΞΙΔΙΩΝ

Ἡ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

(ΣΠΥΡ. Δ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ: Προλεγόμενα εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ Θεοῦ 1960)

Ἀν' ἀνοίξουμε ἓνα βιβλίο τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ντεκάρτ, τοῦ Κάντ ἢ τοῦ Μπερξόν, δὲν θὰ δυσκολευτοῦμε νὰ κάμουμε μιὰ βασικὴ διαπίστωση: Ἡ μεταφυσικὴ σκέψη, χωρὶς συζήτηση, χωρὶς δισταγμούς, στοὺς μεγάλους αὐτοὺς δασκάλους, ἔχει κάνει τὴν ἐκλογὴ τῆς: Σκοπὸς τῆς εἶναι ἓνα σύστημα γνώσεων ἀντικειμενικῶν καὶ καθολικῶν. Ὅποιαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι τὰ συγγραφικὰ χαρίσματα τῶν φιλοσόφων αὐτῶν, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν εἶναι οἱ ἀφετηρίες τους, ὁποιαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι τὰ κλίματα τὰ πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ μέσα στὰ ὁποῖα ἀνθίσει ἡ σκέψη τους, κανεὶς δὲν ἀμφισβῆσει ὅτι μ' αὐτοὺς δημιουργεῖται μιὰ ἐπιστήμη φιλοσοφίας. Λοιπὸν τὸ αἶτημα αὐτὸ τῆς φιλοσοφίας - ἐπιστήμης ἔρχονται στοὺς καιροὺς μας νὰ ἀμφισβητήσουν οἱ φιλόσοφοι τῆς ὑπάρξεως. Μ' αὐτοὺς ἡ φιλοσοφία μ' ἓνα σταθερὸ ρυθμὸ ξεμακρύνει σιγὰ - σιγὰ ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς γνώσεως γιὰ νὰ μπῇ στὴν περιοχὴ τῆς φαινομενολογικῆς περιγραφῆς ἢ τῆς ἡθικῆς προτροπῆς. Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν ἰδεαλισμὸ τῆς λογικο-μαθηματικῆς σκέψεως εἶναι τὸ κίνητρο τῆς μεταφυσικῆς τῶν καιρῶν μας καὶ ἡ σχετικὴ προσπάθειά της παίρνει τὴ μορφή τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν ἐκπροσώπων τῆς: Ἀργὴ καὶ παλμώδης στὸν Γκαμπριέλ Μαρσέλ, δραματικὴ στὸν Κάρλ Γιόσπερς, ὑπόμονη καὶ ἐνδοσκαπτικὴ στὸν Μάρτιν Χάιντεγγερ - εἶναι παραδομένη λίγο - πολὺ ἡ μορφή τοῦ φιλοσόφου: Ἕνας καθηγητὴς, ὁ professor publicus ordinarius, ἐναντίον τοῦ ὁποῖου σηκώθηκε ὁ Κίρκεγκαρντ, ἓνας δημόσιος ὑπάλληλος, ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ ἀπροσώπου, τοῦ ρουτινιέρικου κανονικοῦ, τοῦ ἐκκρεμοῦς. Αὐτὴ τὴ μορφή ἔρχονται νὰ σπᾶσουν στὶς ἡμέρες μας οἱ σύγχρονοι διανοητές. Πρὶν ὑπάρξουν «φιλόσοφοι», στάθηκαν ὑπάρξεις ἀνθρώπινες μετὰ πλησμονὴ ζωῆς, καλλιτέχνες ἐντονώτατα προσωπικοὶ, δηλαδὴ τραγικοί. Ἐχουν τὴ σοφία, τὴ sagesse, εἶναι δηλαδὴ προσωπικότητες βαθειᾶς καλλιέργειας, ποὺ σκέπτονται καὶ σύγκαιρα ζοῦν τὴν προβληματικότητά τῆς ἀνθρώπινης μοίρας. Τέτοιοι εἶναι ὁ Γιόσπερς, ὁ Χάιντεγγερ, ὁ Μαρσέλ, ὁ Σάρτρ.

Τὸ βιβλίο τοῦ κυρίου Σπυρ. Κυριαζοπούλου «Προλεγόμενα εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ Θεοῦ» βρίσκεται μέσα στὴ σύγχρονη μεταφυσικὴ σκέψη καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ εἶναι, μαζί με τὶς ἐργασίες τοῦ κ. Βασίλη Φράγκου, ἡ πρῶ-

τὴ στὸν τόπο μας αὐθεντικὴ συμμετοχὴ τῆς νεοελληνικῆς σκέψεως στὸν σύγχρονο μεταφυσικὸ στοχασμό. Οἱ σύγχρονοι στοχαστὲς ὡς ὑπάρξεις μᾶς δίνουν μιὰ φιλοσοφία ποὺ θέλει νὰ εἶναι σύγχρονα καὶ μιὰ «θετικὴ ἐπιστήμη» καὶ ἓνας ἀπολογισμὸς τοῦ «βιωμένου» χρόνου, τοῦ «βιωμένου» διαστήματος, τοῦ «βιωμένου» κόσμου. Πρόκειται γιὰ μιὰ προσπάθεια ἁμεσης περιγραφῆς τῆς ἐμπειρίας μας, τῶν βιωμάτων μας, ἀνεξάρτητα ἀπὸ προϋποθέσεις φυσικο-μαθηματικές. Νὰ ξανάρθουμε σ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπομακρύνοντας ἀποφασιστικὰ κάθε γνώση γι' αὐτὰ ἀφηρημένη, ἐπιστημονικὴ, συνθηματικὴ. Ἐμεῖς δὲν θέλουμε, λένε οἱ σύγχρονοι φιλόσοφοι τῆς ὑπάρξεως, τὰ ἐγχειρίδια τῆς γεωγραφίας γιὰ νὰ μάθουμε τί εἶναι ποτάμι, τί εἶναι δάσος, τί εἶναι θάλασσα. Θέλουμε νὰ μποῦμε μέσα στὸ ποτάμι, μέσα στὸ δάσος, μέσα στὴ θάλασσα. Ἡ ἀναζήτησις, μετὰ ἄλλα λόγια, τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου, δὲν εἶναι ἀναζήτησις στὴν περιοχὴ τῆς ἰδέας διὰ μέσου τοῦ λόγου. Εἶναι ἡ ἀναζήτησις τοῦ τί εἶναι γιὰ μᾶς ἡ οὐσία αὐτὴ πρὶν ἐπέμβῃ ἡ ὁποιαδήποτε θεματοποίηση. Ὑπάρχει δηλαδὴ στὴ σημερινή φιλοσοφία τῆς ὑπάρξεως μιὰ τραγικὴ φιλοδοξία: Νὰ ἰσοσταθμίσῃ τὴ σκέψη μετὰ ὅλογο, τὴ νόηση μετὰ τὴν ἄλογον ζωὴ. Ὑπάρχει ἐδῶ ἡ ἀπόφασις νὰ ἰδωθῇ ὁ κόσμος ἔτσι ὅπως εἶναι πρὶν ἐπιστρέψουμε στὸν λογοκρατούμενο ἑαυτὸ μας. Τὸ βαθύτερο χαρακτηριστικὸ τῆς σύγχρονης μεταφυσικῆς σκέψεως εἶναι ἡ

προσπάθεια ποὺ κάνει νὰ ἐνώσῃ τὸν ἄκρο ὑποκειμενισμό μετὰ τὸν ἄκρο αντικειμενισμό μέσα στὸ νόημά της γιὰ τὸν κόσμον. Καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποψη θὰ πρέπει νὰ χαιρετισθῇ τὸ βιβλίο τοῦ κυρίου Σ. Δ. Κυριαζοπούλου σὰν ἓνα προμήνυμα ἐλπιδοφόρο γιὰ τὴ νέα μας γενεὰ στὴν ὁποία ἀνήκει ὁ συγγραφέας

τῆς. Πρόκειται γιὰ ἔργο ἐξαιρετικῆς, ὁμολογουμένως, ἀξίας. Στὸν πρόλογον τοῦ ἔργου διαβάζουμε τὰ λόγια αὐτά: «Εἰς τὴν ἀσθένειάν του ὀφείλει (ὁ συγγραφεὺς) οὐχὶ μόνον ὁλόκληρον τὴν προσωπικὴν στάσιν του ἐναντὶ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀλλ' ὅ,τι ἀγνώτερον ἡξιώθη νὰ διώσῃ μέχρι σήμερον. Ὅτε ἡ ἀσθένεια παρήλθεν, ἡ μελέτη του δὲν ἦτο πλέον ἀπλὴ ἐνασχόλησις, ἀλλ' ἀγὼν καταξιώσεως». Ὁ συγγραφέας μας εἶναι ἀπόλυτα κύριος τῆς ἀπεραντῆς βιβλιογραφίας τοῦ θεματός του. Κινεῖται μετὰ ἀνέση σὲ ὅλη τὴν ἔκτασι καὶ τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σύγχρονου μεταφυσικοῦ στοχασμοῦ. Κατέχει τὸ σύστημα τῶν φιλοσοφικῶν νοημάτων, σὲ κάθε δὲ σχεδὸν γραμμὴ τοῦ βιβλίου του παρατηρεῖται ἡ τάση ποὺ παρὰ πάνω σημειώσαμε γιὰ τὴν συναρμογὴ τοῦ βιωμένου μετὰ τὸ ἀφηρημένο. Προικισμένος ὁ φιλόσοφός μας μετὰ ρωμαλέα καὶ βαθύτατα διεισδυτικὴ σκέψη ἔχει καὶ τὸ προσὸν τῆς ἄρτιας κατωχῆς καὶ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας. Τὰ νοήματα τοῦ συγγραφέα μας μετὰ τὸ ἐξηρημένο ὕψος τοῦ κινουμένου πάνω σὲ ἀνώτατο πνευματικὸ ἐπίπεδο, ἡ δὲ ἀκριβὴς καὶ γνήσια ἐκφραση τοῦ στοχασμοῦ συμβαδίζει μετὰ τὴν κομψότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ ὕφους. Στὸ πρῶτον μέρος, ὑπάρχει ἡ ἱστορικὴ ἐκθεσις, ποὺ διακρίνεται στὰ κεφάλαια: Ἡ Ἀρχή, ἡ Ἀκμή, ἡ Ἐξέλιξις. Στὸ δεύτερον μέρος, ὑπάρχει ἡ εἴσοδος στὸ κέντρο τοῦ μεγάλου θέματος, μετὰ τὰ κεφάλαια: Ἡ Ταύτισις, ἡ Ταυτότης καὶ ἡ Ἐγελιανὴ «Θεολογικὴ». Ἀκολουθεῖ τὸ τρίτον μέρος μετὰ τὰ κεφάλαια: Ἡ Ἀπουσία, ἡ Γένεσις, ἡ Γενικὴ Κριτικὴ, ἡ Φαινομενολογία τῆς Ἀντιφάσεως, ἡ Φαινομενολογία τῆς Ἐρωτήσεως, ἡ Σχέσις καὶ ἡ Σχετικότητα, ὁ Λόγος καὶ ἡ Πίστις. Στὸ τελευταῖον κεφάλαιον, ὁ συγγραφεὺς, κάτοχος ὅλης τῆς μεταφυσικῆς σκέψεως τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἀκούγεται μετὰ τὰ λόγια τοῦ αὐτοῦ ποὺ μαρτυροῦν γνήσιο φιλοσοφικὸ λογισμό: «Ἀντὶ τῆς καταγραφῆς τῶν ὄρων τῆς οὐσίας, ἡ εὐθύνη τῆς φιλίας, ἀντὶ τῆς γνώσεως ἢ συμπεριφορᾶς, ἀντὶ τῆς κατοχῆς ἢ σχέσεως, ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἀνθρώπον τὴν ἐπαφὴν οὐχὶ πρὸς τὸ Ἀπόλυτον, ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεόν. Ὡς μέγας Ἀδελφός, οὐχὶ ὡς μεταφυσικὸς ὄρος, ὁ Θεὸς συμπαρίσταται εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ πνεύματος ἐντὸς τοῦ χρόνου. Ὡς φίλος εἰς τὸ πλεονέκτημα τοῦ ἀγωνιζομένου ἀνθρώπου νὰ διακρίνῃ τὰ ἴχνη τῆς ὁδοῦ τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν ἐκάλυψε τὸ «χιόνιν τῆς ἀμφιβολίας» καὶ οὐχὶ ὡς μηδενικὸν Ἀπειρον, εἶναι γνωστὸς ὁ Θεὸς ὡς Θεός. Ἡ γνώσις αὐτῆ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι λογιστικὴ διάγνωσις οὐσίας, ἀλλ' ἀγωνιστικὴ ἐπίγνωσις ἀγάπης. «Ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν». - Τὸ βιβλίο τοῦ κυρίου Σπ. Κυριαζοπούλου, τιμᾷ τὴν νεοελληνικὴν μεταφυσικὴν σκέψη.

—Κ. Ι. ΔΕΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΜΟΣ

*Με μαεστρία
ἐδέιχνε...*

...Μιά μεγάλη Βιομηχανία
ἓνα ἐκλεκτὸ τσιγάρο.
ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

Corona ΜΑΤΣΑΓΓΟΥ

ΜΕΓΑΛΟ ΚΟΥΤΙ ΔΡΧ. 7
ΜΙΚΡΟ ΚΟΥΤΙ ΔΡΧ. 3.50

Γ. ΜΠΟΥΖΙΑΝΗΣ

Αναδρομική έκθεση των έργων του στον «Παρνασσό»

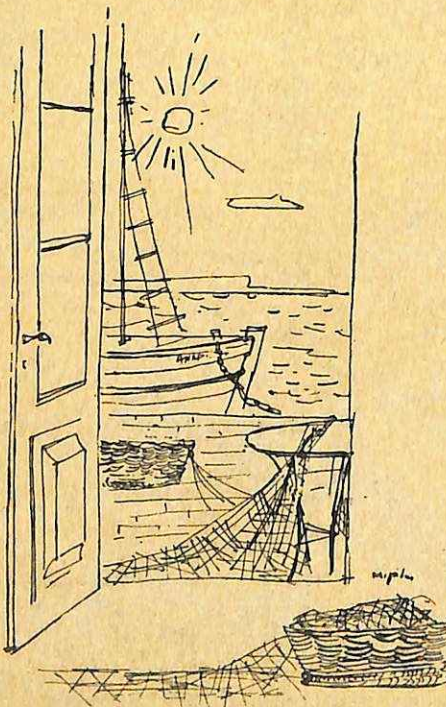
Ο Γιώργος Μπουζιάνης στάθηκε μοναχικός σε μιά ιδιαίτερη περιοχή της νέας μας τέχνης, γιατί κανένας άλλος καλλιτέχνης μας δεν ἐκινήθηκε στο ίδιο κλίμα: ένα κλίμα που τον ἐκλείσει στη μοναξιά και τη σιωπή. Από το 1935, που γυρνώντας από τη Γερμανία, ἐγκαταστάθηκε οριστικά στην Ελλάδα, ἔως τὸν θάνατό του, ἔμεινε για τὸ εὐρύτερο κοινὸ ὁ μεγάλος ἀγνωστός της τέχνης μας. Όταν πρωτοπαρουσίασε ἐργασία του στην Ἀθήνα, συνάντησε τὴν ἀγνοία τῶν κριτικῶν, που καλοπρόσπερα ὠμολόγησε ὁ Ζαχαρίας Παπαντωνίου, καὶ τὴν ἀντίδραση τοῦ κοινού. Καὶ μόνο ἀπὸ τὴ μεγάλη του ἐκθεση τοῦ 1949 καὶ ἔδω, ἡ κριτική μας δέχτηκε τὸ ἔργο του — ἐνῶ για τὸ κοινὸ μας ἐξακολουθεῖ νὰ πορεύεται τὴ μοίρα τῆς μοναξιάς του. Τώρα, δυὸ ξεχωριστὲς (νὰ σημειωθῇ: καὶ ἀντιμαχόμενες) ὁμάδες καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων ἔκμαν σκοπὸ τους τὴ συγκέντρωση, τὴ μελέτη καὶ τὴν προβολὴ τοῦ ἔργου του. Πρώτη ἐκδήλωση τῆς μιάς ὁμάδας εἶναι ἡ ἀναδρομικὴ ἐκθεση ἔργων του στὸν «Παρνασσό», που περιλαμβάνει 40 ἐλαιογραφίες, 28 ἀκουαρέλλες καὶ 15 σχέδια, χρονολογούμενα ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπαφή του με τὸν γερμανικὸ ἐξπρεσιονισμό, στὰ 1917, ἔως τὴν ὕστατη παραγωγή του τοῦ 1959.

Ἀπὸ νέος που πήγε στὴ Γερμανία, δέχτηκε τὸν ἐξπρεσιονισμό που ταίριαζε με τὴν κλειστὴ καὶ ἀγχώδη, κάτω ἀπὸ τὴν ἥρεμη ἐπιφάνειά της, ὑπαρξή του — μιά τάση ρομαντικὴ στὸ βάθος καὶ πού, παρ' ὅλη τὴ συμπτωματικὴ παρουσία της στὴν ἱστορικὴ διαδρομὴ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, θρίσκει ἀπὸ τὸ νόημα τῆς ἑλληνικότητας, ἂν δεχθούμε, πὼς ἑλληνικότητα εἶναι ἡ συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου με τὸν κόσμο.

Ὁ ἐμπρεσιονισμός εἶναι μιά τέχνη ἀντικειμενικὴ, ἀφοῦ δίνει τὸ ἀντικείμενο ἐξ ἀντανάκλασης, δηλαδὴ καταγράφει τὶς ἐντυπώσεις που δέχονται οἱ αἰσθήσεις ἀπὸ τὸν ἀντικειμενικὸ κόσμο. Ὁ ἐξπρεσιονισμός ἦρθε σὰν ἐπανάσταση ἐναντίον τῆς ἐπιστημοσύνης τοῦ ἐμπρεσιονισμοῦ καὶ ὑποκατέστησε τὴ λειτουργία τῶν αἰσθήσεων με τὶς ἀντιδράσεις τοῦ συναισθήματος. Τὸ συναισθημα εἶναι κυρίαρχο πάνω στὸν ἀντικειμενικὸ κόσμο. Αὐτὸς δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνο σὰν ἀφορμὴ ψυχικῆς διέγερσης. Εἶναι τὸ πρόσχημα στὸν καλλιτέχνη για ν' ἀφηγηθῇ τὴν περιπέτεια τῆς ψυχῆς του, εἶναι ἡ πρώτη ὕλη για νὰ πλάσει τὸ ὁμοίωμα τῆς ψυχῆς του.

Τὸ ἀντικείμενο μεταπλάθεται, μετασχηματίζεται καὶ μερικὲς φορές ἀφανίζεται κάτω ἀπὸ τὴ θέρη τῶν μυστικῶν κινήσεων τῆς ψυχῆς. Οἱ φυσικὲς ἀναλογίες του χάνονται για ν' ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ συναισθηματικὲς ἀναλογίες. Τὸ χρῶμα του μεταβάλλεται αὐθαίρετα, για νὰ ὑποδηλώσει ψυχικὲς καταστάσεις. Ἀντίθετα πρὸς τὸν ἐμπρεσιονισμό, ὁ ἐξπρεσιονισμός εἶναι τέχνη ὑποκειμενικὴ, που κινεῖται μέσα σὲ μιά ἀφάνταστη ποικιλία μορφῶν καὶ φθάνει νὰ ἐκβιάσει ἀκόμη καὶ τὴν αἰσθητικὴ.

Ὁ ἐξπρεσιονισμός, σὰν ἀντίδραση πρὸς τὸν ἐμπρεσιονισμό, παρουσιάστηκε στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ αἵωνα μας με κορυφὴ τῆς ἐξαρσῆς του τὴν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου καὶ με ἐπίκεντρο τὴ Γερμανία. Ἐκεῖ τὸ ἔδαφος ἦταν προσφορώτερο. Ὁ πόλεμος, τὰ ἐρείπια, ὁ κοινωνικὸς ἀναβρασμός, ὁ ἀνθρώπος που δὲ βρίσκει λογικὰ ἐρείσματα για νὰ δικαιώσει τὴν ὑπαρξή του, για νὰ χαράξει μιά μοίρα πάνω στὴ γῆ. Καὶ γυρίζει μέσα του — στὸ ἄτομο. Εἶναι μιά φυγὴ καὶ μιά

διαμαρτυρία ματωμένη. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου — ἐκεῖ εἶναι ἡ μοναξιά καὶ ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἀντίσταση. Ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος εἶναι ὁ ἀντίμαχος. Ὁ «ἀπόλυτος» κόσμος εἶναι ἡ ψυχὴ μας, ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν πραγμάτων. Μυστικισμός, μαγεία, μεταφυσική πίστη εἶναι ὁ ἐξπρεσιονισμός, που τὸν συναντοῦμε σὰν μόνιμη τάση που δὲν ὀρίζεται ἀπὸ χρόνο ἢ χῶρο, μέσα στὴν τέχνη. Με κίνητρο τὴ μαγεία ἢ τὴ θρησκεία θὰ τὸν συναντήσουμε στὴν τέχνη τῶν πρωτόγονων λαῶν, κυρίως τῶν νέγων, θὰ τὸν βροῦμε στὰ δικά μας μυκηναϊκὰ καὶ κυκλαδίτικα εἰδῶλια, στὴ γοθτικὴ καὶ τὴ ρομαντικὴ τέχνη. Θρησκευτικὸς μυστικισμός συνεπαίρνει τὸν Θεοτοκόπουλο στὴν ἀποπνευματωμένη ἐπιμήκυνση τῶν μορφῶν του. Ψυχὴ κοινωνικοῦ ἐπαναστάτη ὀδηγεῖ τὸ χέρι τοῦ Γκόγια στὶς παραμορφώσεις τῶν ὑψηλῶν προσώπων που ζωγραφίζει. Ἀντίσταση κατὰ τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν εἶναι ἡ ὑποσυνείδητη ὠθησὴ τῆς γελοιογραφίας. Ἐξπρεσιονισμός εἶναι ἡ κυβιστικὴ ἀναγωγή, ἐξπρεσιονισμός οἱ χρωματικὲς ἀναζητήσεις τῶν fauves καὶ ἀνεκινῶν ἐξπρεσιονισμός ἡ ἀφηρημένη τέχνη.

Ὁ Μπουζιάνης, που ὑπῆρξε μέλος τῆς καλλιτεχνικῆς ὁμάδας τοῦ Μονάχου Neue Secession, πλάι στὸν Νόλντ, τὸν Βὰν Ντόγκεν, τὸν Κίρχνερ καὶ τὸν Κοκότσκα, ἀκολουθεῖ τὸν γερμανικὸ ἐξπρεσιονισμό. Ἡ ὁδὸν τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἡ ἀνασφάλεια, ἡ κατακερματισμένη προσωπικότητα, ἡ αὐτοεγκατάλειψη, ἡ ψυχὴ που συμμαζεύεται στὸ κελυφὸς της για νὰ σωθῇ ἀπὸ τὴ ρευστότητα τῶν καιρῶν καὶ μαζὶ ἕνας ἔρωτας καὶ ὁ ἀγῶνας για τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴ διαφύλαξη αὐτῆς τῆς ὑπέρτατης ὁμορφιάς καὶ δικαιολογίας τοῦ ἀνθρώπου: τῆς ἀκεραιότητας τῆς ψυχῆς του, εἶναι τὸ πνευματικὸ περιεχόμενο τῆς τέχνης του. Τὸ χρῶμα του εἶναι τὸ ὕλικο τῆς μαγείας, που ἀγκαλιάζει τὸ ἀντικείμενό του, τὸ μεταλλάζει, τὸ διαποτίζει καὶ σμίγει ὀργανικὰ μαζί του, διαμορφώνει τὴν ἀνθρώπινη μάζα τὴν ὕλη καὶ τὴν κάνει πνεῦμα καὶ ψυχὴ. Ἡ ὁργάνωση τῶν ἔργων του ξεπηδᾷ ἀπ' αὐτὴ τὴν πάλη τῆς φόρμας με τὸ χρῶμα. Ἐνα χρῶμα σχεδὸν μονότροπο, ἀλλὰ σὲ ὕψιστο σημεῖο ἀρμονισμένο, χωρὶς σκληρὴ λάμψη, κρατημένο πάντα σὲ μιά ἀτμοσφαῖρα πεισματωμένης μάχης με τὸν ἀνθρώπο καὶ τὸ σκοτεινὸ πεπρωμένο του. Εἶναι ἕνα ὕλικο παχύρρευστο, που θέλει νὰ κρατήσῃ τὸν ἀνθρώπο στὸ βάθος του καὶ κείνος ἀγωνίζεται νὰ βγῇ στὴν ἐπιφάνεια, νὰ κραυγάζει τὴν ὑπαρξὴ του, ἀλλοτε παλεύοντας με τὰ ἀκρωτηριασμένα μέλη του, ἀλλοτε συγκεντρώνοντας μιά φλογερὴ διαμαρτυρία στὰ μάτια, βαθεῖα, ἀπύθμενα μάτια. Στὶς ἀκουρέλλες του εἶναι πιδὼ φωτεινός, ἔχει μιά ἐρωτικὴ διάχυση καὶ λυρισμό, ἀλλὰ καταγράφει πάντα τὴ διασπασμένη ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸν ἀντίμαχο κόσμο.

Τὸ ἔργο τοῦ Μπουζιάνη εἶναι μιά μοναδικὴ κραυγὴ στὴ σύγχρονη τέχνη μας καὶ πρέπει νὰ τὸ διαφυλάξουμε σὰν πολυτίμο κειμήλιο τοῦ καιροῦ μας.

—ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ “ΕΚΛΟΓΗΣ,”

Στὶς 5 Ἰουνίου, στὶς 12 μ. ἔγινε στὰ γραφεῖα τῆς «Ἐκλογῆς» ἡ κλήρωση για τὴν ἀπονομὴ τῶν βραβείων στοὺς ἐπιτυχόντες τοῦ διαγωνισμοῦ. Δημοσιεύουμε τὰ ὀνόματα: Οἱ δύο πρῶτοι: 1. Φ. Δημητρίου, Ἀεροπορικὸ εἰσιτήριο για τὴ Ρώμη, με τὴν Air France. 2. Λέλα Καλφχρέντζου, Ἡλεκτρόφωνο. Οἱ πέντε δεῦτεροι: 1. Δ. Γκόττης, 2. Ν. Μενᾶς, 3. Γ. Ἀνδρουτσός, 4. Σ. Μπίκος, 5. Λ. Μπίκος. Οἱ ἑξὶ τρίτοι: 1. Ν. Καζάση, 2. Λ. Μπόνη, 3. Ν. Βρέτα, 4. Ι. Γρηγοράκης, 5. Μ. Κλαυδάτου, 6. Α. Χατζηθεοδώρου.

Με τὰ προβλήματα τοῦ τεύχους αὐτοῦ (183) ἀρχίζει ὁ νέος Διαγωνισμός τῆς «Ἐκλογῆς» που θὰ περιλάβῃ τοὺς Διαγωνισμοὺς δύο μόνο τευχῶν, 183 καὶ 184. Ὅσοι θέλουν νὰ πάρουν μέρος σ' αὐτὸν θὰ πρέπει νὰ ἀπαντήσουν στὶς πνευματικὲς ἀσκήσεις καὶ τῶν δύο τευχῶν μέχρι τῆς Κυριακῆς 10 Ἰουλίου, για νὰ ἀνακοινωθοῦν τὰ ἀποτελέσματα στὸ τεῦχος 185. ΒΡΑΒΕΙΑ: Ὁ πρῶτος νικητὴς θὰ πάρῃ ἕνα εἰσιτήριο πρώτης θέσεως, με ἐπιστροφή, για τὴ Ρόδο ἢ τὴ Μύκονο, ἀνάλογα με τὴν προτίμησή του. Οἱ 4 ἐπόμενοι ἀπὸ πᾶρῃ ἕνα εἰσιτήριο πρώτης θέσεως, με ἐπιστροφή, για τὴ Ρόδο ἢ τὴ Μύκονο, ἀνάλογα με τὴν προτίμησή του. Οἱ 4 ἐπόμενοι 5 θὰ πάρουν ἕνα δίσκο ἕνα μεγάλο δίσκο κλασικῆς μουσικῆς τῶν 33 στροφῶν ἢ μιά ἐτήσια συνδρομὴ στὴν «Ἐκλογή». Οἱ ἐπόμενοι 5 θὰ πάρουν ἕνα δίσκο με τέσσερα ἑλληνικὰ τραγούδια τῶν 45 στροφῶν ἢ ἕνα βιβλίο ἀπὸ δέκα που θὰ θεθοῦν στὴν ἐκλογὴ τους.

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

Βαθμοὶ 24

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Ἐχει ὠρισμένα κοινὰ με τὰ σταυρόλεξα, ἀρχίζει καθέτως καὶ τελειώνει... ὀριζοντίως. — Μαζὶ με τὸ 13 ὀριζ. α' σχηματίζει τὴ γενικὴ ἑνὸς ἀγωνίσματος.
2. Δὲν προοιωνίζει τίποτε καλὸ.
3. Πόλις τῆς Γαλλίας, ἡ γενέτειρα τοῦ Μπαλζάκ. — Ἀρχαία πόλις τῆς Κρήτης, κοντὰ στὸν κόλπο τῆς Σούδας.
4. Ὁρατόριο τοῦ Γκουνῶ. — Ἀντίστρ. ἄρθρο.
5. Νομισματικὴ μονὰς τῆς Σκανδιναβίας. — Μάρκα ἀγγλικοῦ ὑπακτικοῦ.
6. Κράτος που ἰδρύθηκε μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον, ἐπὶ τῶν ἐρείπων τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας.
7. Ποικιλία σταφυλίου.
8. Ὁ Θεοκυδίδης τὸν χαρακτηρίζει ἀμαθὴ καὶ δειλὸ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης τὸν διακωμωδεῖ σὲ διάφορες κωμωδίες του, ξεχωριστὰ δὲ στοὺς «Ἰππεῖς». — Ὁ Ἡριδανὸς τῶν ἀρχαίων.
9. Με τὸ «αἰ» ἐκφράζει τὸ «αἰωνίως». — Καὶ ρούφουλας λέγεται.
10. Πολυτραγουδισμὸς ποίημα τοῦ Βαλαωρίτη.
11. Ἀχώριστος σύντροφος. — Θαλασσία νύμφη, που ὅταν ἀγάπησε τὸν τσοπάνο Σέλεμνο, ἀφησε τὴ

θάλασσα καὶ ἔμεινε κοντὰ του με τὴ μορφή τῆς πηγῆς (μυθολ.).
12. Εἶναι συχνὰ ἕνα λεξικό.
13. Ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέα τοῦ «Ἰώδ», που ἀνέβασε ὁ Κουν τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1959. — Ἡ ναυαρχὴς τοῦ Κόδριγκτων στὴ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Μουσικὸ ἔργο τοῦ Στραβίνσκυ.
2. Διεθνὴς ποδοσφαιρικὴ φέρμα. — Συνηθισμένη δερματοπάθεια.
3. Πολλὰ ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότης στὸν ἐφευρέτη αὐτόν.
4. Γάλλος οἰκονομολόγος καὶ συγγραφέας, που διετέλεσε ὑπουργὸς τῆς Παιδείας στὴν κυβέρνηση Πεταίν. — Πόλις τῆς Γαλλίας. — Θεὰ τῆς θαλάσσης, τῶν Σκανδιναῶν.
5. Περιφημο ποίημα τοῦ Κίπλινγκ. — Ὁπωροφόρο δένδρο.
6. Με νεκροὺς σχετικὲς ἐκδηλώσεις

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Βαθμοὶ 7

Στὴ φωτογραφία αὐτὴ εἰκονίζονται, στὸ πρῶτο πλάνο, τρεῖς διάσημοι καλλιτέχνες. Ποιοὶ εἶναι;

ΠΟΙΟΣ ΤΟ ΕΓΡΑΨΕ;

Βαθμολογία 7

Το επόμενο ποίημα γράφτηκε από ένα σπουδαίο Έλληνα επιστήμονα που, όπως πέρασε από όλα τα είδη του λόγου, έγραψε και ποιήματα.

Το παλάτι

«Στὴς θάλασσας ἐπάνω τὰ νερά,
ἕνας τεχνίτης μὲ μυαλό καὶ γνώση,
μεγάλο ἀγῶνα εἶχε μιὰ φορά
παλάτι ξακουστό νὰ θεμελιώσει».

«Έρριξε πέτρες, μάρμαρα, βουνὰ
ριζώνει δρόχος φοβερός στὸν πάτο·
ὁ δρόχος ἀνεβαίνει τώρα νὰ
ποὺ βγαίνει καὶ παλάτι ἀπ' τὰ κά-
τω.

«Έτσι καὶ σύ, μ' ὅλη τὴν τρικυμία,
στὰ βάθια τῆς ψυχῆς μας νὰ ριζώ-
σεις,
στὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ, ποὺ εἶναι
μιὰ,
παλάτι ξακουστό νὰ θεμελιώσεις.

ΔΕΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Βαθμολογία 30

1) Ποιό εἶναι τὸ μέλος τῆς σημερι-
νῆς κυβερνήσεως Κ. Καραμανλῆ, ποὺ
ἐγεννήθη τὸ 1904, διετέλεσε νομάρχης
Καβάλλας, γενικὸς γραμματεὺς τῆς Δι-
οικήσεως Θράκης καὶ γενικὸς διοικητὴς
Θράκης;

2) Ποιὰ εἶναι ἡ Ἀλεξανδρινὴ ἐταί-
ρα ποὺ ἐνέπνευσε τοὺς Ἀνατὸλ Φράνς
καὶ Μασσενέ;

3) Ποιοὺ γνωστοῦ μουσουργοῦ ὅπε-
ρέττα εἶναι ἡ «Ἰνδὴ χίρα»;

4) Ποιό εἶναι τὸ ψευδώνυμο μὲ τὸ ὁ-
ποῖο ἐγίνε πασίγνωστη ἡ Γαλλίδα ἡ-
θοποιὸς καὶ χορεύτρια Αἰμιλία Μπουρ-
ζουά, ποὺ πέθανε τὸ 1956;

5) Ποιὸς εἶναι ὁ Γάλλος πολιτικὸς
ποὺ διετέλεσε ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερι-
κῶν ἐπὶ τῆς πρώτης κυβερνήσεως Ντε
Γκώλ, πρωθυπουργὸς τῆς χώρας του,
ἐπὶ πεντάμηνο, τὸ 1946 καί, ἐπὶ ὁ-
κτάμηνο, τὸ 1949 - 50;

6) Ποιὸς Ἕλληνας στρατηγὸς καὶ πο-
λιτικὸς πέθανε τὸ 1952;

7) Ποιὸς ἀπὸ τοὺς προφήτας τοῦ
Ἰσραὴλ ἐναρκετήρησε ἀπὸ τὸν Γρη-
γόριο τὸν Ναζιανζηνὸ ὡς ὁ μεγαλύτερος
τῶν κυρίων προφητῶν;

8) Ποιὸς Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ ἔμει-
νε γνωστὸς μὲ παρωνύμιο ποὺ ἀπέκτη-
σε ἀπὸ τὴν... ἀρβύλλες του;

9) Ποιὰ τραγωδία τοῦ Σοφοκλέ-
ους μετεφράσθη ἀριστοτεχνικὰ ἀπὸ
τρεις, ξεχωριστά, λογοτέχνες μας: τὸν
Μ. Αὐγέρη, τὸν Ἰ. Γρυπάρη καὶ τὸν Κ.
Ταμβάκη;

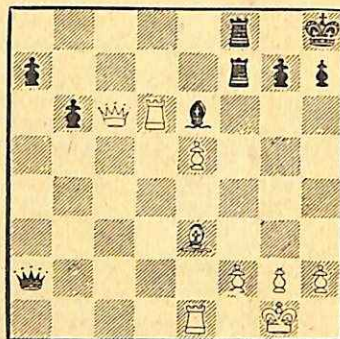
10) Ποιὸς Γάλλος μουσουργὸς εἶναι
ὁ συνθέτης τῶν ὁρατορίων «Τωβίας»,
«Ἀπολύτρωση» καὶ «Θάνατος καὶ
ζωή»;

ΣΚΑΚΙ

Ἀσκήσεις ἀρ. 71

ΑΠΟ ΜΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ

ΜΑΥΡΑ

ΛΕΥΚΑ

Λευκά (9): Ρη1. Βγ6. Πδ6. ε1. Αε3.
Σε5. ζ2. η2. θ2.

Μαύρα (9): Ρθ8. Βα2. Πζ7. ζ8.
Αε6. Σα7. β6. η7. θ7.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ἦτο ἡ σειρά τῶν
Μαύρων νὰ παίξουν. Τὰ Μαύρα ἔπαι-
ξαν λοιπὸν 1)... Βα2 Χ ζ2.

Τὰ Λευκὰ ἀπήντησαν 2) Πδ6 Χ ε6.
Τὰ Μαύρα ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἡ κίνη-
σις αὐτὴ ἦτο λανθασμένη... καὶ εἶχαν
ἀπόλυτον δίκαιον.

Μπορεῖτε τώρα νὰ βρῆτε μόνοι σας
τὸ διατί ἦτο λανθασμένη;

Πῶς ἀπήντησαν τὰ Μαύρα διὰ νὰ ἀ-
ποδείξουν ὅτι ἔχουν δίκαιον;

Ἀσκήσεις ἀρ. 72. Πρόβλημα 1. Ρέ-
τερ.

Λευκὰ (7): Ρα8. Βα1. Πθ5. θ6.
Αγ7. Ιβ3. γ2.

Μαύρα (7): Ρα6. Αα4. α5. Σβ5.
β6. β7. γ6.

Τὰ Λευκὰ παίζουν καὶ κάνουν μὰτ
σὲ δύο κινήσεις.

Μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἀσκήσις διὰ τοὺς
φίλους τῶν προβλημάτων.

Ἀφοῦ λύσετε τὸ πρῶτο αὐτὸ πρό-
βλημα, πάρете τὴ σκακιέρα σας καὶ
τοποθετήστε τοὺς πεσσοὺς σας κατὰ
τὸν ἐξῆς τρόπον:

Λευκὰ (4): Ρα3. Πα2. ε3. Αβ8.

Μαύρα (5): Ρθ7. Βθ1. Αη8. Σγ7.
δ5.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εἶναι ἡ σειρά
τῶν Λευκῶν νὰ παίξουν.

Δὲν σὰς φαίνεται πολὺ παράξενο ἔ-
αν σὰς ποῦμε ὅτι ἐδῶ τὰ Λευκὰ, ἂν
καὶ πρέπει θεωρητικῶς νὰ χάσουν τὴν
παρτίδα - μποροῦν νὰ σωθοῦν μὲ ἕνα...
Πάτ; Σχεδὸν ἀπίστευτον ἕνα Πάτ σὲ
μιὰ τόσο ἀνοιχτὴ θέσις, θὰ πῆτε ἀ-
σφαλῶς. Ἀλλὰ ἂς μελετήσωμε μὰζι τὸ
πὼς γίνεται αὐτὸ τό... μικρὸ θαῦμα.

1) Πγ3! (Τὸ Πε3 - ε2, Βγ1 +
2) Πα - β2, γ5! καθὼς καὶ τὸ 1)
Πε7 +, Ρη6 δὲν κατορθώνουν νὰ ἐπιτύ-
χουν Ρεμί). 1)...δ4! Ἐπικίνδυνος ἐπι-
θεσις. 2)Πθ2 + !! Β Χ θ2. 3) Π Χ
γ7 +. (Ἐάν τώρα ὁ Πγ7 μπορεῖ νὰ

δώσῃ σάχ, μετακινούμενος, τότε χά-
νεται ἡ Ντάμα. Π.χ. στὸ 3) ... Ρη6
μὲ Πγ6+ κλπ.). Δι' αὐτὸν τὸν λόγον
λοιπὸν 3)... Ρθ8. Ἐάν τώρα 4) Πθ7+
παίρνει ἡ Ντάμα! 4) Πθ7!+! Παρ' ὁ-
λα ταῦτα! 4)...ΒΧθ7 5)Αε5+! Βη7.
Ἀληθῶς! Τὰ Μαύρα πρέπει νὰ θυσιά-
σουν τὴν Βασίλισσαν, ἀλλὰ διατηροῦν
ἀκόμη Ἀξιωματικὸν καὶ Πιόνι! (6 ΑΧ
δ4!!! καὶ μὲ Β Χ Α... ἔχομεν μίαν
θαυμαστὴν εἰκόνα Πάτ!

Μία σύνθεσις τοῦ Α. Gurvic βραβεύ-
θεισα τὸ 1959.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΡΩΤΑ
ΘΛΗΜΑ

Ἡ 4η παρτίδα τοῦ ἀγῶνος.

Λευκὰ: Μποτβίνικ - Μαύρα: Τάλ.

Ἰνδικὴ τοῦ Νίμζοβιτς

1. δ4, Ιζ6. 2. γ4, ε6. 3. Ιγ3, Αβ4.
4. α3, ΑΧΙγ3+. 5. 6ΧΑ, 0.0. 6. ζ3
(ἕνα ἀπὸ τὰ συστήματα ποὺ προτιμᾷ
ὁ Μποτβίνικ), 6...δ5. 7. γΧδ5, εΧδ5.8.
ε3 Αζ5 (ἡ ἐν ἐνεργείᾳ θεωρία συνιστᾷ
8... Πε8. καὶ ἐάν 9. Αδ3, Ιθ5! 10. Βδ2,
Βθ4+. 11. Βζ2, Ιζ4!). 9. Ιε2, Ιδ-δ7.
10. Ιη3, Αη6. 11. Αδ3, γ5. 12. 0-0,
Πε8. 13. Πε1, Βγ7. 14. ΑΧη6,θΧΑ.
15. ε4, γΧδ4. 16. γΧδ4, Πα-γ8. 17.
Αη5 (ἡ κίνησις αὐτὴ ἐξέπληξεν ὅλους
τοὺς θεατὰς), 17... Βγ2. 18. ΑΧΙζ6.
(ὁ Μποτβίνικ ἐσκέφθη ἐδῶ 35 λεπτά),
18... ΒΧΒδ1. 19. ΠεΧΒ, ΙΧΑζ6. 20.
ε5, Ιθ5. 21. Ιε2, Πγ2. 22. Ρζ1, η5.
23. Πδ-γ1, Πε-γ8. 24. η3, ζ6. 25. Π
ΧΠγ2, ΠΧΠ. 26. Πβ1, β6. 27. Πβ5,
ζΧε5. 28. δΧε5, Πγ5. 29. Ιδ4 (τὴν
κίνησιν αὐτὴν ἔχει κριτικᾶρει ὁ Πετρο-
σίαν, ὅστις μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος
ἐδήλωσε ὅτι ἦτο ἀκατανόητος ἡ τα-
κτικὴ τοῦ Μποτβίνικ σ' αὐτὴν τὴν παρ-
τίδαν, ἀλλὰ ἐάν 29. ΠΧγ5, 6ΧΠ. 30.
Ιγ3, Ρζ7! καὶ τὰ Μαύρα εἶναι ἐλαφρῶς
καλύτερα. Εἶναι τώρα στὰ Λευκὰ νὰ
κάνουν Νούλαν καὶ νὰ παίξουν μὲ ἀκρί-
βειαν, παρὰ τὴν ἔλλειψιν χρόνου. Ὁ
Τάλ ἐκαυχῆθη διὰ τὴν θαυμαστὴν τα-
χύτητά του: στὴν 40ὴν κίνησιν εἶχεν ἄ-
κόμη 40 λεπτὰ διὰ νὰ πῆσῃ ἡ σημαία
του), 29... Ρζ7. 30. Ρε2, η6. 31. Ρδ3
Ιη7. 32. Πβ1, Πα5. 33. Ιγ2, Ιε6. 34.
Πβ4, Πγ5. 35. θ4, ηΧθ4. 36. ΠΧθ4.
δ4. 37. ΙΧδ4, ΠΧε5. 38. ΙΧΙε6, ΡΧΙ.
39. α4, Πη5. 40. Πε4+, Ρζ5. Νούλα.

Καὶ μία ἑλληνικὴ παρτίδα ἀπὸ τὸ
πρωτάθλημα Θεσσαλονίκης τοῦ 1958.

Λευκὰ: Α. Βαλάχας - Μαύρα: Π.
Καριπίδης.

1. δ4, δ5. 2. γ4, ε5. 3. Ιγ3, Ιζ6. 4.
Αη5, Αε7. 5. ε3, Ιδ-δ7. 6. Ιζ3, 0-0.
7. Αδ3, δΧγ4. 8. ΑΧγ4, Ιδ5. 9. ΑΧΑ
ε7, ΙΧΑ. 10. Βγ2, Πε8. 11. Αδ3, Ιζ8.
12. θ4, γ6. 13. η4, Βγ7. 14. Ιη5,
ζ5. 15. ηΧζ5, ΙΧζ5. 16. Ββ3, Ρθ8. 17.
ΑΧΙζ5, θ6. 18. Αδ3, θΧΙη5. 19. θΧ
η5+, Ρη8, 20. η6, α5. 21. 0-0,
22. Πθ4, Ιδ7. 23. Πδ-θ1, Ρζ8. 24.
Πθ8+, Ρε7. 25. ΠΧΠε8+, ΡΧΠ. 26.
ΒΧε6+ καὶ τὰ Μαύρα ἐγκαταλείπουν.

Λύσεις εἰς τὸ προσεχές.

Λύσεις προηγούμενου σελὶς 64

Φιλοτελικὴ Κίνησις

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ

Στὶς 9 Ἰουλίου γίνονται τὰ ἐγκαί-
νια τῆς Διεθνούς Ἐκθέσεως τοῦ
Λονδίνου 1960 στὸ Royal Festival Hall.
Μεταξὺ τῶν ἐκθεμάτων θὰ εἶναι καὶ
γραμματόσημα τῆς ἀγγλικῆς Βασιλι-
κῆς Συλλογῆς, τὰ ὁποῖα ἐξέλεξεν ὁ sir
John Wilson, φροντιστὴς τῆς Βασιλι-
κῆς φιλοτελικῆς συλλογῆς, κατόπιν ἐγ-
κρίσεως τῆς Βασιλίσσης, ὑπὸ τὴν προ-
στασία τῆς ὁποίας τελεῖ καὶ ἡ Ἐκ-
θεσις.

Τὴν ὁργάνωσις τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς
ἀνέλαβε μιὰ μικτὴ ἐπιτροπὴ ἀπὸ μέλη
τῆς Βασιλικῆς φιλοτελικῆς Ἑταιρίας
καὶ τῆς Βρετανικῆς φιλοτελικῆς Ἑνώ-
σεως. Πρέπει ἀκόμη νὰ ποῦμε ὅτι ἡ
Βασιλικὴ Φιλοτελικὴ Ἑταιρία εἶναι ἡ
ἀρχαιότερη καὶ σημαντικώτερη φιλο-
τελικὴ ἑταιρία τοῦ κόσμου, ἰδρυθεῖ-
σα τὸ 1896. Ἀριθμεῖ περὶ τὰ 1550
μέλη καὶ ἐδῶ καὶ 50 χρόνια τώρα, ὁ
ἐκάστοτε Βασιλεὺς εἶναι ὁ πρόεδρός
τῆς. Οἱ ὁργανωταὶ τῆς ἐκθέσεως ἀνα-
κοίνωσαν καὶ μερικὰ μέτρα ἀσφαλεί-
ας τῶν ἐκθεμάτων, δηλαδὴ γραμματο-
σήμων καὶ ἄλλου φιλοτελικοῦ ὑλικοῦ,
τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία ἀνέρχεται σὲ £ 10.
000.000. Τὰ βασικὰ γραμματόσημα
θὰ καλύπτουν ἐκδόσεις μιᾶς ὁλόκληρης
ἐκατονταετίας. Τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον
συγκεντρώνεται στὸ γεγονός ὅτι μερι-
κὲς σελίδες τῆς βασιλικῆς συλλογῆς
ἐκτίθενται γιὰ πρώτη φορά. Τὰ γραμ-
ματόσημα αὐτὰ εἶναι: Great Britain,
Guinea, Barbados, Trinidad, Malta
καὶ Mauritius. Δύναμις σκύλων, ὄχι βε-
βαίως φιλοτελιστῶν, θὰ ἐνισχύσῃ τὰ
λοιπὰ μέτρα ἀσφαλείας ποὺ θὰ λη-
φθοῦν γιὰ τὰ ἐκτεθειμένα γραμματό-
σημα. Τὰ ἐκθέματα ἀμέσως μετὰ τὴν
ἀφίξή τους ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη τοῦ
κόσμου, θὰ συγκεντρώνωνται στὰ θη-
σαυροφυλάκια τῆς London Bank. Μιὰ
ἡ διὰ ἡμέρας πρὶν ἀνοίξῃ ἡ ἐκθεσις θὰ
μεταφερθοῦν μὲ θωρακισμένο αὐτοκίνη-
το καὶ ἀστυνομικὴ συνοδεία στὸ Royal
Festival Hall, ὅπου καὶ θὰ τοποθετη-
θοῦν σὲ 1170 κρυστάλλινα πλαίσια,
τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι ἤδη ἐτοιμα. Κατὰ
τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας πολλοὶ φύλα-
κες θὰ βρίσκωνται στὶς αἴθουσες, ἐνῶ
τὸ βράδυ οἱ φύλακες θὰ εἶναι ἐφωδια-
σμένοι μὲ εἰδικὰ ἐκπαιδευμένα σκυλιά.
Ὅλα αὐτὰ τὰ μέτρα εἶναι σημαντικὰ
καὶ ἐμπνέουν τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν φι-
λοτελιστῶν ποὺ κατέχουν τὶς πλουσιώ-
τερες συλλογές, ὥστε νὰ στείλουν ὅ,τι
πιὸ πολύτιμο ἔχουν. Ἀναμένονται πε-
ρισσότεροι ἀπὸ 5.000 συλλέκτες τοῦ ἐ-
ξωτερικοῦ νὰ ἐπισκεφθοῦν λόγῳ τῆς ἐκ-
θέσεως τὸ Λονδίνο. Ἀξιοσημείωτη εἴ-
ναι ἡ ἀθρόα συμμετοχὴ τῶν ταχυδρο-
μικῶν ὑπηρεσιῶν 35 καὶ πλέον κρα-

τῶν, ποὺ θὰ στείλουν κυρίως διαφόρων
σειρῶν γραμματόσημα. Ἐπίσης δὴλω-
σαν συμμετοχὴ καὶ ἐπιφανεῖς φιλοτελι-
σταὶ μὲ τὶς ἀτομικὰς τους συλλογές.
Ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες λέγεται ὅτι θὰ
μετάσχη ὁ διεθνῶς γνωστὸς φιλοτελι-
στής καὶ μελετητὴς τοῦ ἑλληνικοῦ γραμ-
ματοσήμου τ. Πρεσβευτὴς κ. Γ. Με-
λάς, ὁ ὁποῖος θὰ ἐκθέσῃ τὴν περίφημη
συλλογὴ τοῦ ποὺ ἀποτελεῖται ἀποκλει-

σκονταὶ στὴν Ἑνωση. Ἐκτὸς τούτου
τὸ 1955 τίμησε σὲ γραμματόσημά της
τὸν ἐθνικὸ ἡγέτη Andries Pretorius. Τὸ
χαρακτηριστικὸ ὅμως τῆς ἐκδόσεως εἴ-
ναι ὅτι ἡ ἐπιγραφή τῆς Ἑνώσεως ποὺ
συνήθως ἀναγράφονταν στὶς δύο γλώσ-
σες, γιὰ κάποιον λόγο εἶχε λησμονηθῇ
νὰ γραφῇ ἀγγλικά. Μ' αὐτὸν τὸν τρό-
πο καὶ ἄλλα παραδείγματα μᾶς πεί-
θει πραγματικὰ ὁ Sherwood γι' αὐτὴν
τὴν τάση τῆς Ἑνώσεως, ἐνῶ ταυτοχρό-
νως κάνει μιὰ ἀνάλυσιν τῆς φιλοτελι-
κῆς ἱστορίας τοῦ τόπου, ἀποδεικνύον-
τας ὅτι ὑπάρχει καὶ φιλοτελική... δι-
πλωματία.

Δὲν παραλείπουμε τὴν πληροφορία ὅτι
στὸ πλαίσιο τῶν ἐορταστικῶν ἐκδηλώ-
σεων τῶν 50 χρόνων τῆς Ἑνώσεως, πε-
ριλαμβάνεται καὶ Διεθνὴς Φιλοτελικὴ
Ἐκθεσις ποὺ θὰ γίνῃ στὸ Yohannes-
burg.

Ἀμερικανικὸ μουσεῖο
γραμματοσήμων: Ἡ ὑπαρ-
ξη, ἔστω καὶ ὑποτυπώδους μουσεῖου
γραμματοσήμων εἶναι ἀπόδειξις τῆς φι-
λοτελικῆς ἐξελίξεως μιᾶς χώρας. Στὴν
Ἀμερικὴ ἀνοίξε τελευταία ἕνα πλῆρες
μόνιμο Μουσεῖο Γραμματοσήμων ποὺ
συγκροτήθηκε μὲ ὅλους τοὺς δροὺς ἐ-
νὸς σύγχρονου εἰδικοῦ φιλοτελικοῦ μου-
σεῖου. Στὸ μουσεῖο αὐτὸ ἐκτὸς τῶν
ἐκθεμάτων τοῦ φιλοτελικοῦ ὑλικοῦ μπο-
ρεῖ κανεὶς νὰ παρακολουθήσῃ τὴν τα-
χυδρομικὴ ἱστορία τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ τὴν
ἡμέρα τοῦ ἀποικισμοῦ ὡς σήμερα.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴ ἀξίζει νὰ ση-
μειωθῇ καὶ τὸ κάπως ἀστεῖο ποὺ συμ-
βαίνει μὲ τὸ Ἀγγλικὸ Μουσεῖο Γραμ-
ματοσήμων. Ἄν καὶ ἡ ἐκθεσις αὐτὴ ποὺ
στεγαζέται στὸν Πύργο τοῦ Βίγκες, βο-
ρείως τοῦ Λονδίνου, δὲν εἶναι τίποτε
ἄλλο ἀπὸ μιὰ ἀξιόλογη συλλογὴ, ἐν
τούτοις ἀποτελεῖ τὴ βάση ἐνὸς Μου-
σεῖου. Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι δὲν εἶναι δυ-
νατὸ νὰ ἐπισκεφθῇ κανεὶς τὸν Πύργο,
γιατὶ ἂν καὶ ἡ εἴσοδος εἶναι ἐλευθέρη
πρέπει ὁ ἐπισκέπτης νὰ δηλώσῃ ἐγ-
γράφως ὅτι μπαίνει στὸ κτίριο ὑπὸ
τὴν ἀπόλυτη εὐθύνη του. Τοῦτο γιὰ
ὁ Πύργος εἶναι κυριολεκτικὰ ἐτοιμόρ-
ροπος.

Ἡ νω μέν α ἔ θ ν η: Τὸν Μάιο
κυκλοφόρησε τὸ πρῶτο ἐγχρῶμο γραμ-
ματόσημο τῶν Η.Ε., ἀναμνηστικὸ τῆς
Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀσίας καὶ
Ἰσχυρῶν. Τὸ γραμματόσημο
εἰκονίζει ἕνα σιδηροδρόμ ποὺ ἀναγρά-
φει: «ΠΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑ-
ΠΤΥΞΗ».

—ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥΔΑΚΗΣ

Τὸ θέμα αὐτὸ κοσμεῖ τὸν ἀναμνηστικὸ φάκελο
τῆς Διεθνούς Ἐκθέσεως τοῦ Λονδίνου.

στικὰ ἀπὸ ἑλληνικὰ γραμματόσημα
τῶν πρώτων ἐκδόσεων μεγάλης κεφαλῆς
Ἑρμοῦ καὶ ποὺ ὡς γνωστὸν ἔχει βρα-
βευθῇ πολλὰς φορές. Γενικὰ προβλέπε-
ται ὅτι ἡ Ἐκθεσις θὰ ἀποτελέσῃ ἕνα
ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα φιλοτελικά γε-
γονότα τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Στὶς 31 Μαΐου 1910 4 ἀγγλικὲς ἀ-
ποικίες, τὸ Cape of Good Hope, O-
range Free State, τὸ Natal καὶ Trau-
snaal ἀπέτελεσαν τὴν South Africa
Union.

Πρῶτο γραμματόσημο τῆς Ἑνώσεως
θεωρεῖται τὸ γνωστὸ τῶν 2½ d. μὲ τὸ
πορτραῖτο τοῦ Βασιλέως Γεωργίου Ε'.
Στὶς 4 γωνίες τῶν γραμματοσήμων τῶν 4 ἀποι-
κιῶν καὶ στὸ ἄνω καὶ κάτω μέρος τοῦ
πορτραίτου ἡ ἐπιγραφή «Ἑνωσις Νο-
τίου Ἀφρικῆς».

Σχετικὰ μὲ τὰ φιλοτελικά τῆς Ἑ-
νώσεως Νοτίου Ἀφρικῆς ἐνδιαφέρον ἔ-
χει ἕνα ἄρθρο τοῦ Ε. C. E. Sherwood
στὸ Stamp Collecting μὲ τὸν τίτλο
«The Unionwhither Away» στὸ ὁποῖο
μεθοδικὰ ἀποδεικνύει τὴν τάση τῆς Ἑ-
νώσεως νὰ γίνῃ ἀνεξάρτητη, ἐκτὸς Κοι-
νοπολιτείας. Ἡ Ἑνωση, λέει ὁ Sher-
wood, ἐγκατέλειψε τὴν παράδοση τῆς
ἐκδόσεως τῶν γνωστῶν τυποποιημένων
γραμματοσήμων μὲ τὶς κεφαλὰς τῶν
Βασιλέων, καὶ τὸ 1954 ἐξέδωσε μιὰ
σειρὰ γραμματοσήμων μὲ ζῶα ποὺ θρί-

Από το 1881

έως σήμερα, πάντα και παντού

ΚΟΥΦΕΤΑ ΓΩΓΟΥ

Καταστήματα Γώγου, Καλαμώτου 12

Τηλ. 24-965

Λύσεις σταυρολέξου [από σελ. 10]

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. ΠΑΡΑΤΣΟΥΚΛΙΑ 2. ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗΣ 3. ΛΑΔΑΣ — ΣΟ' — ΕΛΙ' 4. ΥΠΟΣΙΤΙΣΜΟΥ 5. ΚΑΚΙΑ — ΕΥΡΟ 6. ΑΡΗΣ — ΟΛΙ — ΡΩΣ 7. ΠΑΤ — ΓΕΡΑΚΙΝΑ 8. Ο «ΣΟΥΗΔΟΣ» 9. ΙΤΙΑΣ — ΖΩΣΤΗΡ 10. ΚΑ' — ΜΑΝΤΑΡΑ 11. ΙΣΤΟΡΩ — ΕΣΑΣ 12. ΑΙΑΣ — ΜΠΕΝ

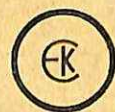
ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ 2. ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΙ 3. ΡΟΔΟΚΗΠΟΙ — ΤΑ 4. ΑΜΑΣΙΣ — ΥΑΛΟΣ 5. ΤΑΣΙΑ — ΓΗΣ 6. ΣΣ — Ο.Ε.Δ. (δύο έδει δείξαι) — ΜΩΜ (Σώμερσετ). 7. Ο «ΤΣΙΜΑΡΟΖ» 8. ΥΙΟΣ — ΙΑΣΩΝ. 9. ΚΚ — ΜΕ — ΣΤΕΝ 10. ΛΗΘΟΥΡΙΩΤΑΣ 11. ΙΣΑΥΡΩΝ — ΗΡΑΣ 12. Ο «ΣΑΥΡΑΣ».

Λύσεις Σκακιού [από σελ. 62]

Ο σκοπός έπετεύχθη ΡΖ8 (έναν Ρ07 4) έξ αποκαλύψεως ανοίγει ή τρομερά διαγώνιος γ3 — 08 και τὰ Λευκά κερδίζουν! 1) ΡΧ07+! ΡΧ07 2) ΡΧΖ6+, Ρη7 3) Ρη6+! Ο σκοπός έπετεύχθη ΡΖ8 (έναν Ρ07 4) Ρη7 + Ρ08 5) Ρ07+, Ρη8 6) Ρ08+ μάτ 4) Β08+, Ρε7 5) Ρε6+, Ρδ7 6) ΒΧε8+ μάτ!

Αρ. 70. 1) 184! Έλευθερώνει τὸ «μπλοκάρισμα» τῆς μαύρης Βασιλίσσης παρ' ὅλα ταῦτα στίς διάφορες βαριάντες τῆς λύσεως δημιουργοῦνται 5 μάτ μὲ Ντάμα «μπλοκαρισμένη».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ
ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ
ΤΗΣ ΛΕΣΧΗΣ
«ΚΥΚΛΟΣ ΕΚΛΟΓΗΣ»

Σύμφωνα με απόφαση τῆς «Έλληνικῆς Περιγητικῆς Λέσχης» τὰ μέλη τῆς λέσχης «Κύκλος Έκλογῆς» θὰ θεωροῦνται μέλη τῆς Περιγητικῆς καὶ θὰ ἔχουν τὶς ἴδιες διευκολύνσεις μ' αὐτὰ.

(Τὰ καταστήματα Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης πὺν προσφέρουν έκπτωση 10 % στὰ μέλη τῆς λέσχης «Κύκλος Έκλογῆς» ἀναγράφονται στὴν ἐσωτερικὴ σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου).

Ἡ κίνησις τοῦ «Κύκλου Έκλογῆς»

Ἀνδρικὰ Ὑφάσματα

Ι. ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.

Αιόλου 46

Κρύσταλλα - Ραδιόφωνα

ΑΛΚΑ

Σταδίου 31

Ἀνδρικὰ Εἶδη

ΑΦΟΙ ΓΟΥΤΑΚΗ

Σταδίου 45

Ἑστιατόριο
Χορευτικὸ Κέντρο

CORONET

Πανεπιστημίου 2

Δίσκοι - Ραδιόφωνα - Πικ-απ

"DISCOPHILE,"

Ἀμερικῆς 15

Ἀποθήκη Ὑφασμάτων

"ΕΡΙΟΜΑΡ Α.Ε.,,"

Ντέκα 5

Γυναικεῖα Εἶδη

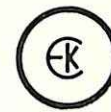
ETAM

Βουκουρεστίου 8

Boutique

ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ - ΚΟΥΡΤΙΔΗ

Πανεπιστημίου 6
Ἑρμοῦ 28

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Δίσκοι

ΖΑΝΝΑΣ - ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ἀριστοτέλους 3

Βιβλία - Χαρτικά

Π. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ν. Μεγ. Ἀλεξάνδρου 23

Ὑποδήματα πολυτελείας

Ι. ΚΑΡΑΚΑΔΑΣ

Ν. Μεγ. Ἀλεξάνδρου 52

Ἡλεκτρικὰ Εἶδη

Α. ΚΛΕΟΠΑΣ - Α. ΚΑΡΑΠΑΛΗΣ

Ν. Μεγ. Ἀλεξάνδρου 57α

Φωτογραφικὰ

ΚΟΥΝΙΟ

Βενιζέλου 15

Κασμήρια

ΚΑΤΣΟΥΓΙΑΝΝΗΣ

Ἑρμοῦ 19

Μαγνητόφωνα-Ραδιοπικά

ΑΦΟΙ ΜΗΤΑΚΙΔΗ

Ν. Μεγ. Ἀλεξάνδρου 40

Μοτοσακὺ-Οἰκιακὰ εἶδη

«ΤΟ ΣΠΙΤΙ»

Σ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ

Ν. Μεγ. Ἀλεξάνδρου 59

Βιβλία - Δίσκοι

"ΙΚΑΡΟΣ,"

Βουλῆς 4

Ὑποδήματα Πολυτελείας

Ι. ΜΟΥΡΙΑΔΗΣ

Σταδίου 4

Πορσελάνες - Δῶρα

ΜΟΥΡΑΝΟ

Βουκουρεστίου 11

Ἀποθήκη Ἑριονημάτων

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΚΑΛΑΚ & ΣΙΑ

Κολοκοτρώνη 63

Ἑλληνικὰ Βιβλία

"ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ,"

Σταδίου 14

Ἀντικείμενα τέχνης

ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

Βαλαωρίτου 9α

Φωτογραφικὰ Εἶδη

ΦΩΤΟ - ΣΤΟΥΝΤΙΟ

Γ. Μωσσε

Σταδίου 3

Νεωτερισμοί

"ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ," Α.Ε.

Σταδίου 35

Όλα αὐτὰ τὰ καταστήματα, στὴν Ἀθήνα καὶ στὴ Θεσσαλονίκη, προσφέρουν έκπτωση 10% στὰ μέλη τῆς Λέσχης «ΚΥΚΛΟΣ ΕΚΛΟΓΗΣ»

Η ΑΚΤΗ „ΑΣΤΗΡ“ ΓΛΥΦΑΔΑΣ ΔΙΑΘΕΤΕΙ 100 ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

ΕΛΑΤΕ ΜΑΖΥ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ „ΑΣΤΕΡΙΑ,,

Ν' ΑΠΟΛΑΥΣΕΤΕ ΤΙΣ ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΟΡΧΗΣΤΡΕΣ ΝΑ ΧΟΡΕΨΕΤΕ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΤΕ

ΜΕ ΤΙΜΕΣ Α ΛΑ CARTE • TABLE D'HOTE ΤΑ ΣΑΒΒΑΤΑ ΔΡΧ. 120. ΤΗΛ.: 04175 - 0417

ΑΣΤΗΡ
ΑΣΤΗΡ
ΓΛΥΦΑΔΑ